



Nr. 12 – 2008  
Side 1633 – 1736

# NORSK LOVTIDEND

**Avd. I**

**Lover og sentrale forskrifter mv.**

Nr. 12  
Utgitt 10. desember 2008

## Innhold

	Side
<b>Lover og ikrafttredelser. Delegering av myndighet</b>	
<b>2008</b>	
Nov. 14.	Lov nr. 80 om endr. i helsepersonelloven og helseforskningsloven mv. .... 1633
Nov. 28.	Lov nr. 81 om endr. i lov 7. juni 1996 nr. 33 om Opplysningsvesenets fond ..... 1634
Okt. 31.	Ikrafttr. av lov 29. juni 2007 nr. 75 om verdipapirhandel (verdipapirhandelloven) § 10–18 og forskrift 19. desember 2007 nr. 1602 om endring i forskrift til verdipapirhandelloven (verdipapirforskriften) (Nr. 1170)..... 1655
Nov. 7.	Ikrafts. av lov 29. juni 2007 nr. 88 om register for frivillig virksomhet (Nr. 1195)..... 1195
Nov. 7.	Overføring av forvaltningsansvar for lov 3. februar 1961 om ansvar for skade som motorvogner gjer (bilansvarslova), frå Samferdselsdepartementet til Justis- og politidepartementet (Nr. 1199)..... 1675
Nov. 7.	Ikrafttr. av lov 21. desember 2007 nr. 119 om toll og vareførsel (tolloven) (Nr. 1206) ..... 1681
Nov. 13.	Endr. i delegering av myndighet til Politidirektoratet etter politiloven § 14, § 16 tredje ledd, § 20 tredje ledd, § 22 annet ledd, § 23 og § 29 (Nr. 1251)..... 1729
Nov. 25.	Deleg. av Finansdepartementets myndighet etter lov 21. desember 2007 nr. 119 om toll og vareførsel (tolloven) til Toll- og avgiftsdirektoratet (Nr. 1256)..... 1732
Nov. 26.	Deleg. av Skattedirektoratets myndighet etter lov 13. juni 1980 nr. 24 om ligningsforvaltning (ligningsloven) § 6–10 nr. 4 (Nr. 1257)..... 1732
Nov. 28.	Ikrafttr. av lov 28. november 2008 nr. 81 om endring i lov 7. juni 1996 nr. 33 om Opplysningsvesenets fond (Nr. 1263)..... 1735
<b>Forskrifter</b>	
<b>2008</b>	
Okt. 31.	Forskrift om elektrisk utstyr (Nr. 1164)..... 1637
Okt. 31.	Forskrift om elektromedisinsk utstyr til bruk i veterinærmedisin (Nr. 1165) ..... 1641
Okt. 31.	Forskrift om pasientskadelovens virkeområde og om tilskuddsplikt for den som yter helsehjelp utenfor den offentlige helsetjenesten (Nr. 1166)..... 1644
Okt. 31.	Forskrift om klagenemnd for flypassasjerer (Nr. 1168)..... 1649
Okt. 31.	Forskrift om særskilte beskyttelsestiltak ved import av animalske næringsmidler fra Madagaskar (Nr. 1169) ..... 1654
Nov. 3.	Forskrift for produksjon, import og omsetning mv. av tatoveringsprodukter og andre produkter til injisering i huden i kosmetisk hensikt (Nr. 1189) ..... 1659
Nov. 4.	Forskrift om stopp i fisket etter makrell for fartøy med største lengde på eller over 13 meter med adgang til å delta med not i kystfartøygruppen i 2008 (Nr. 1193) ..... 1667
Nov. 5.	Forskrift om avgifter vedrørende statens luftfartsanlegg og -tjenester (takstregulativet) (Nr. 1194)..... 1667
Aug. 26.	Forskrift for masterstudiet ved Bergen Arkitekt Skole (Nr. 1205) ..... 1676
Nov. 14.	Forskrift om unntak fra notifikasjonsplikt for offentlig støtte (Nr. 1213)..... 1683
Okt. 15.	Forskrift til lov om register for frivillig virksomhet (Nr. 1214)..... 1684
Nov. 3.	Forskrift om medisinske krav for utstedelse og forlengelse av legeattest klasse 3 til flygeledere m.m. (Nr. 1215)..... 1687
Nov. 14.	Forskrift om årlig regulering av medlemspremien i pensjonstrygden for fiskere (Nr. 1216).... 1702
Nov. 12.	Forskrift om stopp av fisket etter sild i Nordsjøen og Skagerrak for ringnotfartøy uten konsesjon og kystfartøygruppen (Nr. 1232)..... 1704
Nov. 18.	Forskrift om adgang til å delta i kystfartøygruppens fiske for 2009 (deltakerforskriften) (Nr. 1235)..... 1705
Nov. 18.	Forskrift om særskilte beskyttelsestiltak ved import av muslinger fra Peru (Nr. 1236)..... 1712
Nov. 21.	Forskrift om dispensasjon fra sparebankloven § 23 (Nr. 1240)..... 1715
Okt. 28.	Forskrift om opptak, studier og eksamen ved Misjonshøgskolen (Nr. 1249) ..... 1715
<b>Endringsforskrifter</b>	
<b>2008</b>	
Okt. 30.	Endr. i forskrift om forbud mot å fiske norsk vårgytende sild i den nordøstlige del av Norges økonomiske sone (Nr. 1162) ..... 1635
Okt. 30.	Endr. i forskrift til utfylling og gjennomføring mv. av skatteloven av 26. mars 1999 nr. 14 (Nr. 1163)..... 1635

Okt.	31.	Endr. i forskrift om Norsk Pasientskadeserstatning og Pasientskadenemnda (Nr. 1167) .....	1648
Okt.	25.	Endr. i forskrift om regulering av fisket etter torsk, hyse og sei nord for 62° N i 2008 (Nr. 1182).....	1655
Okt.	29.	Endr. i forskrift om regulering av fisket etter makrell i 2008 (Nr. 1183).....	1655
Okt.	31.	Endr. i forskrift om tekniske krav og godkjenning av kjøretøy, deler og utstyr (kjøretøyforskriften) (belysning og lysanordninger på motorkjøretøy og tilhengere) (Nr. 1184).....	1656
Okt.	31.	Endr. i forskrift om kvotefaktor i fisket etter sild i Nordsjøen og Skagerrak i 2008 (Nr. 1185).....	1656
Okt.	31.	Endr. i forskrift om regulering av fisket etter sild i Nordsjøen og Skagerrak i 2008 (Nr. 1186).....	1656
Okt.	31.	Endr. i forskrift om regulering av fisket etter torsk, hyse og sei nord for 62° N i 2008 (Nr. 1187).....	1657
Okt.	31.	Endr. i forskrift om satser for visse tilskuddsordninger for bearbejdede jordbruksvarer (Nr. 1188).....	1657
Nov.	3.	Endr. i forskrift om fartøykvoter i fangst av kongekrabbe i kvoteregulert område øst for 26° Ø i 2008–2009 (Nr. 1190) .....	1666
Nov.	4.	Endr. i forskrift om såvarer (Nr. 1191) .....	1666
Nov.	4.	Endr. i forskrift om forskuddstrekk i naturalytelser og om verdsettelse av naturalytelser ved forskuddstrekket (Nr. 1192) .....	1667
Nov.	7.	Endr. i forskrift om levering av ligningsoppgaver fra boligselskaper (Nr. 1196) .....	1674
Nov.	7.	Endr. i forskrift om levering av ligningsoppgaver fra boligsameier (Nr. 1197).....	1675
Nov.	7.	Endr. i forskrift om erstatning etter offentlige pålegg og restriksjoner i plante- og husdyrproduksjon (Nr. 1198).....	1675
Nov.	8.	Endr. i forskrift om gjennomføring av forordning (EF) nr. 1702/2003 av 24. september 2003 om fastsettelse av gjennomføringsregler for luftdyktighetssertifisering og miljøsertifisering for luftfartøyer og tilhørende produkter, deler og utstyr, og forsertifisering av konstruksjons- og produksjonsorganisasjoner (sertifiseringsforskriften) (Nr. 1200).....	1676
Nov.	12.	Endr. i forskrift til utfylling og gjennomføring mv. av skattebetalingsloven (skattebetalingsforskriften) (Nr. 1208).....	1681
Nov.	13.	Endr. i forskrift om årsregnskap m.m. for banker, finansieringsforetak og morselskap for slike (Nr. 1210) .....	1682
Nov.	13.	Endr. i forskrift om regulering av fisket etter norsk vårgytende sild i 2008 (Nr. 1211).....	1682
Nov.	13.	Endr. i forskrift om redningsredskaper på lasteskip (Nr. 1212).....	1683
Nov.	17.	Endr. i forskrift om grader og yrkesutdanninger, beskyttet tittel og normert studietid ved universiteter og høyskoler (Nr. 1217) .....	1702
Nov.	17.	Endr. i forskrift om flyselskaper som er underlagt driftsforbud og om plikt til å informere passasjerene om identiteten til det flyselskap som skal utføre en flyreise (svartelistingsforskriften) (Nr. 1218) .....	1703
Nov.	7.	Endr. i forskrift om bruk av kjøretøy (Nr. 1231) .....	1704
Nov.	14.	Endr. i forskrift om regulering av fisket etter torsk, hyse og sei nord for 62° N i 2008 (Nr. 1234).....	1704
Nov.	18.	Endr. i forskrift om utøvelse av fisket i sjøen (Nr. 1237) .....	1713
Nov.	19.	Endr. i forskrift om forebygging av anslag mot sikkerheten i luftfarten (Nr. 1238) .....	1713
Nov.	17.	Endr. i forskrift om rapportering fra kommuner og fylkeskommuner og forskrift om rapportering fra interkommunale selskaper og kommunale og fylkeskommunale foretak som driver næringsvirksomhet (Nr. 1239) .....	1714
Nov.	7.	Endr. i forskrift om gebyr for tjenester fra Brønnøysundregistrene (Nr. 1250) .....	1729
Nov.	21.	Endr. i forskrift om regulering av fisket etter norsk vårgytende sild i 2008 (Nr. 1252).....	1729
Nov.	24.	Endr. i forskrift om måling av petroleum for fiskale formål og for beregning av CO <sub>2</sub> -avgift (Nr. 1253) .....	1730
Nov.	25.	Endr. i forskrift (Nr. 12) om beregning av merverdiavgift ved innførsel av varer (Nr. 1254).....	1731
Nov.	25.	Endr. i forskrift (Nr. 24) vedrørende omsetning av varer og tjenester til bruk i utlandet, på Svalbard eller Jan Mayen (Nr. 1255) .....	1731
Nov.	26.	Endr. i forskrift til utfylling og gjennomføring mv. av skatteloven av 26. mars 1999 nr. 14. (Nr. 1258).....	1732
Nov.	26.	Endr. i forskrift om sikkerhet ved leketøy (Nr. 1259).....	1733
Nov.	26.	Endr. i diverse forskrifter fastsatt med hjemmel i skipssikkerhetsloven med vedlegg eller kart som er kunngjort summarisk (Nr. 1260).....	1733

Nov.	27.	Endr. i forskrift (Nr. 35) om legitimasjonsregler for omsetning av varer og tjenester til bruk i utlandet m.v. (Nr. 1261) .....	1734
Nov.	27.	Endr. i forskrift om offentlige trafikkskilt, vegoppmerking, trafikklyssignaler og anvisninger (skilteforskriften) (Nr. 1262).....	1734

**Diverse  
2008**

Nov.	7.	Opph. av forskrifter hjemlet i lov 10. juni 1966 nr. 5 om toll (tolloven) (Nr. 1207).....	1681
Nov.	12.	Delvis ikrafttredelse av forskrift 16. desember 2005 nr. 1494 om domssogns- og lagdømmeinndeling (Nr. 1209).....	1682

**Rettelser**

		<b>Nr. 16/2004 s. 2466</b> (i forskrift 20. desember 2004 nr. 1735 om endring i forskrift (Nr. 101) 1. juli 1992 nr. 492 om avgrensning og gjennomføring av bruken av redusert beregningsgrunnlag for merverdiavgift ved veldedige og allmennyttige institusjoner og organisasjoners salg av gjenstander til betydelig overpris).....	1735
		<b>Nr. 2/2008 s. 325</b> (i forskrift 28. januar 2008 nr. 81 om flyværtjeneste).....	1735
		<b>Nr. 7/2008 s. 1206 og 1207</b> (i forskrift 26. juni 2008 nr. 726 om hvilke levende dyr og animalske produkter mv. som skal underkastes veterinær grensekontroll).....	1736

		Oversikt over rettelser .....	3. omslagsside
		Bestillinger, adresseendringer m.v. ....	4. omslagsside

# NORSK LOVTIDEND

## Avd. I Lover og sentrale forskrifter mv.

Utgitt i henhold til lov 19. juni 1969 nr. 53.

---

---

**Utgitt 10. desember 2008**

**Nr. 12**

---

---

### 14. nov. Lov nr. 80 2008

#### **Lov om endringer i helsepersonelloven og helseforskningsloven mv.**

Ot.prp.nr.2 (2008–2009), Innst.O.nr.2 (2008–2009) og Besl.O.nr.3 (2008–2009). Odels- og lagtingsvedtak hhv. 23. oktober og 3. november 2008. Fremmet av Helse- og omsorgsdepartementet. Kunngjort 14. november 2008 kl. 14.05.

Endringer i følgende lover:

- 1 Lov 2. juli 1999 nr. 64 om helsepersonell m.v. (helsepersonelloven).
- 2 Lov 20. juni 2008 nr. 44 om medisinsk og helsefaglig forskning (helseforskningsloven).
- 3 Lov 27. juni 2008 nr. 65 om endringer i lov 16. juni 1989 nr. 69 om forsikringsavtaler m.m.

#### *I*

I lov 2. juli 1999 nr. 64 om helsepersonell m.v. (helsepersonelloven) skal § 48 lyde:

#### **§ 48. Autorisasjon**

Autorisasjonsordningen etter denne lov omfatter følgende grupper helsepersonell:

- a) ambulansearbeider
- b) apotektekniker
- c) audiograf
- d) bioingeniør
- e) ergoterapeut
- f) helsefagarbeider
- g) fotterapeut
- h) fysioterapeut
- i) helsesekretær
- j) hjelpepleier
- k) jordmor
- l) kiropraktor
- m) klinisk ernæringsfysiolog
- n) lege
- o) omsorgsarbeider
- p) optiker
- q) ortopediingeniør
- r) ortoptist
- s) perfusjonist
- t) psykolog
- u) radiograf
- v) sykepleier
- w) tannhelsesekretær
- x) tannlege
- y) tannpleier
- z) tanntekniker
- æ) vernepleier
- ø) provisorfarmasøyt
- å) reseptarmasøyt

Rett til autorisasjon etter søknad har den som:

- a) har bestått eksamen i vedkommende fag ved norsk universitet, høyskole eller videregående opplæring,

- b) har gjennomført praktisk tjeneste fastsatt i forskrift gitt av departementet,
- c) er under 75 år og
- d) ikke er uegnet for yrket.

Rett til autorisasjon etter søknad har også den som:

- a) har utenlandsk eksamen som anerkjennes som jevn god med tilsvarende norsk eksamen,
- b) har utenlandsk eksamen som er anerkjent etter avtale om gjensidig godkjenning etter § 52, eller
- c) på annen måte har godtgjort å ha den nødvendige kyndighet.

Departementet kan i forskrift bestemme at helsepersonellgrupper som ikke omfattes av første ledd, kan gis autorisasjon etter søknad. Ved avgjørelsen skal det legges vekt på hensynet til pasientsikkerhet, innhold og formålet med utdanningen, i hvilken utstrekning yrket utøves selvstendig og hensynet til harmonisering med andre land.

Departementet kan i forskrift fastsette tilleggskrav for autorisasjon for den enkelte helsepersonellgruppe, herunder at kravene skal gjelde for de som allerede har autorisasjon eller offentlig godkjenning ved forskriftens ikrafttredelse.

## II

I lov 20. juni 2008 nr. 44 om medisinsk og helsefaglig forskning (helseforskningsloven) skal § 17 syvende ledd lyde:

Departementet kan i forskrift bestemme at for spesielle typer forskningsprosjekter kan barn mellom 12 og 16 år selv samtykke til forskning på helseopplysninger. Departementet kan i forskrift gi nærmere regler om kravene til et slikt samtykke.

## III

I lov 27. juni 2008 nr. 65 om endringer i lov 16. juni 1989 nr. 69 om forsikringsavtaler m.m. gjøres i avsnitt II om endringer i lov 2. juli 1999 nr. 64 om helsepersonell m.v. følgende endring:

§ 15 annet og nytt tredje og fjerde ledd skal lyde:

Når helsepersonell forstår at det kan ha særlig betydning hvordan spesielt sensitive faktiske forhold beskrives i en attest, erklæring o.l. til et forsikringsselskap, skal han eller hun ta dette opp med pasienten.

Når det skal utleveres helseopplysninger til et forsikringsselskap, og selskapet kan forstå disse opplysningene som uttrykk for en alvorlig sykdom, skal pasienten orienteres om dette først, dersom det må antas at han eller hun er ukjent med forholdet.

Departementet kan i forskrift fastsette nærmere bestemmelser om utforming av og innhold i attester, erklæringer o.l.

## IV

Loven trer i kraft straks.

### 28. nov. Lov nr. 81 2008

#### **Lov om endring i lov 7. juni 1996 nr. 33 om Opplysningsvesenets fond**

Ot.prp.nr.60 (2007–2008), Innst.O.nr.79 (2007–2008) og Besl.O.nr.2 (2008–2009). Odels- og lagtingsvedtak hhv. 23. oktober og 3. november 2008. Fremja av Kultur- og kyrkjedepartementet. Kunngjort 28. november 2008 kl. 14.20.

Endringer i følgende lov:

Lov 7. juni 1996 nr. 33 om Opplysningsvesenets fond.

## I

I lov 7. juni 1996 nr. 33 om Opplysningsvesenets fond vert det gjort følgende endring:

§ 5 første og nytt andre ledd skal lyde:

Eigedommane og kapitalen til fondet kan ikkje gjevast bort eller brukast opp.

For festetomter under fondet som er bestemte til bustadhus, kan Kongen, utan hinder av første ledd, i instruks fastsetje særskilde føresegner om innløyasing og festeavgift.

Noverande andre ledd blir nytt tredje ledd.

## II

Lova gjeld frå det tidspunktet Kongen fastset.

**30. okt. Nr. 1162 2008****Forskrift om endring i forskrift om forbud mot å fiske norsk vårgytende sild i den nordøstlige del av Norges økonomiske sone**

**Hjemmel:** Fastsatt av Fiskeri- og kystdepartementet 30. oktober 2008 med hjemmel i lov 3. juni 1983 nr. 40 om saltvannsfiske m.v. § 4. Kunngjort 4. november 2008 kl. 14.25.

*I*

I forskrift 3. september 1998 nr. 859 om forbud mot å fiske norsk vårgytende sild i den nordøstlige del av Norges økonomiske sone gjøres følgende endring:

§ 2 skal lyde:

Uten hensyn til forbudet i § 1 kan det frem til 31. desember 2008 drives fiske etter norsk vårgytende sild innenfor et område avgrenset av rette linjer mellom følgende posisjoner:

1. N 70° 40,5' Ø 21° 59,1'
2. N 74° 4,73' Ø 19° 5,76'

Videre langs yttergrensen for Norges økonomiske sone til posisjon

3. N 72° 10,46' Ø 10° 18,42'

Fiskeridirektoratet kan stenge hele eller deler av området nevnt i første ledd dersom innblanding av sild under minstemål i de enkelte fangster overstiger 20 % i antall.

*II*

Endringen trer i kraft straks.

**30. okt. Nr. 1163 2008****Forskrift om endring i forskrift til utfylling og gjennomføring mv. av skatteloven av 26. mars 1999 nr. 14**

**Hjemmel:** Fastsatt av Finansdepartementet 30. oktober 2008 med hjemmel i lov 26. mars 1999 nr. 14 om skatt av formue og inntekt (skatteloven) § 8–11 åttende ledd sjuende punktum og § 8–20. Kunngjort 4. november 2008 kl. 14.25.

*I*

I forskrift 19. november 1999 nr. 1158 til utfylling og gjennomføring mv. av skatteloven av 26. mars 1999 nr. 14 gjøres følgende endringer:

Ny deloverskrift under § 8–11 skal lyde:

*A. Skip i fart*

Ny § 8–11–2 til § 8–11–5 med deloverskrift skal lyde:

*B. Utfyllende bestemmelser om fastsettelse av flaggkrav***§ 8–11–2. Definisjoner**

(1) Med selskapets flaggkrav menes den andel EØS-registrert nettotonnasje som selskapet eide på måletidspunktet, jf. skatteloven § 8–11 åttende ledd. I tilfeller der det er foretatt omregninger etter § 8–11–4 første og annet ledd eller § 8–11–5 annet ledd, er selskapets flaggkrav den andel EØS-registrert nettotonnasje som er beregnet etter disse bestemmelsene.

(2) Med en konsolidert selskapsgruppe menes to eller flere selskap hvor inntekten fastsettes etter skatteloven § 8–15, og hvor andelen EØS-registrert nettotonnasje skal beregnes samlet etter skatteloven § 8–11 åttende ledd femte punktum.

(3) Med EØS-registrert nettotonnasje eid på måletidspunktet, menes den EØS-registrerte nettotonnasje selskapet eide per 1. juli 2005 eller ved senere inntreden. Dersom det er foretatt omregninger etter bestemmelsene i § 8–11–4 første og annet ledd eller § 8–11–5 annet ledd, vil den EØS-registrerte nettotonnasje som er beregnet for selskapet etter disse bestemmelsene være ny beregnet EØS-registrert nettotonnasje eid på måletidspunktet.

(4) Med nettotonnasje eid på måletidspunktet, menes den nettotonnasje selskapet eide per 1. juli 2005 eller ved senere inntreden. Dersom det er foretatt omregninger etter § 8–11–4 første og annet ledd eller § 8–11–5 annet ledd, vil den nettotonnasje som er beregnet for selskapet etter disse bestemmelsene være ny nettotonnasje eid på måletidspunktet.

**§ 8–11–3. Beregning av flaggkrav ved konsolidering**

(1) For en konsolidert selskapsgruppe beregnes flaggkravet som forholdet mellom selskapenes samlede EØS-registrerte nettotonnasje eid på måletidspunktet, jf. § 8–11–2 tredje ledd og selskapenes samlede nettotonnasje eid på måletidspunktet, jf. § 8–11–2 fjerde ledd.

(2) Der et selskap har bestemmende innflytelse over et deltakerlignet selskap eller NOKUS-selskap, jf. regnskapsloven § 1–3, skal EØS-registrert nettotonnasje og total nettotonnasje i det deltakerlignede selskapet eller NOKUS-selskapet i sin helhet tilordnes selskapet med bestemmende innflytelse.

**§ 8–11–4. Beregning av flaggkrav ved skattefri fusjon og fisjon av selskap**

(1) Ved fusjon etter bestemmelsene i skatteloven kapittel 11 beregnes nytt flaggkrav for overtakende selskap som forholdet mellom de fusjonerte selskapenes samlede EØS-registrerte nettotonnasje eid på måletidspunktet, jf. § 8–11–2 tredje ledd og de fusjonerte selskapenes samlede nettotonnasje eid på måletidspunktet, jf. § 8–11–2 fjerde ledd.

(2) Ved fisjon etter bestemmelsene i skatteloven kapittel 11 beregnes ny andel EØS-registrert nettotonnasje for overdragende og overtakende selskap på følgende måte:

- a. For overdragende og overtakende selskap beregnes en ny verdi for EØS-registrert nettotonnasje eid på måletidspunktet. Verdien beregnes ved at selskapene får en andel av det fisjonerte selskapets totale EØS-registrerte nettotonnasje på måletidspunktet som forholdsmessig tilsvarer den andelen det overdragende eller overtakende selskapet får av den totale EØS-registrerte nettotonnasjen ved fisjonen.
- b. For overdragende og overtakende selskap beregnes en ny verdi for nettotonnasje eid på måletidspunktet. Verdien beregnes ved at selskapet får en andel av det fisjonerte selskapets totale nettotonnasje på måletidspunktet som forholdsmessig tilsvarer den andelen det overdragende eller overtagende selskapet får av den totale nettotonnasjen ved fisjonen.
- c. På bakgrunn av de beregnede nye verdiene for EØS-registrert nettotonnasje eid på måletidspunktet og nettotonnasje eid på måletidspunktet, fastsettes nytt flaggkrav for overtakende og overdragende selskap. Der fisjonen skjer ved overføring til et eksisterende selskap, beregnes nytt flaggkrav for det overtakende selskapet som ved fusjon, jf. første ledd.

(3) I tilfeller hvor fusjonen eller fisjonen medfører endringer i en konsolidert selskapsgruppe, omregnes flaggkravet for den konsoliderte selskapsgruppen etter reglene i § 8–11–3 første ledd.

**§ 8–11–5. Beregning av flaggkrav ved endringer i selskapsstrukturen**

(1) Ved oppkjøp, inntreden, nystiftelse mv. av selskap som fører til at ett eller flere selskaper blir tilknyttet en eksisterende konsolidert selskapsgruppe, skal det foretas en omregning av flaggkravet på grunnlag av flaggkravet for selskapene som inngår i den konsoliderte selskapsgruppen, jf. § 8–11–3 første ledd.

(2) Ved salg, uttreden mv. av selskaper som fører til opphør av en konsolidert selskapsgruppe, eller til at et eller flere selskap ikke lenger skal inngå i en konsolidert selskapsgruppe, beregnes nytt flaggkrav for hvert av selskapene som har inngått i den konsoliderte selskapsgruppen på følgende måte:

- a. For hvert selskap beregnes en ny verdi for nettotonnasje eid på måletidspunktet. Verdien beregnes ved at selskapet får en andel av den totale nettotonnasjen de selskap som inngikk i den konsoliderte selskapsgruppen eide på måletidspunktet, som forholdsmessig tilsvarer den andelen selskapet eier av den totale nettotonnasjen på tidspunktet for endring.
- b. For hvert selskap beregnes en ny verdi for EØS-registrert nettotonnasje eid på måletidspunktet. Verdien beregnes ved at selskapet får en andel av den totale EØS-registrerte nettotonnasjen de selskap som inngikk i den konsoliderte selskapsgruppen eide på måletidspunktet, som forholdsmessig tilsvarer den andelen selskapet eier av den totale EØS-registrerte nettotonnasjen på tidspunktet for endring.
- c. For selskaper som etter endringen ikke lenger inngår i en konsolidert selskapsgruppe, beregnes nytt flaggkrav etter § 8–11–2 første ledd, basert på ny beregnet EØS-registrert nettotonnasje på måletidspunktet og ny beregnet nettotonnasje på måletidspunktet. For konsoliderte selskapsgrupper beregnes nytt konsolidert flaggkrav etter § 8–11–3 første ledd.

## II

Endringene under I trer i kraft straks med virkning fra og med inntektsåret 2005.

## III

Ved ikrafttredelse av endringene under I gjelder følgende overgangsregler:

Selskaper og konsoliderte selskapsgrupper som må foreta en omregning etter § 8–11–4 eller § 8–11–5 som følge av fusjon, fisjon eller endring i selskapsstruktur gjennomført senest 30. oktober 2008, og som etter omregningen bryter vilkårene i skatteloven § 8–11 åttende ledd, må, dersom bruddet ikke er rettet innen fristen som nevnt i skatteloven § 8–17 tredje ledd første punktum, jf. annet punktum, rette bruddet innen 31. mai 2009. Skattekontoret kan forlenge fristen for retting dersom selskapet godtgjør at det vil medføre særlige ulemper å rette bruddet innen fristen. Skattekontoret kan likevel ikke forlenge fristen for retting lenger enn til 31. desember 2009.

**31. okt. Nr. 1164 2008****Forskrift om elektrisk utstyr**

**Hjemmel:** Fastsatt av Direktoratet for samfunnssikkerhet og beredskap 31. oktober 2008 med hjemmel i lov 24. mai 1929 nr. 4 om tilsyn med elektriske anlegg og elektrisk utstyr (el-tilsynsloven) § 10, jf. delegeringsvedtak 1. september 2003 nr. 1161.

**EØS-henvisninger:** EØS-avtalen vedlegg II kap. X nr. 7c (direktiv 2004/108/EF) og nr. 7d (direktiv 2006/95/EF). Kunngjort 4. november 2008 kl. 14.25.

**§ 1. Formål**

Formålet med forskriften er å sikre at elektrisk utstyr ikke medfører fare og sikre en hensiktsmessig grad av elektromagnetisk kompatibilitet.

**§ 2. Virkeområde**

Forskriften gjelder elektrisk utstyr, men likevel ikke

- elektriske basiskomponenter som er ment til å sammenbygges i annet elektrisk utstyr og hvis sikkerhet bare kan bedømmes i det ferdigstilte utstyret
- omsetning eller overdragelse av utstyr som er tatt i bruk og allerede er lovlig omsatt innen EØS
- utstyr som utelukkende er beregnet for eksport til land utenfor EØS.

Forskriften gjelder ikke for Svalbard.

**§ 3. Utstyr delvis unntatt fra forskriften**

§ 16 til § 18, § 22 og § 23 gjelder ikke for oppfyllelse av kravene i § 6 til § 8 og § 11 første og tredje ledd for

- elektrisk utstyr konstruert med en merkespenning under 50 V for vekselstrøm eller under 75 V for likestrøm, over 1000 V for vekselstrøm eller over 1500 V for likestrøm
- plugger og stikkontakter
- elektriske gjerdeapparater
- spesialisert elektrisk utstyr til bruk om bord i skip, fly eller jernbane som oppfyller sikkerhetsbestemmelser utarbeidet av internasjonale organer som Norge er medlem av.

**§ 4. Definisjoner**

I forskriften forstås med

- elektrisk utstyr:* enhver artikkel eller gjenstand for produksjon, omforming, overføring, fordeling, bruk eller måling av elektrisk energi slik som bruksgjenstander, transformatorer, omformere, måleinstrumenter, vern, installasjonsmateriell, eller sammenstillinger av slike
- elektromagnetisk kompatibilitet (EMC):* den evne et elektrisk utstyr har til å virke tilfredsstillende i sitt elektromagnetiske miljø uten å forårsake uakseptabel elektromagnetisk forstyrrelse for annet elektrisk utstyr i dette miljøet
- elektromagnetisk forstyrrelse:* ethvert elektromagnetisk fenomen som kan redusere et elektrisk utstys funksjonalitet, som elektromagnetisk støy, et uønsket signal eller en endring i selve utbredelsesmediet
- elektromagnetisk immunitet:* et elektrisk utstys evne til å virke som forutsatt under elektromagnetisk påvirkning
- harmonisert standard:* en teknisk spesifikasjon utarbeidet av europeiske standardiseringsorganer på oppdrag fra Europakommisjonen. Referansene til harmoniserte standarder offentliggjøres i Den europeiske unions tidende og publiseres av nasjonale standardiseringsorganer
- markedsføring:* første gang et utstyr, inkludert brukt utstyr importert fra land utenfor EØS, stilles til rådighet i markedet i Norge eller annet EØS-land.

**§ 5. Meldeplikt**

Alvorlige hendelser med elektrisk utstyr skal meldes til Direktoratet for samfunnssikkerhet og beredskap.

Produsent, importør eller distributør som vet eller burde vite at elektrisk utstyr vedkommende har gjort tilgjengelig for bruker, utgjør en uakseptabel risiko for forbruker, skal straks informere om dette og opplyse om de tiltak som er iverksatt for å forhindre at utstyret medfører en uakseptabel risiko, jf. lov 11. juni 1976 nr. 79 om kontroll med produkter og forbrukertjenester (produktkontrollloven) § 6b.

**§ 6. Generelle krav**

Konstruksjon og produksjon av elektrisk utstyr skal være i samsvar med anerkjent teknologisk praksis, slik at utstyret ved korrekt montering, installasjon, vedlikehold og tiltenkt bruk ikke medfører fare.

Elektrisk utstyr skal, sammen med dets enkelte deler, være utført slik at det kan settes sammen og tilkoples på en korrekt og sikker måte.

Den som produserer, importerer eller markedsfører elektrisk utstyr for bruk i Norge, skal kunne fremlegge dokumentasjon som gjør det mulig å vurdere om utstyret er i samsvar med § 6 til § 10, § 11 første og tredje ledd og § 12.

**§ 7. Beskyttelse mot farer som skyldes elektrisk utstyr**

Det elektriske utstyret skal være konstruert og produsert slik at

- det gir tilstrekkelig beskyttelse mot fare for skade som kan forårsakes av direkte eller indirekte berøring
- det ikke kan oppstå temperaturer, lysbuer eller strålinger som kan fremkalle fare

- c) det gir tilstrekkelig beskyttelse mot farer av ikke-elektrisk art som erfaringsmessig kan oppstå
- d) utstyrets isolasjon er tilpasset de forhold som kan forutses.

**§ 8. Beskyttelse mot farer som skyldes ytre påvirkninger på elektrisk utstyr**

Det elektriske utstyret skal være konstruert og produsert på en slik måte at

- a) det oppfyller de forventede mekaniske krav, slik at det ikke kan oppstå fare
- b) det kan motstå ikke-mekaniske påvirkninger som kan forutses under de miljømessige forhold utstyret forventes brukt, slik at det ikke kan oppstå fare
- c) det ikke kan medføre fare ved overbelastning og andre påregnelige feil.

**§ 9. Elektromagnetisk kompatibilitet**

Elektrisk utstyr som er et ferdig produkt og er kommersielt tilgjengelig som en enkelt funksjonell enhet beregnet for sluttbruker, skal være konstruert og produsert slik at

- a) det ikke forårsaker større elektromagnetiske forstyrrelser enn at annet elektrisk utstyr kan fungere som forutsatt
- b) det har tilstrekkelig elektromagnetisk immunitet til å kunne fungere ved forutsatt bruk.

Kravene til elektromagnetisk kompatibilitet gjelder også mobile anlegg og komponenter og sammensatte enheter beregnet for sluttbrukers inkorporering i et elektrisk utstyr.

**§ 10. Plugger og stikkontakter til bruk i boliger m.m.**

Plugger og stikkontakter til bruk i boliger og tilsvarende bruksområder skal tilfredsstillе sikkerhetsnivået i Norsk Elektroteknisk Komité's norm 502 (NEK 502) og kravene i normens annex NO I-III. Dette skal dokumenteres av en prøveinstitusjon akseptert av Direktoratet for samfunnssikkerhet og beredskap.

Ved bruk av andre tekniske spesifikasjoner må tilsvarende sikkerhetsnivå kunne dokumenteres.

**§ 11. Merking**

Elektrisk utstyr skal være tydelig merket med nødvendige opplysninger for sikker bruk innenfor de bruksområder det er laget for. Dersom det ikke er mulig å merke utstyret, kan opplysningene gis i en medfølgende bruksanvisning.

Opplysningene i første ledd skal være på norsk.

Elektrisk utstyr skal være tydelig merket med produsentens navn eller kjennemerke og typebetegnelse. Dersom det ikke er mulig å merke utstyret, kan opplysningene gis på emballasjen.

Ved salg og markedsføring av elektrisk materiell beregnet til å inngå i et fast elektrisk anlegg og som er tiltenkt forbruker, skal det også gis informasjon som angitt i forskrift 6. juni 2006 nr. 591 om opplysningsplikt ved salg og markedsføring av elektrisk materiell til forbruker.

**§ 12. Tilleggsmerking for elektrisk utstyr som kan forårsake elektromagnetisk forstyrrelse eller påvirkes av slik forstyrrelse**

Elektrisk utstyr som kan forårsake elektromagnetisk forstyrrelse eller påvirkes av slik forstyrrelse i uakseptabel grad, skal i tillegg til merking etter § 11, merkes med parti eller serienummer eller annen informasjon som muliggjør identifisering. Slik merking skal foretas av produsent eller ansvarlig representant for produsenten.

Navn og adresse på produsenten skal følge slikt utstyr. Dersom produsenten ikke er etablert innen EØS, skal i tillegg navn og adresse på produsentens ansvarlige representant innen EØS eller den som er ansvarlig for markedsføring innen EØS, vedlegges.

Det skal vedlegges nødvendig informasjon om tiltenkt bruk og eventuelle spesielle tiltak som må iverksettes for å sikre at § 9 oppfylles når utstyret settes sammen, installeres, tas i bruk eller vedlikeholdes.

For elektrisk utstyr som ikke tilfredsstillер kravene til elektromagnetisk kompatibilitet for bomiljøer, skal en tydelig angivelse av bruksbegrensningen være vedlagt. Der det er hensiktsmessig, skal denne også angis på emballasjen.

**§ 13. Oppfyllelse av krav til elektrisk utstyr**

§ 6 til § 9, § 11 første og tredje ledd og § 12 anses oppfylt dersom det elektriske utstyret tilfredsstillер relevante harmoniserte standarder så langt de er dekkende. Tilsvarende gjelder for standarder fra International Electrotechnical Commission (IEC) eller International Commission on the Rules for the Approval of Electrical Equipment (CEE), vedtatt i henhold til fastsatt prosedyre innen EØS.

Ved bruk av andre tekniske spesifikasjoner må oppfyllelsen av § 6 til § 9, § 11 første og tredje ledd og § 12 kunne dokumenteres.

**§ 14. Vilkår for markedsføring**

Elektrisk utstyr kan bare markedsføres dersom det oppfyller forskriften og dette kan dokumenteres på den måte som er fastsatt for utstyret.

Elektrisk utstyr kan likevel demonstreres på utstillinger, messer o.l. selv om det ikke tilfredsstillер forskriften. Utstyret skal da ha klar og tydelig merking som viser at det ikke kan omsettes eller tas i bruk før det tilfredsstillер forskriften.

Demonstrasjon må kun finne sted etter at det er satt i verk tilstrekkelige tiltak for å ivareta sikkerheten og unngå elektromagnetiske forstyrrelser.

**§ 15. *Vilkår for bruk***

Elektrisk utstyr kan bare tas i bruk dersom det oppfyller § 6 til § 10, § 11 første og tredje ledd og § 12.

Den som eier eller bruker elektrisk utstyr, skal påse at det brukes og vedlikeholdes forsvarlig, slik at det ikke kan medføre fare.

**§ 16. *Produksjonskontroll***

Produsenten skal innrette produksjonsprosessen slik at det elektriske utstyret produseres i samsvar med den tekniske dokumentasjonen i § 18 og forskriftens øvrige krav til utstyret.

Unntak fra denne bestemmelsen er fastsatt i § 3.

**§ 17. *Krav til samsvarserklæring for elektrisk utstyr***

Produsenten eller produsentens ansvarlige representant innen EØS skal utarbeide en samsvarserklæring på norsk, svensk, dansk eller engelsk som inneholder

- a) navn og adresse til produsenten eller dennes ansvarlige representant innen EØS
- b) beskrivelse av utstyret som entydig identifiserer det ved angivelse av typebetegnelse, produksjonsnummer, serienummer eller lignende
- c) nummer og navn på anvendte harmoniserte standarder eller andre tekniske spesifikasjoner som viser at utstyret tilfredsstiller § 6 til § 10, § 11 første og tredje ledd og § 12
- d) en forsikring om at utstyret oppfyller denne forskriften eller de direktivene som ligger til grunn for denne
- e) underskrift med nødvendig identifikasjon av den person som er gitt fullmakt til å undertegne på vegne av produsenten eller dennes representant innen EØS.

Samsvarserklæring for elektromagnetisk kompatibilitet skal i tillegg være datert og inneholde en henvisning til direktiv 2004/108/EF og en datert referanse til de harmoniserte standarder eller tekniske spesifikasjoner som er anvendt.

Samsvarserklæring for den elektriske sikkerheten skal i tillegg være påført de to siste sifrene i årstallet for påføring av CE-merket.

Unntak fra denne bestemmelsen er fastsatt i § 3.

**§ 18. *Krav til teknisk dokumentasjon for elektrisk utstyr***

Produsenten skal utarbeide en teknisk dokumentasjon på norsk, svensk, dansk eller engelsk som gjør det mulig å vurdere om det elektriske utstyret er i samsvar med § 6 til § 10, § 11 første og tredje ledd og § 12. Dokumentasjonen skal i den grad det er nødvendig for vurderingen, dekke det elektriske utstyrets konstruksjon, produksjon og funksjon og omfatte

- a) generell beskrivelse av utstyret
- b) konstruksjons- og produksjonstegninger, komponentlister, lister over delmontasjer, strømkretsskjemaer m.m.
- c) beskrivelser og forklaringer som er nødvendige for å forstå tegninger og lister og utstyrets virkemåte
- d) oversikt over benyttede harmoniserte standarder, eventuelt beskrivelse av løsninger som er valgt for å oppfylle § 6 til § 10, § 11 første og tredje ledd og § 12 dersom slike ikke er anvendt
- e) resultatene av konstruksjonsberegninger og undersøkelser m.m.
- f) testrapporter.

Teknisk dokumentasjon for elektromagnetisk kompatibilitet skal, når fremgangsmåten beskrevet i § 20 følges, i tillegg inneholde en uttalelse fra teknisk kontrollorgan. Dette gjelder kun elektrisk utstyr som kan forårsake elektromagnetisk forstyrrelse eller bli påvirket av slik forstyrrelse.

Unntak fra denne bestemmelsen er fastsatt i § 3.

**§ 19. *Vurdering av elektromagnetisk kompatibilitet***

Produsenten skal gjennomføre en vurdering av det elektriske utstyrets elektromagnetiske kompatibilitet for å sikre at § 9 er oppfylt.

Ved vurderingen av elektromagnetisk kompatibilitet skal det tas hensyn til alle normale tilsiktede driftsforhold. Hvis utstyret kan konfigureres på forskjellige måter, skal vurderingen bekrefte at § 9 er oppfylt i alle konfigurasjoner som produsenten har oppgitt som representative for den tiltenkte bruken.

Denne bestemmelsen gjelder kun elektrisk utstyr som kan forårsake elektromagnetisk forstyrrelse eller bli påvirket av slik forstyrrelse.

**§ 20. *Bruk av teknisk kontrollorgan ved vurdering av elektromagnetisk kompatibilitet***

Dersom produsenten eller produsentens ansvarlige representant innen EØS i tillegg benytter teknisk kontrollorgan i sin samsvarsvurdering, skal

- a) produsenten eller den ansvarlige representanten for produsenten fremlegge den tekniske dokumentasjonen for det tekniske kontrollorganet og anmode om en vurdering av den. Produsenten eller den ansvarlige representanten for produsenten skal spesifisere overfor det tekniske kontrollorganet hvilke aspekter av § 9 som må vurderes
- b) det tekniske kontrollorganet gjennomgå den tekniske dokumentasjonen og vurdere om forskriften er oppfylt. Dersom det elektriske utstyrets samsvar blir bekreftet, skal det tekniske kontrollorganet avgi en uttalelse som bekrefter dette til produsenten eller den ansvarlige representanten for produsenten. Vurderingen og uttalelsen

skal være begrenset til de aspekter som er vurdert. Produsenten skal legge uttalelsen ved den tekniske dokumentasjonen.

#### § 21. *Særskilt elektrisk utstyr for innbygging*

Elektrisk utstyr ment for innbygging i et bestemt fast anlegg og som ikke er tilgjengelig på markedet, er unntatt fra § 9, § 12 tredje og fjerde ledd, § 19 og § 23. Utstyrets dokumentasjon skal identifisere det faste anlegget og anleggets egenskaper med hensyn til elektromagnetisk kompatibilitet. Dokumentasjonen skal angi hvilke forholdsregler som må tas ved innbygging av utstyret for å sikre at anlegget er i overensstemmelse med de krav til elektromagnetisk kompatibilitet som gjelder for anlegget.

Denne bestemmelsen gjelder kun elektrisk utstyr som kan forårsake elektromagnetisk forstyrrelse eller bli påvirket av slik forstyrrelse.

#### § 22. *Oppbevaring og fremleggelse av dokumentasjon*

Produsenten eller produsentens ansvarlige representant innen EØS skal oppbevare samsvarserklæringen og den tekniske dokumentasjonen og holde disse tilgjengelig for Direktoratet for samfunnssikkerhet og beredskap i minst ti år regnet fra den dag produksjonen av det elektriske utstyret opphørte.

Hvis verken produsenten eller dennes ansvarlige representant er etablert innen EØS, skal enhver fysisk eller juridisk person som markedsfører utstyret innen EØS, oppfylle plikten.

Den som produserer, importerer eller markedsfører elektrisk utstyr for bruk i Norge, skal etter anmodning fra Direktoratet for samfunnssikkerhet og beredskap kunne fremlegge

- a) samsvarserklæring innen fem dager
- b) teknisk dokumentasjon innen rimelig tid
- c) dokumentasjon på produksjonskontroll innen rimelig tid.

Unntak fra denne bestemmelsen er fastsatt i § 3.

#### § 23. *CE-merking av elektrisk utstyr*

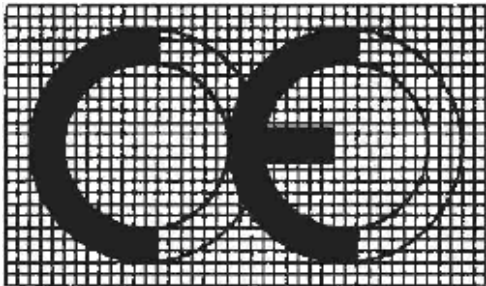
Før elektrisk utstyr markedsføres, skal produsenten eller dennes ansvarlige representant påføre CE-merket som en bekreftelse på at utstyret oppfyller § 6 til § 9, § 11 første og tredje ledd og § 12 og er samsvarsvurdert i overensstemmelse med disse.

CE-merket skal plasseres på utstyret. Dersom dette ikke er mulig, kan det plasseres på emballasjen eller medfølgende dokumenter. CE-merket skal påføres på en slik måte at det er godt synlig, varig og lett å lese.

Det er ikke tillatt å påføre utstyret merker eller påskrifter som kan villede om CE-merkingens betydning eller utforming. Annen merking på utstyret, emballasjen eller bruksanvisningen skal ikke gjøre det vanskeligere å lese eller tyde CE-merkingen.

CE-merket skal angi overensstemmelse med relevante direktiver. Dersom disse i en overgangsperiode tillater produsenten å velge, skal CE-merket bare angi overensstemmelse med de direktiver som fabrikanten har anvendt.

CE-merket skal bestå av initialene CE i følgende utforming:



CE-merket skal ha en høyde på minst 5 mm. Dersom CE-merket forminskes eller forstørres, skal størrelsesforholdet slik det fremgår av modellen ovenfor, overholdes.

Unntak fra denne bestemmelsen er fastsatt i § 3.

#### § 24. *Reaksjonsmidler*

Når forskriften ikke er oppfylt, kan Direktoratet for samfunnssikkerhet og beredskap

- a) nedlegge forbud mot tilbud eller omsetning av det elektriske utstyret
- b) kreve at utstyr som er tilgjengelig for salg, trekkes tilbake fra markedet
- c) kreve tilbakekall av utstyret fra bruker, hvis det kan være farlig
- d) kreve offentliggjøring av advarselinformasjon eller lignende til distributør eller brukere av utstyret
- e) kreve retting av utstyret
- f) kreve at utstyret uskadeliggjøres
- g) nedlegge forbud mot bruk av utstyret.

Ved brudd på enkeltvedtak fastsatt med hjemmel i forskriften gjelder bestemmelsene i lov 24. mai 1929 nr. 4 om tilsyn med elektriske anlegg og elektrisk utstyr.

#### § 25. *Straff*

Brudd på § 5 til § 12, § 14, § 16 til § 23, og enkeltvedtak fastsatt med hjemmel i disse straffes etter lov 24. mai 1929 nr. 4 om tilsyn med elektriske anlegg og elektrisk utstyr § 14.

**§ 26. Overgangsbestemmelser**

Frem til 20. juli 2009 kan produkter som faller inn under forskrift 10. august 1995 nr. 713 om elektrisk utstyr kapittel IV om spesielle bestemmelser om elektromagnetisk forenlighet (EMC), omsettes og tas i bruk under forutsetning av at samsvarserklæringen er utstedt før 20. juli 2007.

**§ 27. Ikrafttredelse**

Forskriften trer i kraft 31. oktober 2008. Fra samme tidspunkt oppheves forskrift 10. august 1995 nr. 713 om elektrisk utstyr.

**31. okt. Nr. 1165 2008****Forskrift om elektromedisinsk utstyr til bruk i veterinærmedisin**

**Hjemmel:** Fastsatt av Direktoratet for samfunnssikkerhet og beredskap 31. oktober 2008 med hjemmel i lov 24. mai 1929 nr. 4 om tilsyn med elektriske anlegg og elektrisk utstyr (el-tilsynsloven) § 10, jf. delegeringsvedtak 1. september 2003 nr. 1161.

**EØS-henvisninger:** EØS-avtalen vedlegg II kap. X nr. 1 og 7c (direktiv 84/539/EØF og direktiv 2008/13/EF). Kunngjort 4. november 2008 kl. 14.25.

**§ 1. Formål**

Formålet med forskriften er å sikre at elektromedisinsk utstyr til bruk i veterinærmedisin ikke kan medføre fare.

**§ 2. Virkeområde**

Forskriften gjelder enhver produsent, importør, markedsfører, eier eller bruker av elektromedisinsk utstyr oppført i vedlegg I ment til bruk i veterinærmedisin, heretter kalt utstyr.

Forskriften gjelder ikke

- a) omsetning eller overdragelse av utstyr som er tatt i bruk og allerede er lovlig omsatt innen EØS
- b) utstyr som utelukkende er beregnet for eksport til land utenfor EØS.

**§ 3. Tekniske krav**

Utstyr skal oppfylle kravene i harmoniseringsdokument fra Den europeiske komité for elektroteknisk standardisering (CENELEC) HD 395-1: Generelle krav, 1979-utgaven – dokument utarbeidet på grunnlag av IEC-dokument nr. 601-1 fra Den internasjonale elektrotekniske kommisjon.

For utstyr nevnt i vedlegg I nr. 2.2.1.1 skal kravene i HD 395-1 endres slik:

- Nr. 14.6 b): Utstyret skal minst være av BF-typen.  
Nr. 19.3: Pasienthjelpestrøm:  
Normale forhold – 1 mA,  
«Single fault condition» – 5 mA.

**§ 4. Vilkår for markedsføring eller bruk**

Utstyret kan bare markedsføres eller tas i bruk dersom

- a) utstyret oppfyller kravene i § 3
- b) dette er bekreftet ved enten
  1. å feste et merke på utstyret tilsvarende modellen i vedlegg II
  2. å utstede en samsvarserklæring som tilsvarende formularet i vedlegg III.

Dersom utstyret samtidig er et medisinsk utstyr som definert i forskrift 15. desember 2005 nr. 1690 om medisinsk utstyr og oppfyller de grunnleggende krav fastsatt for utstyret, skal utstyret anses å være i samsvar med kravene i denne forskrift.

**§ 5. Meldeplikt**

Alvorlige hendelser med utstyr skal meldes til Direktoratet for samfunnssikkerhet og beredskap.

Produsent, importør eller distributør som vet eller burde vite at utstyr vedkommende har gjort tilgjengelig for bruker, utgjør en uakseptabel risiko, skal straks informere Direktoratet for samfunnssikkerhet og beredskap om dette og opplyse om de tiltak som er iverksatt for å forhindre at utstyret medfører en uakseptabel risiko.

**§ 6. Dispensasjon**

Direktoratet for samfunnssikkerhet og beredskap kan gi dispensasjon fra denne forskriften dersom særlige grunner tilsier det.

**§ 7. Reaksjonsmidler**

Når kravene i forskriften ikke er oppfylt kan Direktoratet for samfunnssikkerhet og beredskap

- a) nedlegge forbud mot tilbud eller omsetning av utstyret
- b) kreve at utstyr som er tilgjengelig for salg, trekkes tilbake fra markedet
- c) kreve tilbakekall av utstyret fra bruker hvis det kan være farlig
- d) kreve offentliggjøring av advarselsinformasjon eller lignende til distributør eller brukere av utstyret
- e) kreve retting av utstyret
- f) kreve at utstyret uskadeliggjøres
- g) nedlegge forbud mot bruk av utstyret.

Ved brudd på enkeltvedtak fastsatt med hjemmel i forskriften gjelder bestemmelsene i lov 24. mai 1929 nr. 4 om tilsyn med elektriske anlegg og elektrisk utstyr.

### § 8. *Straff*

Brudd på forskriften eller vedtak fastsatt med hjemmel i forskriften kan straffes etter lov 24. mai 1929 nr. 4 om tilsyn med elektriske anlegg og elektrisk utstyr § 14.

### § 9. *Ikrafttredelse og virketid*

Forskriften trer i kraft 31. oktober 2008 og oppheves 1. januar 2009. Fra 31. oktober 2008 oppheves forskrift 10. august 1995 nr. 713 om elektrisk utstyr.

## *Vedlegg I*

### *Fortegnelse over utstyr nevnt i § 2*

#### *1. Utstyr til diagnostisering*

(unntatt utstyr som er beskyttet mot defibrillatorutladning)

##### *1.1 Utstyr til fremskaffelse av data fra en levende organisme som ikke påvirkes av en ytre kilde*

###### *1.1.1 Utstyr til fremskaffelse av biopotensialer*

1. Utstyr med tilbehør til diagnostiserings- eller overvåkingsformål med sikte på å undersøke eller overvåke elektrisk aktivitet eller elektriske karakteristika i levende organismer:
  - elektroencefalografer og elektrokortikografer
  - elektromyografer
  - elektroretinografer
  - elektronystagmografer.
2. Utstyr med tilbehør

###### *1.1.2 Utstyr til fremskaffelse av andre parametre*

1. Utstyr med tilbehør til undersøkelse av infrarød stråling fra levende organismer i diagnostiseringsøyemed:
  - termoscannere
  - termografer
  - strålingstermometre.
2. Utstyr med tilbehør til undersøkelse av levende organismers akustiske aktivitet eller følsomhet:
  - elektroniske stetoskoper
  - fonokardioskoper og fonokardiografer, men ikke til inngrep i hjertet eller blodkarsystemet
  - audiometre
  - audiofoner.
3. Utstyr med tilbehør:
  - ballistokardiografer
  - elektroniske termometre som bare er bestemt til bruk ved inngrep i hjertet eller blodkarsystemet.

##### *1.2 Utstyr til fremskaffelse av data fra en levende organisme som påvirkes av en ytre kilde*

###### *1.2.1 Utstyr som bruker en elektrisk kilde*

Utstyr med tilbehør som tilfører en levende organisme elektrisk strøm direkte:

- utstyr til måling av hudens motstand
- utstyr til reografi av puls- eller blodkarimpedans.

###### *1.2.2 Utstyr som bruker en annen kraftkilde*

1. Utstyr med tilbehør til oftalmologisk diagnostisering:
  - utstyr til belysning av øyet: øyelamper, øyespeil, spektrallyskilder, oftalmoskoper
  - utstyr til observasjon, avbildning og måling av øyet: oftalmometre, refraktometre, tonometre, fotometre, retinoskoper, cornea-mikroskoper
  - utstyrsenheter til oftalmologisk diagnostisering som består av utstyr av ovennevnte type, sammen med nødvendig tilleggsutstyr som stativer, støtteanordninger, stoler.
2. Utstyr med tilbehør, beregnet til å øke synbarheten ved hjelp av monokulær eller binokulær forstørrelse i diagnostiseringsøyemed og til bruk ved iakttagelse av operative inngrep (med unntak for høyfrekvent kirurgisk utstyr):
  - kirurgiske mikroskoper
  - kolposkoper
  - otoskoper
  - dermatoskoper.

3. Utstyr med tilbehør til lokal belysning av områder som skal undersøkes eller behandles:
  - hodelamper
  - opplyste hodespeil
  - fluorescerende håndlamper
  - munnlamper.
2. *Utstyr til behandling*
- 2.1 *Særskilt behandlingsutstyr*
- 2.1.1 *Utstyr som bruker elektrisk energi*
  1. Utstyr med tilbehør som frembringer elektrisk ladd eller ionisert luft, damp eller tåke; oppladningen eller ioniseringen kan oppnås ved hjelp av:
    - høyspenning
    - avgivelse av elektroner fra varmt metall.
- 2.1.2 *Utstyr som bruker andre energiformer*
  1. Utstyr med tilbehør som forårsaker visse mekaniske medisinske virkninger:
    - vibratorer
    - utstyr til vannmassasje under trykk
    - utstyr til utvendig hjertemassasje.
  2. Utstyr med tilbehør som frembringer varm luft, varm vanndamp eller varme damper til medisinske behandlingsformål:
    - utstyr til fordampning av faste eller flytende stoffer ved hjelp av oppvarming eller mekaniske midler til bruk ved inhalasjon
    - varmluftbad.Dette avsnitt omfatter ikke ultralydutstyr.
- 2.2 *Elektrokirurgisk utstyr*
- 2.2.1 *Utstyr som bruker elektrisk energi*
  1. Utstyr med tilbehør som bruker elektrisk lavfrekvensenergi for å frembringe varme til elektrokauterisering:
    - utstyr til elektrokauterisering
    - deler av sammensatt elektromedisinsk utstyr til elektrokauterisering.
- 2.2.2 *Utstyr som bruker andre energiformer*
  1. Utstyr med tilbehør til oftalmologiske behandlingsformål:
    - utstyr til behandling av øyet
    - øyemagneter.
  2. Utstyr med tilbehør.
  3. Utstyr med tilbehør som forårsaker visse mekaniske medisinske virkninger:
    - bore-, sage- og pusseutstyr til tannlegebehandling eller kirurgi
    - utstyr som drives hydraulisk.
- 2.3 *Utstyr til støtte eller erstatning for legemsfunksjoner*  
(med unntak av implanterte pacemakere og annet implantert utstyr)
- 2.3.1 *Andre former for støtte- eller erstatningsutstyr*
  1. Utstyr med tilbehør til støtte eller erstatning for visse legemsfunksjoner:
    - kunstige lemmer
    - hjelpemidler til lamme
    - apparater for kunstig tale.
  2. Utstyr med tilbehør til støtte for sanseorganene:
    - hjelpemidler til blinde.
3. *Annet utstyr*

Utstyr med tilbehør for flytting og anbringelse av pasienter med henblikk på operasjon eller tannbehandling:

  - operasjonsbord
  - operasjonsstoler
  - operasjonsenheter
  - tannlegestoler
  - tannbehandlingsenheter.

## Vedlegg II

Modell til samsvarsmerke som produsenten skal feste på utstyret



Utstyr fremstilt i 19\_\_  
84/539/EØF I samsvar med direktiv 84/539/EØF

## Vedlegg III

Formular for samsvarserklæring [skal utfylles og underskrives av den ansvarlige i det foretak som er oppført i erklæringen]

I henhold til rådsdirektiv 84/539/EØF av 17. september 1984

Produsentens navn .....

Produsentens adresse .....

Utstyrets betegnelse .....

Typenr., modellnr. eller referansenr. ....

Serienr. ....

Produksjonsår .....

Undertegnede erklærer at ovennevnte utstyr samsvarer med direktiv 84/539/EØF.

Utferdiget i .....

underskrift

den .....

navn

.....

stilling

## 31. okt. Nr. 1166 2008

### Forskrift om pasientskadelovens virkeområde og om tilskuddsplikt for den som yter helsehjelp utenfor den offentlige helsetjenesten

**Hjemmel:** Fastsatt ved kgl.res. 31. oktober 2008 med hjemmel i lov 15. juni 2001 nr. 53 om erstatning ved pasientskader mv. (pasientskadeloven) § 7, § 8 og § 19. Fremmet av Helse- og omsorgsdepartementet. Kunngjort 4. november 2008 kl. 14.25.

#### § 1. Pasientskadelovens virkeområde

Pasientskadeloven gjelder ikke skader som voldes av personer som oppholder seg kortvarig i Norge som del av en begrenset gruppe når skaden voldes av helsepersonell tilknyttet gruppen, herunder feltsykehus opprettet av utenlandsk militærvesen under øvelse eller utenlandsk idrettsstropp på besøk i Norge.

Pasientskadeloven gjelder ikke skade som voldes av virksomhet utenfor den offentlige helsetjenesten på Svalbard, med mindre virksomheten er etablert med sikte på å yte helsehjelp til de norske bosettingene.

#### § 2. Virkeområde

Bestemmelsene gjelder virksomhet som helt eller delvis yter helsehjelp utenfor offentlig helsetjeneste.

Bestemmelsene gjelder ikke for helsepersonell med utenlandsk autorisasjon eller lisens som gir rett til å praktisere i Norge, når dette helsepersonellet på midlertidig basis yter helsehjelp i Norge uten å etablere seg her.

### § 3. *Definisjoner*

Med offentlig helsetjeneste menes i denne forskriften:

- a) statlig, fylkeskommunal, kommunal helsetjeneste, herunder helsehjelp som ytes på offentlige utdanningsinstitusjoner
- b) den del av privat tjenesteyters virksomhet som finansieres gjennom avtale med staten, regionale helseforetak, helseforetak, fylkeskommune eller kommune om driftstilskudd eller kjøp av helsetjenester
- c) helsetjenester i utlandet som det offentlige helt eller delvis bekoster
- d) øyeblikkelig hjelp som ytes utenfor virksomhet dersom det foreligger plikt til å yte helsehjelpen etter helsepersonelloven § 7.

Med virksomhet som yter helsehjelp utenfor den offentlige helsetjenesten, menes enhver privat virksomhet der det ytes helsehjelp som omtalt i pasientskadeloven § 1 annet ledd, uansett hvordan virksomheten er organisert og uansett ansvars- og eierform.

Med helsepersonell menes de yrkesgrupper som har offentlig autorisasjon eller lisens i medhold av helsepersonelloven § 48, § 49 og § 50.

### § 4. *Tilskuddsplikt*

Eier og ansvarlig for virksomhet som sysselsetter helsepersonell som yter helsehjelp utenfor den offentlige helsetjenesten, skal betale tilskudd til Norsk Pasientskadeerstatning i forhold til den skaderisiko helsepersonellgruppen utgjør. Den skaderisiko de ulike helsepersonellgruppene utgjør fremgår av tabellen i § 10.

Virksomhet som sysselsetter helsepersonell er ikke tilskuddspliktig dersom virksomheten ikke yter helsehjelp.

Når helsepersonell yter helsetjeneste utenfor virksomhet de er sysselsatt i, medfører ikke denne ytelsen tilskuddsplikt.

Tilskuddet skal bidra til å dekke Norsk Pasientskadeerstatnings erstatningsutbetalinger, herunder utgifter til advokathjelp, for pasientskader voldt i virksomhet utenfor den offentlige helsetjenesten. Tilskuddet skal også bidra til å dekke erstatningsutbetalinger for skader voldt utenfor virksomhet av helsepersonell som ikke er sysselsatt i offentlig helsetjeneste. Tilskuddet skal videre bidra til å dekke Norsk Pasientskadeerstatnings og Pasientskadenemndas driftsutgifter som er knyttet til krav om erstatning for helsehjelp utenfor den offentlige helsetjenesten.

Norsk Pasientskadeerstatning kan inngå avtale med foreninger eller forbund som har helsepersonell eller virksomheter med ansatt helsepersonell som medlemmer, om at det skal betales samlet tilskudd for medlemmer som er sysselsatt i tilskuddspliktig virksomhet. Dersom det er inngått slike avtaler, faller tilskuddsplikten bort for så vidt gjelder medlemmer av disse foreningene/forbundene, for virksomheter som sysselsetter dem.

Dersom uforutsett utvikling tilsier det, kan departementet beslutte at det skal innkreves ytterligere nødvendig tilskudd i løpet av året for å dekke Norsk Pasientskadeerstatnings utgifter som nevnt i fjerde ledd.

### § 5. *Fastssettelse av tilskudd*

Norsk Pasientskadeerstatning treffer beslutning om hvem som er tilskuddspliktig etter § 4 og fastsetter tilskuddet.

Tilskuddet fastsettes på grunnlag av antallet årsverk utøvet av helsepersonell med autorisasjon eller lisens som er sysselsatt i virksomheten med unntak av de som det ikke er tilskuddsplikt for etter § 4. Årsverk beregnes på grunnlag av avtalt sysselsetting i virksomheten.

Tilskudd skal kun beregnes på grunnlag av den delen av virksomheten som ikke er offentlig helsetjeneste etter § 3.

Dersom sysselsettingen endres vesentlig i en virksomhet i løpet av det året tilskuddet er betalt for, kan Norsk Pasientskadeerstatning bestemme at tilskuddet skal justeres forholdsmessig.

Norsk Pasientskadeerstatning kan kreve at omfanget av sysselsetting bekreftes på egnet måte.

Ved fastsettelse av tilskudd for foreninger/forbund som omtalt i § 4 femte ledd, kan Norsk Pasientskadeerstatning ved fastsettelsen av det samlede tilskuddet, ta hensyn til om Norsk Pasientskadeerstatning sparer driftsutgifter.

### § 6. *Betalingsplikt*

Tilskudd som Norsk Pasientskadeerstatning har fastsatt i medhold av § 5, skal betales til Norsk Pasientskadeerstatning senest en måned etter at kravet om innbetaling av tilskudd er mottatt.

Dersom Norsk Pasientskadeerstatning har fastsatt tilskuddet for en virksomhet til et høyere beløp enn 80.000 NOK, kan betalingen deles opp i inntil fire terminer.

Dersom tilskudd ikke betales i samsvar med kravet fra Norsk Pasientskadeerstatning, kan Norsk Pasientskadeerstatning kreve utgifter som skyldes den unnlatte innbetalingen, dekket. Selv om det fremmes klage over Norsk Pasientskadeerstatnings fastsettelse av tilskudd, må det fastsatte tilskuddet innbetales.

### § 7. *Forvaltning av tilskudd*

Departementet fastsetter instruks for Norsk Pasientskadeerstatnings forvaltning av tilskuddene og for sikring av innbetalte tilskudd.

### § 8. *Klage over fastsatt tilskudd*

Avgjørelser truffet av Norsk Pasientskadeerstatning etter § 5, kan påklages til Pasientskadenemnda. Pasientskadenemnda kan delegere til sitt sekretariat å behandle klagesaker.

**§ 9. Meldeplikt**

Det skal årlig meldes fra til Norsk Pasientskadeerstatning om virksomhet som sysselsetter helsepersonell og som yter helsehjelp utenfor den offentlige helsetjenesten.

Årlig melding skal sendes Norsk Pasientskadeerstatning innen den 1. februar. I år 2009 er fristen for å sende melding den 1. juni 2009. Melding om etablering av ny virksomhet skal sendes senest én uke etter at virksomheten begynner å yte helsehjelp. Melding om at virksomhet opphører, sendes Norsk Pasientskadeerstatning om mulig én måned før opphør og senest en måned etter opphør av virksomheten. Melding om endring av adresse, telefon og annen kontaktinformasjon skal sendes Norsk Pasientskadeerstatning snarest.

Meldingen skal inneholde de opplysningene som er nødvendig for at Norsk Pasientskadeerstatning skal kunne beregne og kreve inn tilskudd fra virksomheten. Meldingen skal gis på skjema utarbeidet av Norsk Pasientskadeerstatning.

Den som er ansvarlig for å betale tilskudd til Norsk Pasientskadeerstatning, skal sørge for at meldeplikten overholdes.

**§ 10. Tilskuddssatser**

Tabellen nedenfor viser beregnet risiko for helsepersonellgruppene. Videre fremgår hvilken tilskuddssats Norsk Pasientskadeerstatning skal legge til grunn per årsverk for hver helsepersonellgruppe ved fastsettelse av tilskudd etter § 5.

<i>Helsepersonellgrupper</i>	<i>Risikogrupper</i>	<i>Tilskuddssats</i>
Ambulansearbeider	1	400
Apotektekniker	1	400
Audiograf	2	650
Alt helsepersonell i bedriftshelsetjeneste	1	400
Bioingeniør	1	400
Ergoterapeut	1	400
Fotterapeut	1	400
Fysioterapeut	2	650
Helsesekretær	1	400
Hjelpepleier	1	400
Jordmor	6	6 500
Kiropraktor	4	2 600
Klinisk ernæringsfysiolog	1	400
Kirurger	9a	52 000
Øyespesialister	9	39 000
Øvrige legespesialister	7	13 000
Øvrige leger	6	6 500
Omsorgsarbeider	1	400
Optiker	2	650
Ortopediingeniør	2	650
Ortoptist	1	400
Perfusjonist	7	13 000
Provisorfarmasøyt	1	400
Psykolog	4	2 600
Radiograf	4	2 600
Reseptarfarmasøyt	1	400
Sykepleier	1	400
Tannhelsesekretær	1	400
Tannlege	5	3 900
Tannleger innen oral kirurgi, medisin, protetikk og implantater	6	6 500
Tannpleier	1	400
Tanntekniker	1	400
Vernepleier	1	400

**§ 11. Endring av forskriften**

Departementet kan foreta endringer i forskriften.

**§ 12. Ikraftsetting**

Forskriften trer i kraft 1. januar 2009. Fra samme tidspunkt oppheves forskrift 21. november 2003 nr. 1365 om forsikringsplikt for helsepersonell og den som yter helsehjelp utenfor den offentlige helsetjenesten mv.

## *Merknader til forskrift om pasientskadelovens virkeområde og om tilskuddsplikt for den som yter helsehjelp utenfor den offentlige helsetjenesten*

### *Merknad til § 1:*

Etter pasientskadeloven § 19 annet ledd kan Kongen bestemme at loven ikke skal gjelde for helsetjenester her i riket med særskilt liten norsk tilknytning.

Første ledd omfatter tilfeller der helsepersonell yter tjenester på oppdrag fra en gruppe pasienter som har særskilt liten tilknytning til Norge. I Ot.prp.nr.103 (2005–2006) på side 27 er nevnt som eksempler helsepersonell som reiser med og kun behandler utenlandske idrettsutøvere på besøk, helsepersonell om bord på cruiseskip og helsepersonell som følger utenlandske militærkontingenter på øvelse i Norge.

Det må vurderes konkret i det enkelte tilfellet om oppholdet er av en slik karakter. Momenter ved vurderingen vil være hvorvidt skaden er voldt i forbindelse med helsetjeneste utført innen en gruppe utenlandske personer som fremstår som en utsending fra et annet land eller om personene i gruppen fremstår som en integrert del i det norske samfunnet, hvorvidt og i hvilken utstrekning helsepersonell i gruppen også yter helsehjelp til personer utenfor gruppen, i hvilken utstrekning gruppen er selvforsynt med helsetjenester og over hvor langt tidsrom gruppen oppholder seg her i landet. Skader i forbindelse med øyeblikkelig hjelp som ytes av helsepersonellet overfor pasienter utenfor gruppen vil imidlertid være å anse som en del av den offentlige helsetjenesten.

Annet ledd medfører at pasientskadeloven ikke skal gjelde for det medisinske tilbudet i Barentsburg.

### *Merknad til § 2:*

Offentlig helsetjeneste er definert i § 3.

Bestemmelsen i annet ledd medfører at utenlandsk helsepersonell som uten å være tilknyttet offentlig eller privat norsk helsetjeneste, og uten å være etablert i Norge med egen virksomhet, på midlertidige basis yter helsehjelp Norge er unntatt fra tilskuddsplikten. Norsk Pasientskadeerstatning kan allikevel bli ansvarlig for pasientskade voldt av dette helsepersonellet.

### *Merknad til § 3:*

Bestemmelsen i første ledd b) medfører at den delen av privat virksomhet som kun finansieres av det offentlige ved tilskudd fra folketrygden er å anse som privat virksomhet.

Bestemmelsen i annet ledd medfører at all privat helsetjeneste som yter helsehjelp som kan forårsake pasientskade etter pasientskadeloven, omfattes av forskriften. Begrepet virksomhet er ment å omfatte alt fra store private sykehus til for eksempel en lege som driver praksis alene uten å ha noen ansatte. Uansett om virksomheten er organisert som selskap med begrenset ansvar (for eksempel som aksjeselskap) eller den har en eller flere ansvarlige eiere, er den omfattet av begrepet «virksomhet». For å være en virksomhet i forskriftens forstand, må noen være ansvarlig for den samlede virksomheten. Det vil si at et kontorfellesskap der den enkelte ikke er faglig eller økonomisk ansvarlig for de øvrige i fellesskapet, ikke er én virksomhet i denne forskriftens forstand. Dersom flere leger som driver i samme lokale, har ansatt felles støttefunksjoner som er helsepersonell, har de et felles ansvar for at dette helsepersonellens virksomhet blir meldt til Norsk Pasientskadeerstatning.

### *Merknad til § 4:*

En privat eid virksomhet kan drive både utenfor og innenfor offentlig helsetjeneste slik sistnevnte er definert i § 3 første ledd. Det er kun den delen av virksomheten som drives uten offentlig finansiering i form av driftstilskudd eller salg av helsetjeneste til det offentlige som er tilskuddspliktig etter denne forskriften.

Bestemmelsens første ledd legger tilskuddsplikten på virksomheten. Begrepet virksomhet og forholdet til ansvar for virksomheten er nærmere omtalt i merknaden til § 3. De som er sysselsatt i virksomhet som yter helsetjeneste utenfor den offentlige helsetjenesten, har ikke tilskuddsplikt med mindre de har økonomisk ansvar for virksomheten. Begrepet sysselsatt omfatter både de som driver egen virksomhet, de som er ansatt, engasjert, vikarierer, selvstendig næringsdrivende/konsulenter som selger helsetjenester til en annen virksomhet osv. Begrepet sier ikke noe om sysselsettingens omfang. Det kan være på heltid, redusert tid eller ulike typer deltid. Helsepersonell kan være sysselsatt både i offentlig og privat virksomhet eller i flere private virksomheter samtidig.

Bestemmelsen i annet ledd medfører at helsepersonell som arbeider med helserelaterte oppgaver i andre sektorer, som forvaltning, forsikring, legemiddelindustri mv. ikke er forpliktet til å betale tilskudd til Norsk Pasientskadeerstatning. Som eksempel kan nevnes lege som er ansatt i Helsedirektoratet eller er fylkeslege. Det er virksomhetens karakter som er avgjørende for om helsepersonell er unntatt etter denne bestemmelsen. Virksomhet som i hovedsak har helt andre oppgaver, men som har ansatt helsepersonell som yter helsehjelp, for eksempel innenfor bedriftshelsetjenesten, vil omfattes. Firma som driver formidling av helsepersonell yter ikke helsehjelp og er ikke tilskuddspliktig. I det tilfellet vil tilskuddsplikten oppstå i den virksomheten helsepersonellet som er ansatt i et slikt firma, yter helsehjelp i henhold til sin offentlige autorisasjon eller lisens.

Bestemmelsen i tredje ledd omhandler såkalte fritidsskader. Den medfører at helsepersonell som bare yter helsehjelp på fritiden, ikke blir forpliktet til å betale tilskudd til Norsk Pasientskadeerstatning. Som fritidsskader regnes skade oppstått ved sporadisk helsehjelp gitt i fritiden utenfor organisert virksomhet, for eksempel til familie, venner eller bekjente. Unntaket medfører at Norsk Pasientskadeerstatning kan bli ansvarlige for fritidsskader selv om skadevolder ikke er tilskuddspliktig.

Bestemmelsen i fjerde ledd medfører at tilskuddet skal dekke alle de utgiftene Norsk Pasientskadeerstatning og Pasientskadenemnda har i forbindelse med krav om erstatning for skade voldt i privat sektor, herunder i de tilfelle tjenesteyter enten er unntatt fra tilskuddsplikt etter annet og tredje ledd eller ikke omfattes av forskriften, jf. § 2 annet ledd, og når skadevolder har unnlatt å betale tilskudd uten at Norsk Pasientskadeerstatning får dekket utgiftene gjennom regress. Tilskuddene skal også dekke utgifter som påløper til behandling av krav som blir avslått. Videre skal tilskuddene dekke utgiftene i forbindelse med skade voldt før forskriften trådte i kraft, jf. pasientskadeloven § 21 dersom Norsk Pasientskadeerstatning ikke får dekning gjennom regress overfor forsikringselskap.

*Merknad til § 5:*

Med begrepet avtalt sysselsetting i annet ledd menes både arbeidskontrakter med ansatte, engasjerte osv og konsulentavtaler med for eksempel leger.

Selv om bestemmelsen i fjerde ledd annen setning åpner for at Norsk Pasientskadeerstatning kan endre tilskuddet i løpet av året, er hensikten ikke at Norsk Pasientskadeerstatning jevnlig skal justere tilskuddene for at det skal oppnås total rettferdighet til enhver tid. Det er kun når forholdet mellom tilskuddet og den skaderisiko virksomheten medfører, blir urimelig i forhold til de beregningene som ligger bak satsene, at Norsk Pasientskadeerstatning kan foreta justeringer av tilskuddet. Dette fremgår av vesentlighetskravet i bestemmelsen.

*Merknad til § 6:*

Dersom Norsk Pasientskadeerstatning dekker erstatning for pasientskade voldt i en virksomhet som ikke har oppfylt plikten til å betale tilskudd for det året skaden ble voldt, får Norsk Pasientskadeerstatning etter pasientskadeloven § 8 rett til å kreve regress fra virksomheten. Det vil si at den eller de som er økonomisk ansvarlige for virksomheten, må dekke de utgiftene Norsk Pasientskadeerstatning har hatt i forbindelse med erstatningskravet og som tilskuddet etter § 4 annet ledd skulle ha dekket.

Den som ikke betaler tilskudd til Norsk Pasientskadeerstatning, kan også straffes med bøter eller fengsel i 3 måneder, jf. pasientskadeloven § 8 siste ledd.

*Merknad til § 9:*

Det fremgår av bestemmelsens tredje ledd at Norsk Pasientskadeerstatning kan kreve de opplysningene som Norsk Pasientskadeerstatning trenger for å gjøre sitt registrerings- og beregningsarbeid. Norsk Pasientskadeerstatning kan for eksempel kreve opplysninger som identifiserer virksomheten, som navn, adresse, tilknytningsform osv. Videre kan Norsk Pasientskadeerstatning kreve opplyst antall helsepersonell som er sysselsatt i virksomheten, herunder eventuell stillingsbrøk for ansatte og tilsvarende for sysselsatte som ikke er ansatt. Dersom virksomheten yter helsehjelp både i og utenfor offentlig helsetjeneste, kan Norsk Pasientskadeerstatning kreve opplysninger om dette, herunder hvor stor del av virksomhetens omsetning som faller utenfor offentlig helsetjeneste.

Det fremgår indirekte av bestemmelsens siste ledd sett i sammenheng med § 4 første ledd, at helsepersonell som er sysselsatt i en virksomhet med meldeplikt, ikke selv har meldeplikt til Norsk Pasientskadeerstatning. Den som er sysselsatt i privat helsetjeneste og i tillegg yter helsehjelp i egen virksomhet, vil allikevel være melde- og tilskuddspliktig for den egne virksomheten.

Det er presisert i bestemmelsens siste ledd at den økonomisk ansvarlige er den som må sørge for at melding sendes. I dette ligger at vedkommende enten må sende meldingen selv eller stå ansvarlig for at det blir gjort av noen andre. Dette er selvsagt ikke til hinder for at virksomheter, for eksempel i kontorfellesskap, finner en felles praktisk løsning for oppfyllelse av meldeplikten.

Den som ikke overholder meldeplikten til Norsk Pasientskadeerstatning, eller gir feil opplysninger i meldingen, kan straffes med bøter eller fengsel i 3 måneder, jf. pasientskadeloven § 8 siste ledd.

## 31. okt. Nr. 1167 2008

### **Forskrift om endring i forskrift om Norsk Pasientskadeerstatning og Pasientskadenemnda**

**Hjemmel:** Fastsatt ved kgl.res. 31. oktober 2008 med hjemmel i lov 15. juni 2001 nr. 53 om erstatning ved pasientskader mv. (pasientskadeloven) § 6, § 7 og § 16. Fremmet av Helse- og omsorgsdepartementet. Kunngjort 4. november 2008 kl. 14.25.

#### *I*

I forskrift 20. desember 2002 nr. 1625 om Norsk Pasientskadeerstatning og Pasientskadenemnda gjøres følgende endringer:

Skrivemåten skal endres til Norsk Pasientskadeerstatning i nåværende forskrifts navn og nåværende § 1, § 2, § 3, § 4, § 5, § 7, § 8, § 9, § 15, § 17, § 18 og § 20.

§ 1 tredje ledd oppheves.

§ 3 første ledd skal lyde:

Norsk Pasientskadeerstatning er ansvarlig for skader som omfattes av pasientskadelovens virkeområde og skal behandle krav og utbetale erstatning.

§ 8 annet punktum oppheves.

§ 9 første ledd første punktum skal lyde:

Pasientskadenemnda kan etter anmodning fra den som krever erstatning, beslutte å overta behandlingen av en sak som ikke er ferdigbehandlet av Norsk Pasientskadeerstatning.

§ 11 første ledd skal lyde:

Det oppnevnes varamedlemmer for leder, nestleder og medlemmer i nemnda.

§ 16 oppheves.

Nåværende kapittel 6 blir nytt kapittel 5.

Nåværende § 17 første ledd blir ny § 16 første ledd og skal lyde:

De regionale helseforetakene, fylkeskommunene og kommunene yter tilskudd til dekning av erstatning for pasientskader voldt i den offentlige helsetjenesten.

Nåværende § 17 annet ledd blir ny § 16 annet ledd og skal lyde:

Departementet dekker kostnadene til driften av Norsk Pasientskadeerstatning og Pasientskadenemnd og advokatutgifter.

Nåværende § 17 tredje ledd blir § 16 tredje ledd.

Nåværende § 18 blir ny § 17 og skal lyde:

**§ 17. Egenandel fra skadevolder i offentlig helsetjeneste**

I tilfeller der Norsk Pasientskadeerstatning utbetaler erstatning som følge av skade voldt i den offentlige helsetjenesten, kan det kreves egenandel fra skadevolder. Departementet fastsetter egenandelens størrelse.

Nåværende § 19 oppheves.

Nåværende § 20 blir ny § 18.

Ny § 19 skal lyde:

**§ 19. Endring av forskriften**

Departementet kan foreta endringer i forskriften.

## II

Endringene trer i kraft 1. januar 2009.

### 31. okt. Nr. 1168 2008

#### **Forskrift om klagenemnd for flypassasjerer**

**Hjemmel:** Fastsatt av Samferdselsdepartementet 31. oktober 2008 med hjemmel i lov 11. juni 1993 nr. 101 om luftfart (luftfartsloven) § 10–44, § 10–45, § 10–46, § 10–47 og § 15–4. Kunngjort 4. november 2008 kl. 14.25.

#### *Kapittel 1. Innledende bestemmelser*

##### **§ 1–1. Formål**

Klagenemnda for flypassasjerer (flyklagenemnda) skal sikre passasjerer rimelig, rettferdig og hurtig behandling av tvister mellom flypassasjerer og tilbydere av tjenester som faller innenfor nemndas kompetanse. Nemnda skal bidra til å spre generell kunnskap om passasjerenes rettigheter.

##### **§ 1–2. Organiseringen av flyklagenemnda**

(1) Flyklagenemnda består av følgende organer:

Styret (kapittel 4)

Nemnda (kapittel 2)

Sekretariatet (kapittel 3).

(2) Samferdselsdepartementet utpeker sekretariatet for klagenemnda.

##### **§ 1–3. Nemndas kompetanse**

Nemnda har rett og plikt til å behandle tvister mellom passasjerer som klager i medhold av § 1–4 og foretak som nevnt i § 1–5. Nemnda kan likevel avvise saker etter reglene i kapittel 6.

##### **§ 1–4. Klagerett**

(1) Enhver passasjer som har rettigheter i medhold av lov 11. juni 1993 nr. 101 om luftfart (luftfartsloven), forskrifter gitt i medhold av luftfartsloven, avtale om yting av tjenester som faller innenfor luftfartslovgivningens virkeområde, samt andre regler og rettsprinsipper som har betydning for forholdet mellom passasjerer og

tjenesteyteren har rett til å klage til flyklagenemnda over antatt brudd på sine rettigheter. Klageretten er ikke avhengig av om passasjerer selv betaler for reisen.

(2) Når en tvist har tilknytning til mer enn ett land, avgjør de aktuelle rettighetsreglenes innhold, avtalebestemmelser, internasjonale avtaler og forståelser om verneing eller klagemyndighet, og norsk internasjonal privatrett om nemnda er kompetent. Nemnda kan bestemme at tvister skal behandles av nemnda selv om det ikke følger av prinsippene i første punktum dersom dette er nødvendig for å sikre at formålene i § 1–1 ivaretas på en forsvarlig måte.

(3) Når en annen enn passasjerer betaler for reisen, avtaler passasjerer og den som betaler seg i mellom hvem som skal opptre som klager.

#### **§ 1–5. Tjenesteytere som er underlagt klageordningen**

Ethvert flyselskap som flyr i, til eller fra Norge og som har forpliktelser i medhold av lov, forskrift eller avtalebestemmelser som nevnt i § 1–4 er underlagt klagenemndas kompetanse. Det samme gjelder foretak som driver landingsplass i medhold av luftfartsloven, reisebyråer, pakkereisearrangører og øvrige foretak som har forpliktelser i medhold av lov, forskrift eller avtalebestemmelser som nevnt i § 1–4.

#### **§ 1–6. Svalbard**

Bestemmelsene i § 1–5 omfatter flygninger til, på og fra Svalbard, og landingsplasser på Svalbard dersom det følger av virkeområdebestemmelsene i de rettighetsbestemmelsene som brukes som grunnlag for klagen.

#### **§ 1–7. Forholdet til forvaltningsloven og offentlighetsloven**

Lov 10. februar 1967 om behandlingsmåten i forvaltningssaker (forvaltningsloven) og den til enhver tid gjeldende lov om rett til innsyn i dokumenter i offentlig virksomhet gjelder for klagenemnda med mindre noe annet følger av denne forskriften.

#### **§ 1–8. Forholdet til voldgiftsavtaler**

Avtaler om at rettsvister skal løses ved voldgift er ikke til hinder for klage til nemnda.

#### **§ 1–9. Litispendens**

Så lenge en tvist er til behandling i nemnda, kan ikke en part bringe den inn til behandling for de alminnelige domstolene, jf. luftfartsloven § 10–47.

### **Kapittel 2. Nemndas organisering**

#### **§ 2–1. Nemndas sammensetning**

(1) Nemnda skal ha fem medlemmer ved behandlingen av den enkelte sak. Av disse skal en være nøytral leder, to medlemmer skal representere passasjerinteressene, og to skal representere tjenesteyterinteressene. Minst en av de sistnevnte skal representere den tjenestegrener den innklagede tilhører. Ved behandling av klager fra passasjerer med funksjonsnedsettelse skal ett av nemndas medlemmer være representant for en organisasjon av funksjonshemmede.

(2) Lederen av nemnda skal ha juridisk embetseksamen og godkjennes av Samferdselsdepartementet etter forslag fra styret. De øvrige medlemmene skal godkjennes av styret etter forslag fra representative organer. Styret kan utpeke varamedlemmer etter reglene i foregående punktum dersom det er nødvendig.

#### **§ 2–2. Delegering av oppgaver til sekretariatet**

Nemnda kan bare delegerer beslutningsmyndighet i den grad det er uttrykkelig tillatt etter øvrige bestemmelser i denne forskriften.

#### **§ 2–3. Bistand fra sakkyndige**

Nemnda kan utpeke sakkyndige for egen regning eller godkjenne sakkyndige valgt og betalt av partene.

### **Kapittel 3. Sekretariatet**

#### **§ 3–1. Organiseringen sekretariatet**

Nemnda skal ha et sekretariat som betjenes av egne ansatte eller ved kjøp av tjenester fra eksterne leverandører.

#### **§ 3–2. Sekretariatets oppgaver**

(1) Sekretariatet skal forberede innkomne saker for nemndsbehandling og tilse at det blir utarbeidet sakssammendrag og innstilling til vedtak. Sammendraget skal så langt som mulig gi et fyllestgjørende bilde av saksforholdet og partenes anførsler. Sekretariatet skal veilede partene i klageprosessen, herunder gi veiledning i forkant av en eventuell klage.

(2) Sekretariatet har ansvar for innkalling til møte i nemnda.

(3) Sekretariatet har ansvar for å opprette og drive nemndas side på internett (jf. § 7–1) og å spre generell kunnskap om passasjerenes rettigheter blant tjenesteyterne og passasjerene.

## *Kapittel 4. Styret*

### **§ 4-1. Styrets sammensetning og arbeidsform**

(1) Nemnda skal ha et styre som består av fem medlemmer. En nøytral leder utpekes av Samferdselsdepartementet. To representanter for passasjerinteressene og to representanter for tjenesteyterne utpekes av foreninger eller andre organer som representerer henholdsvis passasjerene og de tjenesteyterne som til enhver tid er underlagt klageordningen etter § 1-5. Forut for utpekingen av tjenesteyternes representanter skal departementet påse at de berørte bransjene og foretakene involveres. Det kan utnevnes varamedlemmer etter reglene foran dersom det er behov for det.

(2) Styremedlemmene velges for maksimalt fire år av gangen.

(3) Leder skal sørge for at styret holder møte så ofte som oppgaven krever.

(4) Styret er vedtaksført når minst fire representanter er til stede.

(5) Hvert medlem har én stemme. Vedtak fattes med vanlig flertall. Ved stemmelikhet har styreleder dobbeltstemme.

### **§ 4-2. Styrets oppgaver**

(1) Styret skal påse at klagenemnda og sekretariatet utfører sine oppgaver i henhold til denne forskriften. Herunder skal styret fastsette retningslinjer for nemndas og sekretariatets virksomhet, og påse at disses oppgaver etter retningslinjene blir utført på en tilfredsstillende måte.

(2) Styret skal vurdere fortløpende om nemnda, sekretariatet og styret selv er i stand til å løse sine oppgaver etter forskriften på en tilfredsstillende måte. Styret skal underrette Samferdselsdepartementet skriftlig dersom det mener at det er behov endringer i forskriften eller andre forhold styret selv ikke har myndighet til å endre på.

(3) Styret vedtar nemndas, sekretariatets og styrets budsjett, samt gebyret som er omtalt i § 8-1.

(4) Styret fastsetter godtgjørelse til nemndas leder og eventuell godtgjørelse til nemndas øvrige medlemmer og styrets formann.

(5) Nemndas regnskap skal revideres av revisor utpekt av styret.

## *Kapittel 5. Saksbehandling, vedtak og dokumentoffentlighet*

### **§ 5-1. Innsendelse av klage – når klagen tidligst kan fremmes**

(1) Klage skal fremsettes skriftlig til klagenemndas sekretariat.

(2) Klager må på forhånd ha reklamert skriftlig overfor tjenesteyteren uten at tvisten har løst seg i minnelighet. Kravet gjelder ikke dersom tjenesteyteren ikke har kjent kontaktadresse og heller ikke har lagt til rette for andre måter å klage på som klageren er i stand til å nyttiggjøre seg.

(3) Dersom klageren ikke mottar endelig skriftlig svar fra tjenesteyteren innen tre uker fra klagen er mottatt, kan klageren bringe klagen inn for nemnda. Første punktum gjelder ikke dersom tjenesteyteren innen tre uker gir klageren et midlertidig skriftlig svar om at behandlingen av saken vil ta lengre tid, og i så fall hvor lang tid. Frist etter annet punktum kan ikke settes lenger enn 8 uker. Klageren kan uansett klage til nemnda dersom endelig svar ikke er mottatt innen 8 uker.

### **§ 5-2. Klagefrist – når klagen senest må fremmes**

(1) Klager som skal behandles i nemnda må sendes inn senest fire uker etter at klageren har mottatt endelig svar på sin skriftlige reklamasjon til tjenesteyteren. Fristen løper bare dersom svaret gir uttrykk for å være endelig, og dessuten inneholder en skriftlig orientering om adgangen til og fristen for å bringe saken inn for klagenemnda. Mangler en slik skriftlig orientering, må klageren likevel ha sendt saken til nemnda innen seks måneder fra siste brev fra tjenesteyteren ble mottatt.

(2) Selv om fristene etter første ledd er løpt ut, skal saken tas under behandling dersom det foreligger særlige grunner.

### **§ 5-3. Partenes rett til å uttale seg om saken**

(1) Før saken behandles i nemnda skal partene hatt mulighet til å uttale seg om både faktiske og rettslige sider av saken.

(2) Sekretariatet innhenter de nødvendige opplysningene i saken, og forelegger klagen for den innklagede tjenesteyteren. Sekretariatet kan sette en rimelig tidsfrist for tjenesteyterens rett til å uttale seg om foreleggelsen (tilsvar).

(3) Dersom partene ikke benytter seg av sin rett til å uttale seg, kan nemnda likevel treffe vedtak på grunnlag av de opplysningene som er fremkommet tidligere i saken.

### **§ 5-4. Saksbehandlingen ved sekretariatet**

(1) Sekretariatet skal innta en nøytral og uhildet stilling.

(2) Sekretariatet kan sette frem forslag til minnelig ordning i saken, eller legge frem sin vurdering av den på bakgrunn av vedtak som tidligere er truffet i tilsvarende saker.

(3) Dersom partene ikke kan akseptere sekretariatets eventuelle forslag, skal sekretariatet forberede saken for behandling i nemnda.

**§ 5-5. Saksbehandlingen i nemnda**

(1) Nemndas behandling skjer for lukkede dører. Saksbehandlingen er skriftlig, og partene har ikke møterett på nemndsmøtene.

(2) Nemnda behandler saken på grunnlag av de utsendte saksdokumentene, sakssammendraget og forslaget til vedtak, supplert med originaldokumentene i saken. Dersom den innklagede tjenesteyteren ikke har avgitt tilsvarende i saken, kan saken avgjøres på grunnlag av klagerens fremstilling.

(3) Nemnda kan beslutte å utsette behandlingen av klagen for å innhente ytterligere informasjon i saken.

(4) En representant for sekretariatet skal være til stede på nemndas møter. Representanten for sekretariatet sørger for at det nedtegnes hvem som er til stede, hvilke saker som er til behandling, nemndas vedtak og eventuelle dissenser.

(5) Nemnda må være fulltallig for at vedtak skal kunne fattes. Unntak kan gjøres dersom ett av medlemmene i nemnda får uventet forfall og de resterende medlemmene finner det forsvarlig å behandle saken.

(6) Nemnda avgjør saken med alminnelig flertall. Lederen har likevel dobbeltstemme dersom regelen i femte ledd annet punktum ellers fører til stemmelikhet.

**§ 5-6. Nemndas avgjørelse – innhold**

(1) Nemnda skal avgjøre klagen blant annet på grunnlag av de til enhver tid gjeldende lover, forskrifter, avtalevilkår og relevante internasjonale avtaler.

(2) Nemndas avgjørelse skal være skriftlig og begrunnet. Det skal opplyses om avgjørelsen er enstemmig, og hvilke medlemmer som eventuelt er uenige. Mindretallets standpunkt skal begrunnes.

(3) Nemnda kan i enkeltsaker, eller på generelt grunnlag, avgi generelle uttalelser som er foranlediget av tilbakevendende problemstillinger i konkrete saker.

(4) Nemnda kan i spesielle tilfeller be den innklagede tjenesteyteren om å dekke nødvendige saksomkostninger for klageren.

(5) Nemndas avgjørelser skal sendes til partene innen to uker etter nemndsmøtet hvor saken ble behandlet.

**§ 5-7. Nemndas avgjørelser – rettslig status og oppfølging**

(1) Nemndas avgjørelser er rådgivende.

(2) Tjenesteyter som kommer til at vedkommende ikke kan etterleve en avgjørelse, skal sende skriftlig redegjørelse som nevnt i luftfartsloven § 10-44 (2) nr. 5 til nemndas sekretariat. Begrunnelsen skal redegjøre for om standpunktet skyldes uenighet om faktiske eller rettslige forhold, og om hva uenigheten i så fall består i. Nemnda kan be om en utfyllende begrunnelse.

**§ 5-8. Delegering av vedtaksmyndighet til sekretariatet**

(1) Sekretariatets leder kan treffe vedtak i klagesaker hvor det foreligger en fast nemndspraksis eller er truffet vedtak av prinsipiell betydning i tilsvarende saker. I tvilstilfelle skal sekretariatet konferere med nemndas leder.

(2) Har sekretariatets leder avgjort klagen, kan klageren likevel kreve klagen lagt frem for nemnda. Slik anmodning må være skriftlig og innlevert til sekretariatet senest tre uker etter at underretning om vedtak er mottatt. Dersom nemndas leder er enig i sekretariatslederens vurdering, og ikke av andre grunner mener at nemnda bør behandle saken, kan lederen beslutte med endelig virkning at saken ikke skal behandles i nemnda.

**§ 5-9. Taushetsplikt**

Enhver som utfører tjeneste eller arbeid for klagenemnda skal bevare taushet om navnet og identiteten til dem som klager.

**Kapittel 6. Avvisning og gjenopptagelse****§ 6-1. Avvisning foretatt av sekretariatets leder**

Sekretariatets leder kan avvise en klage dersom

- saken åpenbart faller utenfor nemndas kompetanse etter § 1-3,
- hele eller deler av klagen hører mest naturlig inn under et annet klageorgan,
- klagen åpenbart ikke kan tas til følge,
- saken er til behandling ved de alminnelige domstolene eller er endelig avgjort ved dom, rettsforlik eller bindende voldgiftsavgjørelse, eller
- saken har tidligere vært behandlet av nemnda, jf. dog § 6-5.

**§ 6-2. Avvisning av nemnda**

Nemnda kan avvise en klage dersom

- saken faller utenfor nemndas kompetanse etter § 1-3,
- hele eller deler av klagen hører mest naturlig inn under et annet klageorgan,
- saken er av en slik art at vedtak ikke kan fattes på forsvarlig vis uten at partene avgir muntlig forklaring,
- saken for øvrig reiser bevissspørsmål som vanskelig kan klarlegges under saksbehandlingen eller av andre grunner ikke egner seg for behandling i nemnda, eller
- saken har tidligere vært behandlet av nemnda, eller er til behandling eller er avgjort av utenlandsk klageorgan, jf. dog § 6-5.

**§ 6-3. Videreformidling av avvist klage**

Dersom en klage avvises etter reglene i § 6-1 b) eller § 6-2 b) skal nemnda videreformidle klagen til det kompetente klageorganet dersom dette ikke allerede har mottatt klagen. Oversendelsen skal ledsages av en engelsk oversettelse eller et engelsk sammendrag dersom dette følger av internasjonale regler eller overenskomster.

**§ 6-4. Klage over avvising**

(1) Har sekretariatets leder avvist klagen, kan klageren likevel kreve at saken legges frem for nemnda. En slik anmodning må være skriftlig og leveres innen tre uker etter at avvisingen er meddelt klageren.

(2) Dersom nemndas leder er enig i sekretariatslederens vurdering og heller ikke av andre grunner finner at nemnda bør behandle saken, kan nemndas leder beslutte med endelig virkning at saken skal avvises fra nemnda.

**§ 6-5. Formkrav og innsyn ved avvising**

(1) Avvisingen skal være skriftlig og inneholde en begrunnelse som gjengir de rettslige betingelsene for avvising. Avvising besluttet av sekretariatets leder skal i tillegg inneholde informasjon om adgangen til å påklage avgjørelsen til nemnda.

(2) Partene skal gis innsyn i saken selv om den avvises.

**§ 6-6. Gjenopptagelse**

(1) En avsluttet sak kan gjenopptas dersom en av partene fremlegges nye opplysninger som nemndas leder antar ville hatt betydning for utfallet av den tidligere behandlingen dersom de hadde vært kjent. Dette gjelder ikke dersom den part som krever gjenopptagelse kan bebreides for ikke å ha lagt frem opplysningene ved den opprinnelige behandlingen.

(2) Avgjørelsen tas av nemndas leder. Lederen kan i tvilstilfeller velge å legge spørsmålet frem for nemnda.

**Kapittel 7. Internettside – publiseringer av avgjørelser – informasjon om manglende etterlevelse****§ 7-1. Nemndas side på Internett**

(1) Klagenemnda skal ha en egen side på Internett.

(2) Alle avgjørelser nemnda fatter skal i sin helhet publiseres på klagenemndas internettside. Unntak gjelder for de delene av avgjørelsen som er taushetsbelagt i lov. Navn på personer som nevnt i § 5-9 skal likevel ikke publiseres med mindre vedkommende selv samtykker.

(3) Internett siden skal inneholde en lenke til denne forskriften, adresser, telefonnummer og annen kontaklinformasjon, retningslinjene som er nevnt i § 4-2 (1) og årsberetningen som er omtalt i § 9-1.

**§ 7-2. Informasjon om etterlevelse og statistikk**

(1) Nemndas sekretariat skal sørge for at opplysninger som nevnt i § 5-7 (2) gjengis på egnet måte på internettsiden.

(2) Nemnda kan utarbeide lister og statistisk pregede oversikter over hvilke tjenesteytere som ikke har etterlevd nemndas avgjørelser og publisere disse på internettsiden.

**Kapittel 8. Finansiering og godtgjørelse****§ 8-1. Finansiering**

(1) Kostnadene til etablering og drift av klagenemnda dekkes gjennom et gebyr som kreves inn fra flyselskapene etter regelen i annet ledd og fra de foretakene som driver landingsplass etter reglene i tredje ledd. Kostnadene omfatter også offentlige avgifter som påløper på driften av nemnden. Gebyret beregnes og fastsettes normalt per kalenderår.

(2) Gebyr beregnes og innkreves bare for flygninger som gir passasjerene rettigheter overfor flyselskapet (tjenesteyteren) i henhold til rettsgrunnlag som nevnt i § 1-4 første ledd. Gebyret som skal betales av flyselskapene for den enkelte flygningen beregnes slik:

- a) nemndas samlede årlige etablerings- og driftskostnader, og kostnadene ved å inndrive gebyret, summeres.
- b) summen fra a) multipliseres med en faktor som gjenspeiler hvor stor andel av samlet antall klager som er rettet mot flyselskapene.
- c) summen fra b) divideres med forventet antall gebyrpliktige passasjeravganger fra norske lufthavner i vedkommende kalenderår, og
- d) summen fra c) multipliseres med antall passasjerer på den aktuelle flygningen.

Flygninger på eller fra Svalbard utløser ikke betalingsplikt for flyselskapene, og inngår heller ikke i beregningen etter bokstav c) ovenfor.

(3) Gebyret som skal betales av foretak som driver landingsplass fastsettes skjønnsmessig av nemndas styre (jf. § 4-2 (3)) slik at de samlede årlige innbetalingene dekker differansen mellom summene beregnet etter reglene i annet ledd bokstav a) og b). I tillegg skal gebyret dekke kostnadene ved å foreta innkreving etter fjerde ledd. Foretak som driver landingsplass på Svalbard betaler ikke gebyr etter første punktum.

(4) De foretakene som driver landingsplass krever inn gebyret fra passasjerene for de flygningene som foretas fra vedkommende foretaks lufthavner, og betaler dette videre til nemndas sekretariat. Nemnden dekker de kostnadene foretakene pådras etter første punktum. Foretakene kan velge å kreve inn gebyret sammen med avgifter

hjemlet i luftfartsloven § 7–26, men i så fall skal det fremgå hvor stor del av beløpet som utgjør gebyr etter bestemmelsen her. Foretakene skal sørge for at gebyret holdes regnskapsmessig atskilt fra øvrige inntekter.

(5) Samferdselsdepartementet skal godkjenne gebyret fastsatt av styret etter reglene foran før det kan innkreves. Styrets forslag for kommende kalenderår må oversendes departementet innen 1. november hvert år.

#### § 8–2. Godtgjørelse

Styret fastsetter godtgjørelsen til nemndas leder. Styre kan bestemme at også de øvrige nemndsmedlemmene og styrets leder skal ha godtgjørelse for sitt arbeid.

### Kapittel 9. Årsberetning

#### § 9–1. Årsberetning

Nemnda skal innen 1. mars hvert år avgi en årsberetning om virksomheten det foregående kalenderåret. Beretningen skal ikke inneholde taushetsbelagte opplysninger som umuliggjør at den i sin helhet publiseres i overensstemmelse med § 7–1 (3) eller gjøres offentlig på annen måte. Årsberetningen skal inneholde statistikk over antall saker som har vært til behandling, herunder de som er avvist av sekretariatet.

### Kapittel 10. Ikrafttredelse

#### § 10–1. Ikrafttredelsestidspunkt

Forskriften trer i kraft straks.

#### § 10–2. Overgangsregler

- (1) Nemnda starter sin virksomhet fra det tidspunkt Samferdselsdepartementet bestemmer.
- (2) Nemnda plikter å behandle alle klager som ikke er mottatt av Luftfartstilsynet eller av eldre avtalebasert klageordning på det tidspunktet som fastsettes etter første ledd, uavhengig av når flygningen ble avvirket eller skulle ha vært avvirket. Luftfartstilsynet plikter å behandle klager det har mottatt på et tidligere tidspunkt.
- (3) Samferdselsdepartementet bestemmer fra hvilket tidspunkt gebyr som nevnt i § 8–1 skal kreves inn. Dette tidspunkt kan være tidligere enn det som bestemmes i medhold av første ledd.
- (4) Fra det tidspunkt nemnda starter sin virksomhet som nevnt i første ledd gjøres følgende endring i forskrift 17. februar 2005 nr. 141 om gjennomføring av europaparlaments- og rådsforordning (EF) nr. 261/2004 av 11. februar 2004 om fastsettelse av felles regler for erstatning og assistanse til passasjerer ved nektet ombordstigning og ved innstilt eller vesentlig forsinket flyging samt om oppheving av forordning (EØF) nr. 295/91:

§ 3 oppheves.

- (5) Fra det tidspunktet nemnda starter sin virksomhet som nevnt i første ledd gjøres følgende endringer i forskrift 28. januar 2008 nr. 69 om funksjonshemmedes og bevegelseshemmedes rettigheter i forbindelse med lufttransport:

§ 13 oppheves.

## 31. okt. Nr. 1169 2008

### Forskrift om særskilte beskyttelsestiltak ved import av animalske næringsmidler fra Madagaskar

**Hjemmel:** Fastsatt av Mattilsynet 31. oktober 2008 med hjemmel i lov 19. desember 2003 nr. 124 om matproduksjon og mattrygghet mv. (matloven) § 23 tredje ledd.

**EØS-henvisninger:** EØS-avtalen vedlegg I (vedtak 2006/241/EF endret ved vedtak 2008/825/EF). Kunngjort 4. november 2008 kl. 14.25.

#### § 1. Virkeområde

Forskriften omfatter animalske næringsmidler i enhver form, med unntak av fiskeprodukter og snegler, med opprinnelse i Madagaskar.

#### § 2. Definisjon

Med snegler i denne forskriften forstås landsnegler som er nedkjølte, frosne, uten skall, kokte, tilberedte eller konserverte av artene *Helix pomatia* Linnè, *Helix aspersa* Muller, *Helix lucorum*, samt arter av Achatinides-familien.

#### § 3. Importforbud

Det er inntil videre forbudt å importere produkter omfattet av § 1.

#### § 4. Straff

Forsettlig eller uaktsom overtredelse av denne forskriften eller bestemmelser og vedtak gitt i medhold av den, er straffbart i henhold til matloven § 28.

#### § 5. Ikrafttredelse

Denne forskriften trer i kraft straks.

Samtidig oppheves forskrift 26. mars 1999 nr. 382 om forbud, inntil videre, mot import av visse animalske næringsmidler med opprinnelse i Madagaskar.

**31. okt. Nr. 1170 2008****Ikrafttredelse av lov 29. juni 2007 nr. 75 om verdipapirhandel (verdipapirhandelloven) § 10–18 og forskrift 19. desember 2007 nr. 1602 om endring i forskrift til verdipapirhandelloven (verdipapirforskriften)**

**Hjemmel:** Fastsatt av Finansdepartementet 31. oktober 2008 med hjemmel i lov 29. juni 2007 nr. 75 om verdipapirhandel (verdipapirhandelloven) § 18–1, jf. delegeringsvedtak 29. juni 2007 nr. 753 og forskrift 19. desember 2007 nr. 1602 om endring i forskrift til verdipapirhandelloven (verdipapirforskriften) del II. Kunngjort 4. november 2008 kl. 14.25.

Finansdepartementet besluttet 31. oktober 2008 å sette i kraft lov 29. juni 2007 nr. 75 om verdipapirhandel § 10–18 og forskrift 19. desember 2007 nr. 1602 om endring i forskrift 29. juni 2007 nr. 876 til verdipapirhandelloven. Lov- og forskriftsbestemmelsene gjelder rapportering av transaksjoner i finansielle instrumenter notert på regulert marked, og settes i kraft 1. november 2008. Ikrafttredelse av rapporteringsplikt begrenses inntil videre til å gjelde de finansielle instrumenter som identifiseres ved ISIN.

**25. okt. Nr. 1182 2008****Forskrift om endring i forskrift om regulering av fisket etter torsk, hyse og sei nord for 62° N i 2008**

**Hjemmel:** Fastsatt av Fiskeridirektoratet 25. oktober 2008 med hjemmel i forskrift 21. desember 2007 nr. 1752 om regulering av fisket etter torsk, hyse og sei nord for 62° N i 2008 § 32. Kunngjort 7. november 2008 kl. 15.05.

*I*

I forskrift 21. desember 2007 nr. 1752 om regulering av fisket etter torsk, hyse og sei nord for 62° N i 2008 gjøres følgende endringer:

§ 17 femte ledd første og andre punktum skal lyde:

Det er ikke adgang til å fiske bifangst av torsk utover fartøykvoten. Fra og med 27. oktober er det likevel adgang til å ha inntil 45 % bifangst av torsk ved landing i fisket etter andre arter.

§ 21 andre ledd første og andre punktum skal lyde:

Det er ikke adgang til å fiske bifangst av torsk utover fartøykvoten. Fra og med 27. oktober er det likevel adgang til å ha inntil 45 % bifangst av torsk ved landing i fisket etter andre arter.

*II*

Endringene trer i kraft straks.

**29. okt. Nr. 1183 2008****Forskrift om endring i forskrift om regulering av fisket etter makrell i 2008**

**Hjemmel:** Fastsatt av Fiskeridirektoratet 29. oktober 2008 med hjemmel i forskrift 19. desember 2007 nr. 1693 om regulering av fisket etter makrell i 2008 § 26. Kunngjort 7. november 2008 kl. 15.05.

*I*

I forskrift 19. desember 2007 nr. 1693 om regulering av fisket etter makrell i 2008 gjøres følgende endring:

§ 13 skal lyde:

Fartøy med største lengde på eller over 13 meter med adgang til å delta i fisket med not kan fra og med 11. august fiske og lande følgende kvanta makrell:

<i>Fartøyets hjemmelslengde</i>	<i>Kvotefaktor</i>	<i>Fartøykvote</i>	<i>Maksimalkvote</i>
0–9,99	1,1678	17,76	23,60
10–12,99	1,4714	22,38	29,73
13–14,99	4,2967	65,35	86,83
15–17,99	6,3131	96,02	127,58
18–21,35	10,1981	155,11	206,10

Kvoteenheten for fartøy på eller over 13 meter største lengde er 15,210 tonn. Kvoteenheten økes til 20,210 i form av et maksimumkvotetillegg fra og med 3. november 2008.

*II*

Endringen trer i kraft straks.

**31. okt. Nr. 1184 2008****Forskrift om endring i forskrift om tekniske krav og godkjenning av kjøretøy, deler og utstyr (kjøretøyforskriften) (belysning og lysanordninger på motorkjøretøy og tilhengere)**

**Hjemmel:** Fastsatt av Vegdirektoratet 31. oktober 2008 med hjemmel i vegtrafikklov 18. juni 1965 nr. 4 § 13, § 14, § 15 og § 16, jf. delegeringsvedtak 24. november 1980 nr. 1.

**EØS-henvisninger:** EØS-avtalen vedlegg II kap. I nr. 21 (direktiv 76/756/EØF som endret ved direktiv 2007/35/EF). Kunngjort 7. november 2008 kl. 15.05.

*I*

I forskrift 4. oktober 1994 nr. 918 om tekniske krav og godkjenning av kjøretøy, deler og utstyr (kjøretøyforskriften) gjøres følgende endringer:

§ 28–1 nr. 1 tabellens tredje linje skal lyde:

Direktiv 76/756/EØF	Direktiv 2007/35/EF	10. juli 2011	10. juli 2011
---------------------	---------------------	---------------	---------------

§ 28–1 nr. 2 tabellens andre linje skal lyde:

Lysmontering	Direktiv 76/756/EØF	Direktiv 97/28/EF og direktiv 2007/35/EF
--------------	---------------------	--

§ 28–1 nr. 2 siste punktum skal lyde:

Når det gjelder antallet lykter og for hvilke kjøretøygrupper de skal eller kan anvendes, henvises det til lysmonteringsdirektivet (direktiv 76/756/EØF som senest endret ved direktiv 2007/35/EF).

Vedlegg 1 første tabell linje nr. 20 første til tredje kolonne skal lyde:

20. Lysanlegg	76/756/EØF	2007/35/EF
---------------	------------	------------

*II*

Endringene trer i kraft straks.

**31. okt. Nr. 1185 2008****Forskrift om endring i forskrift om kvotefaktor i fisket etter sild i Nordsjøen og Skagerrak i 2008**

**Hjemmel:** Fastsatt av Fiskeridirektoratet 31. oktober 2008 med hjemmel i forskrift 19. desember 2007 nr. 1762 om regulering av fisket etter sild i Nordsjøen og Skagerrak i 2008 § 7. Kunngjort 7. november 2008 kl. 15.05.

*I*

I forskrift 24. januar 2008 nr. 65 om kvotefaktor i fisket etter sild i Nordsjøen og Skagerrak i 2008 gjøres følgende endring:

§ 1 nytt tredje ledd skal lyde:

Fartøyskvoten for ringnotfartøy uten konsesjon (SUK-gruppen) oppheves med virkning fra 1. november.

*II*

Endringen trer i kraft straks.

**31. okt. Nr. 1186 2008****Forskrift om endring i forskrift om regulering av fisket etter sild i Nordsjøen og Skagerrak i 2008**

**Hjemmel:** Fastsatt av Fiskeridirektoratet 31. oktober 2008 med hjemmel i forskrift 19. desember 2007 nr. 1762 om regulering av fisket etter sild i Nordsjøen og Skagerrak i 2008 § 22. Kunngjort 7. november 2008 kl. 15.05.

*I*

I forskrift 19. desember 2007 nr. 1762 om regulering av fisket etter sild i Nordsjøen og Skagerrak i 2008 gjøres følgende endringer:

§ 13 nytt femte ledd skal lyde:

Fartøy i åpen gruppe kan fiske og lande inntil 8 tonn sild fra 1. november.

§ 13 nåværende femte og sjette ledd blir nye § 13 sjette og syvende ledd.

*II*

Endringene trer i kraft straks.

**31. okt. Nr. 1187 2008****Forskrift om endring i forskrift om regulering av fisket etter torsk, hyse og sei nord for 62° N i 2008**

**Hjemmel:** Fastsatt av Fiskeridirektoratet 31. oktober 2008 med hjemmel i forskrift 21. desember 2007 nr. 1752 om regulering av fisket etter torsk, hyse og sei nord for 62° N i 2008 § 32. Kunngjort 7. november 2008 kl. 15.05.

*I*

I forskrift 21. desember 2007 nr. 1752 om regulering av fisket etter torsk, hyse og sei nord for 62° N i 2008 gjøres følgende endring:

§ 14 andre ledd skal lyde:

Konvensjonelle havfiskefartøy som har kvotefaktor 1,0 kan fiske og lande en maksimalkvote på 271 tonn hyse, hvorav 97 tonn er garantert.

*II*

Endringen trer i kraft straks.

**31. okt. Nr. 1188 2008****Forskrift om endring i forskrift om satser for visse tilskuddsordninger for bearbeidede jordbruksvarer**

**Hjemmel:** Fastsatt av Statens landbruksforvaltning 31. oktober 2008 med hjemmel i lov 12. mai 1995 nr. 23 om jord (jordlova), forskrift 21. desember 2004 nr. 1746 om tilskudd til industrielt bearbeidede jordbruksvarer ved eksport og leveranser til spesialmarkeder § 7 og forskrift 21. desember 2004 nr. 1747 om tilskudd til enkelte bearbeidede kjøttvarer ved leveranser til spesialmarkeder § 7. Kunngjort 7. november 2008 kl. 15.05.

*I*

I forskrift 28. januar 2005 nr. 60 om satser for visse tilskuddsordninger for bearbeidede jordbruksvarer gjøres følgende endringer:

§ 1 skal lyde:

Satsene for tilskudd etter forskrift 21. desember 2004 nr. 1746 om tilskudd til industrielt bearbeidede jordbruksvarer ved eksport og leveranser til spesialmarkeder (XR-ordningen) skal være:

<i>Råvarenr.</i>	<i>Råvarenavn</i>	<i>Sats med prisnedskrivning (kr/kg)</i>	<i>Sats uten prisnedskrivning (kr/kg)</i>
1100	Helmelk flytende	0,97	0,97
1200	Skummet melk flytende	0,82	0,82
1300	Yoghurt	1,74	1,74
1450	Melk til drikkevarer	2,88	2,88
1500	Kondensert melk fet	3,28	3,28
1550	Kondensert melk mager	3,06	3,06
1600	Helmelkpulver 28 %	7,96	7,96
1601	Helmelkpulver 28 % til iskrem	7,96	7,96
1650	Melkepulver 20 %	7,45	7,45
1651	Melkepulver 20 % til iskrem	7,45	7,45
1700	Skummetmelkpulver	7,87	10,62
1701	Skummetmelkp. til iskrem	8,19	10,62
1750	Yoghurtpulver	10,62	10,62
1800	Kjernemelkpulver	10,62	10,62
2100	Fløte	3,16	3,16
2101	Fløte til iskrem	3,16	3,16
2300	Rømme	4,50	4,50
2400	Helmelkpulver 35 %	9,29	9,29
2450	Fløtepulver 55 %	9,82	9,82
3200	Mysepulver	3,86	3,86
3201	Mysepulver til iskrem	3,86	3,86
5100	Smør	8,96	8,96
5101	Smør til iskrem	8,96	8,96

<i>Råvarenr.</i>	<i>Råvarenavn</i>	<i>Sats med prisnedskrivning (kr/kg)</i>	<i>Sats uten prisnedskrivning (kr/kg)</i>
5300	Smørølje	10,80	10,80
6100	Ost, naturell	16,03	18,03
6200	Ostepulver	10,37	10,37
10100	Egg i skall	8,98	8,98
11100	Heleggmasse	11,90	13,43
11200	Heleggpulver	43,10	57,89
12100	Eggeplomme konservert	30,97	30,97
12200	Eggeplommepulver	46,44	62,37
20300	Bygg	0,20	0,20
20400	Havre	0,07	0,07
20550	Rughvete	0,26	0,26
21100	Hvetekli	2,71	2,71
21200	Havrekli	3,04	3,04
22300	Byggmel	3,04	3,04
22400	Havregryn	3,04	3,04
22550	Rughvetemel	2,83	2,83
30100	Poteter	0,66	1,21
31200	Mel og flak av poteter	11,52	12,38
32100	Potetstivelse	4,67	7,40
40200	Glykose	3,87	5,87
70750	Svinekjøttsortering 23 %	14,62	14,62
71400	Storfekjøttsortering 14 %	22,48	31,44
73000	Fårekjøttsortering 25 %	9,10	10,47
74000	Høns	3,68	3,68
74200	Fjørfe generelt	0,00	3,68

Kolonnen «Sats uten prisnedskrivning» benyttes hvis det ikke mottas tilskudd etter forskrift 21. desember 2004 nr. 1821 om tilskudd i form av prisnedskrivning til industrielt bearbejdede jordbruksvarer.

§ 2 skal lyde:

Satsene for tilskudd etter forskrift 21. desember 2004 nr. 1747 om tilskudd til enkelte bearbejdede kjøttvarer ved leveranser til spesialmarkeder (XRK-ordningen) skal være:

<i>Råvarenr.</i>	<i>Råvarenavn</i>	<i>Sats (kr/kg)</i>
70000	Svin indrefilet	41,78
70050	Svin ytrefilet	41,78
70100	Svin flatbiff	41,78
70200	Skinke m/knoke	20,57
70250	Skinke u/ben m/svor	24,68
70350	Svinekam u/ben	30,45
70450	Svinenakke u/ben	34,77
70500	Picnicråstoff	27,10
70510	Ribberull	27,10
70550	Sideflesk u/ben sort 1	40,68
70600	Westfalerråstoff	56,49
70630	Purkekjøttsortering 6 %	42,82
70640	Purkekjøttsortering 23 %	14,51
70700	Svinekjøttsortering 6 %	41,78
70750	Svinekjøttsortering 23 %	14,62
70800	Svin småflesk u/svor	1,17
70850	Svinespekk u/svor	10,04
70900	Svinelever	3,02
71000	Storfe indrefilet	58,92
71050	Storfe ytrefilet	58,92
71100	Storfe flatbiff	58,92
71150	Storfe rundbiff	58,92
71200	Storfe mørbrad u/ben	58,92
71250	Storfe bankekjøtt	58,92
71300	Okserullsortering 4 %	58,92
71350	Storfekjøttsortering 5 %	58,92

<i>Råvarenr.</i>	<i>Råvarenavn</i>	<i>Sats (kr/kg)</i>
71400	Storfekjøttssortering 14 %	39,98
71500	Storfekjøttssortering 21 %	28,06
71850	Storfe kam u/ben	58,92
71900	Storfe høyrygg u/ben	39,98
71950	Storfe bogstek	39,98
72300	Kalvekjøttssortering 8 %	44,13
73000	Fårekjøttssortering 25 %	29,15
73100	Fårelår m/knoke u/mørbrad	54,06
73150	Fårelår u/ben	81,10
73200	Lammelår m/isben	49,82
73250	Lammelår u/ben	69,76
73400	Lammerullsortering	83,43
73500	Lam pinnekjøttstråstoff u/nakke	41,45
73600	Lam pinnekjøttstråstoff m/nakke	41,45

## II

Endringene trer i kraft 1. november 2008.

### 3. nov. Nr. 1189 2008

#### **Forskrift for produksjon, import og omsetning mv. av tatoveringsprodukter og andre produkter til injisering i huden i kosmetisk hensikt**

**Hjemmel:** Fastsatt av Mattilsynet 3. november 2008 med hjemmel i lov 21. desember 2005 nr. 126 om kosmetikk og kroppsspleieprodukt m.m. § 5 andre ledd, § 7 andre ledd, § 8, § 9, § 11 andre ledd, § 12 første og tredje ledd, § 13 tredje ledd, § 14 tredje ledd, § 15, § 16 sjette ledd, § 19 og § 21, jf. delegeringsvedtak 29. desember 2005 nr. 1770 pkt. 2 og 3. Kunngjort 7. november 2008 kl. 15.05.

#### *Kapittel I. Innledende bestemmelser*

##### **§ 1. Formål**

Formålet med forskriften er å medvirke til at tatoveringsprodukter og andre produkter til injisering i huden i kosmetisk hensikt er helsemessig sikre for mennesker og dyr.

Forskriften skal også fremme forbrukerinteresser, redelighet, dyrevelferd, etikk, miljø, mattrygghet og kvalitet.

##### **§ 2. Virkeområde**

Denne forskriften omfatter alle forhold i forbindelse med utvikling, produksjon, import, bearbeiding, distribusjon, eksport og omsetning av tatoveringsprodukter og andre produkter til injisering i huden i kosmetisk hensikt.

Forskriften omfatter ikke produkter som omfattes av generell forskrift 26. oktober 1995 nr. 871 for produksjon, import og frambud mv av kosmetikk og kroppsspleieprodukter.

Forskriften omfatter ikke produkter som regnes som legemidler eller som medisinsk utstyr, etter gjeldende bestemmelser for legemidler og medisinsk utstyr.

Mattilsynet kan i tvilstilfeller avgjøre om et produkt omfattes av denne forskriften. Er det tvil om et produkt skal regnes som produkt som omfattes av denne forskriften eller annet produkt som nevnt i tredje ledd, avgjøres spørsmålet i samarbeid med kompetent myndighet på disse produktområder, jf. forskrift om legemidler § 2–3 (klassifisering av vare i tvilstilfeller).

##### **§ 3. Definisjoner**

I denne forskriften forstås ved:

1. *Produkt:* tatoveringsprodukt eller annet produkt til injisering i huden i kosmetisk hensikt.
2. *Tatoveringsprodukt:* Stoff eller blanding av stoff som er bestemt til å føres inn i huden på mennesker eller dyr for å oppnå permanente eller langvarige mønstre, tegninger, streker, felter eller farger på huden, herunder tatoveringsvæske og permanent sminke.
3. *Annet produkt til injisering i huden i kosmetisk hensikt:* Alle stoff eller blandinger av stoff som er bestemt til å bli ført inn i huden til mennesker eller dyr for å endre utseendet på andre måter enn de som er nevnt under punkt 2.
4. *Hud:* Hud omfatter overhuden (epidermis inkludert hornhuden) og lærhuden (dermis eller corium).
5. *Bruk:* Bruk av produkt som med rimelighet kan forutses. Bevisst misbruk omfattes ikke.
6. *Sterilitet:* Fullstendig fravær av levende organismer inkludert virus.
7. *Omsetning:* Besittelse med sikte på salg, frambud for salg, distribusjon, selve salget og enhver annen form for overdragelse, med eller uten vederlag, herunder bruk i salonger mv. samt i reklameøyemed.
8. *Virksomhet:* Privat eller offentlig foretak eller privatpersoner, som utfører en aktivitet som er nevnt i § 2 første ledd, bortsett fra aktiviteter med privat og ikke-kommersielt formål.

9. *Ingrediens*: Ethvert kjemisk stoff eller blanding av slike av syntetisk eller naturlig opprinnelse, som brukes i produkter.
10. *Konserveringsmiddel*: Ingrediens som hovedsakelig tilsettes for å hindre vekst av mikroorganismer.
11. *INCI-navn*: Felleseuropeisk ingrediensnavn utarbeidet av EU-kommisjonen. (INCI: International Nomenclature Cosmetic Ingredient.)

## *Kapittel II. Forbud*

### **§ 4. Forbud mot produkter som ikke er helsemessig sikre**

Det er forbudt å utvikle, produsere, importere, distribuere, eksportere og omsette produkter omfattet av denne forskriften, som ved bruk ikke er helsemessig sikre for mennesker eller dyr.

### **§ 5. Forbud mot tatoveringsprodukter som inneholder visse stoffer**

Det er forbudt å utvikle, produsere, importere, distribuere, eksportere og omsette tatoveringsprodukter, jf. § 3 punkt 2, som inneholder eller avgir ett eller flere av følgende stoffer:

- a) aromatiske aminer som er listet i vedlegg I til denne forskriften. Disse må ikke være tilstede i produktene eller kunne frigis fra azo-fargestoffer som anvendes som ingrediens.
- b) ingredienser eller kombinasjoner av ingredienser som er listet i vedlegg II til denne forskriften.
- c) ingredienser eller kombinasjoner av ingredienser som er listet i vedlegg IIa, IIb og IIc til generell forskrift 26. oktober 1995 nr. 871 for produksjon, import og frambud mv av kosmetikk og kroppspleieprodukter.
- d) ingredienser eller kombinasjoner av ingredienser som er listet i rad 2 til 4 i vedlegg IV til generell forskrift 26. oktober 1995 nr. 871 for produksjon, import og frambud mv av kosmetikk og kroppspleieprodukter.
- e) kreftfremkallende, mutagene og reproduksjonstoksiske stoffer av kategori 1, 2 og 3 i henhold til vedlegg VI i forskrift 16. juli 2002 nr. 1139 om klassifisering, merking mv. av farlige kjemikalier med senere endringer.
- f) stoffer som er klassifisert som legemiddelstoff etter bestemmelser gitt i medhold av legemiddeloven, under hensyntagen til de unntak som følger av forskrift 26. oktober 1995 nr. 871 for produksjon, import og frambud mv av kosmetikk og kroppspleieprodukter,
- g) konserveringsmidler, bortsett fra de som er listet i vedlegg III til denne forskriften. Vedlegg III angir bruksrestriksjoner for de konserveringsmidler som kan brukes. Det er ikke tillatt å anvende kombinasjoner av disse konserveringsmidlene.

### **§ 6. Forbud mot andre produkter til injisering i huden i kosmetisk hensikt som inneholder visse stoffer**

Det er forbudt å utvikle, produsere, importere, distribuere, eksportere og omsette annet produkt til injisering i huden i kosmetisk hensikt, jf. § 3 punkt 3, som inneholder eller avgir ett eller flere av følgende stoffer:

- a) ingredienser eller kombinasjoner av ingredienser som er listet i vedlegg IIa, IIb og IIc til generell forskrift 26. oktober 1995 nr. 871 for produksjon, import og frambud mv av kosmetikk og kroppspleieprodukter.
- b) kreftfremkallende, mutagene og reproduksjonstoksiske stoffer av kategori 1, 2 og 3 i henhold til vedlegg VI i forskrift 16. juli 2002 nr. 1139 om klassifisering, merking mv. av farlige kjemikalier med senere endringer.
- c) stoffer som er klassifisert som legemiddelstoff etter bestemmelser gitt i medhold av legemiddeloven, under hensyntagen til de unntak som følger av forskrift 26. oktober 1995 nr. 871 for produksjon, import og frambud mv av kosmetikk og kroppspleieprodukter,
- d) konserveringsmidler, bortsett fra de som er listet i vedlegg III til denne forskriften. Vedlegg III angir bruksrestriksjoner for de konserveringsmidler som kan brukes. Det er ikke tillatt å anvende kombinasjoner av disse konserveringsmidlene.

### **§ 7. Forbud mot tatoveringsprodukter som ikke er sterile**

Tatoveringsprodukter, jf. § 3 punkt 2, skal være sterile. De skal oppbevares i lukket og tett emballasje, som opprettholder produktenes sterilitet frem til anvendelse.

### **§ 8. Forbud mot andre produkter til injisering i huden i kosmetisk hensikt som ikke er sterile**

Andre produkter til injisering i huden i kosmetisk hensikt, jf. § 3 punkt 3, skal være sterile. De skal oppbevares i lukket og tett emballasje, som opprettholder produktenes sterilitet frem til anvendelse.

De skal oppbevares i emballasje beregnet for engangsbruk på en enkeltperson.

Det er forbudt å utvikle, produsere, importere, distribuere, eksportere og omsette andre produkter til injisering i huden i kosmetisk hensikt som ikke tilfredsstillt kravene i første og andre ledd.

Andre produkter til injisering i huden i kosmetisk hensikt skal injiseres eller påføres med utstyr som tilfredsstillt bestemmelsene i forskrift 6. mai 1998 nr. 581 om hygienekrav for frisør-, hudpleie, tatoverings- og hulltakingsvirksomhet m.v.

### **§ 9. Forbud mot testing på dyr**

Det er forbudt å teste ferdigstilte produkter på dyr.

Det er forbudt å teste ingredienser eller kombinasjoner av ingredienser i produkter på dyr, med mindre testing av de enkelte innholdsstoffer tillates etter generell forskrift 26. oktober 1995 nr. 871 for produksjon, import og frambud mv av kosmetikk og kroppspleieprodukter § 6a og § 6b, i samsvar med vedlegg IX.

Det er forbudt å produsere og omsette produkter som er testet på dyr i strid med denne bestemmelsen.

### *Kapittel III. Merking*

#### **§ 10. Plassering og språk**

Ved omsetning av et produkt skal både beholderen og emballasjen være påført opplysningene som nevnt i § 9 – § 14, dersom ikke annet er bestemt i denne forskriften. Disse opplysningene skal være lett synlige, lett leselige og vanskelige å fjerne.

Opplysningene som nevnt i § 9 – § 13 skal gis på norsk eller et språk som i betydning og stavemåte likner norsk. Opplysningene i § 14, samt i en eventuell generell bruksanvisning, skal gis på et språk som er lett forståelig for vedkommende som skal anvende produktet.

#### **§ 11. Navn og adresse**

Firmanavn og fullstendig adresse, inkludert telefonnummer, til produsent og den virksomheten i Norge som er ansvarlig for markedsføringen av produktet, skal angis.

Opplysningene kan forkortes, dersom forkortelsen gjør det mulig å identifisere virksomheten på enkel måte.

#### **§ 12. Innhold**

Den nominelle mengde på pakkedagen skal angis i vekt eller volum, med unntak for emballasje til gratis vareprøver og pakninger til engangsprodukter.

Angivelse av innholdet kan utelates for ferdigpakninger som vanligvis selges i flerstykksemballasje. Dersom antallet pakninger lett kan fastslås uten at emballasjen brytes, eller produktet vanligvis selges enkeltvis, er det ikke nødvendig å angi innholdet.

#### **§ 13. Holdbarhetsdato**

Produktets holdbarhetsdato skal være den seneste dato produktet fortsatt er i samsvar med § 4, forutsatt at det oppbevares under egnede forhold frem til denne datoen.

Om nødvendig skal det angis hvilke vilkår som må oppfylles for at den oppgitte holdbarhet skal sikres.

Holdbarhetsdatoen skal angis ved ordene «må brukes innen utgangen av ...» etterfulgt av datoen eller en forklaring på hvor datoen er å finne på emballasjen.

Datoangivelsen skal bestå av måned og årstall, i denne rekkefølge.

#### **§ 14. Spesielle forholdsregler som skal overholdes ved bruk**

Spesielle forholdsregler som må overholdes for å sikre trygg bruk, skal angis ved hjelp av slik bruksanvisning og advarselsmerking som i det enkelte tilfelle er nødvendig for å sikre trygg bruk.

Produkter skal være påført en erklæring som innestår for at innholdet i produktet er sterilt.

Opplysningene i første og andre ledd kan, på grunn av produktets størrelse eller form, angis på etikett, vedlagt brosjyre, bånd eller kort som er festet til produktet.

#### **§ 15. Identifikasjonsmerking**

Partiets produksjonsnummer, eller annen referanse som gjør det mulig å identifisere produksjonen, skal angis. Disse opplysningene kan angis på produktets emballasje.

#### **§ 16. Ingredienser**

Ingrediensene skal angis i form av en liste over disse i fallende rekkefølge, etter deres vekt på det tidspunkt de tilsettes produktet. Listen skal innledes med ordet «ingredienser» eller annen betegnelse godkjent av Mattilsynet. Det er tilstrekkelig at opplysningene kun angis på emballasjen, eller på beholderen dersom emballasje ikke benyttes.

Dersom produktets størrelse eller form gjør det nødvendig, kan ingredienslisten angis på etikett, vedlagt brosjyre, bånd eller kort som er festet til produktet. Det skal gjøres oppmerksom på dette ved å påføre beholderen og emballasjen en henvisning til ingredienslisten.

Følgende anses ikke som ingredienser:

1. Tekniske hjelpestoff som brukes under produksjonen, men som ikke inngår i det ferdige produktet.
2. Stoffe som ikke er tilsatt med hensikt, men som er i produktet som følge av forurensning.

### *Kapittel IV. Markedsføring, varslings- og opplysningsplikt mv.*

#### **§ 17. Villedende markedsføring**

Merking og presentasjon av, reklame for, og annen markedsføring av produkter skal være korrekt, gi mottakeren tilstrekkelig informasjon og ikke være egnet til å villede.

Ved omsetning av et produkt skal det ikke benyttes tekster, betegnelser, varemerker, bilder eller andre tegn som gir produktet egenskaper det ikke har.

#### **§ 18. Varslings- og opplysningsplikt**

Virksomheten skal straks varsle Mattilsynet ved mistanke om at et produkt ikke er helsemessig sikkert for mennesker eller dyr.

Virksomheten skal, når Mattilsynet krever det, vederlagsfritt gi eller sende inn nødvendige opplysninger, prøvemateriale og resultater av gjennomførte analyser. Mattilsynet kan bestemme hvordan opplysningene skal gis, for eksempel når det gjelder form, detaljeringsgrad mv.

Med sikte på hurtig og korrekt legebehandling i akutte forgiftningstilfeller, kan opplysninger som nevnt i første ledd utleveres til Helsedirektoratets giftinformasjon, under forutsetning av at opplysningene kun brukes i denne sammenheng.

#### § 19. *Meldeplikt*

Norsk produsent, eller importør av et produkt som er bestemt til omsetning på det norske markedet, skal på særskilt meldeskjema gi Mattilsynet melding om følgende:

1. Navn eller firmanavn, samt adresse til norsk produsent eller importør.
2. Produsent og produksjonsland.
3. Navn på aktuell produktserie.

Mattilsynet skal straks underrettes i tilfelle endringer av opplysningene som nevnt i punkt 1.

#### § 20. *Dossier*

Norsk produsent, eller importør av produkt som er bestemt til omsetning på det norske markedet, og markedsføringsansvarlig for produktet i Norge, skal forsikre seg om at Mattilsynet har enkel tilgang til følgende opplysninger, som skal forefinnes ved adressen angitt på etiketten i henhold til § 11:

1. Den kvalitative og kvantitative sammensetningen av produktet.

Når det gjelder tatoveringsprodukter, jf. § 3 punkt 2, kan identifiseringsen av fargestoffer som inngår som del av det ferdigstilte produktet, begrenses til handelsnavnet og leverandørens kodenummer for den fargeblandingen som er tilsatt produktet. I tillegg skal firmanavn og adresse til leverandøren av fargeblandingen være oppgitt.

Når det gjelder andre produkter til injisering i huden i kosmetisk hensikt, jf. § 3 punkt 3, kan identifiseringsen av stoffer som inngår som del av det ferdigstilte produktet, begrenses til handelsnavnet og leverandørens kodenummer for den blandingen som er tilsatt produktet. I tillegg skal firmanavn og adresse til leverandøren av fargeblandingen være oppgitt.

2. De fysisk-kjemiske spesifikasjoner for råstoffene og det ferdige produktet. Blant annet skal råstoffenes kjemiske renhet være angitt. Metode for sterilisering skal være angitt.
3. Produksjonsmetoden i henhold til nasjonal eller internasjonal god produksjonspraksis for det aktuelle produktet.
4. Dokumentasjon av helsemessig sikkerhet ved bruk av det ferdige produktet. Ved sikkerhetsvurderingen skal det tas hensyn til ingrediensenes generelle toksikologiske profil, kjemiske struktur og eksponeringsnivå. Det skal tas særlig hensyn til spesifikke eksponeringsegenskaper for de områdene på kroppen hvor produktet er ment for bruk. Det skal også tas hensyn til stoffenes evne til å bli opptatt i sirkulasjonssystemet og vevet, stoffenes evne til migrasjon og lagring i andre organer enn huden. Det skal også tas særlig hensyn til de grupper av befolkningen som produktet er ment for.

Dersom et tatoveringsprodukt, jf. § 3 punkt 2, produseres i flere land, kan produsenten selv velge ved hvilket produksjonssted disse opplysninger skal finnes tilgjengelige. Mattilsynet skal underrettes om hvilket sted som er valgt.

5. Navn og adresse til de personer som er ansvarlige for dokumentasjonen som nevnt i nr. 4. Disse personene må ha eksamensbevis innen relevant fagområde som toksikologi, dermatologi, medisin eller liknende.
6. Eksisterende data om uønskede helsemessige effekter som skyldes bruk av produktet.
7. Data for forsøk utført av produsenten, dennes representanter eller leverandør i forbindelse med utvikling eller sikkerhetsevaluering av produktet eller dets bestanddeler.

Såfremt opplysningene som nevnt i nr. 1–7 ikke oppbevares hos adressat i Norge, må disse være tilgjengelige på enten norsk eller engelsk.

Mattilsynet kan fastsette nærmere retningslinjer for gjennomføringen av bestemmelsene i denne paragrafen.

#### § 21. *Tilgjengelighet til sted, bistandsplikt m.m.*

Virksomheten skal gi Mattilsynet uhindret tilgang til sted eller lokale der det foregår aktivitet som omfattes av denne forskriften, slik at Mattilsynet kan gjøre nødvendige undersøkelser. Utenlandske inspektører kan være med på inspeksjoner osv. når det er nødvendig for å oppfylle Norges internasjonale forpliktelser.

Virksomheten skal vederlagsfritt stille nødvendige lokale, inventar, arbeidshjelp og redskap til disposisjon for utøvelsen av tilsyn og ellers yte hjelp og legge til rette for tilsyn.

### *Kapittel V. Administrative bestemmelser*

#### § 22. *Tilsyn og vedtak*

Mattilsynet fører tilsyn og kan fatte nødvendige vedtak om å forby utvikling, produksjon, import, bearbeiding, distribusjon, eksport og omsetning av et produkt, og om beslaglegging, destruksjon og stenging av virksomheten.

Mattilsynet kan pålegge den som er ansvarlig for virksomheten å dekke faktiske kostnader i forbindelse med beslaglegging, destruksjon og stenging av virksomheten.

Dersom påleggene ikke blir fulgt, dersom det er ukjent hvem som er ansvarlig eller dersom det er nødvendig å få gjennomført tiltak raskt, kan Mattilsynet selv gjennomføre tiltak som nevnt i første ledd. Tiltak kan gjennomføres på den ansvarliges regning. Skyldige beløp er tvangsgrunnlag for utlegg.

### § 23. Dispensasjon

Mattilsynet kan i særlige tilfeller dispensere fra bestemmelsene i denne forskriften, forutsatt at det ikke vil stride mot Norges internasjonale forpliktelser, herunder EØS-avtalen.

### § 24. Straff

Forsettlig eller uaktsom overtredelse av denne forskriften, eller av vedtak fattet i medhold av denne, er straffbar etter kosmetikkloven § 21.

### § 25. Ikrafttredelse

Denne forskriften trer i kraft 1. januar 2009.

*Vedlegg I: Aromatiske aminer som ikke må være tilstede i eller kunne frigis fra azofargestoffer som anvendes som ingrediens i tatoveringsprodukter etter denne forskriften*

<i>Navn på norsk skrivemåte i samsvar med Europarådets resolusjon ResAP(2003)2</i>	<i>Stoff</i>	<i>CAS- nummer<sup>1</sup></i>
	<i>Annet navn</i>	
Bifenyl-4-ylamin	4-aminobifenyl	92-67-1
Benzidin	4,4'-diaminobifenyl	92-87-5
4-klor-o-toluidin	2-amino-5-klortoluen	95-69-2
2-naftylamin		91-59-8
O-aminoazotoluen	4-o-tolyazo-o-toluidin	97-56-3
5-nitro-o-toluidin	2-amino-4-nitrotoluen	99-55-8
4-kloranilin		106-47-8
4-metoksi-m-fenylendiamin	2,4-diaminoanisol	615-05-4
4,4'-metylendianilin	4,4'-diaminodifenylmetan	101-77-9
3,3'-diklorbenzidin		91-94-1
3,3'-dimetoksibenzidin	o-dianisidin	119-90-4
3,3'-dimetylbenzidin	4,4'-bi-o-toluidin	119-93-7
4,4'-metylendi-o-toluidin	4,4'-metylbis, 2-metylanilin	838-88-0
6-metoksi-m-toluidin	2-metoksi-5-metylanilin eller p-cresidin	120-71-8
4,4'-metylenebis(2-kloranilin)	2,2'-diklor-4,4'-metylendianilin eller di(4-amino-3-klorfenyl)metan	101-14-4
4,4'-oksidianilin	4,4'-diaminodifenyleter	101-80-4
4,4'-todianilin		139-65-1
O-toluidin	2-aminotoluen	95-53-4
4-metyl-m-fenylendiamin	2,4-diaminotoluen	95-80-7
2,4,5-trimetylanilin		137-17-7
O-anisidin	2-metoksianilin	90-04-4
4-aminoazobenzen		60-09-3
4-amino-3-fluorfenol		399-95-1
2,4-xylidin		95-68-1
2,6-xylidin		87-62-7
6-amino-2-etoksinaftalen		293733-21-8

<sup>1</sup> CAS står for Chemical Abstract Service Number. Denne nummereringen gir anledning til entydig kjemisk identifisering. Via et CAS-nummer kan man finne flere synonymer for det enkelte stoff.

*Vedlegg II: Følgende fargestoffer er ikke tillatt som ingrediens i tatoveringsprodukter etter denne forskriften<sup>1</sup>*

<i>Stoff</i>	<i>CAS-nummer</i>	<i>Fargeindeksnummer<sup>2</sup></i>
Acid Green 16	12768-78-4	44025
Acid Red 26	3761-53-3	16150
Acid Violet 17	4129-84-4	42650
Acid Violet 49	1694-09-3	42640
Acid Yellow 36	587-98-4	13065
Basic Blue 7	2390-60-5	42595
Basic Green 1	633-03-4	42040
Basic Red 1	989-38-8	45160
Basic Red 9	569-61-9	42500
Basic Violet 1	8004-87-3	42535
Basic Violet 10	81-88-9	45170
Basic Violet 3	548-62-9	42555

<i>Stoff</i>	<i>CAS-nummer</i>	<i>Fargeindeksnummer<sup>2</sup></i>
Disperse Blue 1	2475-45-8	64500
Disperse Blue 106	12223-01-7	–
Disperse Blue 124	61951-51-7	–
Disperse Blue 3	2475-46-9	61505
Disperse Blue 35	12222-75-2	–
Disperse Orange 3	730-40-5	11005
Disperse Orange 37	12223-33-5	–
Disperse Red 1	2872-52-8	11110
Disperse Red 17	3179-89-3	11210
Disperse Yellow 3	2832-40-8	11855
Disperse Yellow 9	6373-73-5	10375
Pigment Orange 5	3468-63-1	12075
Pigment Red 53	2092-56-0	15585
Pigment Violet 3	1325-82-2	42535:2
Pigment Violet 39	64070-98-0	42555:2
Solvent Blue 35	17354-14-2	61554
Solvent Orange 7	3118-97-6	12140
Solvent Red 24	85-83-6	26105
Solvent Red 49	509-34-2	45170:1
Solvent Violet 9	467-63-0	42555:1
Solvent Yellow 1	60-09-3	11000
Solvent Yellow 2	60-11-7	11020
Solvent Yellow 3	97-56-3	11160

1 For disse stoffene er det påvist at de kan ha kreftfremkallende, mutagene, reproduksjonstoksiske eller sensibiliserende egenskaper (BC/CEN/97/29.11).

2 Fargeindeksnummer i henhold til Rowe Colour Index, 3. utgave, Society of Dyers and Colourists, Bradford England, 1979.

*Vedlegg III: Konserveringsmidler tillatt i produkter etter denne forskriften med angitt høyeste tillatte konsentrasjon i ferdig produkt samt obligatorisk bruksanvisning og advarselmerking, det er ikke tillatt med kombinasjoner av disse konserveringsmidlene*

<i>Stoff eller stoffgruppe</i>	<i>Høyeste tillatte konsentrasjon i ferdig produkt</i>	<i>Obligatorisk bruksanvisning og advarselmerking</i>
Alkyl(C12-C22)trimetyl-ammoniumbromid og -klorid (inkludert cetrimoniumbromid) CAS-nr. 57-09-0	0,1 %	
5-Amino-1,3-di(2-etyl-heksyl)-5-metyl-n-heksa-hydroypyrimidin (Heksetidin) CAS-nr. 141-94-6 INCI: Hexetidine	0,1 %	
Benzosyre og dens salter og estere CAS-nr. 65-85-0 INCI: Benzoic Acid	0,5 % (syre)	
Benzylalkohol CAS-nr. 100-51-6 INCI: Benzyl Alcohol	1 %	
2-Benzyl-4-klorfenol (Klorofen) CAS-nr. 120-32-1 INCI: Chlorophene	0,2 %	
1,6-Bis(4-amidifenoksi)-n-heksan og dets salter (inkludert isetionat og 4-hydroksibenzoat) (Heksamidin) CAS-nr. 3811-75-4 INCI: Hexamidine	0,1 %	
1,3-Bis(hydroksimetyl)-5,5-dimetylhydantion CAS-nr. 6440-58-0 INCI: DMDM Hydantoin	0,6 %	«INNEHOLDER FORMALDEHYD» dersom konsentrasjonen av formaldehyd i det ferdige produkt er høyere enn 0,05 %.
1-[(1,3-Bis(hydroksimetyl)-2,5-	0,5 %	«INNEHOLDER FORMALDEHYD»

<i>Stoff eller stoffgruppe</i>	<i>Høyeste tillatte konsentrasjon i ferdig produkt</i>	<i>Obligatorisk bruksanvisning og advarselsmerking</i>
dioksoimidazolidin-1-yl]-1,3-di(hydroksimetyl)urea CAS-nr. 78491-02-8 INCI: Diazolidinyl urea		dersom konsentrasjonen av formaldehyd i det ferdige produkt er høyere enn 0,05 %.
3,3'-Dibrom-5,5'-diklor-2,2'-dihydroksi-difenylmetan (Bromklorofen) CAS-nr. 15435-29-7 INCI: Bromo Chlorophene	0,1 %	
3,3'-Dibrom-4,4'-heksametylendioksi-benzamidin (dibromoheksamidin) og dets salter inkludert isetionat	0,1 %	
2,4-Diklorbenzylalkohol CAS-nr. 1777-82-8 INCI: Dichlorobenzyl Alcohol	0,15 %	
2-Fenoksietanol CAS-nr. 122-99-6 INCI: Phenoxyethanol	1,0 %	
1,1-Heksametylenbis-(5-(p-klorfenyl)biguanid) og dets diglukonat, diacetat og dihydroklorid (Klorheksidin) CAS-nr. 55-56-1	0,3 % regnet som klorheksidin	
Heksametylentetramin CAS-nr. 100-97-0 INCI: Methenamine	0,15 %	«INNEHOLDER FORMALDEHYD» dersom konsentrasjonen av formaldehyd i det ferdige produkt er høyere enn 0,05 %.
4-Hydroksibenzosyre og dens salter og estere CAS-nr. 99-96-7 INCI: 4-Hydroxybenzoic Acid	0,4 % (syre) for en ester. 0,8 % (syre) for esterblandinger.	
Imidazolidinylurea CAS-nr. 39236-46-9 INCI: Imidazolidinyl Urea	0,6 %	«INNEHOLDER FORMALDEHYD» dersom konsentrasjonen av formaldehyd i det ferdige produkt er høyere enn 0,05 %.
4-Isopropyl-m-kresol CAS-nr. 3228-02-2 INCI: Isopropyl Cresols	0,1 %	
1-(3-Klorallyl)-3,5,7-triaza-1-azonia-adamantanklorid (Metenamin-3-klorallylklorid) CAS-nr. 4080-31-3	0,2 %	«INNEHOLDER FORMALDEHYD» dersom konsentrasjonen av formaldehyd i det ferdige produkt er høyere enn 0,05 %.
4-Klor-m-xylenol CAS-nr. 88-04-0 INCI: Chloro Xylenol	0,5 %	
3-(4-Klorfenoksi)-1,2-propandiol (Klorfenisin) CAS-nr. 104-29-0 INCI: Chlorphenesin	0,3 %	
Maursyre og dens natriumsalt CAS-nr. 64-18-6 INCI: Formic Acid	0,5 % uttrykt som syre	
Natriumhydroksimetyl-aminoacetat CAS-nr. 70161-44-3 INCI: Sodium Hydroxymethylglycinate	0,5 %	
Poly(1-heksametylendi-guanid)hydroklorid CAS-nr. 70170-61-5	0,3 %	

<i>Stoff eller stoffgruppe</i>	<i>Høyeste tillatte konsentrasjon i ferdig produkt</i>	<i>Obligatorisk bruksanvisning og advarselsmerking</i>
INCI: Polyaminopropyl Biguanide Propionsyre og dens salter CAS-nr. 79-09-4	2 % (syre)	
INCI: Propionic Acid Sorbinsyre og dens salter (2,4-Heksadiensyre) CAS-nr. 110-44-1	0,6 % (syre)	
INCI: Sorbic Acid Undecylensyre og dens salter CAS-nr. 112-38-9	0,2 % (syre)	
INCI: Undecylenic Acid		

### 3. nov. Nr. 1190 2008

#### Forskrift om endring i forskrift om fartøykvoter i fangst av kongekrabbe i kvoteregulert område øst for 26° Ø i 2008–2009

**Hjemmel:** Fastsatt av Fiskeridirektoratet 3. november 2008 med hjemmel i forskrift 26. august 2008 nr. 956 om regulering av og adgang til å delta i fangst av kongekrabbe i kvoteregulert område øst for 26° Ø i 2008–2009 mv. § 22. Kunngjort 7. november 2008 kl. 15.05.

#### I

I forskrift 4. september 2008 nr. 993 om fartøykvoter i fangst av kongekrabbe i kvoteregulert område øst for 26° Ø i 2008–2009 gjøres følgende endringer:

§ 1 nytt tredje ledd skal lyde:

Fra 3. november økes maksimalkvoten til 11,00 tonn lytefri hannkrabbe.

§ 1 nåværende tredje ledd blir nytt fjerde ledd

§ 2 nytt tredje ledd skal lyde:

Fra 3. november økes maksimalkvoten til 5,5 tonn lytefri hannkrabbe.

§ 2 nåværende tredje ledd blir nytt fjerde ledd.

#### II

Endringene trer i kraft straks.

### 4. nov. Nr. 1191 2008

#### Forskrift om endring i forskrift om såvarer

**Hjemmel:** Fastsatt av Landbruks- og matdepartementet 4. november 2008 med hjemmel i lov 19. desember 2003 nr. 124 om matproduksjon og mattrygghet mv. (matloven) § 9, jf. delegeringsvedtak 19. desember 2003 nr. 1790. Kunngjort 7. november 2008 kl. 15.05.

#### I

I forskrift 13. september 1999 nr. 1052 om såvarer gjøres følgende endring:

§ 22 skal lyde:

#### § 22. Omsetningssesong

Et såkornparti kan omsettes inntil utløpet av den sesongen som analysen ble utført.

Et parti av jord- og hagebruksfrø kan omsettes inntil utløpet av sesongen etter den sesongen som analysen ble utført.

Porsjonspakninger av jord- og hagebruksfrø kan omsettes inntil utløpet av andre sesongen etter den sesongen som analysen ble utført.

Et parti såvare eller en del av dette, kan omsettes utover de periodene som er nevnt i første til tredje ledd dersom ny analyse viser at partiet fortsatt tilfredsstillende kravet til spireevne. Prøveuttaking av partiet for å undersøke spireevnen på nytt og for å foreta nødvendig tilleggsmerking skal foretas av Mattilsynet eller av person som er autorisert av Mattilsynet.

Et parti såvare kan tilleggsmerkes med sikte på forlenget godkjenning før utløpet av den sesongen da forseglingen har funnet sted, dersom Mattilsynet finner at nytt analyseresultat, jf. fjerde ledd, fortsatt vil være et uttrykk for partiets kvalitet på omsetningstidspunktet.

*II*

Endringen trer i kraft straks.

**4. nov. Nr. 1192 2008****Forskrift om endring i forskrift om forskuddstrekk i naturalytelser og om verdsettelse av naturalytelser ved forskuddstrekket**

**Hjemmel:** Fastsatt av Skattedirektoratet 4. november 2008 med hjemmel i lov 21. november 1952 nr. 2 om betaling og innkreving av skatt § 6 nr. 2, jf. delegeringsvedtak 22. januar 1982 nr. 1998. Kunngjort 7. november 2008 kl. 15.05.

*I*

I forskrift 21. juni 1993 nr. 546 om forskuddstrekk i naturalytelser og om verdsettelse av naturalytelser ved forskuddstrekket gjøres følgende endring:

§ 2–4 fjerde ledd skal lyde:

Skattefrie selskaper, foreninger og institusjoner som nevnt i skatteloven § 2–32 første ledd er i alle tilfeller fritatt for plikten til å gjennomføre forskuddstrekk for verdien av kostbesparelse i hjemmet etter første til tredje ledd når samlet lønnsutbetaling mv. eksklusive beregnet kostbesparelse til en person i løpet av inntektsåret ikke overstiger kr 4 000. Trekkplikten inntreffer fra og med det tidspunkt hvor lønn mv. overstiger kr 4 000.

*II*

Endringen under I trer i kraft straks med virkning for inntektsåret 2008.

**4. nov. Nr. 1193 2008****Forskrift om stopp i fisket etter makrell for fartøy med største lengde på eller over 13 meter med adgang til å delta med not i kystfartøygruppen i 2008**

**Hjemmel:** Fastsatt av Fiskeridirektoratet 4. november 2008 med hjemmel i forskrift 19. desember 2007 nr. 1693 om regulering av fisket etter makrell i 2008 § 26. Kunngjort 7. november 2008 kl. 15.05.

**§ 1. Stopp i fisket**

Fiske etter makrell for fartøy med største lengde på eller over 13 meter med har adgang til å delta med not i kystfartøygruppen i 2008 stoppes tirsdag 4. november 2008 kl. 2100.

Siste frist for innmelding av fangst til Norges Sildesalgslag er 4. november 2008 kl. 2300.

Fartøy i denne gruppen kan fortsette et fiske etter makrell innenfor fartøykvotene, basert på kvoteenheten 15,21.

**§ 2. Straff**

Den som forsettlig eller uaktsomt overtrer bestemmelser gitt i denne forskrift, straffes etter lov 3. juni 1983 nr. 40 om saltvannsfiske m.v. § 53.

**§ 3. Ikrafttredelse**

Denne forskriften trer i kraft straks.

**5. nov. Nr. 1194 2008****Forskrift om avgifter vedrørende statens luftfartsanlegg og -tjenester (takstregulativet)**

**Hjemmel:** Fastsatt av Samferdselsdepartementet 5. november 2008 med hjemmel i lov 11. juni 1993 nr. 101 om luftfart (luftfartsloven) § 7–26 og § 15–4. Kunngjort 7. november 2008 kl. 15.05.

*Kapittel I. Alminnelige bestemmelser*

**§ 1–1.** For flyginger på statens landingsplasser, herunder Oslo lufthavn, Gardermoen, og for flygninger i det luftrummet som utgjøres av norske flygeinformasjonsregioner (FIR), skal eier eller bruker av luftfartøy betale avgift for de anlegg og tjenester som stilles til rådighet i henhold til de etterfølgende bestemmelser. Bestemmelsene gjelder også for militære landingsplasser når de nyttes av luftfartøy med sivile registreringsmerker. Bestemmelsene gjelder ikke for Moss lufthavn, Rygge.

Avgiftene er:

Startavgift

Passasjeravgift

Sikkerhetsavgift

Underveisavgift

Avisingsavgift.

Ved beregning av avgift avrundes beløpet til nærmeste hele krone.

**§ 1–2.** Plikten til å svare avgift påhviler luftfartøyets eier. Er fartøyet overlatt til en lisensiert operatør eller operatør med driftstillatelse til bruk for egen regning, er brukeren ansvarlig for avgiften. Likeså blir enhver bruker ansvarlig for avgiften når fartøy som ikke benyttes i ervervsmessig luftfart overlates denne til bruk for egen regning. Ved betaling for luftfartøy forlater startplass, er fartøysjef ansvarlig for avgiftsbetaling.

**§ 1–3.**

(1) Avinor AS kan gi reduksjon i de avgiftene som følger av forskriften dersom selskapet anser det godtgjort at reduksjonen vil øke provenyet og stimulere til bedre utnyttelse av luftfartøyene og luftfartsanleggenes kapasitet. Når det foreligger særlige grunner kan selskapet videre gi reduksjon i, eller fritak fra, de avgiftene som følger av forskriften for humanitær transporter, flystevner, syketransport eller liknende aktiviteter av ikke-kommersiell karakter. Reduksjoner som nevnt i første punktum kan ikke gis på avgifter som nevnt i § 5–1, og må heller ikke praktiseres på en måte som uten saklig grunn forskjellsbehandler brukerne av lufthavnen. Retten til å gi eller opprettholde reduksjoner som nevnt i første punktum er betinget av at reduksjonen er tillatt etter EØS-avtalens regler om offentlig støtte.

(2) Avinor AS kan inngå avtale om å yte tjenester som ikke er omfattet av takstregulativet. Vederlaget skal dekke de kostnadene Avinor AS påføres ved å yte disse tjenestene.

**§ 1–4.** Det svares ikke avgifter for flyginger:

1. utført av luftfartøy med militære registreringsmerker. Det svares videre ikke avgifter for sivile luftfartøy når disse brukes av Forsvaret slik som definert i «Rammeavtale mellom Forsvarsdepartementet og Samferdselsdepartementet om fordeling av ansvar og utgifter ved statens flyplasser m.v.» datert 17. og 29. september 1999 samt «Samarbeidsavtale mellom Forsvaret og Avinor om fordeling av ansvar og utgifter ved statens flyplasser», datert 1. juli 2004.
2. utført utelukkende i samband med offisielle reiser foretatt av den regjerende monark og hans/hennes familie, statsoverhode, regjeringssjef og ministre. Når flygingen er i forbindelse med slik offisiell reise, må dette anføres som egen merknad i fartøyets reiseplan.
3. på Svalbard og Jan Mayen for luftfartøy som brukes av den norske stat til ikke-ervervsmessige formål eller for fartøy som brukes i utenlandsk diplomatisk tjeneste.
4. i forbindelse med kalibrering.
5. hvor ettersøknings- og redningstjeneste (SAR) foretas.
6. utført med glide- eller seilfly. Slike fly som har motor som kan brukes til take-off, er imidlertid ikke fritatt for avgift.

## *Kapittel II. Startavgift*

### *A. Generelt*

**§ 2–1.** Startavgift betales for start(er) av flyging(er).

### *B. Avgift for enkeltflyginger*

**§ 2–2.**

(1) Startavgift for luftfartøy med høyeste tillatte startvekt som overstigende 8 000 kg ifølge nasjonalt luftfartøyregister eller annet tilsvarende offisielt dokument er

- (a) kr 96,00 per påbegynt 1 000 kg for den del av flyvekten som ikke overstiger 100 000 kg, og
- (b) kr 48,00 per påbegynt 1 000 kg for den del av flyvekten som overstiger 100 000 kg.

(2) Satsene i første ledd gjelder også for luftfartøy i regelbundet passasjertrafikk (inkludert seriemessig charter) selv om fartøyet har høyeste tillatt startvekt 8 000 kg eller lavere. Jf. § 3–1, 1. og 2. ledd.

(3) Startavgift for luftfartøy med høyeste tillatte startvekt 2 000 kg eller mindre ifølge nasjonalt luftfartøyregister eller annet tilsvarende offisielt dokument:

Høyeste tillatte startvekt (kg)	Kr
0–1 000	164
1 001–1 500	200
1 501–2 000	274

(4) Startavgift for luftfartøy med høyeste tillatte startvekt mellom 2 001 kg og 8 000 kg ifølge nasjonalt luftfartøyregister eller annet tilsvarende offisielt dokument:

2 001–2 500	182
2 501–3 000	212
3 001–4 000	314
4 001–5 000	397
5 001–6 000	477
6 001–7 000	798
7 001–8 000	1 121

(5) For statens landingsplasser i Oppland; Sogn og Fjordane; Møre og Romsdal; Sør-Trøndelag; Nord-Trøndelag med unntak av Trondheim lufthavn, Værnes; Nordland med unntak av Bodø lufthavn; Troms og Finnmark betales inntil videre 70 % av gjeldende takster.

(6) Ingen avgift i denne paragraf skal underskride minimumsavgiften, kr 164,-. Det gis ikke rabatt på minimumsavgiften.

§ 2-3. For kontinentalsokkelflyging med start på Stavanger lufthavn Sola, Bergen lufthavn Flesland og Kristiansund lufthavn Kvernberget, betales avgift med kr 9 729,- for luftfartøy over 15 000 kg maksimal tillatt startvekt og kr 7 097,- for luftfartøy under denne vekt.

For øvrige landingsplasser settes startavgiften ved flyging til kontinentalsokkelen til kr 4 195,- uansett startvekt.

Med kontinentalsokkelflyging menes også flyginger mellom landbaserte landingsplasser dersom disse er ledd i de direkte flyginger til/fra kontinentalsokkelen.

§ 2-4. Ved bruk av flysikringstjeneste ved start på landingsplass utenom de som er omfattet av dette regulativ, men med bruk av flysikringstjeneste som befinner seg på en nærliggende landingsplass omfattet av dette regulativ, skal det betales pr. start:

Høyeste tillatt startvekt (kg)	Kr
8 000–10 000	252
10 001–25 000	1 109
25 001–1	1 535

§ 2-5. Ved «touch-and-go»-flyginger betales kun en startavgift pr. gjennomført serie. Med en serie menes at «touch-and-go»-flygingene foregår tett på hverandre uten at stopp/inn-utlasting foregår på landingsplassen. Når dette avvikes, anses serien som avsluttet og eventuell ny serie påbegynnes. En serie «touch-and-go» påbegynnes og avsluttes på samme landingsplass. Dersom siste start i en slik serie er avreise til en annen landingsplass, regnes denne start som avgiftspliktig enkeltflyging.

#### C. Årsavgift – årskort

§ 2-6. Årskort kan løses for luftfartøy som ikke benyttes til lisensiert ervervsmessig lufttransport og som ikke overstiger 2 000 kg høyeste tillatte startvekt. For amatørbygde fly og fly som Avinor AS etter søknad finner å akseptere som «veteranfly», og som etter forskrift om klassifisering av luftfartøy, BSL B 1–2, bilag 1 og 2, blir henført til klasse «Eksperiment» og bruksområde «Privat», settes vektgrensen til 5 700 kg høyeste tillatte startvekt.

Årskort kan løses for skolefly under 2 000 kg høyeste tillatte startvekt som eies eller brukes av operatør i lisensiert ervervsmessig lufttransport.

Årskortet gjelder fra og med 1. januar ev. en senere betalingsdato, til og med 31. desember i samme kalenderår, for ett bestemt luftfartøy. Som legitimasjon for betalt årsavgift gjelder årskort med kvittert giroblankett, årskort med gyldig kvittering fra nettbanktjeneste sammen med bekreftede kontoutdrag fra bank, årskort med gyldig kvittering fra kredittkortselskap sammen med bekreftede kontoutdrag fra bank eller årskort med kvittering fra Avinor AS, jf. § 7-5 og § 7-6.

§ 2-7. Årsavgiften beregnes etter følgende satser:

Høyeste tillatt startvekt (kg)	Kr
0–500	3 196
501–1 000	4 722
1 001–1 100	6 715
1 101–1 200	7 769
1 201–1 300	8 940
1 301–1 400	9 997
1 401–1 500	11 053
1 501–1 600	18 673
1 601–1 700	19 941
1 701–1 800	21 208
1 801–1 900	22 458
1 901–2 000	23 618

For amatørbygde fly og «veteranfly», i vektgruppen 1 101–5 700 kg høyeste tillatte startvekt, settes årskortavgiften til kr 6 715,-.

§ 2-8. Det gis ingen refusjon eller tilbakebetaling som følge av avkortet brukstid eller redusert sesong.

Kan ikke gyldig årskort m/tilleggsdokumentasjon framvises, må det betales startavgift for hver start.

§ 2-9. Årskortet kan ikke brukes på Oslo lufthavn Gardermoen og Ørland.

Avinor AS kan bestemme at årskortet ikke kan brukes på de lufthavnene og på de tidene av døgnet hvor trafikkbelastningen er størst (Peak hours).

Årskortet kan kjøpes på alle statens landingsplasser med unntak av Oslo lufthavn Gardermoen og Ørland.

#### D. Ukekort (Weekly Season Card)

§ 2-10. For utenlandsk registrert luftfartøy, hvis høyeste tillatte startvekt ikke overstiger 2 000 kg, kan det løses ukekort til dekning av startavgifter under forutsetning av at flygingene ikke skjer i ervervsøyemed.

§ 2-11. Ukekortet gjelder i sju dager fra og med første påførte gyldighetsdag og dekker startavgifter på alle startplasser som omfattes av dette regulativ, med unntak av Oslo lufthavn Gardermoen og Ørland.

§ 2-12. Avgiften for ukekortet er kr 675,- for luftfartøy i vektgruppen 0–1 500 kg, og kr 1 776,- for luftfartøy i vektgruppen 1 501–2 000 kg.

Kortet kan utstedes for flere sjudagersperioder i strekk.

Kortet kan gis gyldighet fra en senere dato enn innkjøpsdagen, men kan under ingen omstendigheter gis gyldighet fra en dato forut for innkjøpsdagen.

Ukekortet kan kjøpes på alle statens landingsplasser med unntak av Oslo lufthavn Gardermoen og Ørland.

§ 2-13. Bestemmelsen om årskort i § 7-5 gjelder tilsvarende for ukekort.

§ 2-14. Erlagt avgift tilbakebetales ikke.

#### E. Fritak av startavgift

§ 2-15. Avgift svares ikke for fartøy som på grunn av tekniske feil eller værhindringer returnerer til samme landingsplass som det gikk fra, og uten at det er foretatt mellomlanding på annen landingsplass.

#### F. Tillegg til startavgiften

§ 2-16. For flyginger med start fra Bodø lufthavn betales det følgende tillegg til den startavgift som fremkommer av § 2-2 til § 2-4:

- a) For ikke-støysertifiserte jetdrevne luftfartøy, kr 3 829,- pr. start.
- b) For jetdrevne luftfartøy sertifisert etter ICAO-konvensjonens Annex 16, kapittel 2, kr 1 914,- pr. start.

Tillegget økes med 50 % for trafikk mellom kl. 2000–0800 norsk tid.

Bestemmelsen om reduksjon etter § 2-15 kommer ikke til anvendelse.

§ 2-17. For flyginger i perioden kl. 2400–0559 (lokal tid) innkreves det i tillegg til startavgiften, avgift for hver start og for hver landing. Satsen pr. start settes til 50 % av satsene som er anvendt i § 2-2 til § 2-5 samt § 2-16. Satsen pr. landing settes lik satsen pr. start. Svalbard lufthavn Longyear er unntatt fra dette tillegget.

Bestemmelsen om reduksjon etter § 2-15 kommer ikke til anvendelse på Oslo lufthavn Gardermoen.

### Kapittel III. Passasjeravgift

§ 3-1. Passasjeravgiften betales for hver start for luftfartøy som overstiger 8 000 kg høyeste tillatte startvekt etter reglene i de etterfølgende paragrafer under kapittel III. Dette gjelder også for luftfartøy i regelbundet trafikk (inkludert seriemessig charter) selv om fartøyet har høyeste tillatte startvekt 8 000 kg eller lavere.

Definisjon: Med *regelbundet trafikk* menes en serie flyginger som gjennomføres mot vederlag med luftfartøy beregnet på transport av passasjerer på individuell basis i henhold til offentliggjort tidtabell.

§ 3-2. Ved kontinentalsokkelflyging, jf. § 2-3, skal det ikke betales avgift på flyginger fra Stavanger lufthavn Sola, Bergen lufthavn Flesland og Kristiansund lufthavn Kvernberget.

§ 3-3. Avgift betales for hver avreisende passasjer og hver transferpassasjer, også ikke-betalende passasjerer, etter følgende satser:

- a) Der neste landing er på en norsk landingsplass, betales kr 36,00 pr. avreist passasjer, inkl. transferpassasjer.
- b) Der neste landing er på en utenlandsk landingsplass, betales kr 59,00 pr. avreist passasjer inkl. transferpassasjer.

Avgift svares ikke for:

- Reiser som et flyselskaps ansatte foretar i tjenesteøyemed med selskapets egne fly.
- Luftfartøy som på grunn av tekniske værhindringer returnerer til samme landingsplass som det avgikk fra, og uten at det er foretatt mellomlanding på annen landingsplass.
- Passasjerer under 2 år.
- Transittpassasjerer.

§ 3-4. Definisjoner:

Med *transfer* menes passasjerer som bytter fra et rutenummer til et annet underveis på en sammenhengende flyreise med avgiftspliktig luftfartøy. Dette gjelder både reise innenlands–innenlands, utenlands–utenlands og innenlands–utenlands v.v.

Med *transitt* menes passasjerer som benytter samme rutenummer inn og ut fra landingsplassen. Dette gjelder både reise innenlands–innenlands, utenlands–utenlands, innenlands–utenlands v.v.

§ 3–5. For at transfer/transitt skal godkjennes som kriterier i denne sammenheng, må reisen foretas sammenhengende og fortløpende, dvs. såkalt «next connection» må benyttes. Videre må ikke passasjeren forlate lufthavnen.

§ 3–6. For beregning av avgifter etter dette kapittel, skal operatøren før avgang oppgi grunnlaget for beregningen. Dersom dette ikke foreligger, vil avgift bli utferdiget i henhold til det normale antall seter som flytypen har. Ved ettertidsdeklarerung av avgiften, jf. § 7–2, gjelder det tilsvarende med hensyn til Avinor AS/Oslo Lufthavn AS' rett til å utfakturere etter antall seter. Det vil ikke på et senere tidspunkt enn avgangstidspunktet for innkreving eller det av Avinor AS fastsatte tidspunkt for fakturering av flygingen, bli foretatt refusjoner av utferdiget avgift basert på antall seter i henhold til denne paragraf, selv om riktig passasjerdeklarasjon da skulle bli framlagt.

For stikkprøvekontroll av avgiften skal operatøren, ved den enkelte avgang og i ettertid, kunne forevise ovennevnte grunnlag. Dersom Avinor AS eller Oslo Lufthavn AS ber om det, skal også luftfartøyets lasteskjema (load sheet) forevises. Avinor AS har også rett til innsyn i de systemene for «datafangst» som generer datagrunnlaget for avgiften. Se for øvrig bestemmelsene i § 7–2, 2. ledd.

Enhver uoverensstemmelse mellom flyoperatør og denne operatørens handlingsagent om manglende rapportering og overholdelse av frister er en sak mellom disse partene og er således Avinor AS uvedkommende. Avinor AS vil i denne sammenheng alltid forholde seg til flyoperatøren som debitor.

Flyoperatøren må forholde seg til de deklarasjonsskjemaene og tillempingsbestemmelsene som Avinor AS utarbeider i overensstemmelse med ovennevnte regler.

I tillegg til DTS-innsendelser skal det også sendes trafikkinformasjon som IATA-meldinger til Avinors trafikkinformasjonssystem (LETIS) etter følgende beskrivelser:

- a) Det skal sendes melding om alle flybevegelser flyselskapet utfører, i henhold til IATA Airport Handling Manual (AHM), Passenger Services Conference resolutions Manual og IATA Standard Schedule Information Manual (SSIM).
- b) Rapporteringen skal inkludere korrekte data for antall passasjerer og kilogram med frakt og post for alle ankomster og avganger. Dataene skal rapporteres elektronisk pr. flight nummer via LETIS på følgende IATA meldingsformater:

Ruteplaner:	SSM – Standard Schedules Messages (SSIM chapter 4) ASM – Ad Hoc Schedules Message (SSIM chapter 5)
Flybevegelser:	MVT – Aircraft Movement Message (AHM 780) DIV – Aircraft Diversion Message (AHM 781)
Passasjer/last:	LDM – Loadmessage (AHM 583) PTM – Passenger Transfer Message (RP 1718) PSM – Passenger Service Message (RP 1715)
Statistikk:	SLS – Statistical Load Summary (AHM 588)

Avinor kan innføre nye meldingsformater.

- c) Flyselskapet har ansvaret for at det for all innsjekking av bagasje lages en Baggage Source Message (BSM) iht. IATA's Recommended Practice 1745. Bagasjetag som utstedes på norske lufthavner skal være utformet i henhold til IATA's Resolution (Res) 740, Attachment H.
- d) Dersom trafikkmeldingene etter dette punkt ikke kan tolkes av Avinors trafikkinformasjonssystem (LETIS), vil Avinor sende feilmelding til (en på forhånd avtalt e-postadresse). Det skal da snarest og innen 24 timer etter mottatt feilmeldingen sendes korrekt data.

#### *Kapittel IV. Sikkerhetsavgift*

§ 4–1. Avgift kr 60,- betales for hver avreisende passasjer, også ikke-betalende passasjerer. Det er lik avgiftssats uavhengig om neste landing er på en norsk eller utenlandsk landingsplass.

Det skal ikke svares avgift for transferpassasjerer.

Det svares ikke avgift for ambulanseflyginger.

For øvrig gjelder tilsvarende alle presiseringer og unntak som for passasjeravgiften, jf. kapittel III.

#### *Kapittel V. Underveisavgift*

##### *A. Generelt*

§ 5–1. For luftfartøy skal det for hver flyging innenfor luftrommet som utgjøres av norske flygeinformasjonsregioner (FIR) betales underveisavgift for de luftfartsanlegg og/eller -tjenester som stilles til rådighet for eier eller bruker av luftfartøy i henhold til bestemmelsene i dette kapittel og bestemmelsene i forskrift 21. desember 2007 nr. 1704 om avgift på visse flysikringstjenester. Fritak fra plikten til å betale underveisavgift reguleres i sistnevnte forskrift.

§ 5–2. Enhetssatsen for underveisavgiften fastsettes på grunnlag av bestemmelsene i forordning (EF) nr. 1794/2006 av 6. desember om fastsettelse av en felles avgiftsordning for flysikringstjenester (avgiftsforordningen) slik denne er gjennomført i norsk rett ved forskrift om avgift på visse flysikringstjenester. Beregning av underveisavgift for den

enkelte flyging skjer i henhold til reglene i avgiftsforordningen og reglene nedenfor. Innkreving av underveisavgiften skjer i henhold til reglene i denne forskriften.

Eurocontrol beregner og krever inn underveisavgift for enkeltflyginger i avgiftssone A nr. 1 slik denne er definert i vedlegget til forskrift om avgifter på visse flysikringstjenester. Avinor AS beregner og krever inn underveisavgiften for enkeltflyginger i avgiftssone A nr. 2 slik denne er definert i samme vedlegg.

Avinor AS plikter å publisere den fastsatte enhetssatsen for underveisavgiften for hver av de to avgiftssonene nevnt i annet ledd. I tillegg skal Avinor AS publisere tilsvarende enhetssatser for de øvrige medlemslandene i Eurocontrol. Publiseringen skal skje på en måte som gir brukerne av luftrummet en reell mulighet til å gjøre seg kjent med enhetssatsen.

#### *B. Tilleggsbestemmelser for flyginger hvor avgift beregnes og innkreves av Eurocontrol*

**§ 5-3.** For beregning og innkreving av underveisavgiften etter § 5-2 tar Eurocontrol et administrasjonsgebyr. Avinor AS skal sørge for at satsen for administrasjonsgebyret til enhver tid er offentlig tilgjengelig.

**§ 5-4.** Dersom en konvensjonsstat ikke bestemmer annet, skal avgiftssatsen beregnes på nytt hver måned ved å anvende gjennomsnittlig kurs for veksling mellom EUR og nasjonal valuta for måneden før den måned da flygingen finner sted.

Gjeldende valutakurs skal være månedens gjennomsnittlige sluttkrysskurs beregnet av Reuters på grunnlag av den daglige kjøpskursen.

**§ 5-5.** Den som var luftfartøyets operatør på det tidspunkt flygingen fant sted, er ansvarlig for å betale avgiften. Dersom operatørens identitet er ukjent, skal luftfartøyets eier betraktes som operatør, med mindre eieren kan godtgjøre hvem som var operatør.

**§ 5-6.** Avregning av avgiften skal finne sted i EUR.

Beløpene som angis på fakturaen skal innbetales til Eurocontrol i Brussel.

Eurocontrol vil likevel anse at betaleren har oppfylt sin forpliktelse dersom vedkommende foretar innbetalingen til en bankkonto åpnet i en stat som er medlem av Eurocontrol eller i en annen stat. Vedkommende bank skal være utpekt av et organ som er kompetent til det under Eurocontrolkonvensjonen.

Avgiftsbeløpet påløper samme dag som en flyging gjennomføres. Betaling til Eurocontrol må skje senest 30 dager etter fakturadato.

**§ 5-7.** Avgiftsbeløpet innbetales i EUR.

En betaler som er borger i en avtalestat, kan, når han foretar innbetaling til en utpekt bankinstitusjon i staten der han er borger, likevel innfri gjelden i vedkommende stats konvertible valuta.

Når en betaler som benytter seg av muligheten omhandlet i annet ledd, skal omregningen av beløpet i EUR til nasjonal valuta skje på grunnlag av gjeldende valutakursnotering for handelstransaksjoner på den dato og på det sted betalingen skjer.

**§ 5-8.** Betaling betraktes som mottatt av Eurocontrol på den valuteringsdato da skyldig beløp blir kreditert Eurocontrols angitte bankkonto. Valuteringsdato skal være den dato da beløpet er disponibelt for Eurocontrol.

**§ 5-9.** Med innbetalingen skal det følge en oversikt med referanser, datoer og beløp i EUR for betalte regninger og fratrukne tilgodehavender. Kravet om å vise regningsbeløpene i EUR gjelder også for betalere som benytter seg av muligheten til å foreta innbetalingen i nasjonal valuta.

Når en innbetaling ikke er vedlagt opplysningene som angitt i første ledd, og det derfor ikke framgår at innbetalingen gjelder en eller flere bestemte regninger, vil Eurocontrol anvende betalingen først til dekning av påløpte renter, og deretter til dekning av den eldste ubetalte regning.

**§ 5-10.** Klager som gjelder fakturaer må framsettes skriftlig eller elektronisk til Eurocontrol på en slik måte som Eurocontrol på forhånd måtte ha godkjent. Klagen må være mottatt av Eurocontrol senest 60 dager etter fakturadatoen.

Klagen må være begrunnet, og bør være vedlagt relevant underlagsmateriale.

Innlevering av klage gir ikke klageren rett til å gjøre fradrag i den aktuelle regning, med mindre Eurocontrol har gitt ham tillatelse til å gjøre dette.

Når Eurocontrol og en bruker begge er debitor og kreditor i sitt mellomværende, skal det ikke foretas motregning uten at Eurocontrol på forhånd har sagt seg enig.

**§ 5-11.** Enhver avgift som ikke er betalt innen siste betalingsdag skal forøkes av en sats fastsatt av et organ som er kompetent i henhold til Eurocontrolkonvensjonen og offentliggjort av Avinor AS. Forsinkelsesrenten beregnes dag for dag av forfalt og ubetalt beløp.

Renten beregnes og innkreves i EUR.

**§ 5-12.** Når en debitor ikke har betalt det skyldige beløp, kan det treffes tiltak med sikte på å fullbyrde inndrivelsen.

#### *Kapittel VI. Avgift til lufthavneier for håndtering av brukt flyavisingsvæske (avisingsavgift)*

§ 6-1. Formålet med dette kapittel er å fastsette bestemmelser for en avgift som skal gi lufthavneier kostnadsdekning for håndtering av brukt flyavisingsvæske.

§ 6-2. Med håndtering menes i dette kapittel transport, mellomlagring, behandling, destruksjon eller annen slutt disponering av brukt flyavisingsvæske etter at denne er samlet opp av lufthavneier. Som slutt disponering regnes rensing av oppsamlet flyavisingsvæske i rensaneanlegg, gjenvinning til ny flyavisingsvæske eller til ren glykol, destruksjon ved forbrenning og lignende.

§ 6-3. For lufthavner hvor avgift skal betales etter dette kapittel skal lufthavneier ha utarbeidet et beregningsgrunnlag for avgiften. Den som etter forskriftens § 1-2 plikter å betale avgift skal gjøres kjent med lufthavneiers beregningsgrunnlag før avgift kreves ved den enkelte lufthavn.

I beregningsgrunnlaget skal de faktiske driftskostnader og kapitalkostnader som gjelder for den enkelte lufthavn i direkte tilknytning til håndtering av brukt flyavisingsvæske inngå.

Avgiften skal beregnes slik at den gir kostnadsdekning for den tjenesten lufthavneier yter ved håndtering av brukt flyavisingsvæske.

§ 6-4. Avgiftssatsen etter dette kapittel skal fastsettes som et bestemt antall kroner pr. kg brukt glykol, fastsatt på grunnlag av de faktiske driftskostnader og kapitalkostnader ved den enkelte lufthavn.

Lufthavneier skal snarest mulig og senest innen 31. desember hvert år gi den som skal betale avgift etter dette kapittel en stipulert avgiftssats i henhold til budsjett for inneværende avisingssesong, som regnes fra 1. juli til 30. juni etterfølgende år.

Den som skal betale avgiften skal ha innsynsrett i de regnskapene som ligger til grunn for lufthavneiers beregning av avgift etter dette kapittel. Regnskapene skal være transparente og ikke uten særlig grunn endres mellom avisingssesongene.

§ 6-5. Avgiften som skal betales etter dette kapittel skal avregnes av lufthavneier etter hver avisingssesong.

Lufthavneier kan foreta å konto avregning gjennom avisingssesongen basert på stipulert eller beregnede driftskostnader og kapitalkostnader.

## *Kapittel VII. Bestemmelser om avgiftsbetaling, tilbakebetaling m.m.*

### *A. Betaling, kreditt mv.*

§ 7-1. Betaling av start-, passasjer- og underveisavgift samt andre avgifter eller godtgjørelser hjemlet i dette regulativ, skal som hovedregel skje som betaling etter fakturering. Avinor AS kan fastsette annen ordning for avgiftsbetalingen.

Avinor AS kan kreve bankgaranti (satt i forhold til operatørens trafikkvolum basert på en trafikkperiode som Avinor AS finner det relevant å anvende) eller annen sikkerhetsstillelse for rettidig avgiftsbetaling.

§ 7-2. Kreditt er betinget av at operatøren gir opplysninger om og betaler for alle luftfartøy som benytter operatørens kallesignal.

Eier eller bruker av luftfartøy plikter før og etter hver flyging å gi slike opplysninger som Avinor AS og Oslo Lufthavn AS trenger for å utføre avgiftsberegning, jf. luftfartslovens § 13-4. Opplysninger om flybevegelser for selskaper med rutetrafikk skal rapporteres elektronisk på et DTS-format innenfor tidsfrister bestemt av Avinor AS. DTS (Daily Traffic Survey) er et fil-format definert av Avinor AS for rapportering av daglige flybevegelser og annen informasjon nødvendig for riktig beregning av avgifter.

Endringer i format formidles senest 30 dager før neste leveringsfrist.

Endringer i leveringstidspunkt og hyppighet formidles senest 60 dager før ikrafttreden.

Avinor AS kan for selskap med lite trafikkvolum dispensere fra kravet om rapportering elektronisk på DTS-format.

§ 7-3. Ovennevnte regler vedrørende betaling, kreditt mv. som gjelder trafikken på Oslo lufthavn Gardermoen, administreres selvstendig av Oslo Lufthavn AS.

§ 7-4. Som sikkerhet for avgifter vedrørende Oslo lufthavn Gardermoen, kan Oslo Lufthavn AS kreve en egen bankgaranti av operatøren utover det som Avinor AS eventuelt har krevd til dekning for avgifter på statens landingsplasser.

### *B. Betaling av årsavgifter*

§ 7-5. For betaling av årsavgifter i denne forskrift legger Avinor AS til grunn årskortets første gyldighetsdag som avgjørende for hvilken avgiftssats som skal anvendes.

§ 7-6. Årsavgift kan betales via kredittkortselskap med samarbeidsavtale eller til Avinor AS' sentrale bankkonto.

Ved anmodning om utstedelse/fornyelse av årskort for startavgift, må det gis følgende opplysninger:

Hva avgiften gjelder.

Luftfartøyets nasjonalitets- og registreringsmerke samt høyeste tillatte startvekt.

Eierens og/eller brukerens navn og adresse.

### *C. Reaksjonsmidler ved manglende eller for sen betaling*

§ 7-7. Dersom avgifter som påløper i forbindelse med luftfartøyets landing, opphold på, eller avgang fra plassen ikke blir betalt til fastsatt tid eller tilstrekkelig sikkerhet stilt, kan fartøyet i samsvar med luftfartslovens bestemmelser hindres i å forlate plassen før betaling har funnet sted eller tilstrekkelig sikkerhet er stilt, jf. lov 11. juni 1993 nr. 101 om luftfart, § 13-2.

Avgifter som fastsettes etter luftfartsloven er tvangsgrunnlag for utlegg.

Er avgift ikke betalt rettidig, kan eier eller bruker av luftfartøyet nektes fortsatt bruk av norsk territorium og/eller norske lufthavner.

§ 7-8. Ved for sen innbetaling av avgift etter denne forskriften, svares forsinkelsesrente etter lov 17. desember 1976 nr. 100 om renter ved forsinket betaling m.m., og lik denne renten til enhver tid. Dette gjelder imidlertid ikke for underveisavgiften som innkreves av Eurocontrol, som har egen regel for forsinkelsesrenter, jf. § 5-11.

### *D. Adgang til å frafalle påløpte avgifter*

§ 7-9. Avinor AS kan ved slettelse i Norges Luftfartøyregister, og etter søknad, helt eller delvis frafalle/tilbakebetale årsavgift. Beløp under kr 20 000,- refunderes ikke.

Fastsettes bestemmelser som innskrenker et luftfartøys bruk av en landingsplass, gir dette ikke grunnlag for tilbakebetaling av årsavgift.

### *Kapittel VIII. Ikrafttredelse*

§ 8-1. Denne forskriften trer i kraft 1. januar 2009.

Fra samme tidspunkt oppheves forskrift 22. november 2007 nr. 1278 om avgifter vedrørende statens luftfartsanlegg og -tjenester (takstregulativet).

## **7. nov. Nr. 1195 2008**

### **Ikraftsetting av lov 29. juni 2007 nr. 88 om register for frivillig virksomhet**

**Hjemmel:** Fastsatt ved kgl.res. 7. november 2008 med hjemmel i lov 29. juni 2007 nr. 88 om register for frivillig virksomhet § 23. Fremmet av Kultur- og kirkedepartementet. Kunngjort 7. november 2008 kl. 15.05.

Lov 29. juni 2007 nr. 88 om register for frivillig virksomhet trer i kraft 1. desember 2008.

## **7. nov. Nr. 1196 2008**

### **Forskrift om endring i forskrift om levering av ligningsoppgaver fra boligselskaper**

**Hjemmel:** Fastsatt av Skattedirektoratet 7. november 2008 med hjemmel i lov 13. juni 1980 nr. 24 om ligningsforvaltning (ligningsloven) § 6-16 bokstav c og § 6-17, lov 26. mars 1999 nr. 14 om skatt av formue og inntekt (skatteloven) § 7-11 og forskrift 19. november 1999 nr. 1158 til utfylling og gjennomføring mv. av skatteloven av 26. mars 1999 nr. 14 § 7-11. Kunngjort 11. november 2008 kl. 13.20.

#### *I*

I forskrift 30. oktober 1992 nr. 773 om levering av ligningsoppgaver fra boligselskaper gjøres følgende endringer:

§ 3 første ledd nr. 2 og 3 skal lyde:

2. Boligselskapets organisasjonsnummer, navn, adresse og kommunenummer.
3. Boligens adresse, herunder bolignummer.

§ 3 annet ledd skal lyde:

Er boligselskapet kjent med at andelshaver i løpet av inntektsåret har bruksoverlatt boligen, gis det opplysning om dette i oppgaven.

§ 5 nytt tredje ledd skal lyde:

Oppgavene kan i stedet sendes elektronisk til den mottakssentral som Skattedirektoratet bestemmer. Oppgavene anses da levert ved loggføring i mottakssentralen.

#### *II*

Endringene trer i kraft straks med virkning for inntektsåret 2008.

**7. nov. Nr. 1197 2008****Forskrift om endring i forskrift om levering av ligningsoppgaver fra boligsameier**

**Hjemmel:** Fastsatt av Skattedirektoratet 7. november 2008 med hjemmel i lov 13. juni 1980 nr. 24 om ligningsforvaltning (ligningsloven) § 6–16 bokstav c, lov 26. mars 1999 nr. 14 om skatt av formue og inntekt (skatteloven) § 7–11 og forskrift 19. november 1999 nr. 1158 til utfylling og gjennomføring mv. av skatteloven av 26. mars 1999 nr. 14 § 7–11. Kunngjort 11. november 2008 kl. 13.20.

*I*

I forskrift 13. juli 1995 nr. 685 om levering av ligningsoppgaver fra boligsameier gjøres følgende endring:

§ 6 nytt tredje ledd skal lyde:

Oppgavene kan i stedet sendes elektronisk til den mottakssentral som Skattedirektoratet bestemmer. Oppgavene anses da levert ved loggføring i mottakssentralen.

*II*

Endringen trer i kraft straks med virkning for inntektsåret 2008.

**7. nov. Nr. 1198 2008****Forskrift om endring i forskrift om erstatning etter offentlige pålegg og restriksjoner i plante- og husdyrproduksjon**

**Hjemmel:** Fastsatt av Landbruks- og matdepartementet 7. november 2008 med hjemmel i lov 19. desember 2003 nr. 124 om matproduksjon og mattrygghet mv. (matloven) § 22 og § 31, jf. delegeringsvedtak 19. desember 2003 nr. 1790. Kunngjort 11. november 2008 kl. 13.20.

*I*

I forskrift 21. juli 2004 nr. 1131 om erstatning etter offentlige pålegg og restriksjoner i plante- og husdyrproduksjon gjøres følgende endringer:

§ 3 andre ledd skal lyde:

For erstatning etter matloven § 22 tredje ledd og § 31 er det et vilkår at tapet ikke kan dekkes gjennom en allment tilgjengelig forsikringsordning eller at den pålegget retter seg mot (søkeren) ikke får dekket tapet på annen måte.

§ 9 første ledd skal lyde:

Virksomhet som har fått pålegg om avliving av husdyr med hjemmel i matloven § 23 eller som frivillig har slaktet ned dyr, og som har fått pålagt en oppholdsperiode ut over 12 måneder før det kan startes med samme drift på eiendommen med hjemmel i matloven § 23, kan gis en viss erstatning for tapte produksjonstilskudd i oppholdsperioden. Det er et vilkår for erstatning etter denne paragraf at søker etablerer tilsvarende drift etter oppholdsperioden.

*II*

Endringene trer i kraft straks.

**7. nov. Nr. 1199 2008****Overføring av forvaltningsansvar for lov 3. februar 1961 om ansvar for skade som motorvogner gjer (bilansvarslova), frå Samferdselsdepartementet til Justis- og politidepartementet**

**Heimel:** Fastsett ved kgl.res. 7. november 2008 med heimel i lov 3. februar 1961 om ansvar for skade som motorvogner gjer (bilansvarslova). Fremja av Samferdselsdepartementet. Kunngjort 11. november 2008 kl. 13.20.

1. Overføring av forvaltningsansvar for lov 3. februar 1961 om ansvar for skade som motorvogner gjer (bilansvarslova), frå Samferdselsdepartementet til Justis- og politidepartementet.
2. Samferdselsdepartementet skal framleis ha ansvaret for å fastsetje forskrifter etter bilansvarslova § 2 andre ledd andre punktum og § 17, § 19 og § 21 og til å treffe vedtak etter § 16. Samferdselsdepartementet skal òg framleis ha ansvaret for å fremje kongelege resolusjonar om forskrifter og vedtak etter § 3 fjerde ledd første punktum og § 21 første ledd og andre ledd fjerde punktum.

**8. nov. Nr. 1200 2008****Forskrift om endring i forskrift om gjennomføring av forordning (EF) nr. 1702/2003 av 24. september 2003 om fastsettelse av gjennomføringsregler for luftdyktighetssertifisering og miljøsertifisering for luftfartøyer og tilhørende produkter, deler og utstyr, og for sertifisering av konstruksjons- og produksjonsorganisasjoner (sertifiseringsforskriften)**

**Hjemmel:** Fastsatt av Luftfartstilsynet 8. november 2008 med hjemmel i lov 11. juni 1993 nr. 101 om luftfart (luftfartsloven) § 16–1 første ledd, jf. § 4–1, § 4–10 og § 15–4, jf. delegeringsvedtak 6. april 2001 nr. 321.

**EØS-henvisninger:** EØS-avtalen vedlegg XIII nr. 66p (forordning (EF) nr. 1702/2003 sist endret ved forordning (EF) nr. 287/2008) og EØS-komiteens beslutning nr. 119/2008 av 7. november 2008. Kunngjort 11. november 2008 kl. 13.20.

**I**

I forskrift 24. mai 2005 nr. 461 om gjennomføring av forordning (EF) nr. 1702/2003 av 24. september 2003 om fastsettelse av gjennomføringsregler for luftdyktighetssertifisering og miljøsertifisering for luftfartøyer og tilhørende produkter, deler og utstyr, og for sertifisering av konstruksjons- og produksjonsorganisasjoner (sertifiseringsforskriften) gjøres følgende endringer:

§ 1 nytt sjettede ledd skal lyde:

EØS-avtalen vedlegg XIII nr. 66p (forordning (EF) nr. 287/2008) av 28. mars 2008 om endring av forordning (EF) nr. 1702/2003 om fastsettelse av gjennomføringsregler for luftdyktighetssertifisering og miljøsertifisering for luftfartøyer og tilhørende produkter, deler og utstyr, og for sertifisering av konstruksjons- og produksjonsorganisasjoner (sertifiseringsforskriften) gjelder som forskrift med de tilpasninger som følger av vedlegg XIII, protokoll 1 til avtalen og avtalen for øvrig.

Nytt vedlegg 6 skal lyde:

*Vedlegg 6. Forordning (EF) nr. 287/2008*

Se her for å lese [forordning \(EF\) nr. 287/2008](#).

0 Engelsk versjon.

**II**

Endringene trer i kraft straks.

**26. aug. Nr. 1205 2008****Forskrift for masterstudiet ved Bergen Arkitekt Skole**

**Heimel:** Fastsatt av styret for stiftinga Bergen Arkitekt Skole 26. august 2008 med heimel i lov 1. april 2005 nr. 15 om universiteter og høyskoler § 3–3, § 3–4, § 3–5, § 3–6, § 3–7, § 3–8, § 3–9, § 3–10, § 3–11, § 4–2, § 4–7, § 4–8, § 5–1, § 5–2 og § 5–3, forskrift 1. desember 2005 nr. 1392 om krav til mastergrad § 2 og forskrift 10. oktober 2005 nr. 1191 om opptak til universiteter og høyskoler § 4–1 tredje ledd bokstav d. Kunngjort 14. november 2008 kl. 14.05.

**Kapittel 1. Generelle vedtak****§ 1–1. Verkeområde**

1. Forskrifta gjeld for alle studentar opptatt ved masterstudie ved Bergen Arkitekt Skole.
2. Forskrifta gjev reglar om opptak til studiet, organisering av studiet og eksamen og studenten og høgskulens pliktar og rettar.

**§ 1–2. Definisjonar**

**Student:** Student er den som er tatt opp til studiet ved BAS på grunnlag av dei opptakskrav som BAS stiller og som har betalt studieavgift for gjeldande semester.

**Studieprogram:** BAS sitt studieprogram er basert på eit femårig studieløp etter modellen 3 + 2 år som gir totalt 300 studiepoeng.

**Studiepoeng:** Mål på arbeidsomfang i studiet: 60 studiepoeng tilsvarar eitt års studium på fulltid.

**Fagområde/emneområde:** BAS-studiet er organisert i fire hovudfagområde:

APP/LAPP – arkitektur, planlegging og prosjektering

TTA/LATTA – teknologi, teknikk, økonomi og administrasjon

DAV – «den andre verda» – utvikling av frie uttrykk, kunstnarlege fag

KTF – kompletterande teorifag/universitetsfag.

**Eksamen:** Masterstudiet ved BAS har to hovudeksamenar: Førsteavdelingseksamen etter 3 år, gjev grunnlag for å fortsette i andre avdeling. Bestått diplomseksamen etter dei to siste åra gjev tittelen master i arkitektur. I tillegg vert det halde eksamen i ein del teorifag. Desse inngår som del av det totale studiet og må være bestått for å få gå opp til førsteavdelingseksamen og diplomseksamen. BAS tildeler ikkje studiepoeng for kvart enkelt teorifag.

**Gjennomgang og evaluering:** Kurs vert avslutta med felles gjennomgang der kvar student presenterer prosjektet/arbeidet sitt for klassen, hovudlærer, ev. gjestelærarar og konsulentar, for å drøfte – og få konstruktiv

tilbakemelding på sitt arbeid i plenum. På lengre kurs vert det også halde mellomgjennomgang undervegs. Hovudlærar gjev bestått/ikkje bestått ev. bestått med supplering etter avslutta kurs.

*Hospitant:* Gjestestudent som etter søknad vert tatt opp ved BAS for ei avgrensa studieperiode (1–2 semester).

### § 1–3. *Studentens undersøkings- og opplysningsplikt*

Einkvar student pliktar å sette seg inn i den til ein kvar tid gjeldande forskrift for masterstudiet ved Bergen Arkitekt Skole. Vidare pliktar studenten å sette seg inn i studieplanar, kursbeskrivingar, eksamensplanar, ordensreglement og annan informasjon om studiet som ligg på BAS si heimeside på [www.bergenarkitektskole.no](http://www.bergenarkitektskole.no) under BAS-formalia.

### § 1–4. *Bortvisning og utestenging*

Ein student som tross skriftleg advarsel frå rektor (etter fullmakt frå styret), gjentekne gonger opptrer på ein måte som verker grovt forstyrrende for medstudentar sitt arbeid eller for verksemda ved institusjonen elles, kan etter vedtak frå styret sjølv eller institusjonen si klagenemnd, visast bort frå nærare bestemte område ved institusjonen for inntil eit år. Dersom ein student etter skriftleg advarsel frå styret fortsett ikkje respekterer slik bortvising, kan styret sjølv eller institusjonen si klagenemnd utestenge han eller henne frå studiet i inntil eit år.

Vedtak om bortvising eller utestenging vert treft etter styrevedtak med minst to tredjedelars fleirtal. Vedtak om slik reaksjon kan påklagast av studenten etter reglane i forvaltningslova. Vedtak om bortvising kan påklagast til departementets særskilte klageorgan, jf. lov om universitet og høyskoler § 4–8 (4).

## *Kapittel 2. Opptak*

### § 2–1. *Opptaksrammer*

Styret fastset opptaksramme for det einskilde studieprogrammet.

Bergen Arkitekt Skole tek normalt opp studentar for studiestart i haustsemesteret.

### § 2–2. *Opptakskapasitet*

Det vert tatt opp inntil 30 studentar årleg til masterstudiet i arkitektur.

### § 2–3. *Generelle opptakskrav*

For opptak til mastergradsstudiet ved BAS vert det stilt krav om generell studiekompetanse eller realkompetanse i høve til forskrift 10. oktober 2005 nr. 1191 om opptak til universiteter og høyskoler § 3–1, skriftleg søknad og intervju gjennomført etter nærare reglar fastsett av institusjonen.

### § 2–4. *Organisering av opptak*

(1) Bergen Arkitekt Skole er ikkje med i Samordna opptak. BAS står sjølv for opptaket til høgskulen. Opptak skjer etter at søkjar har følgd BAS sin prosedyre:

- I) Interessemelding (sende eit personleg og skriftleg brev til skulen, der ein ber om å få tilsendt søknadskjema),
- II) søknad på eige skjema innan søknadsfrist og
- III) intervju (for dei som vert invitert av skulen etter gjennomgang av innkomne søknader på eige skjema).

(2) BAS har ein opptakskomiteé som gjennomfører opptaket. Opptakskomiteen skal ha følgjande samansetjing: lærarrepresentant(ar), studentrepresentant(ar), 1 representant frå Bergen Arkitektforening (BAF) og 1 landskapsarkitekt. Dei ulike partane utpeikar sjølv kandidatar til opptakskomiteen som godkjennast av rektor.

(3) Poenggjeving og rangering skjer etter reglar fastsett av institusjonen. Poeng vert gitt i høve til kriteria spesifisert i opptaksprosedyre og basert på skriftleg søknad og intervju, jf. forskrift 10. oktober 2005 nr. 1191 om opptak til universitet og høyskoler § 4–1, punkt (3) d) 2.

### § 2–5. *Søknadsfrist*

Frist for å søkja opptak ved masterstudiet på BAS er 1. april. Søkjarar som avsluttar utdanning eller tek påkrevd eksamen etter søknadsfristen, må og søkje innan fristen. Vitnemål må ettersendast så snart det ligg føre.

Opptakskomiteen er ikkje pliktig til å vurdere søknader som er poststempla etter søknadsfristen.

### § 2–6. *Søknadsskjema*

Søknad om opptak skal skrivast på eige skjema som ein får tilsendt frå BAS etter først å ha sendt ein skriftleg intersemelding med førespurnad om å få tilsendt søknadsskjema.

### § 2–7. *Svar på søknad*

Alle søkjarar får skriftleg svar på søknaden.

### § 2–8. *Stadfesting av studieplass*

Dei som vert tatt opp må innan dato nemnt i BAS sitt svarbrev, returnere signert studiekontrakt og betale inn studieavgift fastsett av høgskulerådet til BAS sin konto oppgitt i svarbrevet.

### § 2–9. *Klage*

Eventuell klage på avgjerd i opptaksspørsmål skal i første omgang rettast til BAS v/opptakskomiteen. Dersom vedtaket ikkje vert omgjort har søkjar høve til å oppretthalde klagen. Klagen vert då avgjort av skulen si klagenemnd.

## § 2–10. *Andre søkjarar*

Søknader frå andre søkjarar vert handsama av hospitant/utvekslingskomiteen. Søknadsfrist for desse er 1. mai. Søknad og opptak på grunnlag av portefolie og i høve til gjeldande prosedyre for andre søkjarar.

### 1. *Utvekslingsstudentar*

BAS tar opp utvekslingsstudentar gjennom programma Nordplus og Erasmus. I tillegg har BAS bilaterale avtalar med einskildinstitusjonar utanfor Europa. Rektor godkjenner utvekslingsavtalar mellom BAS og andre universitet og høgskular.

Talet på utvekslingsplassar vert regulert i høve til BAS sin kapasitet og inngåtte avtalar. Studentar i 4. og 5. år vert føretrakt ved utveksling. Utvekslingsstudentar følger ordinære kurs 1–2 semester, men får ikkje avlegge diplomeksamen. Innkomande utvekslingsstudentar betaler ikkje studieavgift til BAS.

### 2. *Hospitantar*

Personar med utdanning frå annan høgare utdanning i Noreg eller utlandet ved institusjonar som ikkje er omfatta av BAS sine utvekslingsavtaler kan søkje om opptak som hospitant.

Talet på hospitantplassar vert regulert i høve til kapasiteten på dei aktuelle kursa. Studentar i 4. og 5. år vert føretrakt. Hospitantar følger ordinære kurs 1–2 semester, men får ikkje avlegge diplomeksamen. Hospitantar betaler ordinær studieavgift til BAS.

### 3. *Eksterne søkjarar til masternivå*

BAS kan ta opp studentar til 2. avdeling på grunnlag av fullført minimum 3 års utdanning ved tilsvarende institusjon. Årleg opptakstal vert regulert i høve til kapasitet.

Eksterne søkjarar som skal ta mastergrad i arkitektur ved BAS må følgje eit fast, første kurs i annanavdeling som gir introduksjon til studieplanen ved BAS og grunnlag for å fortsette som regulær student på BAS masterstudiet. Kurset skal sikre at studenten har grunnleggande innhald og metode og har fokus på å utvikle personen/subjektet i høve til det å lage arkitektur – fysiske omgjevnader for subjekt/individ.

## *Kapittel 3. Studieplan og studiegjennomføring*

### § 3–1. *Studieplan*

Studieplanen ligg til grunn for masterstudiet og inneheld målsetjing og organisering av studiet med beskriving av dei ulike fagområda. Styret vedtar studieplan for studietilbod i samband med etablering av nytt studietilbod som skal godkjennast av NOKUT. Studiekvalitetsutvalet (SKU) vedtar endringar i studieplanen så langt desse ikkje medfører vesentlege endringar i studiets målsetjing, innhald og ressursrammer. SKU skal rådføre seg med lærarråd.

### § 3–2. *Semesterplan/kursbeskriving*

Det skal utarbeidast semesterplan til kvart semester. På 1. avdeling vert det laga semesterplan for kvar klasse medan 2. avdeling skal ha plan/kursbeskriving for kvart kurs. I tillegg kursbeskrivingar med mål og innhald i høve til kriterier for nasjonalt og europeisk kvalifikasjonsrammeverk.

### § 3–3. *Opphavsrett*

Eit prosjekt-, ein diplom eller masteroppgåve kan ikkje nyttast i konkurransar eller liknande som medfører bedømming, eller på annan måte offentleggjering før sensur er gjennomført av BAS med mindre dette er spesifisert og godkjent gjennom oppgåva sitt program.

Ein student har opphavsretten til dei åndsverk han eller ho skaper i overensstemming med lov om opphavsrett. Åndsverk omfattar litterære, vitenskaplege eller kunstnarlege verk av einkvar art og uansett uttrykksmåte og uttrykksform. BAS føreheld seg retten til å gjere bruk av studentarbeid til utstillingar og undervisningsføremål i skulen sin regi. I slike tilfelle skal studenten sitt namn oppgis. BAS kan publisere studentoppgåver eller studentarbeid på Internett så fremt studenten har gitt sitt samtykke. BAS sine rettleiarar har ikkje stilling som medforfattar til studentoppgåver, men namn på rettleiarar skal gjevast opp ved offentlig bruk av diplomoppgåver. BAS eig 50 % i studenten sitt studentarbeid/prosjekt gjort på skulen.

Studenten er sjølv ansvarleg for å innhente ev. patentrettar i sine oppgåver. Dette gjeld og i høve til samarbeidsbedrifter.

Ein samarbeidsbedrift kan krevje teieplikt frå studenten i samband med ei studentoppgåve. Denne teieplikta må ikkje vere til hinder for sensorane i deira arbeid med bedømming av oppgåva.

### § 3–4. *Studierett*

1. Den som har stadfesta aksept av studieplass gjennom signert studiekontrakt, betalt studieavgift til skulen og betalt semesteravgift til SIB får studierett til Bergen Arkitekt Skole. Studieretten gjev rett til undervisning, rettleiing, tilgang til bibliotek, verkstad og studieadministrative tenester.

#### 2. Studieretten opphøyrar når:

- Studenten har fullført studiet eller
- BAS får melding om at studenten seier frå seg studieplassen eller
- studenten i løpet av eit år ikkje har dokumentert aktivitet gjennom betalt studieavgift eller søkt permisjon.

### § 3–5. *Utdanningsplan*

Alle studentar som vert tatt opp til eit studie på 60 studiepoeng eller meir skal ha ein utdanningsplan, ref. lov om universiteter og høyskoler § 4–2. Utdanningsplanen er ein gjensidig avtale mellom studenten og BAS om plikter og

ansvar begge partar har for studenten sitt studie og plikter og ansvar studenten har overfor sine medstudentar. Utdanningsplanen gjev innhaldet og progresjonen i studenten si planlagde utdanning.

### § 3–6. *Permisjon*

Studentar kan søkje permisjon frå studiet for eitt eller fleire semester. Søknaden må være administrasjonen i hende innan fastsett frist for å oppnå fritak frå å betale studieavgift.

### § 3–7. *Studieåret*

Studieåret er delt i to semester. Haustsemesteret varer frå 1. september til 20. desember. Vårsemesteret varer frå ca. 4. januar til ca. 15. juni. Diplomsemesteret går fram til 30. august.

## *Kapittel 4. Eksamen*

### § 4–1. *Eksamen og eksamensformer*

Masterstudiet er 5-årig og organisert i to avdelingar, 3 år + 2 år. Studiet har to hovudeksamenar. 1. avdelingseksamen som grunnlag for å studera vidare ved BAS og diplomarbeidet som avsluttande og kvalifiserande hovudarbeid med eksamen etter diplomsemesteret. I tillegg eksamen/prøver i teorifag (KTF).

Styret ved Bergen Arkitekt Skole fastset prøveforma for den einskilde eksamen. Eksamen kan omfatte prosjektarbeid, skriftleg og/eller munnleg prøve, gjennomføring av øvingar, deltaking i seminar, ekskursjonar o.a. Opplysningar om prøveform for den einskilde eksamen tas inn i studieplanen.

#### *1. avdelingseksamen*

Utstilling og 24-timars eksamensoppgåve. Studenten stiller ut alle arbeid frå alle tre åra i alle fagområda APP/LAPP, TTA/LATTA og DAV.

Eksamen er eksaminering av eigne arbeider. Det vert gjort merksam på at det under eksamen er mulig å vise til andre studentar sine arbeid for å tydeleggjere sine eigne forståingar. Ei samla vurdering går på ei heilskapleg vurdering av haldning, innsats og resultat – underlagt dei følgjande 3 evalueringskriteria:

1. *Kunnskap* – studenten sin viste kunnskap.
2. *Ferdigheiter* – studenten si tilnærming til oppgåvene og arbeidsmetodane gjennom sjølvstendig, systematisk og kritisk resonnement.
3. *Generell kompetanse* – studenten si faglege haldning og innstilling til arkitektur og arkitekten sin praksis i samfunn.

Eksamensoppgåve ute, varigheit 24 timar. Oppgåveteksten, som er ny for kvart år vert lese opp fyrste eksamensdagen. Oppgåva reflekterer alltid noko vesentleg for gjeldande klasse.

#### *Diplom («Den nye diplom») jf. BAS-boken*

Dei same tre eksamenskriteria som på 1. avdelingseksamen:

1. Personleg haldning til faget og yrket som arkitekt
2. Tilnæringsmåtar og ulike metodar
3. Kunnskap og ferdigheiter.

#### *6-punktsdiplomen*

- Del 1. Programdrøfting i diplom er ein eksamen i faget sosialantropologi for arkitektur. Dette er ei samfunnsfagleg drøfting av subjekt, bygg (objekt) og representerande form?
- Del 2. DAV, «den andre verda», ei sideordna programtolking, ei fri personleg tolking uttrykt kunstnarleg, dvs. fleirtydig og samstundes meningsfullt.
- Del 3. Situasjon, stad og tomt må ha ei analytisk grunnlagt framstilling mellom anna på fysiografiske vilkår. Avhengig av oppgåva kan analysen ta for seg grunnen (geologi), landskapet (landskapsøkologi) eller klima (lokalklimatologi) m.fl. Fagfolk frå m.a. Universitetet i Bergen er tilknytta som konsulentar – både for kunnskapsforståing og øving i bruk av fagkonsulentar.

#### *Formsvar*

Dei tre visingsmåtene er:

Del 4: Skisser i modellar og teikning – skal stillast ut

Del 5: Skisser i full målestokk (1:1) – på staden

Del 6: Konkluderande presentasjon i plansjar og modellar (som kjent).

### § 4–2. *Vilkår for å gå opp til eksamen*

1. For å kunne gå opp til eksamen må studenten ha betalt studieavgift for gjeldande semester og elles ha gjort opp alle økonomiske høve med skulen så langt.
2. For å kunne gå opp til første avdelingseksamen må studenten være klarert for eksamen av BAS.
3. For å kunne gå opp til diplomseksamen må studenten være klarert for eksamen av BAS.

### § 4–3. *Eksamensforsøk*

Det er høve til å ta ein ny prøve – berre ein gong til etter «ikkje bestått» hovudeksamen på første avdeling eller diplom.

**§ 4-4. Forfall til eksamen**

Forfall til eksamen må meldast studieadministrasjonen og dokumenterast med legeattest eller annan gyldig dokumentasjon før eksamen tar til, for at oppmelding ikkje skal reknast som eksamensforsøk.

Kandidatar som har levert materiale til bedømming kan ikkje unndra seg sensur. Avlagt prøve kan ikkje annullerast.

**§ 4-5. Ny eksamen**

Ein student som er vurdert til ikkje bestått eller hadde gyldig fråvær ved ordinær eksamen har rett til å gå opp til ny eksamen.

Ny eksamen kan haldast ved neste ordinære gjennomføring av den aktuelle eksamen eller i samband med annan tilsvarande eksamen.

**§ 4-6. Særleg tilrettelegging av eksamen**

1. Ein student som har fysiske eller psykiske problem med å gjennomføre eksamen på vanleg måte kan søke om særordningar ved eksamen. Særordninga skal ha som føremål å vege opp for dei ulemper som funksjonshemminga medfører, samstundes som det i størst muleg grad skal sikrast at studentane vert prøvd likt. Søknad sendast til BAS studieadministrasjonen.

2. Eksempel på særordningar kan være:

- Utvida eksamenstid
- Høve til lengre pausar, eventuelt høve til å kvile
- Skriftleg eksamen i staden for munnleg
- Munnleg eksamen i staden for skriftleg
- Eige eksamenslokale med eigen eksamensvakt
- Bruk av skrivemaskin, pc og andre tekniske hjelpemidlar
- Skrivehjelp, døvetoalk og annan praktisk hjelp
- Overføring av oppgåvene til punktskrift eller forstørra skrift
- Høgtlesing av oppgåveteksten.

Frist for å søke særordningar er 8 veker før eksamen. Behovet for særordning må dokumenterast med legeattest eller attest frå annan sakkunnig person. Er funksjonshemminga oppstått etter fristens utløp, eller dersom andre særlege grunnar tilseier det kan skulen fråvike denne fristen. Studentar med dyskalkuli, dysleksi eller andre lese- og skrivevanskar må ha attest frå logoped eller annan spesialist som beskriver kva for særordningar det er behov for.

**§ 4-7. Fritak frå eksamen**

Ein student kan få fritak frå eksamen, prøve eller obligatorisk undervisning når det kan dokumenterast at tilsvarande eksamen/prøve er bestått ved annan institusjon. Fritak kan og verte gitt på grunnlag av annan relevant eksamen/prøve på tilsvarande nivå. Søknad sendast studieadministrasjonen. Med søknaden skal det vedleggast attestert kopi av vitnemål eller karakterutskrift og studieplan eller tilsvarande inkludert pensumliste frå det kurs som ligg til grunn for søknaden om fritak.

**§ 4-8. Karaktersystem**

For kvar eksamen eller prøve gis karakterar:

1. Etter skalaen «Bestått/Ikkje bestått». Med høve til å gi utmerking i tillegg til bestått. På første avdelingseksamen kan det gjevast «Bestått med supplering». Suppleringa må då gjennomførast innan oppgitt frist for at karakteren skal verte «Bestått».
2. Etter skala frå A til F der A er beste karakter og F er stryk.

**§ 4-9. Fusk**

Dersom det under eksamen oppstår mistanke om fusk eller forsøk på fusk, skal studenten straks bli gjort merksam på at han/ho vil bli rapportert. Studenten kan då velje om han/ho vil avbryte eksamen.

Konsekvensen for studenten ved fusk/forsøk på fusk er annullering av eksamen og inntil eitt års utestenging frå alle høgre utdanningsinstitusjonar, jf. lov om universiteter og høyskoler § 4-7 (1) og § 4-8 (3). Sensurresultatet skal se tjust til «ikkje bestått» der det er dokumentert fusk eller forsøk på fusk. Alle saker der det er avdekka fusk eller forsøk på fusk skal oversendast Styret for endeleg vedtak. Styret etterprøver bevismaterialet og annullerer eksamen dersom dette er haldbart, og fattar vedtak om utestenging av studenten som følgje av fusk/forsøk på fusk ved eksamen. Vedtak i styret om utestenging kan påklagast til departementet sitt særskilde nasjonale klageorgan, jf. lov om universiteter og høyskoler § 4-8 (5).

**§ 4-10. Klage over formelle feil ved eksamen**

Ein student som har vore oppe til eksamen eller prøve, kan klage over formelle feil innan tre veker etter at ho/han burde vore kjent med det forhold som ligg til grunn for klagen, jf. lov om universiteter og høyskoler § 5-2.

Klage over formelle feil skal framse tjust skriftleg til BAS sin studieadministrasjon.

**§ 4-11. Klage over karakterfastsetjing – rett til grunngjeving**

Ein student har rett til å få ein grunngjeving for karakterfastsetjinga av sine prestasjonar, jf. lov om universiteter og høyskoler § 5-3.

Krav om grunngeving for karakterfastsetjing og klage over karakterfastsetjing må framsetjast skriftleg til studieadministrasjonen seinast tre veker etter sensur. Ved klage på karakterfastsetjing på gruppearbeid-/eksamen må alle dei som er bedømt samla, samtykke i og skrive under på klagen.

Grunngeving skal normalt gjevast innan to veker etter at kandidaten har bedt om dette.

Ved klage over karakter har studenten rett på ny sensurering av nye sensorar.

Karakterfastsetjing ved ny sensurering kan ikkje påklagast.

#### § 4–12. Vitnemål

Vitnemål vert utstedt på norsk for studieprogram der undervisningsspråket er norsk. Eit eige vitnemålstillegg, Diploma Supplement, gjev ein nærare beskriving på engelsk av kandidaten si utdanning i det norske utdanningssystemet.

Det vert berre utstedt eitt vitnemål for oppnådd grad.

Rektor fastset utforminga av vitnemål og Diploma Supplement.

### Kapittel 5. Andre vedtak

#### § 5–1. Klager

Klage på vedtak i enkeltsaker rettast i første omgang til den/det organ som har gjort vedtaket. Dersom vedtaket vert oppretthalde kan klage rettast til BAS si klagenemnd.

#### § 5–2. Endringar

- Bergen Arkitekt Skole har rett til å setje i verk endringar i vedtak som gjeld for institusjonen, her under rett til å endre studieopplegg, tid og stad for undervisning, lærekrefter, studieavgift m.m.
- Endring av studieavgift skal godkjennast av Rådet for Bergen Arkitekt Skole.
- Styret fastset etter drøfting og vedtak i lærarråd/SKU dei forskrifter og instruksar som gjeld ved Bergen Arkitekt Skole og kan gje utfyllande reglar innanfor ramma av denne forskrift.
- Endringar i studieplanar skal godkjennast av styret eller det organ som styret gjev mynde.
- Endringar skal gjerast kjent for studentane så raskt som mogeleg og på hensiktsmessig vis.

#### § 5–3. Atterhald

Bergen Arkitekt Skole tek atterhald om eventuelle trykkfeil i studieinformasjon, kursbeskrivingar, eksamensplan og annan dokumentasjon som gjeld for det einskilde studiet.

#### § 5–4. Ikrafttreding

Forskrifta trer i kraft straks.

Samstundes vert gjeldande forskrift 10. mars 2008 nr. 298 om opptak til Masterstudie ved Bergen Arkitekt Skole oppheva.

### 7. nov. Nr. 1206 2008

#### **Ikrafttredelse av lov 21. desember 2007 nr. 119 om toll og vareførsel (tolloven)**

**Hjemmel:** Fastsatt ved kgl.res. 7. november 2008 med hjemmel i lov 21. desember 2007 nr. 119 om toll og vareførsel (tolloven) § 17–1. Fremmet av Finansdepartementet. Kunngjort 14. november 2008 kl. 14.05.

Lov 21. desember 2007 nr. 119 om toll og vareførsel (tolloven) trer i kraft 1. januar 2009.

### 7. nov. Nr. 1207 2008

#### **Oppheving av forskrifter hjemlet i lov 10. juni 1966 nr. 5 om toll (tolloven)**

**Hjemmel:** Fastsatt ved kgl.res. 7. november 2008 med hjemmel i lov 21. desember 2007 nr. 119 om toll og vareførsel (tolloven) § 17–3. Fremmet av Finansdepartementet. Kunngjort 14. november 2008 kl. 14.05.

- Forskrifter 30. januar 1976 nr. 1 om oppkreving av lageravgift for bruk av tollvesenets pakkhus og opplagssteder, og forskrift 19. desember 2003 nr. 1621 om kontroll i den tilstøtende sone utenfor sjøterritoriet, oppheves fra 1. januar 2009.

### 12. nov. Nr. 1208 2008

#### **Forskrift om endring i forskrift til utfylling og gjennomføring mv. av skattebetalingsloven (skattebetalingsforskriften)**

**Hjemmel:** Fastsatt av Finansdepartementet 12. november 2008 med hjemmel i lov 17. juni 2005 nr. 67 om betaling og innkreving av skatte- og avgiftskrav (skattebetalingsloven) § 19–2. Kunngjort 14. november 2008 kl. 14.05.

*I*

I forskrift 21. desember 2007 nr. 1766 til utfylling og gjennomføring mv. av skattebetalingsloven (skattebetalingsforskriften) gjøres følgende endring:

Ny § 19–2–1 skal lyde:

**§ 19–2–1. Lemping av renter ilagt etter merverdiavgiftsloven § 37**

Søknad om lemping av renter ilagt etter lov 19. juni 1969 nr. 66 om merverdiavgift § 37, blir å behandle i samsvar med merverdiavgiftsloven § 69 slik den lød før 1. januar 2008 og i henhold til dagjeldende praksis. Det samme gjelder klage over vedtak om lemping av renter ilagt før 1. januar 2008.

*II*

Endringen trer i kraft straks.

**12. nov. Nr. 1209 2008****Delvis ikrafttredelse av forskrift 16. desember 2005 nr. 1494 om domssogns- og lagdømmeinndeling**

**Hjemmel:** Fastsatt av Domstoladministrasjonen 12. november 2008 med hjemmel i lov 13. august 1915 nr. 5 om domstolene (domstoloven) § 16 og § 22, jf. forskrift 16. desember 2005 nr. 1494 om domssogns- og lagdømmeinndeling del IV. Kunngjort 14. november 2008 kl. 14.05.

Med hjemmel i domstoloven § 16 og § 22, jf. forskrift 16. desember 2005 nr. 1494 om domssogns- og lagdømmeinndeling del IV, har Domstoladministrasjonen i dag vedtatt at følgende punkter i forskriften skal tre i kraft på angitte tidspunkt:

- Del I nr. 14 bokstav b skal tre i kraft 1. januar 2009
- Del I nr. 17 bokstav d skal tre i kraft 1. januar 2009
- Del II nr. 3 Haugaland tingrett skal sogne til Gulating lagmannsrett med ikrafttredelse straks
- Del II nr. 6 Gjøvik tingrett skal sogne til Eidsivating lagmannsrett med ikrafttredelse 1. januar 2009.

**13. nov. Nr. 1210 2008****Forskrift om endring i forskrift om årsregnskap m.m. for banker, finansieringsforetak og morselskap for slike**

**Hjemmel:** Fastsatt av Finansdepartementet 13. november 2008 med hjemmel i lov 17. juli 1998 nr. 56 om årsregnskap m.v. (regnskapsloven) § 10–1 første ledd. Kunngjort 14. november 2008 kl. 14.05.

*I*

I forskrift 16. desember 1998 nr. 1240 om årsregnskap m.m. for banker, finansieringsforetak og morselskap for slike gjøres følgende endringer:

§ 3–2 nye annet og tredje ledd skal lyde:

Finansielle eiendeler som selskapet har regnskapsført i henhold til første ledd, kan bare omklassifiseres til investeringer som holdes til forfall, jf. tredje ledd, dersom kriteriet i IAS 39.50B er oppfylt. Virkelig verdi på tidspunktet for omklassifisering skal anses som ny amortisert kost for de omklassifiserte finansielle eiendelene i samsvar med IAS 39.50C. IAS 39.103G om virkningstidspunkt gjelder tilsvarende.

Investeringer som holdes til forfall skal innregnes og måles i henhold til IAS 39.

§ 8–2 nytt annet ledd skal lyde:

Dersom adgangen til å omklassifisere i § 3–2 annet ledd er anvendt, skal det gis opplysninger som nevnt i IFRS 7.12A.

*II*

Endringene trer i kraft straks.

**13. nov. Nr. 1211 2008****Forskrift om endring i forskrift om regulering av fisket etter norsk vårgytende sild i 2008**

**Hjemmel:** Fastsatt av Fiskeri- og kystdepartementet 13. november 2008 med hjemmel i lov 3. juni 1983 nr. 40 om saltvannsfiske m.v. § 4 og § 5. Kunngjort 14. november 2008 kl. 14.05.

*I*

I forskrift 14. desember 2007 nr. 1686 om regulering av fisket etter norsk vårgytende sild i 2008 gjøres følgende endringer:

§ 7 nye femte og sjette ledd skal lyde:

Med virkning fra 10. november kan fartøy med ringnottillatelse som er tildelt kvote etter denne bestemmelsen overfiske eller underfiske denne kvoten med inntil 10 %. Fartøy som benytter denne adgangen vil bli belastet eller godskrevet tilsvarende kvantum for reguleringsåret 2009.

Fartøy som benytter slumpfiskeordningen i tråd med strukturkvoteforskriftens § 15 i 2008 kan ikke benytte adgangen til kvotefleksibilitet på fartøynivå slik beskrevet ovenfor. Dette gjelder likevel ikke for fartøy som er tildelt kvote i kraft av slumpfiskeordningen og har gitt melding om oppstart av dette fiske før 5. november.

§ 9 nye femte og sjette ledd skal lyde:

Med virkning fra 10. november kan fartøy med tillatelse til å fiske norsk vårgytende sild med trål som er tildelt kvote etter denne bestemmelsen overfiske eller underfiske denne kvoten med inntil 10 %. Fartøy som benytter denne adgangen vil bli belastet eller godskrevet tilsvarende kvantum for reguleringsåret 2009.

Fartøy som benytter slumpfiskeordningen i tråd med strukturkvoteforskriftens § 15 kan ikke benytte adgangen til kvotefleksibilitet på fartøynivå slik beskrevet ovenfor. Dette gjelder likevel ikke for fartøy som er tildelt kvote i kraft av slumpfiskeordningen og har gitt melding om oppstart av dette fiske før 5. november.

## II

Endringene trer i kraft straks.

### 13. nov. Nr. 1212 2008

#### **Forskrift om endring i forskrift om redningsredskaper på lasteskip**

**Hjemmel:** Fastsatt av Sjøfartsdirektoratet 13. november 2008 med hjemmel i lov 16. februar 2007 nr. 9 om skipssikkerhet (skipssikkerhetsloven) § 2, § 9, § 11, § 15, § 16, § 43 og § 45, jf. delegeringsvedtak 16. februar 2007 nr. 171 og delegeringsvedtak 31. mai 2007 nr. 590. Kunngjort 14. november 2008 kl. 14.05.

## I

I forskrift 17. desember 2004 nr. 1855 om redningsredskaper på lasteskip gjøres følgende endring:

§ 11 fjerde ledd skal lyde:

- (4) Denne paragrafen gjelder ikke skip med bruttotonnasje på 500 og over bygget før 1. juli 1986.

## II

Endringen trer i kraft straks.

### 14. nov. Nr. 1213 2008

#### **Forskrift om unntak fra notifikasjonsplikt for offentlig støtte**

**Hjemmel:** Fastsatt ved kgl.res. 14. november 2008 med hjemmel i lov 27. november 1992 nr. 117 om offentlig støtte § 2. Fremmet av Fornyings- og administrasjonsdepartementet.

**EØS-henvisninger:** EØS-avtalen vedlegg XV nr. 1e (forordning (EF) nr. 1998/2006), nr. 1h (vedtak 2005/842/EF) og nr. 1j (forordning (EF) nr. 800/2008). Kunngjort 14. november 2008 kl. 14.05.

**§ 1.** EØS-avtalen vedlegg XV nr. 1j (forordning (EF) nr. 800/2008 av 6. august 2008) om erklæring av visse støttekategoriers forenlighet med det felles marked i henhold til traktatens artikkel 87 og 88 (alminnelig gruppeunntaksforordning) gjelder som forskrift med de tilpasninger som følger av vedlegget, protokoll 1 til avtalen og avtalen for øvrig.

**§ 2.** EØS-avtalen vedlegg XV nr. 1e (forordning (EF) nr. 1998/2006 av 15. desember 2006) om anvendelse av EF-traktatens artikkel 87 og 88 på bagatellmessig støtte gjelder som forskrift med de tilpasninger som følger av vedlegget, protokoll 1 til avtalen og avtalen for øvrig.

**§ 3.** EØS-avtalen vedlegg XV nr. 1h (vedtak 2005/842/EF av 28. november 2005) om anvendelse av EF-traktatens artikkel 86 nr. 2 på statsstøtte i form av kompensasjon for offentlig tjenesteytelse til visse foretak som er blitt tillagt oppgaven å utføre tjenester av allmenn økonomisk betydning gjelder som forskrift med de tilpasninger som følger av vedlegget, protokoll 1 til avtalen og avtalen for øvrig.

**§ 4.** Forskriften trer i kraft straks. Samtidig oppheves forskrift 5. desember 2003 nr. 1429 om gjennomføring av EØS-regler om unntak fra notifikasjonsplikt for enkelte former for offentlig støtte.

*Forordning (EF) nr. 800/2008*

For å lese [forordning \(EF\) nr. 800/2008](#) se her.

0 Oversettelsen i pdf er uoffisiell.

### *Forordning (EF) nr. 1998/2006*

For å lese [forordning \(EF\) nr. 1998/2006](#) se her.

0 Oversettelsen i pdf er uoffisiell.

### *Vedtak 2005/842/EF*

For å lese [vedtak 2005/842/EF](#) se her.

0 Oversettelsen i pdf er uoffisiell.

## **15. okt. Nr. 1214 2008**

### **Forskrift til lov om register for frivillig virksomhet**

**Hjemmel:** Fastsatt av Kultur- og kirkedepartementet 15. oktober 2008 med hjemmel i lov 29. juni 2007 nr. 88 om register for frivillig virksomhet § 21. Kungjort 18. november 2008 kl. 13.50.

#### *Kapittel 1. Organisering og formål*

##### **§ 1. Organisering, lokalisering mv.**

Frivillighetsregisteret legges til Registerenheten i Brønnøysund (Brønnøysundregistrene) og føres av en registerfører utnevnt av Kongen.

Formålet med registeret er å forbedre og forenkle samhandlingen mellom frivillig virksomhet og offentlige myndigheter og å legge til rette for det offentliges politikk overfor frivillig virksomhet, men uten at dette går ut over den frivillige virksomhetens selvstendige stilling. Formålet med registeret er videre å styrke og bevare grunnlaget for frivillig virksomhet.

#### *Kapittel 2. Meldingene til Frivillighetsregisteret*

##### **§ 2. Språk**

Dokumenter inneholdende opplysninger som danner grunnlag for registrering i Frivillighetsregisteret skal være skrevet på norsk, med mindre registerfører finner det ubetenkelig å godta opplysningene på et annet språk.

##### **§ 3. Bankkontonummer**

Enheten kan velge å registrere opplysning om sitt bankkontonummer. Enheter som velger å registrere opplysning om sitt bankkontonummer er ansvarlig for at opplysningen til enhver tid er oppdatert i Frivillighetsregisteret.

##### **§ 4. Kategori (Aktivitetsområde)**

Enheten skal ved melding om registrering oppgi kategori for aktivitets- og virksomhetsområde for enheten. Rapporteringen skjer i henhold til klassifikasjonsskjema utarbeidet av departementet. Registerfører har anledning til å plassere enheten i en annen kategori dersom dette følger av innsendt dokumentasjon og praksis ved kategorisering for øvrig tilsier det, jf. frivillighetsregisterloven § 13.

Enheten kan melde inntil tre kategorier. Dersom det meldes mer enn én kategori, må kategoriene rangeres i forhold til omfang.

#### *Kapittel 3. Tilgang til registrerte opplysninger*

##### **§ 5. Avgivelse av registrerte opplysninger**

Ordinære søk i Frivillighetsregisteret skal være gratis. Det samme gjelder enkeltavgivelser av standardiserte produkter.

Registrerte opplysninger kan etter forespørsel også avgis i form av særskilte sammenstillinger eller masseavgivelse. Registerfører kan fastsette nærmere vilkår for denne type spesialavgivelse. Gebyr for slike tjenester fra Frivillighetsregisteret fastsettes i forskrift 16. desember 2003 nr. 1551 om gebyr for tjenester fra Brønnøysundregistrene.

#### *Kapittel 4. Klage*

##### **§ 6. Klageadgang**

Registerførers vedtak kan påklages til en særskilt klagenemnd oppnevnt av departementet. Med unntak av de særbestemmelser som følger av frivillighetsregisterloven og forskriften her, skal klagebehandlingen følge forvaltningslovens regler.

##### **§ 7. Klageorgan**

Kultur- og kirkedepartementet oppretter en uavhengig klagenemnd som er klageinstans for avgjørelser som er truffet av Frivillighetsregisteret, jf. frivillighetsregisterloven § 19.

Klagenemnda skal bestå av fem medlemmer, hvorav to fra frivillig sektor, hver med personlig oppnevnte varamedlemmer. Klagenemndas medlemmer oppnevnes av departementet. Nemndas leder skal ha bestått juridisk embetseksamen. Nemndas medlemmer oppnevnes for fire år. Gjenoppnevning kan foretas en gang. Vervet er

frivillig. Suppleringer i perioden kan foretas av departementet. Departementet kan løse et medlem av nemnda fra vervet dersom medlemmet ikke har skjøttet sitt verv eller dersom vedkommende selv ber om det.

Klagenemnda kan bare treffe vedtak når den er fulltallig, med mindre annet er bestemt. Saker avgjøres ved flertallsvedtak.

### *Kapittel 5. Registreringsgebyr og årsavgift*

#### **§ 8. Fellesregler for innbetaling av registreringsgebyr og årsavgift**

Registreringsgebyr og årsavgift etter dette kapittel tilfaller staten ved Frivillighetsregisteret med mindre annet er bestemt. Registreringsgebyr og årsavgift innbetales etterskuddsvis i henhold til Frivillighetsregisterets nærmere bestemmelser.

Dersom fristen utløper på en lørdag, søndag eller helligdag, utskytes fristen til nærmeste påfølgende virkedag. Registreringsgebyr og årsavgift anses betalt i rett tid dersom innbetalingen er stemplet av bank, postkontor eller registerføreren innen fristens utløp. Registreringsgebyr og årsavgift skal innbetales til den bankkonto som registerføreren bestemmer.

Ved elektronisk betaling av registreringsgebyr eller årsavgift skal kundeidentifikasjon (KID) oppgis sammen med betalingsoppdraget til betalerens bank. Betalingsformidlere skal avvise elektroniske betalingsoppdrag for registreringsgebyr og årsavgift dersom det ikke er oppgitt gyldig kundeidentifikasjon (KID).

#### **§ 9. Registreringsgebyr**

For førstegangsregistrering i Frivillighetsregisteret skal enheten betale gebyr på NOK 250,–.

#### **§ 10. Årsavgift**

Alle enheter som per 1. januar er registrert i Frivillighetsregisteret skal betale en årlig avgift på NOK 135,–. Avgiften forfaller til betaling 15. mars.

### *Kapittel 6. Frivillig rapportering av regnskapsopplysninger*

#### **§ 11. Regler for valgfri rapportering av regnskapsopplysninger til Regnskapsregisteret**

Bestemmelsene i dette kapitlet gjelder for registreringsenheter som ikke har innsendingsplikt til Regnskapsregisteret etter regnskapsloven § 8–2, men som velger å benytte seg av den frivillige adgangen til å påta seg rapporteringsplikt av regnskapsopplysninger til Regnskapsregisteret etter frivillighetsregisterloven § 7.

Med årsregnskap etter denne forskriften menes et regnskap bestående av aktivitetsregnskap, balanse og noter utarbeidet etter § 12 – § 17 nedenfor.

Årsregnskapet skal omfatte hele virksomheten til enheten. Aktivitetsregnskapet og balansen skal settes opp med sammenligningstall for fjoråret.

Kravet om at aktivitetsregnskapet og balansen skal settes opp med sammenligningstall for fjoråret gjelder ikke første gang årsregnskapet blir rapportert til Regnskapsregisteret.

#### **§ 12. Regnskapsperioden**

Regnskapsperioden skal normalt være 12 måneder og normalt følge kalenderåret. Når virksomheten begynner eller opphører kan regnskapsåret være kortere eller lengre, men høyst 18 måneder.

#### **§ 13. Aktivitetsregnskap**

Aktivitetsregnskapet skal ha følgende oppstillingsplan:

1. Anskaffede midler:
  - a) Medlemsinntekter
  - b) Tilskudd
  - c) Innsamlede midler, gaver mv.
  - d) Inntekter fra operasjonelle aktiviteter
  - e) Finansinntekter
  - f) Andre inntekter
2. Forbrukte midler
  - a) Kostnader knyttet til anskaffelse av midler
  - b) Kostnader knyttet til organisasjonens formål
  - c) Administrasjonskostnader
3. Årets aktivitetsresultat
4. Tillegg/reduksjon egenkapital
  - a) Grunnkapital
  - b) Annen egenkapital.

#### **§ 14. Balanse**

Balansen skal ha følgende oppstillingsplan:

1. Eiendeler
  - a) Anleggsmidler
    - I. Immaterielle eiendeler

- II. Bevaringsverdige eiendeler
- III. Andre driftsmidler
- IV. Finansielle anleggsmidler
- b) Omløpsmidler
  - I. Beholdinger
  - II. Fordringer
  - III. Investeringer
  - IV. Bankinnskudd, kontanter og lignende
- 2. Egenkapital og gjeld
  - a) Egenkapital
    - I. Grunnkapital
    - II. Annen egenkapital
  - b) Gjeld
    - I. Avsetninger for forpliktelser
    - II. Annen langsiktig gjeld
    - III. Kortsiktig gjeld.

#### § 15. *Noter*

Det skal utarbeides noter som minst skal inneholde:

1. Regnskapsprinsipper – det skal opplyses om anvendte regnskapsprinsipper, herunder prinsipper for inntektsføring om omregning av utenlandsk valuta.
2. Opplysninger som er nødvendige for å bedømme enhetens stilling og resultat og som ikke fremgår av regnskapet for øvrig.
3. Lønnsforhold til ledende ansatte – eventuelle ytelser til ledende ansatte og styret skal oppgis.
4. Medlemmer – antall medlemmer ved regnskapsårets slutt skal oppgis.
5. Antall årsverk – det skal opplyses om antall årsverk som enheten har sysselsatt i regnskapsåret.

#### § 16. *Årsberetning*

Det skal utarbeides en årsberetning som minst skal inneholde:

1. Opplysninger om arten av virksomheten og hvor virksomheten drives.
2. En oversikt over enhetens virksomhet, aktiviteter i regnskapsåret og en redegjørelse for årsregnskapet.
3. Forslag til anvendelse av overskudd eller dekning av tap dersom dette ikke framgår av årsregnskapet.

#### § 17. *Krav til språk og valuta*

Årsregnskapet skal føres i norske kroner og på norsk språk. Årsberetningen skal være på norsk.

#### § 18. *Melding til Frivillighetsregisteret om rapportering av regnskap*

Registreringsenheter som benytter seg av adgangen til å rapportere regnskapsopplysninger i henhold til frivillighetsregisterlovens § 7 skal sende melding til Frivillighetsregisteret om at de har påtatt seg dette.

I meldingen må det opplyses hvilken regnskapsperiode enheten følger og dato for avholdelse av ordinært årsmøte generalforsamling eller tilsvarende.

#### § 19. *Innsending til Regnskapsregisteret*

Enheter som har registrert opplysning om frivillig innsendingsplikt, skal sende årsregnskapet og årsberetningen til Regnskapsregisteret innen en måned etter at det er godkjent av årsmøtet, generalforsamlingen eller tilsvarende organ.

Årsregnskap og årsberetning må senest være sendt til Regnskapsregisteret før 1. oktober i året etter regnskapsåret. Dette gjelder for enheter med avslutningsdato i perioden 01.07.–31.12. For enheter med avslutningsdato i perioden 01.01.–30.06. er tilsvarende frist før 1. april.

Har ikke Regnskapsregisteret mottatt årsregnskap og årsberetning innen fristen, starter Frivillighetsregisteret oppfølging etter frivillighetsregisterloven § 7 jf. § 12.

#### § 20. *Offentlighet*

Årsregnskapet og årsberetningen som er innsendt til og godkjent av Regnskapsregisteret er offentlige. Enhver har rett til å gjøre seg kjent med innholdet av dokumentene hos Regnskapsregisteret.

#### § 21. *Overgangsregler om relasjonelle forhold*

Melding om registrering av opplysning om enhetens tilknytning til en gruppe enheter, jf. frivillighetsregisterloven § 6 første ledd, kan ikke inngis før det er gått minst ett år etter frivillighetsregisterlovens ikrafttredelse og departementet har gitt nærmere regler for registreringen.

#### § 22. *Ikrafttredelse*

Forskriften trer i kraft 1. desember 2008.

**3. nov. Nr. 1215 2008****Forskrift om medisinske krav for utstedelse og forlengelse av legeattest klasse 3 til flygeledere m.m.**

**Hjemmel:** Fastsatt av Luftfartstilsynet 3. november 2008 med hjemmel i lov 11. juni 1993 nr. 101 om luftfart (luftfartsloven) § 7–29, jf. delegeringsvedtak 10. desember 1999 nr. 1273.

**EØS-henvisninger:** EØS-avtalen vedlegg XIII nr. 66z (direktiv 2006/23/EF). Kunngjort 18. november 2008 kl. 13.50.

**§ 1. Formål**

Formålet med forskriften er å sikre at flygeledere har slik helse at de til enhver tid er egnet til å ivareta flysikkerheten på en tilfredsstillende måte.

Forskriften skal implementere felleseuropeiske medisinske krav for å oppnå en likeverdig medisinsk standard for flygeledere i Eurocontrols medlemsland.

**§ 2. Virkeområde**

Forskriften omhandler medisinske krav for utstedelse og forlengelse av legeattest klasse 3 til flygeledere.

**§ 3. Gjennomføring i norsk rett**

Forskriften gjennomfører i norsk rett European Class 3 Medical Certification Requirements (EMCR) datert 8. februar 2006.

**§ 4. Definisjoner og forkortelser**

I forskriften menes med:

- flymedisinsk institutt – FMI (Aeromedical Centre – AMC):* Luftfartstilsynets organ for utførelse av flymedisinske spesialistundersøkelser av søkere til og innehavere av legeattest for flygeleder.
- godkjent og oppnevnt flylege (Authorised Medical Examiner – AME):* En lege som er oppnevnt og godkjent av Luftfartstilsynet.
- legeattest (Medical Certificate):* Attest utstedt av flymedisinsk seksjon eller etter flymedisinsk seksjons bestemmelse, av godkjent og oppnevnt flylege, som dokumenterer at innehaveren er helsemessig godkjent.
- myndigheten (The authority):* Luftfartstilsynet.

**§ 5. Utstedelse av legeattest**

Når kravene i forskriften er oppfylt, skal flymedisinsk seksjon eller etter flymedisinsk seksjons bestemmelse, godkjent og oppnevnt flylege, utstede legeattest.

**§ 6. Periodiske undersøkelser**

Ved undersøkelse av flygeledere for utstedelse, forlengelse og gjenutstedelse av legeattest gjelder følgende om type undersøkelse, tidsintervaller m.m.

Førstegangs undersøkelse	Utføres ved flymedisinsk institutt, jf. EMCRC 1.1(a)
Utstedelse av legeattest	Utføres av flymedisinsk seksjon, jf. EMCRC 1.1(e)
Undersøkelse ved forlengelse og gjenutstedelse	Utføres av oppnevnt flylege, men spesialistundersøkelse i flymedisinsk institutt etter fylte 40 år hvert 2. år, jf. EMCRC 1.1(a)
Legeattestens gyldighet	Før fylte 40 år – 2 år Etter fylte 40 år – 1 år, jf. EMCRC 1.1.1, 1.1(b), 1.1.2
Blodprøver	Ved første gangs undersøkelse og hvert 2. år etter fylte 40 år (Hgb + lipider), Hgb hvert 4. år inntil 40 år, jf. EMCRC 6.1(b)
Urinalyse	Ved alle undersøkelser, jf. EMCRC 7.1(b)
Røntgenbilde av lunger & Elektroencefalografi (EEG)	Når medisinsk indisert, jf. EMCRC 3.1(b) og 12.1.4
Elektrokardiogram (EKG)	Ved førstegangs undersøkelse Før fylte 30 år – hvert 4. år Etter fylte 30 år – hvert 2. år, jf. EMCRC 2.1(b)
Audiogram	Ved førstegangs undersøkelse Før fylte 40 år – hvert 4. år Etter fylte 40 år – hvert 2. år, jf. EMCRC 17.1(b)
Utvidet oftalmologisk undersøkelse	Ved førstegangs undersøkelse Med refraksjon innenfor +5/–6 dioptrier – hvert 5. år Med refraksjon utenfor +5/–6 dioptrier – hvert 2. år, jf. EMCRC 13.1(d)
Tonometri	Etter fylte 40 år – hvert 2. år, jf. EMCRC 13.1(e)
Lungefunksjonsundersøkelse	Ved førstegangs undersøkelse, senere når medisinsk indisert, jf. EMCRC 3.1(c)

**§ 7. Beregning av gyldighetstid**

Legeattesten gjelder fra utstedelsesdato og til samme dato i utløpsmåneden.

**§ 8. Nedsatt helsemessig skikkethet**

Innehaver av legeattest skal ikke utøve privilegiene gitt i sertifikatet når det har inntruffet reduksjon i medisinsk skikkethet som kan gjøre vedkommende ute av stand til å utøve privilegiene på en sikker måte.

Innehaver av legeattest skal ikke bruke noen form for medikamenter, verken på resept eller i håndkjøp, eller være under noen form for behandling, med mindre det er klart at forholdet ikke vil ha en negativ innvirkning på evnen til å utføre arbeidsoppgavene på en sikker måte. Ved tvil må det søkes råd hos flymedisinsk seksjon eller en flylege.

Innehaver av legeattest skal uten ugrunnet opphold søke råd hos flymedisinsk seksjon eller en flylege når man blir klar over

- a) sykehus- eller klinikkopphold på mer enn 12 timer,
- b) kirurgiske inngrep eller prosedyrer,
- c) regelmessig bruk av legemidler,
- d) behov for regelmessig bruk av korrigerende linser.

**§ 9. Meldeplikt**

Dersom skade, sykdom eller inntak av legemidler medfører at en flygeleder er uskikket til videre tjeneste, skal vedkommende fratre tjenesten øyeblikkelig. Forholdet skal meldes til Luftfartstilsynet.

Innehavere av legeattester som vet om

- a) enhver betydelig skade som innebærer inkapasitet til å fungere som flygeleder,
- b) enhver sykdom som innebærer inkapasitet til å fungere som flygeleder gjennom en periode på 21 dager eller mer,
- c) graviditet, skal informere luftfartsmyndigheten eller flylege om de nevnte forhold. Flylege skal umiddelbart underrette luftfartsmyndigheten skriftlig om kjennskap til forhold nevnt ovenfor.

Legeattesten skal anses som suspendert ved forhold som nevnt i punkt nr. 1 og 2. I tilfelle av skade eller sykdom oppheves suspensjonen når innehaveren er medisinsk undersøkt av flylege og blir erklært skikket til å fungere som flygeleder, eller ved at luftfartsmyndigheten unntar innehaveren fra kravet om medisinsk undersøkelse. Det kan stilles vilkår for slikt unntak.

**§ 10. Tilbakekall av legeattest**

Hvis det antas å foreligge medisinske forhold som tilsier at videre flygekontrolltjeneste må stanses av hensynet til flysikkerheten, kan Luftfartstilsynet med øyeblikkelig virkning tilbakekalle en legeattest. Dette gjelder også for andre tilfeller en nevnt i § 9.

Tilbakekalt legeattest skal snarest sendes Luftfartstilsynet.

**§ 11. Krav om tilleggsundersøkelser**

Luftfartstilsynet kan pålegge enhver medisinsk undersøkelse, blant annet ved forhold som omtalt i § 8, § 9 og § 10.

**§ 12. Klage**

Vedtak fattet med hjemmel i denne forskriften, kan påklages til Sosial- og helsedirektoratet etter reglene i forvaltningsloven.

**§ 13. Ikrafttredelse**

Forskriften trer i kraft 1. januar 2009. Fra samme dato oppheves forskrift 18. juni 2002 nr. 680 om medisinske krav for oppnåelse og opprettholdelse av sertifisering og autorisasjon som flygeleder (BSL G 2–3).

*European Class 3 Medical Certification Requirements (EMCR) datert 8. februar 2006 EMCRC i norsk oversettelse og tilpasset utgave.*

**EMCR 1: Generelt – Undersøkelser**

1.1(a) En søker til flygeledersertifikat skal gjennomgå medisinsk førstegangs undersøkelse for utstedelse av legeattest for flygeleder (europeisk legeattest klasse 3). Nedre aldersgrense for utstedelse av legeattest for flygeleder er 17 år. Førstegangs undersøkelse skal utføres ved flymedisinsk senter og flymedisinsk seksjon skal utstede førstegangs legeattest. Undersøkelse ved gjenutstedelse og forlengelse av legeattest utføres av oppnevnt flylege eller flymedisinsk senter.

*1.1.1 Legeattesten gjelder fra utstedelsesdato til samme dato i utløpsmåneden (fra dato til dato).*

1.1(b) For innehavere av flygeledersertifikat skal legeattesten forlenges eller gjenutstedes hvert annet år, med mindre annet er bestemt i dette kapitlet (se punkt 1.1.2).

*1.1.2 Når innehavere av flygeledersertifikat er fylt 40 reduseres toårsintervallet omtalt i punkt 1.1(b), til ett år.*

1.1(c) Søkeren til legeattest for flygeleder skal overfor oppnevnt flylege avgi en personlig skriftlig bekreftelse om fakta vedrørende egen sykehistorie, sykdom i familie og arvelige sykdommer. Søkeren skal gjøres oppmerksom på nødvendigheten av å gi fullstendige og nøyaktige opplysninger etter beste viten.

1.1(d) Oppnevnt flylege skal rapportere til flymedisinsk seksjon et hvert tilfelle der det hersker tvil om søkeren har evne til å oppfylle et nærmere angitt krav. Ved slike omstendigheter kan flymedisinsk seksjon bestemme hvorvidt legeattesten skal utstedes eller ikke.

1.1(e) Flymedisinsk seksjon skal utstede legeattest når søkeren tilfredsstiller kravene som er angitt i denne forskriften.

1.1(f) Kravene som skal oppfylles ved gjenutstedelse av legeattest for flygeleder, er de samme som ved førstegangs utstedelse, med mindre annet er spesielt angitt.

## **EMCR 2: Hjerne- og kretsløp**

### **2.1 Undersøkelser**

2.1(a) En søker til eller innehaver av legeattest for flygeleder skal ikke ha noen abnormiteter ved hjerne- eller kretsløp, medfødt eller ervervet, som kan påvirke sikker utøvelse av sertifikatets rettigheter.

2.1(b) Et 12-avledningers hvile-EKG (elektrokardiogram) kreves ved første utstedelse av legeattest, deretter med 4-års intervaller inntil fylte 30 år, deretter med 2-års intervaller og på klinisk indikasjon.

2.1(c) Arbeids-EKG kreves bare når det er klinisk indisert i overensstemmelse med punkt 2.1.2.

*2.1.2 Arbeids-EKG eller annen egnet kardiologisk undersøkelse skal kreves:*

*2.1.2(a) ved tegn på eller symptomer som gir mistanke om sykdom i hjerne-/kretsløp;*

*2.1.2(b) for å avklare tvil ved et hvile-EKG;*

*2.1.2(c) på anbefaling av en spesialist i flymedisin godkjent av flymedisinsk seksjon;*

*2.1.2(d) ved fylte 65 år og senere hvert fjerde år for gjenutstedelse av legeattest for flygeleder.*

2.1(d) Utførelse og beskrivelse av hvile- og arbeids-EKG skal foretas av spesialister godkjent av flymedisinsk seksjon.

2.1(e) Ved 65 års alder skal innehaver av legeattest for flygeleder vurderes ved et flymedisinsk senter av godkjent kardiolog. Vurderingen skal omfatte arbeids-EKG, eller andre undersøkelser som gir tilsvarende informasjon, og skal gjentas på klinisk indikasjon.

*2.1.3(a) Når blodprøver er utført etter krav fra luftfartsmyndigheten, slik det står omtalt i punkt 6.1(b), er formålet med måling av serum lipider å foreta risikobedømmelse etter flymedisinsk seksjons skjønn (se punkt 6.1.1).*

*2.1.3(b) Formålet med måling av serum lipider er å finne risikokasus, og betydningsfulle sykelige funn vil kreve utredning og behandling under veiledning av en spesialist godkjent av flymedisinsk seksjon.*

*2.1.3(c) Forekomst av flere risikofaktorer (røyking, familiesykehistorie, forhøyet kolesterol/lipider, hypertensjon m.m.) vil medføre hjerne-/kretsløps-vurdering under tilsyn av en spesialist som er godkjent av flymedisinsk seksjon, og når det er passende, i samarbeid med flymedisinsk senter eller flylege.*

## **EMCR 2.2: Blodtrykk**

2.2(a) Blodtrykket skal måles som angitt i punkt 2.2.1.

*2.2.1 Det systoliske blodtrykk skal måles når Korotkoffs lyd begynner (fase I) og det diastoliske blodtrykk når lyden forsvinner (fase V), eller ved tilsvarende elektronisk måling. Hvis blodtrykket er forhøyet og/eller hvilepuls er forhøyet, skal det foretas videre undersøkelse. Blodtrykksmåling utført på forskjellig tidspunkt skal utføres etter samme metode for å sikre overensstemmende resultater.*

2.2(b) Når blodtrykket ligger over 160 mm Hg systolisk og/eller 95 mm Hg diastolisk, med eller uten behandling, skal søkeren ikke godkjennes.

2.2(c) Blodtrykksbehandling skal være forenlig med sikker utøvelse av sertifikatets rettigheter (se punkt 2.2.2). Når behandling påbegynnes, skal søkeren ikke godkjennes før det er avklart at legemidlet ikke medfører betydningsfulle bivirkninger.

*2.2.2 Blodtrykksbehandling skal godkjennes av flymedisinsk seksjon. Legemidler som kan aksepteres av flymedisinsk seksjon, er:*

*2.2.2(a) non-loop diuretica;*

*2.2.2(b) visse (generelt hydrofile) betablokkere;*

*2.2.2(c) Angiotensin Converting Enzyme (ACE) hemmere;*

*2.2.2(d) calcium-blokkere med protrahert virkning,*

*2.2.2(e) angiotensin 2 reseptor-blokkere*

2.2.2(f) ved oppstart av blodtryksbehandling skal søkeren midlertidig ikke godkjennes på grunn av potensielle bivirkninger, og inntil blodtrykket er under tilfredsstillende kontroll uten bivirkninger.

2.2(d) Søkere med symptomatisk hypotensjon (for lavt blodtrykk) skal ikke godkjennes.

### **EMCR 2.3: Koronar hjertesykdom**

2.3(a) Søkere som mistenkes for koronarsykdom skal utredes. En søker som ikke har kliniske symptomer på koronarlidelse, dvs. en lavgradig affeksjon av hjertekranskar, kan vurderes godkjent etter flymedisinsk seksjons bedømmelse i henhold til punkt 2.3.1.

2.3.1 Ved mistanke om asymptomatisk koronarlidelse skal arbeids-EKG utføres, og om nødvendig, flere undersøkelser (myokardscintigrafi, stressekkokardiografi, koronar angiografi eller tilsvarende undersøkelser godkjent av flymedisinsk seksjon), som skal avkrefte myokardisjemi eller betydningsfull stenose i koronararteriene.

2.3(b) Søkere med symptomer på koronarsykdom, eller med symptomer på hjertesykdom som kontrolleres med legemiddel, skal ikke godkjennes.

2.3(c) Søkere som har gjennomgått hjerteinfarkt, skal ikke godkjennes. Flymedisinsk seksjon kan vurdere godkjennelse i henhold til punkt 2.3.2.

2.3.2 En symptomfri søker som har redusert sine risikofaktorer tilfredsstillende etter gjennomgått hjerteinfarkt og som ikke får behandling med legemiddel for angina pectoris, skal minst seks måneder etter den akutte hendelse (myokardinfarkt) ha gjennomgått undersøkelser som viser:

2.3.2(a) et tilfredsstillende symptombegrenset 12-avledningers arbeids-EKG,

2.3.2(b) venstre ventrikkels ejsjonsfraksjon større enn 50 % uten betydningsfull abnorm veggbevegelighet og normal funksjon i høyre ventrikkel;

2.3.2(c) tilfredsstillende 24-timers EKG-registrering, og

2.3.2(d) koronar angiografi som viser mindre enn 30 % stenose i hjertekranskar eller annen bildediagnostikk som ikke viser reversibel isjemi i noe kar fjernt fra myokardinfarkt og ingen funksjonsforstyrrelse av myokard som forsynes av et slikt kar.

Oppfølgende årlig kardiologisk vurdering som omfatter arbeids-EKG eller scintigrafi med belastning. Koronar angiografi eller annen bildediagnostikk kreves innen fem år etter hendelsen, men er ikke nødvendig hvis non-invasive undersøkelser som arbeids-EKG/stress ekkokardiografi er tilfredsstillende.

2.3(d) Søkere som viser tilfredsstillende bedring 6 måneder etter utført koronar by-passoperasjon eller angioplastikk, kan godkjennes av flymedisinsk seksjon i overensstemmelse med punkt 2.3.3.

2.3.3 En søker som er symptomfri, har risikofaktorene tilfredsstillende under kontroll og som bruker, hvis nødvendig, betablokkerere, ACE-hemmere, statiner, aspirin, og som ikke trenger legemiddel mot anginasmerter, kan vurderes. Bedømmelsen skal omfatte følgende undersøkelser som viser:

2.3.3(a) tilfredsstillende arbeids-EKG til Bruce protokoll stadium 4 eller tilsvarende;

2.3.3(b) venstre ventrikkels ejsjonsfraksjon større enn 50 % uten betydningsfull abnorm veggbevegelighet og normal funksjon i høyre ventrikkel;

2.3.3(c) tilfredsstillende 24-timers EKG-registrering, og

2.3.3(d) koronar angiografi utført i forbindelse med/eller etter invasiv behandling, som viser åpne velfungerende graft. Det skal ikke forekomme stenoser større enn 50 % i noe stort ubehandlet kar, i noe vene- eller arteriegraft nær angioplastikk/stent, untatt i et kar som fører til et infarkt. Mer enn to stenoser mellom 30 % og 50 % i kartreet skal ikke aksepteres.

Hele koronartreet skal bedømmes som tilfredsstillende av en kardiolog godkjent av flymedisinsk seksjon, og særlig oppmerksomhet skal rettes mot multiple revaskulariseringer.

Oppfølgende undersøkelse av hjerte-karsystemet kreves hvert år. Vurderingen omfatter arbeids-EKG eller scintigrafi med belastning. Koronar angiografi eller annen bildediagnostikk kreves innen fem år etter hendelsen, med mindre non-invasive undersøkelser, for eksempel arbeids-EKG/stress ekkokardiografi, er tilfredsstillende.

### **EMCR 2.4:Hjerte- og kretsløp – Rytme-/ledningsforstyrrelser**

2.4(a) Søkere med klinisk betydningsfull forstyrrelse av supraventrikulær rytme, enten forbigående eller permanent, skal ikke godkjennes. Godkjenning kan vurderes av flymedisinsk seksjon avhengig av resultatet av den kardiologiske vurdering i henhold til punkt 2.4.1.

2.4.1 Ved betydningsfull rytme- eller ledningsforstyrrelse kreves utredning av en kardiolog som er godkjent av flymedisinsk seksjon, samt videre oppfølging i tilfelle godkjenning.

(a) Utredningen skal omfatte:

(1) Arbeids-EKG med belastning til Bruce protokoll eller tilsvarende. Belastningen bør være maksimal eller symptombegrenset og Bruce stadium 4 skal oppnås og ingen betydningsfulle rytme- eller ledningsforstyrrelser, eller tegn til myokardisjemi skal forekomme. Bruk av kardioaktive legemidler skal avsluttes før undersøkelsen.

- (2) 24-timers EKG skal ikke vise tegn til betydningsfull rytme- eller ledningsforstyrrelse.  
(3) 2D Doppler ekkokardiogram skal ikke vise tegn til selektiv kammerforstørrelse, betydningsfull strukturell eller funksjonell abnormitet, og venstre ventrikkels ejejsjonsfraksjon skal være minst 50 %.

(b) Ytterligere undersøkelser kan være:

- (1) Gjentatt 24-timers EKG-registrering;
- (2) elektrofysiologisk undersøkelse;
- (3) myokardscintigrafi, eller tilsvarende undersøkelse;
- (4) MRI av hjertet eller tilsvarende undersøkelse;
- (5) koronarangiogram eller tilsvarende undersøkelse.

2.4(b) Søkere med asymptomatisk sinusbradykardi eller sinustachykardi kan vurderes skikket ved fravær av betydningsfull underliggende årsak.

2.4(c) Søkere med tegn til sinoatrial sykdom skal vurderes kardiologisk i henhold til punkt 2.4.1.

2.4(d) Søkere med asymptotiske, enkeltstående og like ventrikulære ektopiske slag kan godkjennes, men hyppige eller komplekse former krever kardiologisk utredning i henhold til punkt 2.4.1 (se punkt 2.4.2).

2.4.2 Supraventrikulært eller ektopisk ventrikkel-kompleks på et hvile-EKG krever ikke videre utredning, forutsatt at frekvensen ikke er større enn ett kompleks per minutt (for eksempel fremstilt på en forlenget EKG-utskrift).

2.4(e) Ved fravær av annen hjertesykdom, kan søkere med ufullstendig grenblokk eller stabil venstresidig aksedeviasjon vurderes godkjent. Av søkere med nyoppstått komplett høyre- eller venstresidig grenblokk kreves kardiologisk utredning i henhold til punkt 2.4.1. (se punkt 2.4.3).

2.4.3(a) Søkere som utvikler komplett høyre grenblokk etter fylte 40 år skal dokumentere stabile kardiologiske forhold, vanligvis etter en observasjonstid på 12 måneder, før godkjenning kan vurderes.

2.4.3(b) Venstre grenblokk er vanligvis forbundet med koronar hjertesykdom og krever nøyere utredning som kan være av invasiv art. En førstegangssøker som er grundig undersøkt uten at patologi er påvist, kan godkjennes. I tilfelle det påvises nyoppstått venstre grenblokk ved forlengelses- eller gjenutstedelsesundersøkelse, kan godkjenning vurderes etter nøye oppfølging og etter en observasjonsperiode på minst 12 måneder.

2.4(f) Søkere med 1. grads AV-blokk Mobitz type 1 kan godkjennes når underliggende sykdom er utelukket. Søkere med Mobitz type 2 eller totalt AV-blokk skal ikke godkjennes. Godkjenning kan vurderes av flymedisinsk seksjon i henhold til punkt 2.4.1.

2.4(g) Søkere med bred- eller smalkomplex tachycardi skal ikke godkjennes. Godkjenning kan vurderes av flymedisinsk seksjon i henhold til punkt 2.4.1.

2.4(h) Søkere som har gjennomgått ablasjonsbehandling skal ikke godkjennes. Godkjenning kan vurderes av flymedisinsk seksjon i henhold til punkt 2.4.1. (se punkt 2.4.4).

2.4.4 Godkjenning av søkere som har gjennomgått vellykket kateterablasjon kan skje tidligst etter ett år, med mindre elektrofysiologisk undersøkelse minst to måneder etter ablasjonsbehandlingen viser et tilfredsstillende resultat.

2.4(i) Søkeres med ventrikulær pre-exitasjon, f.eks. Wolff-Parkinson-White-syndrom, skal ikke godkjennes med mindre kardiologisk vurdering bekrefter at søkeren oppfyller kravene i punkt 2.4.5.

2.4.5(a) Godkjenning vurderes av flymedisinsk seksjon etter et tilfredsstillende resultat av relevant kardiologisk undersøkelse slik som i 2.4.1.

2.4.5(b) Symptomfrie søkere med pre-exitasjon kan vurderes godkjent av flymedisinsk seksjon når en elektrofysiologisk undersøkelse, herunder autonom stimulasjon med legemiddel, ikke avdekker induserbar re-entry tachykardi, og når forekomst av multiple ledningsbunter er utelukket.

2.4.5(c) Holter-registrering skal ikke vise tendens til symptomgivende eller asymptomatisk tachyarrytmi.

2.4(j) Søkere med endokardial pacemaker skal ikke godkjennes med mindre kardiologisk vurdering bekrefter at kravene i punkt 2.4.6 er oppfylt.

2.4.6 Søkere med endokardial pacemaker kan vurderes for forlengelse/gjenutstedelse av legeattest tre måneder etter implantasjon forutsatt:

- (1) fravær av annen diskvalifiserende sykdom;
- (2) bipolar ledningssystem er anvendt;
- (3) søkeren ikke er avhengig av pacemaker, det betyr at inkapasitering på grunn av hjertestans er usannsynlig;
- (4) at symptombegrensende arbeids-EKG til Bruce stadium 4 eller tilsvarende belastning ikke viser tegn til myokardisjemi. Scintigrafi kan være nyttig ved forekomst av ledningsforstyrrelse/pacemaker komplekser i hvile-EKG.

(5) regelmessig oppfølging hos kardiolog godkjent av flymedisinsk seksjon med kontroll av pacemaker og Holter-monitor, hvis indisert;

(6) erfaring viser at pacemakersvikt oftest skjer i løpet av de første tre måneder etter implantasjon. Derfor skal ikke gjenutstedelse skje før utløpet av denne perioden. Det er kjent at operasjonelt utstyr kan interferere med pacemakers funksjon. Derfor skal pacemakere som brukes, være undersøkt slik at interferens i det

*operasjonelle rom ikke påvirker pacemakeren. Tekniske data om pacemakeren skal være tilgjengelige fra produsenten.*

### **EMCR 2.5: Hjerne- og kretsløp – Generelt**

2.5(a) Søkere med perifer kretsløpslidelse før eller etter kirurgi skal ikke godkjennes. Hvis det ikke foreligger betydningsfull svekkelse, kan flymedisinsk seksjon vurdere godkjenning i henhold til punkt 2.5.1(a).

*2.5.1(a) Flymedisinsk seksjon kan vurdere godkjenning hvis det ikke er tegn til betydningsfull koronarsykdom, eller tegn til betydningsfullt aterosklerose med funksjonell svekkelse i organet som forsynes (med blod). Vurderingen omfatter arbeids-EKG og undersøkelse med ultralyd.*

2.5(b) Søkere med aneurisme i bryst- eller buk- eller aorta før eller etter kirurgi skal ikke godkjennes. Søkere med infrarenalt aorta-aneurisme kan vurderes godkjent av flymedisinsk seksjon ved gjenutstedelses- eller forlengelsesundersøkelser i henhold til punkt 2.5.1(b).

*2.5.1(b) Etter komplikasjonsfri operasjon for infrarenalt aorta-aneurisme, kan flymedisinsk seksjon vurdere godkjenning hvis søkeren ikke har sykdom i karotid- og koronararteriene.*

2.5(c) Søkere med klinisk betydningsfull hjerteklaffefeil skal ikke godkjennes.

*2.5.1(c) Bilyder over hjertet som ikke har en tilfredsstillende forklaring skal vurderes av flymedisinsk seksjon etter utredning av kardiolog som er godkjent av flymedisinsk seksjon. Hvis bilyden anses betydningsfull, skal videre utredning omfatte 2D Doppler ekkokardiografi.*

2.5(d) Søkere med en minimal hjerteklaffefeil kan godkjennes av flymedisinsk seksjon etter kardiologisk vurdering i henhold til punkt 2.5.1(c) og (d).

*2.5.1(d) Klaffefeil*

*(1) Bicuspid aortaklaff kan aksepteres uten begrensning hvis andre abnormiteter ved hjerte eller aorta kan utelukkes, men det kreves kontroll hvert annet år med ekkokardiografi.*

*(2) Aortastenose (mindre enn 25 mm Hg trykkforskjell eller Doppler strømningshastighet mindre enn 2 m pr. sekund) kan aksepteres. Årlig kontrollundersøkelse kreves med 2D Doppler ekkokardiografi hos en kardiolog som er godkjent av flymedisinsk seksjon.*

*(3) Aortainsuffisiens (regurgitasjon) er bare akseptabel uten begrensning hvis den er minimal. Det skal ikke være noen abnormitet av aorta ascendens på 2D Doppler ekkokardiografi. Årlig vurdering skal utføres av en kardiolog godkjent av flymedisinsk seksjon.*

*(4) Reumatisk mitralvitium er vanligvis diskvalifiserende. Mitralklaffeprolaps og mild mitralinsuffisiens kan godkjennes. Søkere med midtsystolisk klukk trenger vanligvis ingen begrensning. Søkere med minimal ukomplisert regurgitasjon kan godkjennes under forutsetning av regelmessig kardiologisk oppfølging.*

*(5) Søkere med tegn til volumbelastning av venstre ventrikel som gir seg til syne med øket endediastolisk diameter, skal ikke godkjennes.*

2.5(e) Søkere som har gjennomgått hjerteklaffekirurgi eller har fått innsatt ny hjerteklaff, skal ikke godkjennes. Særlig vellykkede tilfelle kan godkjennes av flymedisinsk seksjon etter kardiologisk vurdering i henhold til punkt 2.5.1(e)

*2.5.1(e) Hjerteklaffekirurgi*

*(1) Asymptomatiske søkere kan godkjennes av flymedisinsk seksjon seks måneder etter klaffekirurgi så fremt:*

*(i) det er normal klaffe- og ventrikkelfunksjon bedømt ved 2D Doppler ekkokardiografi;*

*(ii) tilfredsstillende symptombegrenset arbeids-EKG, eller tilsvarende;*

*(iii) dokumentert fravær av koronar hjertesykdom etter tilfredsstillende revaskularisering;*

*(iv) uten behov for kardioaktiv legemiddelbehandling;*

*(v) årlig kardiologisk oppfølging kreves hos kardiolog godkjent av flymedisinsk seksjon med arbeids-EKG og 2D-ekkokardiografi*

*(2) Søkere med implantert mekanisk klaffer kan godkjennes hvis det dokumenteres god kontroll av antikoagulasjonsbehandlingen. Alder bør tas i betraktning ved risikobedømmelsen.*

2.5(f) Systemisk antikoagulasjonsbehandling for lungeemboli og DVT er diskvalifiserende. Antikoagulasjon for mulig arteriell tromboemboli er diskvalifiserende. Ved lungeemboli kreves full utredning. Søkere kan vurderes godkjent av flymedisinsk seksjon i henhold til punkt 2.5.2.

*2.5.2 Etter full utredning av søkere med antikoagulasjonsbehandling for lungeemboli eller DVT, kan godkjenning skje hvis antikoagulasjonsbehandlingen er under god kontroll med uttalelse fra en spesialist godkjent av flymedisinsk seksjon. Subkutan heparinbehandling kan aksepteres etter tilfredsstillende uttalelse fra en spesialist godkjent av flymedisinsk seksjon.*

2.5(g) Søkere med sykdomstilstand i perikard, myokard eller endokard skal ikke godkjennes før komplett restitusjon er oppnådd eller etter kardiologisk utredning i henhold til punkt 2.5.3.

*2.5.3 Søkere med abnormiteter i perikard, myokard og endokard, primært eller sekundært, skal ikke godkjennes før klinisk avklaring har funnet sted. Hjerne-/kretsløpsundersøkelser hos en kardiolog godkjent av flymedisinsk seksjon, kan omfatte 2D Doppler ekkokardiografi, arbeids-EKG, 24-timers EKG-registrering, myokardscintigrafi og koronar angiografi.*

2.5(h) Søkere med medfødte hjertelidelser, før eller etter korrigerende kirurgi, skal vanligvis ikke godkjennes. Søkere med minimale hjertefeil kan godkjennes av flymedisinsk seksjon etter kardiologisk utredning i henhold til punkt 2.5.4.

*2.5.4 Søkere med medfødte hjertelidelser som også omfatter dem som er korrigert ved kirurgi, skal vanligvis ikke godkjennes med mindre funksjonsforstyrrelsen er uvesentlig og uten behov for behandling med legemiddel. Flymedisinsk seksjon skal kreve kardiologisk vurdering. Utredning kan omfatte 2D Doppler ekkokardiografi, arbeids-EKG og 24-timers EKG-registrering. Regelmessig kardiologisk kontroll skal kreves og hyppigheten bør bestemmes av en kardiolog godkjent av flymedisinsk seksjon.*

2.5(i) Søkere som har gjennomgått hjerte-/lungetransplantasjon skal ikke godkjennes.

2.5(j) Søkere med residiverende vasovagal synkope skal ikke godkjennes. Godkjenning kan vurderes av flymedisinsk seksjon hos søkere som har en sykehistorie i samsvar med punkt 2.5.5.

*2.5.5 Søkere med residiverende episoder med synkope skal undersøkes slik:*

*(a) symptombegrensede 12 avlednings EKG til Bruce protokoll stadium IV, eller tilsvarende, som en spesialist godkjent av flymedisinsk seksjon tolker som normalt. Hvis hvile-EKG er unormalt, skal det kreves utført myokardscintigrafi/stress ekkokardiografi.*

*(b) 2D Doppler ekkokardiogram skal ikke vise betydningsfull selektiv kammerforstørrelse eller strukturell eller funksjonell abnormitet av hjertet, klaffer eller myokard.*

*(c) En 24-timers EKG-registrering skal ikke vise ledningsforstyrrelse, rytmeforstyrrelse eller tegn til myokardisjemi.*

*(d) Undersøkelsen av søkere kan omfatte Tilt-test utført etter standard protokoll, som en spesialist godkjent av flymedisinsk seksjon oppfatter å være uten tegn til vasomotorisk instabilitet.*

*Vanligvis vil det være indikasjon for neurologisk utredning*

### **EMCR 3: Respirasjonsorganer**

#### **3.1: Generelt**

3.1(a) En søker til eller innehaver av legeattest for flygeleder skal ikke ha noen sykdomstilstand i respirasjonssystemet, medfødt eller ervervet, som kan tenkes å påvirke sikker utøvelse av sertifikatets rettigheter.

3.1(b) Posterior/anterior røntgenundersøkelse av brystkassen skal utføres på klinisk indikasjon.

3.1(c) Lungefunksjonsundersøkelse (se punkt 3.1.1) skal utføres ved førstegangs undersøkelse. Søkere med betydningsfull innskrenkning i lungefunksjonen skal ikke godkjennes.

3.1.1 Spirometrisk undersøkelse kreves ved førstegangs undersøkelse for legeattest for flygeleder. En FEV1/FVC-ratio mindre enn 70 % krever utredning hos spesialist i lungesykdommer.

*3.1(d) Enhver betydningsfull abnormitet krever oppfølgende vurdering hos en spesialist i lungesykdommer.*

#### **EMCR 3.2: Sykdommer i respirasjonsorganer**

3.2(a) Søkere med betydningsfull kronisk obstruktiv luftveissykdom skal ikke godkjennes. Ved behov skal søkere henvises til spesialist i lungesykdommer for vurdering.

3.2(b) Søkere med reaktiv luftveislidelse (astma bronkiale) som krever behandling med legemiddel, skal vurderes i henhold til punkt 3.2.1.

*3.2.1 Søkere som har hatt gjentatte astmaanfall, skal ikke godkjennes. Utstedelse av legeattest for flygeleder kan vurderes av flymedisinsk seksjon hvis søkeren har mild astma, med akseptable lungefunksjonsundersøkelser og med legemiddelbehandling forenelig med sikker utførelse av sertifikatets rettigheter.*

3.2(c) Søkere med aktiv inflammatorisk sykdom i respirasjonsorganene skal midlertidig ikke godkjennes.

3.2(d) Søkere med sarkoidose skal ikke godkjennes (se punkt 3.2.2).

*3.2.2 Godkjenning kan vurderes av flymedisinsk seksjon hvis sykdommen er:*

*(a) fullstendig utredet med hensyn til mulig systemisk utbredelse; og*

*(b) begrenset til hilus lymfadenopati og søkeren ikke er under behandling med legemiddel.*

3.2(e) Godkjenning av søkere med spontan pneumothorax avhenger av resultatet av full utredning (se punkt 3.2.3).

#### **3.2.3 Spontan pneumothorax**

*3.2.3(a) Godkjenning etter en fullstendig restituert enkeltepisode med spontan pneumothorax kan aksepteres etter en observasjonstid og etter foretatt fullstendig utredning som omfatter MRI eller tilsvarende.*

*3.2.3(b) Flymedisinsk seksjon kan vurdere forlengelse eller gjenutstedelse etter seks uker hvis søkeren er fullstendig restituert etter en enkeltstående episode med spontan pneumothorax.*

*3.2.3(c) Residiverende spontan pneumothorax er diskvalifiserende. Flymedisinsk seksjon kan vurdere godkjenning etter kirurgisk inngrep med tilfredsstillende resultat.*

3.2(f) Søkere som har gjennomgått større kirurgiske inngrep på brystkassen, skal ikke godkjennes før følgene av operasjonen ikke lenger kan tenkes å påvirke sikker utøvelse av sertifikatets rettigheter (se punkt 3.2.4). Den underliggende patologi som gjorde kirurgi nødvendig skal vurderes i forbindelse med forlengelse eller gjenutstedelse.

3.2.4 *Flymedisinsk seksjon kan vurdere forlengelse eller gjenutstedelse etter pneumonektomi eller thoraxkirurgi av mindre omfang med tilfredsstillende resultat og etter fullstendig utredning som omfatter MRI eller tilsvarende.*

3.2(g) Søkere med lungeemfysem skal ikke godkjennes (se punkt 3.2.5).

3.2.5 *Godkjenning kan vurderes av flymedisinsk seksjon hvis tilstanden ikke gir betydningsfulle symptomer.*

3.2(h) Søkere med aktiv lungetuberkulose skal ikke godkjennes (se punkt 3.2.6).

3.2.6 *Søkere med stumme eller helte lesjoner kan godkjennes.*

3.2(i) Søkere som lider av eksessiv dagtrøtthet samt søvnapnøsyndrom skal ikke godkjennes. (se punkt 3.2.7).

3.2.7 *Søkere som lider av søvnapnø kan godkjennes hvis symptomene kontrolleres ved tilfredsstillende behandling.*

#### **EMCR 4: Fordøyelsesorganer**

##### **4.1: Generelt**

4.1 En søker til eller innehaver av legeattest for flygeleder skal ikke ha noen funksjonell eller strukturell sykdom i mage- og tarmkanalen eller tilknyttede organer som kan tenkes å påvirke sikker utøvelse av sertifikatets rettigheter.

##### **EMCR 4.2: Sykdommer i fordøyelsesorganer**

4.2(a) Søkere med tilbakevendende dyspeptiske problemer som krever behandling med legemiddel skal ikke godkjennes (se imidlertid punkt 4.2.1(a) og (b)).

4.2.1(a) *Residiverende dyspepsi som krever behandling med legemiddel skal undersøkes invasivt (røntgenologisk eller endoskopisk). Laboratorieprøver skal omfatte hemoglobin og undersøkelse av blod i avføringen. Ved påvisning av sår eller betydningsfull betennelse kreves dokumentasjon for helbredelse før flymedisinsk seksjon vedtar forlengelse eller gjenutstedelse.*

4.2(b) Pankreatitt er diskvalifiserende (se imidlertid punkt 4.2.1(b) og (c)).

4.2.1(b) *Godkjenning kan vurderes av flymedisinsk seksjon hvis årsaken eller obstruksjonen (f.eks. legemiddel, gallestein) er fjernet.*

4.2.1(c) *Alkohol kan være årsak til dyspepsi og pankreatitt. Når det er indisert kreves full utredning av bruk/misbruk av alkohol.*

4.2(c) Søkere med påviste multiple symptomgivende gallesteiner eller en enkelt stor gallestein skal ikke godkjennes før effektiv behandling har funnet sted (se punkt 4.2.2).

4.2.2 *En enkelt stor gallestein kan være forenlig med utstedelse etter vurdering av flymedisinsk seksjon. En person med asymptomatiske multiple gallesteiner kan vurderes godkjent i påvente av undersøkelse.*

4.2(d) En søker med sykehistorie eller klinisk diagnose som viser akutt eller kronisk inflammatorisk tarmsykdom (regional ileitt, ulcerøs kolitt, divertikulitt) skal ikke godkjennes (se punkt 4.2.3).

4.2.3 *Godkjenning kan vurderes av flymedisinsk seksjon under forutsetning av at sykdommen er i remisjon og stabil, eventuelt med nødvendig minimal behandling med legemiddel. Regelmessig kontroll kreves.*

4.2(e) En søker med brokk som kan føre til komplikasjoner og inkapasitet skal ikke godkjennes.

4.2(f) En søker med senvirkninger etter sykdom eller kirurgisk inngrep i noe avsnitt av fordøyelseskanalen eller tilknyttede organer som kan føre til plutselig inkapasitet, særlig obstruksjon på grunn av sammenvoksning eller trykk, skal ikke godkjennes.

4.2(g) Søkere som i fordøyelseskanalen eller tilknyttede organer har gjennomgått kirurgi som omfatter total eller delvis fjerning eller forflytning av noen av disse organer, skal ikke godkjennes (se punkt 4.2.4).

4.2.4 *Etter omfattende abdominal kirurgi er det usannsynlig at søkeren vil være skikket til å gjenoppta arbeidet før det har gått minimum tre måneder. Flymedisinsk seksjon kan vurdere tidligere gjenutstedelse hvis helbredelsen er fullstendig, søkeren er symptomfri og det er minimal risiko for senvirkninger eller tilbakefall og følgene av operasjonen ikke lenger vil påvirke sikker utøvelse av sertifikatets rettigheter.*

##### **EMCR 5: Stoffskifte-, ernærings- og endokrine sykdommer**

5.1(a) En søker til eller innehaver av legeattest for flygeleder skal ikke ha noen funksjonell eller strukturell stoffskifte-, ernærings- eller endokrin sykdom som kan tenkes å påvirke sikker utøvelse av sertifikatets rettigheter.

5.1(b) En søker med stoffskifte-, ernærings- eller endokrin funksjonssvikt skal ikke godkjennes (se punkt 5.1.1).

5.1.1 *Godkjenning kan vurderes av flymedisinsk seksjon hvis tilstanden er asymptomatisk, klinisk kompensert og stabil med eller uten supplerende behandling, og ved regelmessig kontroll hos kyndig spesialist.*

5.1(c) Endokrin kirurgi medfører uskikkethet. Godkjenning kan vurderes av flymedisinsk seksjon etter fullstendig bedring slik som omtalt i punkt 5.1.1.

5.1(d) Søkere med insulinkrevende diabetes mellitus (sukkersyke) skal ikke godkjennes (se punkt 5.1.2 og 5.1.3).

5.1.2 *Glykosuri og patologiske blodsukknivåer krever utredning. Flymedisinsk seksjon kan vurdere godkjenning hvis glukosetoleransen er normal (lav nyreterskel) eller ved nedsatt glukosetoleranse uten diabetisk patologi som behandles med diett og som blir regelmessig kontrollert.*

5.1(e) Søkere med diabetes som krever insulinbehandling godkjennes ikke.

5.1(f) Bruk av antidiabetisk legemiddelbehandling er diskvalifiserende (se punkt 5.1.3)

5.1.3 *Bruk av biguanider og/eller alfa-glukosidase blokker kan godkjennes for type 2 diabetes siden disse ikke forårsaker hypoglykemi.*

**EMCR 6: Hematologi**

6.1(a) En søker til eller innehaver av legeattest for flygeleder skal ikke ha noen hematologisk sykdom som kan tenkes å påvirke sikker utøvelse av sertifikatets rettigheter.

6.1(b) Blodprøver skal inngå i førstegangs undersøkelse for legeattest, ved forlengelse eller gjenutstedelse med 4-års intervaller inntil fylte 40 år, deretter hvert annet år og på klinisk indikasjon (se punkt 6.1.1).

*6.1.1 Spesifikke undersøkelser som skal gjøres bestemmes av flymedisinsk seksjon.*

*6.1.2 Anemier som avdekkes ved nedsatt hemoglobin, krever utredning. Anemi som ikke responderer på behandling, er diskvalifiserende. Flymedisinsk seksjon kan vurdere utstedelse i tilfelle hvor den primære årsak er tilfredsstillende behandlet (f.eks. jernmangel eller B12-mangel) og hemoglobin er stabilisert (anbefalt område 11 g/dl–17 g/dl), eller hvor thalassemia eller hemoglobinopati er diagnostisert uten en problematisk sykehistorie og full funksjonell skikkethet kan demonstreres.*

6.1(c) En søker med betydningsfull lokal eller generalisert lymfeknutesvulst og annen betydningsfull blodsykdom skal ikke godkjennes (se punkt 6.1.3.).

*6.1.3 Lymfadenopati krever utredning. Flymedisinsk seksjon kan vurdere godkjenning i tilfelle av akutt infeksjons årsak som er fullstendig helbredet eller Hodgkins lymfom som er behandlet og i fullstendig remisjon. På grunn av langtids bivirkning av enkelte kjemoterapeutiske legemidler, skal det tas hensyn til behandlingsregimet som er anvendt.*

6.1(d) En søker med akutt leukemi skal ikke godkjennes. Førstegangs søkere med kronisk leukemi skal ikke godkjennes (ved forlengelse eller gjenutstedelse se punkt 6.1.4).

*6.1.4 Ved tilfelle av kronisk leukemi kan flymedisinsk seksjon vurdere forlengelse eller gjenutstedelse hvis diagnosen er kronisk lymfatisk, stadium 0, I (og muligvis II) uten anemi og ved akseptabel behandling, eller «hairy cell»-leukemi og stabil tilstand med normal hemoglobin og blodplater. Det kreves regelmessig kontroll.*

6.1(e) En søker med betydningsfull forstørrelse av milten skal ikke godkjennes (se punkt 6.1.5).

*6.1.5 Splenomegali krever utredning. Flymedisinsk seksjon kan vurdere godkjenning når forstørrelsen er minimal, stabil og ingen assosiert patologi foreligger (f.eks. behandlet kronisk malaria), eller hvis forstørrelsen er minimal og assosiert med annen akseptabel sykdom (f.eks. Hodgkin lymfom i remisjon). Splenomegali behøver ikke forhindre godkjenning, men må vurderes på individuelt grunnlag.*

6.1(f) En søker med betydningsfull polycytemi skal ikke godkjennes (se punkt 6.1.6). Godkjenning kan vurderes av flymedisinsk seksjon hvis tilstanden er fullt kontrollert og tilfredsstillende oppfølgende rapporter er mottatt.

*6.1.6 Polycytemi krever utredning. Flymedisinsk seksjon kan vurdere godkjenning hvis tilstanden er stabil og det ikke kan påvises assosiert patologi.*

6.1(g) En søker med en koagulasjonsdefekt skal ikke godkjennes (se punkt 6.1.7 og 6.1.8).

*6.1.7 Betydningsfulle koagulasjonsdefekter krever utredning. Flymedisinsk seksjon kan vurdere godkjenning hvis det ikke foreligger sykehistorie med betydningsfull blødning eller trombotiske episoder og hematologiske data indikerer at det er sikkert å gjøre slik.*

*6.1.8 Hvis antikoagulasjonsbehandling eller legemiddel er forordnet, skal veiledningen i 2.5.2 følges*

**EMCR 7: Urinveisorganer**

7.1(a) En søker til eller innehaver av legeattest for flygeleder skal ikke ha noen funksjonell eller strukturell sykdom av urinveiene eller tilknyttede organer som kan tenkes å påvirke sikker utøvelse av sertifikatets rettigheter.

7.1(b) En søker som viser tegn på en organisk nyresykdom, skal ikke godkjennes. Urinanalyse skal inngå i alle medisinske undersøkelser. Urinen skal være normal og ikke inneholde elementer av patologisk betydning. Spesiell oppmerksomhet skal vises sykdom som affiserer urinveier og kjønnsorganer (se punkt 7.1.1).

*7.1.1 Patologisk funn i urinen krever utredning. Undersøkelser skal foretas ved proteinuri, hematuri og glukosuri.*

7.1(c) En søker som viser tegn til nyrestein, skal ikke godkjennes (se punkt 7.1.2).

*7.1.2 En asymptomatisk stein eller sykehistorie med nyrekolikk krever utredning. Etter utført behandling kan godkjenning vurderes under forutsetning av passende oppfølging som skal bestemmes av en spesialist godkjent av flymedisinsk seksjon. Reststein er diskvalifiserende med mindre den er lokalisert slik at den sitter fast og det er usannsynlig at den flytter seg og utløser symptomer.*

7.1(d) En søker med seinfølger etter sykdom eller kirurgiske inngrep på nyrer eller urinveier som kan tenkes å forårsake inkapasitet, skal ikke godkjennes. En søker med velkompensert nefrektomi uten hypertensjon eller uremi kan vurderes godkjent (se punkt 7.1.3).

*7.1.3 Større urinveiskirurgi er diskvalifiserende i minimum tre måneder. Flymedisinsk seksjon kan vurdere godkjenning hvis søkeren er helt symptomfri og det er minimal risiko for sekundære komplikasjoner eller tilbakefall.*

7.1(e) En søker som har gjennomgått et større kirurgisk inngrep på urinveisorganene som omfatter total eller partiell fjerning eller forflytting av et organ, skal ikke godkjennes inntil følger av operasjonen ikke lenger kan antas å forårsake inkapasitet (se punkt 7.1.3 og 7.1.4).

*7.1.4 Nyretransplantasjon eller total cystektomi er diskvalifiserende ved førstegangs søknad. Flymedisinsk seksjon kan vurdere gjenutstedelse eller forlengelse i tilfelle med:*

7.1.4(a) nyretransplantasjon som er fullt ut kompensert og tolereres med minimal immuno-suppressiv behandling etter minst 12 måneder; og

7.1.4(b) total cystektomi, som fungerer tilfredsstillende uten tegn på tilbakefall av primær patologi.

### **EMCR 8: Seksuelt overførte sykdommer og andre infeksjoner**

8.1(a) En søker til eller innehaver av legeattest for flygeleder skal ikke ha noen sykehistorie eller klinisk diagnose som omfatter seksuelt overført sykdom eller annen infeksjon som kan tenkes å påvirke sikker utøvelse av sertifikatets rettigheter (se punkt 8.1.1).

8.1.1 *Spesiell oppmerksomhet skal rettes mot sykehistorie eller kliniske tegn som tyder på:*

- (1) HIV-positivitet,
- (2) nedsatt immunforsvar,
- (3) smittsom hepatitt, eller
- (4) syfilis.

8.1(b) En søker som er HIV-infisert med symptomer på aktiv sykdom som AIDS, AIDS relatert kompleks, eller sentralnervøs affeksjon, skal ikke godkjennes. Gjenutstedelse og forlengelse til asymptomatiske HIV-positive søkere kan vurderes i henhold til punkt 8.1.1 til 8.1.3.

8.1.2 *Det er ikke krav om HIV-test, men test kan utføres på klinisk indikasjon. Når positivitet er påvist, skal det gjennomføres omfattende undersøkelser og oppfølging for å gjøre det mulig for søkere å fortsette i arbeid, forutsatt at nødvendig grad av sikkerhet ved utøvelsen av sertifikatets rettigheter er tilstede. Behandling må vurderes på individuell basis med hensyn til effekt og bivirkninger av spesialist godkjent av flymedisinsk seksjon.*

8.1.3 *Plutselig inkapasitet ved krampeanfallet og ikke synlig inkapasitet på grunn av kognitiv dysfunksjon er kjente manifestasjoner ved HIV-sykdom, slik at omfattende neurologisk undersøkelse bør gjennomføres som en del av oppfølgende vurdering av slike individer.*

8.1(c) Diagnosen syfilis er ikke diskvalifiserende. Symptomer og komplikasjoner som følge av sykdommen som kan påvirke sikker utøvelse av sertifikatets rettigheter, er diskvalifiserende (se punkt 8.1.4).

8.1.4 *Flymedisinsk seksjon kan vurdere godkjenning av søkere som er behandlet og er fullstendig helbredet av sykdommens primære og sekundære stadier.*

### **EMCR 9: Gynekologi og obstetrik**

9.1(a) En søker til eller innehaver av legeattest for flygeleder skal ikke ha noen funksjonell eller strukturell obstetrisk eller gynekologisk tilstand som kan tenkes å påvirke sikker utøvelse av sertifikatets rettigheter.

9.1(b) Når obstetrisk utredning bekrefter en normal graviditet, kan søkeren kjennes skikket inntil utgangen av 34. svangerskapsuke.

9.1.1 *Flymedisinsk seksjon eller flylegen etter flymedisinsk seksjons anvisning, bør skriftlig varsle søkeren og hennes lege om de potensielle komplikasjoner som svangerskapet kan medføre.*

9.1.2 *Sertifikatet for flygeleder kan gis fornyet gyldighet etter fullført eller avsluttet svangerskap og det foreligger bekreftelse på full restitusjon.*

9.1(c) En søker som har gjennomgått en større gynekologisk operasjon, skal ikke godkjennes (se punkt 9.1.3).

9.1.3 *Større gynekologiske, kirurgiske inngrep er vanligvis diskvalifiserende. Flymedisinsk seksjon kan vurdere godkjenning ved gjenutstedelse og forlengelse hvis innehaveren er fullstendig symptomfri og det er minimal risiko for seinkomplikasjoner eller tilbakefall og følgene av operasjonen ikke antas å påvirke sikker utøvelse av sertifikatets rettigheter.*

### **EMCR 10: Muskuloskeletale helsekrav**

10.1(a) En søker til eller innehaver av legeattest for flygeleder skal ikke ha noen abnormitet i knokler, ledd, muskler eller sener, medfødt eller ervervet, som kan tenkes å påvirke sikker utøvelse av sertifikatets rettigheter (se punkt 10.1.1 og 10.1.2).

10.1.1 *Avvik i fysiske ferdigheter, blant annet som følge av overvekt, eller muskelsvakhet, kan gjøre medisinsk vurdering nødvendig (sett i sammenheng med innretningen av arbeidsplassen) etter anvisning av flymedisinsk seksjon.*

10.1.2 *Muskulær dysfunksjon, amputasjoner, misdannelser, funksjonstap og progressiv osteoartritt skal vurderes på individuell basis. Flymedisinsk seksjon besørger dette utført i samarbeid med kyndig operativ ekspert som kjenner kompleksiteten i oppgavene som arbeidet omfatter.*

10.1(b) En søker som lider av alvorlig overvekt skal ikke godkjennes (se punkt 10.1.3)

10.1.3 *Søkerens alder og kroppsmasseindeks bør tas i betraktning ved bedømmelsen.*

10.1(c) Søkere med osteoartritt og progressiv seneskade som medfører funksjonell svikt skal ikke godkjennes (se punkt 10.1.4).

10.1.4 *Osteoartritt eller progressiv seneskade kan være medfødt eller ervervet. Enhver funksjonssvikt bør vurderes ut fra dets betydning for vedkommendes evne til å arbeide sikkert på arbeidsplassen. Legemidler som er diskvalifiserende skal ikke anvendes (se punkt 10.1.2)*

*10.1.5 Ved forlengelse eller gjenutstedelse i tilfelle tap av ekstremiteter, med eller uten protese, kan flymedisinsk seksjon vurdere godkjenning når kartlegging av arbeidsplassen er gjennomført (se punkt 10.1.2).*

### **EMCR 11: Psykiatriske og psykologiske helsekrav**

#### **EMCR 11.1: Psykiatriske helsekrav**

11.1(a) En søker til eller innehaver av legeattest for flygeleder skal ikke ha en sykehistorie eller klinisk diagnose som viser psykiatrisk sykdom eller tilstand, akutt eller kronisk, medfødt eller ervervet, som kan tenkes å påvirke sikker utøvelse av sertifikatets rettigheter.

11.1(b) Spesiell oppmerksomhet skal vises følgende:

- (1) psykotiske symptomer,
- (2) stemningsforstyrrelser,
- (3) personlighetsforstyrrelser, særlig hvis de er alvorlige nok til å ha resultert i ukontrollerte reaksjoner,
- (4) mental abnormitet og nevrose,
- (5) bruk av psykoaktive medikamenter eller andre substanser, eller misbruk av alkohol, med eller uten avhengighet.

11.1(c) Kronisk etablert lidelse med psykotiske symptomer er diskvalifiserende (se punkt 11.1.2).

*11.1.2 Godkjenning av legeattest kan bare vurderes hvis det overfor flymedisinsk seksjon kan dokumenteres tilfredsstillende at diagnosen var ukorrekt, eller i tilfelle av en enkeltstående toksisk utløst episode.*

11.1(d) Kronisk etablert nevrose er diskvalifiserende (se 11.1.3).

*11.1.3 Flymedisinsk seksjon kan vurdere godkjenning etter undersøkelse hos spesialist i psykiatri godkjent av flymedisinsk seksjon, og når legemiddelbehandling har vært seponert i en passende periode.*

11.1(e) En enkel selvødeleggende handling eller gjentatte ukontrollerte handlinger er diskvalifiserende (se punkt 11.1.4).

*11.1.4 Flymedisinsk seksjon kan vurdere godkjenning etter full utredning av et kasus og skal kreve psykologisk eller psykiatrisk oppfølging.*

11.1(f) Alkoholmisbruk og misbruk av psykoaktive stoffer med eller uten avhengighet er diskvalifiserende (se punkt 11.1.5).

*11.1.5 Godkjenning kan vurderes av flymedisinsk seksjon etter en periode på to år med dokumentert avhold og uten bruk av stoffer. Forlengelse eller gjenutstedelse på et tidligere tidspunkt kan vurderes av flymedisinsk seksjon når behandling og oppfølging omfatter:*

- (a) behandling i institusjon;*
- (b) oppfølging av spesialist i psykiatri godkjent av flymedisinsk seksjon; og*
- (c) løpende oppfølging som omfatter blodprøver og rapporter fra foresatte over en periode på tre år.*

#### **EMCR 11.2: Psykologiske helsekrav**

11.2(a) En søker som viser manglende evne til å mestre stress eller stressrelaterte problemer i en slik grad at symptomene med sannsynlighet vil påvirke vedkommendes evne til å utøve sertifikatets rettigheter på en sikker måte, skal ikke godkjennes (imidlertid, se punkt 11.2.1 og 11.2.2).

*11.2.1 Sammen med psykoterapi kan psykologisk utredning gi psykiateren mulighet til å gi en sammenfattende vurdering.*

*11.2.2 Hvis det rapporteres stressrelaterte problemer som med sannsynlighet kan påvirke sikker utøvelse av sertifikatets rettigheter, kan det kreves psykologisk utredning hos en kyndig spesialist godkjent av flymedisinsk seksjon (se punkt 11.2(c)).*

11.2(b) En søker eller innehaver av legeattest for flygeleder skal ikke fremvise noen etablert psykologisk svikt som med sannsynlighet kan påvirke sikker utøvelse av sertifikatets rettigheter (se punkt 11.2.2 til 11.2.4)

11.2.3 Å mestre stress omfatter følgende:

- (a) mestre stor arbeidsbyrde*
- (b) mestre kjedsomhet*
- (c) «roe seg ned» etter arbeid*
- (d) kontrollere angst og sinne*
- (e) håndtere kritiske hendelser.*

*Hvis det er indikasjon på manglende dyktighet eller hendelser relatert til noen av de ovennevnte punkter, bør søkeren henvises til kyndig spesialist godkjent av flymedisinsk seksjon (se punkt 11.2(c)).*

11.2(c) Når en psykologisk vurdering er nødvendig, skal den utføres av en flypsykolog godkjent av flymedisinsk seksjon eller en psykolog med omfattende kunnskap om arbeidsforholdene for flygeledere. Undersøkelsen skal når den er nødvendig, rekvireres av neurolog eller psykiater (se punkt 11.2.4 og 11.2.5).

*11.2.4 En psykologisk undersøkelse kan rekvireres av flymedisinsk seksjon som del av, eller i tillegg til spesialistundersøkelse hos neurolog eller psykiater, når flylegen eller myndigheten mottar verifisert informasjon fra en kjent kilde som avdekker tvil hva angår mental skikket eller personlighet hos et individ. Kilden for denne informasjonen kan være uhell eller hendelser, vanskeligheter ved opplæring eller ferdighetskontroll, mangel på kunnskap som er nødvendig for sikker utøvelse av sertifikatets rettigheter.*

*11.2.5 Den psykologiske vurdering bør være omfattende og kan inneholde sykehistorie, livshistorie og testing av holdninger i tillegg til personlighetstester og psykologisk intervju.*

**EMCR 12: Neurologiske helsekrav**

12.1(a) En søker til eller innehaver av legeattest for flygeleder skal ikke ha en sykehistorie eller klinisk diagnose som viser neurologisk sykdom som kan tenkes å påvirke sikker utøvelse av sertifikatets rettigheter.

*12.1.1 Enhver progressiv sykdom i nervesystemet er diskvalifiserende, mens ubetydelig funksjonssvikt i forbindelse med en stabil (ikke progressiv) sykdom, kan godkjennes etter full utredning hos en spesialist godkjent av flymedisinsk seksjon.*

12.1(b) Følgende tilstander er diskvalifiserende:

- (1) progredierende sykdom i nervesystemet,
- (2) epilepsi,
- (3) tilstander med høy risiko for cerebral dysfunksjon.

(Se punkt 12.1.1 til 12.1.5.)

*12.1.2 Diagnosen epilepsi er diskvalifiserende. En eller flere konvulsive episoder etter fylte 5 år er diskvalifiserende. Imidlertid, hvis en søker er anfallsfri og uten legemiddel i en 10 års periode, kan godkjenning være mulig. En episode som etter full neurologisk utredning viser seg å være av en bestemt ikke-residiverende årsak, som traume eller forgiftning, kan godkjennes.*

*12.1.3 En episode med godartet Rolands anfall kan godkjennes, under forutsetning av sikker diagnose og dokumentert sykehistorie og typisk EEG-funn. Søkeren må ha vært symptomfri og uten legemiddelbehandling i mer enn 10 år.*

*12.1.4 Undersøkelse med EEG anbefales når det foreligger indikasjon på grunn av sykehistorie eller på klinisk grunnlag.*

*12.1.5 Paroxysmal EEG-abnormitet er diskvalifiserende.*

12.1(c) Forutsatt full utredning hos en spesialist godkjent av flymedisinsk seksjon kan følgende aksepteres:

- (1) bevissthetsforstyrrelse eller tap av bevissthet;
- (2) hodeskade (se punkt 12.1.6 til 12.1.7).

*12.1.6 En sykehistorie med en eller flere episoder med bevissthetsforstyrrelse er diskvalifiserende. Slike episoder kan godkjennes av flymedisinsk seksjon når full neurologisk utredning viser at årsaken ikke er residiverende.*

*12.1.7 Enhver hjerneskade skal bedømmes av flymedisinsk seksjon og bli undersøkt av spesialist i neurologi godkjent av flymedisinsk seksjon. Det må dokumenteres full restitusjon og foreligge lav risiko for epilepsi (innenfor grensene som flymedisinsk seksjon kan akseptere) før godkjenning.*

**EMCR 13: Oftalmologiske helsekrav**

13.1(a) En søker til eller innehaver av legeattest for flygeleder skal ikke ha noen abnormitet i øyefunksjonen eller tilknyttede organer eller noen aktiv patologi, medfødt eller ervervet, akutt eller kronisk, eller følger etter øyekirurgi (se punkt 13.1.2) eller skader som kan tenkes å påvirke sikker utøvelse av sertifikatets rettigheter.

*13.1.1 Spesialister i oftalmologi som brukes av flymedisinsk seksjon bør ha en grunnleggende forståelse av funksjonaliteten som forlanges av flygeledere ved utøvelsen av sertifikatets rettigheter.*

13.1(b) En utvidet øyeundersøkelse kreves ved førstegangs undersøkelse (se punkt 13.1.2).

*13.1.2 Ved førstegangs undersøkelse for legeattest for flygeleder skal det utføres en utvidet oftalmologisk undersøkelse av eller under tilsyn av en spesialist i flyoftalmologi godkjent av flymedisinsk seksjon og som skal omfatte:*

*(1) Sykehistorie*

*(2) Synsstyrke for nært, mellomavstand og fjernt, ukorrigert og med beste korreksjon hvis nødvendig;*

*(3) Objektiv refraksjon. Søkere under 25 år med hypermetropi undersøkes i cycloplegi;*

*(4) Øyemotilitet og binokulær synsstyrke;*

*(5) Fargesans;*

*(6) Synsfelt;*

*(7) Tonometri på klinisk indikasjon og ved alder over 40 år;*

*(8) Undersøkelse av ytre øye, anatomi, brytende medier (spaltlampe) og fundoskopi;*

*(9) Bedømmelse av kontrastsyn og glare sensitivitet.*

13.1(c) Rutineundersøkelse av øynene skal gjennomføres ved hver forlengelse eller gjenutstedelse av legeattest for flygeleder (se punkt 13.1.3).

*13.1.3 Ved hver flymedisinsk forlengelses- eller gjenutstedelsesundersøkelse skal søkerens synsfunksjon vurderes og øynene skal undersøkes med tanke på mulig patologi og omfatte:*

*(1) Sykehistorie;*

*(2) Synsstyrke, nært, mellomavstand og fjernt: ukorrigert og med beste optiske korreksjon hvis nødvendig;*

*(3) Morfologi ved oftalmoskopi;*

*(4) Videre undersøkelse på klinisk indikasjon. Alle unormale funn og tvilsomme tilfelle skal henvises til spesialist i flyoftalmologi godkjent av flymedisinsk seksjon.*

13.1(d) Når de funksjonelle ferdigheter ved forlengelses- eller gjenutstedelsesundersøkelser avviker tydelig fra standard (6/9 (0,7), 6/6 (1,0), N14, N5) og bare kan oppnås med korrigerende linser, skal søkeren sørge for at flylegen får en undersøkelsesrapport fra spesialist i øyesykdommer godkjent av flymedisinsk seksjon. Hvis refraksjonsfeilen er innen området +5 til -6 dioptrier, må denne undersøkelsen være utført mindre enn 60 måneder

før den aktuelle periodiske undersøkelsen. Hvis refraksjonsfeilen er større enn det angitte område, skal undersøkelsen hos spesialist i øyesykdommer være utført mindre enn 24 måneder før den aktuelle undersøkelse (se punkt 13.1.4).

*13.1.4 Undersøkelsen skal omfatte:*

- (1) Sykehistorie
- (2) Synsstyrke, nært, mellomavstand og fjernt; ukorrigert med beste optiske korreksjon hvis nødvendig; og
- (3) Refraksjon;
- (4) Okulær motilitet og binokulært syn;
- (5) Synsfelt;
- (6) Tonometri etter fylte 40 år;
- (7) Undersøkelse av ytre øye, anatomi, brytende medier (spaltlampe) og oftalmoskopi.

*Undersøkelsesresultatet skal sendes til flymedisinsk seksjon. Hvis det avdekkes patologi slik at søkerens øyehelse er tvilsom, skal videre oftalmologisk undersøkelse gjennomføres.*

13.1(e) Søker til legeattest for flygeleder som er fylt 40 år skal undersøkes med tonometri hvert 2. år, eller sende inn resultatet av tonometri som er utført mindre enn 24 måneder før angjeldende undersøkelse.

13.1(f) En søker som har fått utført refraktiv kirurgi skal ikke godkjennes (imidlertid, se punkt 13.1.5).

*13.1.5 Etter utført refraktiv kirurgi kan søker vurderes godkjent av flymedisinsk seksjon hvis:*

- (a) preoperativ refraksjon var mindre enn +5 til -6 dioptrier;
- (b) tilfredsstillende stabilitet i refraksjonen er oppnådd; (mindre enn 0,75 dioptrier daglig variasjon);
- (c) øyeundersøkelse skal ikke vise postoperative komplikasjoner;
- (d) glare sensitivitet er innen normalområdet;
- (e) mesoptisk kontrastsensitivitet ikke påvirket;
- (f) bedømmelse foretatt av spesialist i øyesykdommer oppnevnt av flymedisinsk seksjon.

13.1(g) Annen oftalmologisk kirurgi er diskvalifiserende

(se imidlertid punkt 13.1.6).

*13.1.6(a) Kataraktkirurgi. Godkjenning kan vurderes av flymedisinsk seksjon etter 2 måneder under forutsetning av at synskravene oppfylles med eller uten kontaktlinser eller intraokulær monofokal ufarget linse.*

*(b) Retinakirurgi. Godkjenning ved forlengelse eller gjenutstedelse kan vurderes av flymedisinsk seksjon vanligvis 6 måneder etter vellykket kirurgi. Godkjenning kan også aksepteres av flymedisinsk seksjon etter retinal laserbehandling. Søkeren bør etterundersøkes av øyelege hvert år.*

*(c) Glaukomkirurgi. Godkjenning kan vurderes av flymedisinsk seksjon 6 måneder etter vellykket behandling. Søkeren bør etterundersøkes av øyelege hvert halvår.*

*(d) Kirurgi av ekstraokulære muskler. Godkjenning kan vurderes av flymedisinsk seksjon etter minst 6 måneder. Søkeren skal undersøkes av øyelege godkjent av flymedisinsk seksjon*

13.1(h) Keratokonus er diskvalifiserende. Flymedisinsk seksjon kan vurdere godkjenning for forlengelse eller gjenutstedelse hvis søkeren oppfylder kravene til synsstyrke (se punkt 13.1.7).

*13.1.7 Flymedisinsk seksjon kan vurdere godkjenning ved forlengelse og gjenutstedelse ved diagnosen keratokonus under forutsetning av at:*

- (a) Synskravene oppfylles ved bruk av korrigerende linser;
- (b) Bedømmelse er foretatt av en øyelege godkjent av flymedisinsk seksjon, undersøkeshyppigheten bestemmes av flymedisinsk seksjon.

#### **EMCR 14: Synskrav**

14.1(a) Avstandssyn, med korreksjon hvis nødvendig, skal være 6/9 eller bedre på hvert øye for seg ved bruk av Snellens tavle (eller tilsvarende) under passende belysning, og det binokulære syn skal være 6/6 eller bedre (se punkt 14.1.1 nedenfor).

*14.1.1 Når kliniske funn gir mistanke om at Snellens tavle ikke er passende, kan Landolt 'C' brukes for bedømmelse av synsstyrke.*

14.1(b) Refraksjonsfeil. Refraksjonsfeil defineres som avviket fra emmetropi målt i dioptrier i den sterkest brytende meridian. Refraksjonen skal måles med standard metode. Søker skal vurderes skikket med hensyn til refraksjonsfeil hvis de oppfylder kravene nedenfor.

14.1(c) Ved førstegangs undersøkelse kan en søker med refraksjonsfeil innen området +5/-6 dioptrier godkjennes hvis:

- (1) ingen betydningsfull patologi forekommer;
- (2) optimal korreksjon er vurdert;
- (3) 5-årlig kontroll blir foretatt hos øyelege godkjent av flymedisinsk seksjon (se punkt 14.1.2)

*14.1.2 Ved forlengelse eller gjenutstedelse kan en søker med refraksjonsfeil inntil +5 dioptrier eller høygradig myopi utover -6 dioptrier godkjennes av flymedisinsk seksjon hvis:*

- (1) betydningsfull patologi kan utelukkes;
- (2) optimal korreksjon er vurdert;
- (3) oppfølgende undersøkelse hvert annet år hos en øyelege godkjent av flymedisinsk seksjon.

14.1(d) Hvis en søker har en refraksjon med en astigmatisk komponent, skal astigmatismen ikke overskride 3,0 dioptrier.

*14.1.3 Ved forlengelse eller fornyelse kan en søker med astigmatisk komponent vurderes godkjent av flymedisinsk seksjon hvis det foreligger tilfredsstillende uttalelse fra en øyelege godkjent av flymedisinsk seksjon.*

14.1(e) Hos førstegangssøkere skal forskjellen i refraksjon på begge øyne (anisometri) ikke overstige 2,0 dioptrier (se punkt 14.1.4).

*14.1.4 Ved forlengelses- eller gjenutstedelsesundersøkelser kan en søker med forskjell i refraksjon på begge øyne inntil 3,0 dioptrier vurderes godkjent av flymedisinsk seksjon.*

14.1(f) Utvikling av presbyopi skal følges ved alle flymedisinske undersøkelser. Søkeren skal være i stand til å lese bokstavstørrelse N5 (eller tilsvarende) på 30–50 cm avstand og bokstavstørrelse N14 (eller tilsvarende) på 100 cm avstand, med korreksjon hvis nødvendig.

14.1(g) En søker med dobbeltsyn skal ikke godkjennes (se punkt 14.1.5)

*14.1.5 Undersøkelse av fori avdekker betydningsfull abnormitet i øyemuskelbalansen. TNO test kan utføres hvis det ansees nødvendig. Et abnormt resultat trenger imidlertid ikke være diskvalifiserende.*

14.1(h) En søker med unormal konvergens skal ikke godkjennes (se punkt 14.1.6).

*14.1.6 Konvergens utenfor de normale grenser kan vurderes godkjent forutsatt det ikke påvirker nærsynet (30–50 cm) og synet på mellomavstand (100 cm) med eller uten korreksjon.*

14.1(i) En søker med okulær muskelubalanse (heteroforier) som er større (målt med vanlig korreksjon i tilfelle foreskrevet):

2,0 prismedioptrier ved hyperfori på 6 meters avstand,

10,0 prismedioptrier ved esofori på 6 meters avstand,

8,0 prismedioptrier ved exofori på 6 meters avstand, og

1,0 prismedioptri ved hyperfori ved 33 cm,

8,0 prismedioptrier ved esofori ved 33 cm,

12,0 prismedioptrier ved exofori ved 33 cm, skal ikke godkjennes med mindre fusjonsreserven er tilstrekkelig til å forebygge asthenopi og dobbeltsyn (se punkt 14.1.7).

*14.1.7 En søker med mer enn 12 prismedioptrier skal henvises til øyelege for vurdering av fusjonsreserven.*

14.1(j) En søker med unormalt binokulært synsfelt skal ikke godkjennes (se punkt 14.1(1)).

14.1(k) En førstegangs søker med betydningsfull funksjonsdefekt i det binokulære syn som en øyelege har påvist, og som mener har konsekvenser for arbeidsmiljøet, skal ikke godkjennes (se punkt 14.1.8).

*14.1.8 Hvis sentralsynet på ett øye er under minstekravet, kan godkjenning av legeattest for flygeleder finne sted hvis binokulært synsfelt er normal og den underliggende patologi er akseptabel bedømt av en spesialist i øyesykdommer godkjent av flymedisinsk seksjon.*

14.1(l) En førstegangssøker med monokulært syn (enøyet) skal ikke godkjennes. Ved forlengelse eller gjenutstedelse kan søkeren godkjennes hvis øyeundersøkelsen er tilfredsstillende og tilstanden ikke forhindrer søkeren i å utøve sertifikatets rettigheter på en sikker måte (se punkt 14.1.9).

*14.1.9 Ved forlengelse eller gjenutstedelse skal funksjonstesting utføres på den aktuelle arbeidsplass.*

14.1(m) Hvis synskravet bare kan oppfylles med korreksjon, må brillene eller kontaktlinsene gi optimal synsfunksjon og være egnet for lufttrafikkteneste. Korrigerende linser som anvendes ved utøvelse av sertifikatets rettigheter, skal være tilpasset slik at innehaveren oppfyller synskravene på alle avstander. Det skal anvendes bare ett par briller for å oppfylle synskravene (se punkt 14.1.12).

*14.1.10 Det anbefales at et ekstra sett like briller er lett tilgjengelig når sertifikatets rettigheter utøves.*

*14.1.11 Når det er nødvendig med korreksjon for høygradig myopi (over –6 dioptrier), kreves det at søkere bruker kontaktlinser eller briller med høy-indeks glass for å redusere distorsjonen i det perifere felt.*

*14.1.12 Når det anvendes kontaktlinser, skal disse være monofokal, fargeløs og orthokeratologisk. Monovisjon kontaktlinser skal ikke anvendes.*

### **EMCR 15: Fargesans**

15.1(a) Normal fargesans defineres som evnen til å lese Ishiharas fargetavler eller bestå Nagels anomaloskop som normal trichromat (se punkt 15.1.1).

*15.1.1 Ishiharas fargeprøve er bestått hvis konsekutive valgte tavler leses korrekt slik som spesifisert i Ishiharas brukermanual.*

15.1(b) En søker som ikke oppfyller fargesanskravet vurderes fargeusikker og skal ikke godkjennes (se punkt 15.1.2).

*15.1.2 Søkere som feilleser Ishiharas fargetavler skal undersøkes med anomaloskop (Nagel eller tilsvarende). Slik undersøkelse vurderes bestått når den viser at søkeren er normal trichromat.*

### **EMCR 16: Otorhinolaryngologiske helsekrav**

16.1(a) En søker til eller innehaver av legeattest for flygeleder skal ikke ha noen funksjonssvikt i ører, nese, bihuler eller svelg (inklusive munnhule, tenner og strupehode), eller noen aktiv patologisk tilstand, medfødt eller ervervet, akutt eller kronisk, eller noen følger av kirurgi eller skader som kan tenkes å påvirke sikker utøvelse av sertifikatets rettigheter.

*16.1.1 Øre-nese-halsspesialist som brukes av flymedisinsk seksjon bør ha forståelse av funksjonaliteten som kreves av en flygeleder under utøvelsen av oppgavene vedkommende er sertifisert for.*

16.1(b) En utvidet otorhinolaryngologisk (ØNH) undersøkelse kreves ved førstegangs undersøkelse.

*16.1.2 Ved førstegangs utstedelse skal en utvidet øre-nese-halsundersøkelse utføres av eller under veiledning av spesialist i øre-nese-halssykdommer som er godkjent av flymedisinsk seksjon.*

16.1(c) En rutinemessig øre-nese-halsundersøkelse skal utføres ved forlengelse og gjenutstedelse av legeattest (se punkt 16.1.3).

*16.1.3 Ved forlengelse eller gjenutstedelse skal alle søkere med abnorme og tvilsomme funn i øre-nese-hals-regionen henvises til en spesialist i otorhino-laryngologi som er godkjent av flymedisinsk seksjon.*

16.1(d) En søker med noen av følgende sykdommer skal ikke godkjennes:

(1) Aktiv patologisk prosess, akutt eller kronisk, i indre- eller mellomøret.

(2) Utilhelet perforasjon eller dysfunksjon av trommehinnene (se punkt 16.1.4).

(3) Forstyrrelser av vestibularfunksjonen (se punkt 16.1.5).

(4) Betydningsfull misdannelse eller betydningsfull, akutt eller kronisk infeksjon av munnhulen eller øvre luftveier.

(5) Betydningsfull talefeil (se punkt 16.1.6).

*16.1.4 En enkel tørr perforasjon av ikke-infeksiøs art som ikke påvirker ørets normale funksjon kan godkjennes.*

*16.1.5 Forekomst av spontan- eller posisjonsbetiget nystagmus, forutsetter full undersøkelse av vestibularorganet hos en spesialist godkjent av flymedisinsk seksjon. I slike tilfeller skal det ikke påvises betydningsfull vestibulær abnormal kalorisk- eller rotasjonsrespons. Ved forlengelses- eller gjenutstedelsesundersøkelser skal abnormal vestibularisrespons bedømmes i samsvar med klinisk betydning av flymedisinsk seksjon.*

*16.1.6 Når full utredning og kontroll av funksjonell ferdighet er nødvendig, skal det tas hensyn til arbeidsplassens utforming under utøvelsen av funksjonene vedkommende er sertifisert for.*

16.1(e) Det skal tas spesielt hensyn til betydningsfull innsnevring i nesens luftpassasje på begge sider, og enhver funksjonssvikt i bihulene. Dette bør ikke nødvendigvis medføre uskikket forutsatt at utøvelsen av funksjonene sertifikatet gir rett til ikke er påvirket.

16.1(f) Enhver tale- eller stemmefeil som reduserer taleoppfattelsen skal henvises til logoped.

### **EMCR 17: Hørselskrav**

17.1(a) Hørselen skal testes ved alle undersøkelser. Søkeren skal oppfatte vanlig tale korrekt på hvert øre for seg på en avstand av to meter med ryggen vendt mot flylegen.

17.1(b) Hørselen skal undersøkes med rentone audiogram ved førstegangs undersøkelse og ved senere forlengelse eller gjenutstedelse av legeattest, hvert fjerde år inntil fylte 40 år og senere hvert annet år (se punkt 17.1.1).

*17.1.1 Et rentone audiogram skal minst dekke frekvensområdet 500–3000 Hz. Følgende frekvenser skal bestemmes: 500 Hz,*

*1 000 Hz,*

*2 000 Hz,*

*3 000 Hz,*

*Undersøkelse av frekvenser over 3000 Hz vil være til hjelp ved diagnostisering av støyutløst hørselstap.*

17.1(c) Ved førstegangs undersøkelse av legeattest for flygeleder skal hørselstapet på hvert øre for seg ikke være over 20 dB(HL) ved frekvensene 500, 1000 og 2000 Hz, eller mer enn 35 dB(HL) ved 3000 Hz. En søker hvis hørselstap er innenfor 5 dB(HL) av disse grenser på to eller flere av frekvensene, skal gjennomgå rentone audiometri en gang i året (se punkt 17.1.2).

*17.1.2 I tilfeller med hørselstap når det ved påfølgende års undersøkelse ikke er tegn til ytterligere forverring, kan normal undersøkelsesfrekvens gjenopptas (se punkt 17.1(b)).*

17.1(d) Ved undersøkelse før forlengelse eller gjenutstedelse skal hørselstapet på hvert øre for seg ikke være over 35 dB(HL) ved frekvensene 500, 1000 og 2000 Hz, eller mer enn 50 dB(HL) ved 3000 Hz. En søker hvis hørselstap er innenfor 5 dB(HL) av disse grenser på to eller flere av frekvensene, skal gjennomgå rentone audiometri en gang i året (se punkt 17.1.2).

17.1(e) Ved forlengelse eller gjenutstedelse skal søkere med hypoakusis vurderes skikket av flymedisinsk seksjon, hvis taleaudiogram viser tilfredsstillende hørsel (se punkt 17.1.3).

*17.1.3 Tilfelle av hypoakusis skal henvises til flymedisinsk seksjon med henblikk på utredning og bedømmelse. Hvis det demonstreres tilfredsstillende hørsel i et støyområde som svarer til arbeidsmiljøet på arbeidsplassen, kan flymedisinsk seksjon vurdere forlengelse eller gjenutstedelse.*

17.1(f) Ved førstegangs søknad er bruk av høreapparat diskvalifiserende. Ved forlengelse eller gjenutstedelse skal en flygeleder som bruker høreapparat på begge sider ikke godkjennes. Bruk av ett høreapparat eller et passende erstatningshjelpemiddel (som spesielt tilpassete øreklokker og ørepropp med volumkontroll), kan godkjennes ved forlengelse eller gjenutstedelse hvis det forbedrer flygelederens hørsel til å oppnå normal standard (se punkt 17.1.4).

*17.1.4 Full funksjonell og arbeidsmiljømessig vurdering bør gjennomføres med tilpasset hørselsutstyr for å sikre at individet er i stand til å utføre funksjonene som sertifikatet gir rett til og at utstyret ikke blir påvirket gjennom interferens med øreklokker eller andre faktorer. Siden utstyrsvikt er mulig, skal et ekstra sett av utstyret med tilleggsutstyr, som batteri, være tilgjengelig.*

**EMCR 18: Dermatologiske helsekrav**

18.1(a) En søker eller innehaver av en legeattest for flygeleder som lider av en hudsykdom som kan tenkes å påvirke sikker utøvelse av sertifikatets rettigheter, skal ikke godkjennes (se punkt 18.1.1).

18.1.1 Spesiell oppmerksomhet bør vies følgende sykdommer (se veiledning nedenfor).

- alvorlig eksem (eksogent og endogent),
- alvorlige psoriasis,
- bakterielle infeksjoner,
- legemiddelutløst utslett,
- bulløst utslett,
- ondartede tilstander i huden,
- urtikaria.

Henvvisning til flymedisinsk seksjon bør finne sted ved uavklarte forhold.

*18.1.2 Enhver hudlidelse som utløser smerte, ubehag, irritasjon eller kløe kan distrahere flygelederen fra arbeidsoppgavene slik at den påvirker sikkerheten.*

*18.1.3 Enhver behandling av hud, strålebehandling eller farmakologisk, kan ha systemisk effekt som må vurderes før en søker godkjennes.*

**14. nov. Nr. 1216 2008****Forskrift om årlig regulering av medlemspremien i pensjonstrygden for fiskere**

**Hjemmel:** Fastsatt ved kgl.res. 14. november 2008 med hjemmel i lov 28. juni 1957 nr. 12 om pensjonstrygd for fiskere § 16 nr. 1. Fremmet av Arbeids- og inkluderingsdepartementet. Kunngjort 18. november 2008 kl. 13.50.

*I*

Medlemspremien til pensjonstrygden for fiskere fastsettes til kr 5 192 i året for pliktig trygd og frivillig trygd etter lov om pensjonstrygd for fiskere § 3 nr. 2, og til kr 100 per uke for frivillig trygd etter lovens § 3 nr. 1.

*II*

Vedtaket gis virkning fra 1. januar 2009, likevel slik at endringen i ukespremien gis virkning fra og med første hele premieuke i 2009. Fra samme tid oppheves forskrift 9. november 2007 nr. 1234 om årlig regulering av medlemspremien i pensjonstrygden for fiskere.

**17. nov. Nr. 1217 2008****Forskrift om endring i forskrift om grader og yrkesutdanninger, beskyttet tittel og normert studietid ved universiteter og høyskoler**

**Hjemmel:** Fastsatt av Kunnskapsdepartementet 17. november 2008 med hjemmel i forskrift 16. desember 2005 nr. 1574 om grader og yrkesutdanninger, beskyttet tittel og normert studietid ved universiteter og høyskoler § 71. Kunngjort 18. november 2008 kl. 13.50.

*I*

I forskrift 16. desember 2005 nr. 1574 om grader og yrkesutdanninger, beskyttet tittel og normert studietid ved universiteter og høyskoler gjøres følgende endringer:

§ 2 punkt 9 oppheves.

§ 14 nytt punkt 2 under «Grader» skal lyde:

2. Master, normert studietid 2 år.

§ 20 nytt punkt 4 skal lyde:

4. Philosophiae doctor (ph.d.), normert studietid 3 år.

§ 21 nytt punkt 3 skal lyde:

3. Master, normert studietid 1 ½ år.

Ny § 46 skal lyde:

**§ 46. Akupunkturhøyskolen**

Akupunkturhøyskolen kan tildele følgende grad som gir rett til tilsvarende tittel, med normert studietid som angitt:

1. Bachelor, normert studietid 3 år.

Navnet til «Baptistenes Teologiske Seminar» endres til «Høyskolen for Ledelse og Teologi».

Navnet til «Diakonissehjemmets Høgskole» endres til «Haraldsplass diakonale høgskole».

Ny § 57 skal lyde:

**§ 57. Encefalon**

Encefalon kan tildele følgende grad som gir rett til tilsvarende tittel, med normert studietid som angitt:

1. Bachelor, normert studietid 3 år.

§ 69 «Rogaland Høgskole» oppheves.

§ 73 «Overgangsregler» oppheves.

Som følge av at enkelte private institusjoner endrer navn, sorteres de alfabetisk på nytt og rekkefølgen på paragrafene blir etter dette:

**Kapittel 3. Private institusjoner**

- § 46 Akupunkturhøgskolen
- § 47 Ansgar Teologiske Høgskole
- § 48 Atlantis Medisinske Høgskole
- § 49 Barratt Due musikkinstitut
- § 50 Bergen Arkitekt Skole
- § 51 Betanien diakonale høgskole
- § 52 Den Norske Balletthøgskole
- § 53 Den norske Eurytmihøgskole
- § 54 Det teologiske Menighetsfakultet
- § 55 Diakonhjemmet høgskole
- § 56 Dronning Mauds Minne
- § 57 Encefalon
- § 58 Fjellhaug Misjonshøgskole
- § 59 Handelshøgskolen BI
- § 60 Haraldsplass diakonale høgskole
- § 61 Høgskolen i Staffeldtsgate
- § 62 Høgskolen Diakonova
- § 63 Høgskolen for Ledelse og Teologi
- § 64 Lovisenberg diakonale høgskole
- § 65 Markedshøgskolen Campus Kristiania
- § 66 Mediehøgskolen Gimlekollen
- § 67 Misjonshøgskolen
- § 68 Norges Informasjonsteknologiske Høgskole
- § 69 Norsk Lærerakademi Lærerhøgskolen
- § 70 Norsk Lærerakademi Bachelor- og masterstudier
- § 71 Rudolf Steinerhøgskolen

**Kapittel 4. Sluttbestemmelser**

- § 72 Endringer
- § 73 Ikrafttredelse

*II*

Endringene trer i kraft straks.

**17. nov. Nr. 1218 2008**

**Forskrift om endring i forskrift om flyselskaper som er underlagt driftsforbud og om plikt til å informere passasjerene om identiteten til det flyselskap som skal utføre en flyreise (svartelistingsforskriften)**

**Hjemmel:** Fastsatt av Luftfartstilsynet 17. november 2008 med hjemmel i lov 11. juni 1993 nr. 101 om luftfart (luftfartsloven) § 9–1, § 10–42, § 15–3, § 15–4 og § 16–1 og forskrift 4. desember 2007 nr. 1353 om flyselskaper som er underlagt driftsforbud og om plikt til å informere passasjerene om identiteten til det flyselskapet som skal utføre en flyreise (svartelistingsforskriften) § 3 nr. 3.

**EØS-henvisninger:** EØS-avtalen vedlegg XIII nr. 662ab (forordning (EF) nr. 474/2006 endret ved forordning (EF) nr. 910/2006, forordning (EF) nr. 1543/2006, forordning (EF) nr. 235/2007, forordning (EF) nr. 787/2007, forordning (EF) nr. 1043/2007, forordning (EF) nr. 1400/2007, forordning (EF) nr. 331/2008, forordning (EF) nr. 715/2008 og forordning (EF) nr. 1131/2008). Kunngjort 18. november 2008 kl. 13.50.

*I*

I forskrift 4. desember 2007 nr. 1353 om flyselskaper som er underlagt driftsforbud og om plikt til å informere passasjerene om identiteten til det flyselskapet som skal utføre en flyreise (svartelistingsforskriften) gjøres følgende endring:

§ 1 tredje ledd nytt nr. 9 skal lyde:

9. forordning (EF) nr. 1131/2008 av 14. november 2008.

## II

Endringen trer i kraft straks.

Ny forordning tilføyes:

*Forordning (EF) nr. 1131/2008*

For å lese [forordning \(EF\) nr. 1131/2008](#) se her.

0 Engelsk versjon i Den Europeiske Unions Tidende.

### 7. nov. Nr. 1231 2008

#### **Forskrift om endring i forskrift om bruk av kjøretøy**

**Hjemmel:** Fastsatt av Vegdirektoratet 7. november 2008 med hjemmel i vegtrafikklov 18. juni 1965 nr. 4 § 4, § 13, § 15, § 16 og § 36, jf. delegeringsvedtak 21. mars 1986 nr. 750 og delegeringsvedtak 24. november 1980 nr. 1. Kunngjort 21. november 2008 kl. 14.20.

## I

I forskrift 25. januar 1990 nr. 92 om bruk av kjøretøy gjøres følgende endring:

§ 2–7 nr. 1 annet og tredje ledd skal lyde:

Bruk av prøvekjennemerke til ordinær transport av personer og gods er ikke tillatt med mindre det medbringes spesiell tillatelse utstedt av regionvegkontoret. Det regnes ikke som ordinær transport når bil påsatt prøvekjennemerke trekker tilhenger påsatt prøvekjennemerke og dette vogntoget ikke er lastet med noen form for gods, eller når registrert bil trekker tilhenger påsatt prøvekjennemerke og tilhengeren er lastet med tilhengere/tilhengerunderstell (chassis).

Nødvendig dokumentasjon og opplysninger skal framlegges for kontroll med utlån/utstedelse, tildeling og bruk av prøvekjennemerke.

## II

Endringen trer i kraft umiddelbart.

### 12. nov. Nr. 1232 2008

#### **Forskrift om stopp av fisket etter sild i Nordsjøen og Skagerrak for ringnotfartøy uten konsesjon og kystfartøygruppen**

**Hjemmel:** Fastsatt av Fiskeridirektoratet 12. november 2008 med hjemmel i forskrift 19. desember 2007 nr. 1762 om regulering av fisket etter sild i Nordsjøen og Skagerrak i 2008 § 22. Kunngjort 21. november 2008 kl. 14.20.

##### **§ 1. Stopp i fisket**

Alt fiske etter sild i Nordsjøen og Skagerrak for ringnotfartøy uten konsesjon (SUK-gruppen) og kystfartøygruppen stoppes med virkning fra 12. november klokken 15.00.

Siste frist for innmelding til Norges Sildesalgslag er 12. november kl. 17.00.

Uavhengig av denne stoppen kan fartøy i kystfartøygruppen fortsette fisket på fartøykvoten innenfor den garanterte kvoteenheten på 5,5, jf. forskrift om fisket etter sild i Nordsjøen og Skagerrak § 13.

##### **§ 2. Straff**

Den som forsettlig eller uaktsomt overtrer bestemmelser gitt i denne forskrift, straffes etter lov 3. juni 1983 nr. 40 om saltvannsfiske m.v. § 53.

##### **§ 3. Ikrafttredelse**

Denne forskriften trer i kraft straks.

### 14. nov. Nr. 1234 2008

#### **Forskrift om endring i forskrift om regulering av fisket etter torsk, hyse og sei nord for 62° N i 2008**

**Hjemmel:** Fastsatt av Fiskeridirektoratet 14. november 2008 med hjemmel i forskrift 21. desember 2007 nr. 1752 om regulering av fisket etter torsk, hyse og sei nord for 62° N i 2008 § 32. Kunngjort 21. november 2008 kl. 14.20

## I

I forskrift 21. desember 2007 nr. 1752 om regulering av fisket etter torsk, hyse og sei nord for 62° N i 2008 gjøres følgende endringer:

§ 8 første, andre og tredje ledd skal lyde:

Fartøy med torskestråltillatelse og som er registrert som fabrikkstrålere, kan fiske og lande inntil 1 729 tonn sei, hvorav 851 tonn er garanterte.

Fartøy med torskestråltillatelse og som er registrert som ferskfisk- og rundfrystrålere, kan fiske og lande inntil 1 310 tonn sei, hvorav 645 tonn er garanterte.

Fartøy med torskestråltillatelse og som er registrert som småstrålere, kan fiske og lande inntil 759 tonn sei, hvorav 374 tonn er garanterte.

§ 14 andre ledd skal lyde:

Konvensjonelle havfiskefartøy som har kvotefaktor 1,0 kan fiske og lande hyse uten begrensning i kvoten. 97 tonn er garantert.

## II

Endringene trer i kraft straks.

### 18. nov. Nr. 1235 2008

#### **Forskrift om adgang til å delta i kystfartøygruppens fiske for 2009 (deltakerforskriften)**

**Hjemmel:** Fastsatt av Fiskeri- og kystdepartementet 18. november 2008 med hjemmel i lov 26. mars 1999 nr. 15 om retten til å delta i fiske og fangst (deltakerloven) § 21, jf. delegeringsvedtak 11. februar 2000 nr. 99. Kunngjort 21. november 2008 kl. 14.20.

#### *Kapittel 1. Innledende bestemmelser*

##### **§ 1. (virkeområde)**

Forskriften inneholder bestemmelser om begrensninger i adgangen til å delta i følgende fiskerier:

- a. fisket etter torsk, hyse og sei mv. for konvensjonelle havfiskefartøy,
- b. fisket etter torsk, hyse og sei for fartøy som har mindre enn 300 m<sup>3</sup> lasteromsvolum som fisker med konvensjonelle redskap nord for 62 grader nord,
- c. fisket etter torsk for fartøy som har mindre enn 300 m<sup>3</sup> lasteromsvolum som fisker med konvensjonelle redskap i Nordsjøen sør for 62 grader nord,
- d. fisket etter makrell for fartøy som har mindre enn 300 m<sup>3</sup> lasteromsvolum,
- e. fisket etter sild for fartøy som har mindre enn 300 m<sup>3</sup> lasteromsvolum i Nordsjøen sør for 62 grader nord,
- f. fisket etter sei for fartøy som har mindre enn 300 m<sup>3</sup> lasteromsvolum som fisker med not nord for 62 grader nord,
- g. fisket etter sei for fartøy som har mindre enn 300 m<sup>3</sup> lasteromsvolum som fisker med not eller konvensjonelle redskap sør for 62 grader nord,
- h. fisket etter reker med trål i Nordsjøen og Skagerrak sør for 62 grader nord,
- i. fisket etter norsk vårgytende sild for fartøy som har mindre enn 300 m<sup>3</sup> lasteromsvolum,
- j. fisket etter rognkjeks for fartøy som har mindre enn 300 m<sup>3</sup> lasteromsvolum i Nordland, Troms og Finnmark,
- k. fisket etter blåkveite for fartøy under 28 meter største lengde som fisker med konvensjonelle redskap nord for 62 grader nord og
- l. fisket etter brisling for fartøy som har mindre enn 300 m<sup>3</sup> lasteromsvolum.

##### **§ 2. (definisjoner)**

I denne forskriften menes med:

1. «eier»: den som direkte, eller indirekte gjennom foretak, innehar mer enn 50 prosent av eierandelene i et fiskefartøy.
2. «deltakeradgang»: adgang til å delta i et fiskeri hvor det er fastsatt et største antall fartøy som gis adgang til fiskeriet (lukket gruppe).
3. «høvedsmann»: leder av mannskapet om bord, med ansvar for driften av fartøyet

##### **§ 3. (forholdet til reguleringene av fiske)**

Bestemmelsene om begrensning av adgangen til å delta i fiske i denne forskriften gir bare rett til å utøve fiske i samsvar med de reguleringene av fiske som til enhver tid er fastsatt i eller i medhold av lov 3. juni 1983 nr. 40 om saltvannsfiske m.v. eller i eller i medhold av lov som kommer til erstatning for denne.

##### **§ 4. (krav til tidligere deltakelse i fisket)**

For å kunne delta i lukket gruppe i et fiskeri i 2009, må fartøyet ha hatt adgang til å delta i fiskeriet i samme fartøygruppe og med samme redskap i 2008.

Fiskeridirektoratets regionkontor kan dispensere fra kravet til deltakelse forrige år, dersom eieren av fartøyet har hatt tillitsvern i fiskeriorganisasjon eller offentlig verv, og vervet har medført at eieren ikke har hatt adgang til å delta. Slik tillatelse kan bare gis til eieren av et fartøy som kan vise til tidligere deltakelse med eget fartøy i det aktuelle fisket.

**§ 5. (begrensninger i antall fartøy en eier kan delta i ett fiskeri med)**

Eier av fartøy som har adgang til å delta i lukket gruppe, har ikke adgang til å delta i åpen gruppe i samme fiskeri med annet fartøy.

Eier av fartøy som deltar i åpen gruppe, har ikke adgang til å delta i åpen gruppe i samme fiskeri med annet fartøy.

**§ 6. (gruppetilhørighet)**

Eier av fartøy som har startet fiske i lukket gruppe innenfor ett fiskeri, kan ikke skifte gruppetilhørighet innenfor dette fiskeriet i løpet av reguleringsåret.

**§ 7. (kontroll og godkjenning)**

Fiskeridirektoratets regionkontor kan kreve kontroll av at eier og fartøy oppfyller vilkårene som er satt for å delta i det enkelte fiskeri.

Eier og fartøy som deltar i åpen gruppe i 2009 uten å ha deltatt i det samme fiskeriet i 2008, må ha særskilt godkjenning fra Fiskeridirektoratets regionkontor, som viser at vilkårene for å delta er oppfylt.

Fiskeridirektoratet kan i vedtaket stille krav til fartøyets egnethet, bemanning, utstyr og fremstilling for kontroll.

## *Kapittel 2. Deltakerbegrensede fiskerier i 2009*

### *I. Fisket etter torsk, hyse og sei mv. for konvensjonelle havfiskefartøy*

**§ 8. (avgrensning av deltakelsen i fiske)**

Deltakelsen i fiske gjelder for fisket etter torsk, hyse, sei, brosme, lange (hvitlange og blålange), blåkveite, uer og steinbit med havfiskefartøy som fisker med annet redskap enn trål og not.

For å kunne delta i fisket etter sei med garn, må fartøyet ha hatt adgang til å delta i dette fisket i 2008.

For å kunne delta i fisket etter torsk i området sør for 62 grader nord, vest for en rett linje gjennom Lindesnes fyr og Hanstholm fyr, øst for fire grader vest og nord for 51 grader nord, må fartøyet ha hatt adgang til å delta i dette fisket i 2008.

**§ 9. (vilkår for å delta i lukket gruppe)**

For å kunne delta i lukket gruppe i fiske med konvensjonelle havfiskefartøy etter torsk, hyse og sei mv. må følgende vilkår være oppfylt:

- fartøyet må være registrert i merkeregisteret.
- eier av fartøyet og høvedsmann må være ført på blad B i fiskermanntallet.
- fartøyet må være egnet, bemannet og utstyrt for fiske etter torsk, hyse og sei mv.
- fartøyet må ha hatt adgang til å delta i fisket i 2008, i medhold av reglene i kapittel 2 underkapittel I Fisket etter torsk, hyse og sei mv. for konvensjonelle havfiskefartøy i forskrift 28. november 2007 nr. 1330 om adgang til å delta i kystfartøygruppens fiske for 2008.

Dispensasjonsadgangen fra kravet til tidligere deltakelse i § 4 andre ledd gjelder ikke for dette fiskeriet.

### *II. Fisket etter torsk, hyse og sei for fartøy som har mindre enn 300 m<sup>3</sup> lasteromsvolum som fisker med konvensjonelle redskap nord for 62 grader nord*

**§ 10. (avgrensning av deltakelsen i fiske)**

Deltakelsen i fiske gjelder for fiske etter torsk, hyse og sei nord for 62 grader nord med fartøy som har mindre enn 300 m<sup>3</sup> lasteromsvolum som fisker med annet redskap enn trål og not.

**§ 11. (vilkår for å delta i lukket gruppe)**

For å delta i lukket gruppe i kystfartøygruppens fiske etter torsk, hyse og sei nord for 62 grader nord må følgende vilkår være oppfylt:

- fartøyet må være registrert i merkeregisteret og ha mindre enn 300 m<sup>3</sup> lasteromsvolum, med mindre det er gitt dispensasjon fra lengdebegrensningen som gjaldt før 2008 i henhold til de regler som gjaldt da dispensasjonen ble gitt.
- eier av fartøyet og høvedsmann må være ført på blad B i fiskermanntallet.
- fartøyet må være egnet, bemannet og utstyrt for fiske etter torsk, hyse og sei.

Når vilkårene for deltakelse i denne bestemmelsen og kravet til tidligere deltakelse i § 4 er oppfylt, har fartøyet adgang til å delta i lukket gruppe i fiske i 2009.

**§ 12. (vilkår for å delta i åpen gruppe)**

Når vilkårene for deltakelse i lukket gruppe ikke er oppfylt, kan fartøy som oppfyller følgende vilkår delta i åpen gruppe i kystfartøygruppens fiske etter torsk, hyse og sei nord for 62 grader nord:

- fartøyet må være registrert i merkeregisteret og ha en største lengde under 11 meter.

- b. eier av fartøyet og høvedsmann må være ført i fiskermanntallet.
- c. fartøyet må være egnet, bemannet og utstyrt for fiske etter torsk, hyse og sei.

Kravet i første ledd bokstav a om at fartøyet må ha en største lengde under 11 meter gjelder ikke dersom:

- a. eier av fartøyet har fisket og levert torsk med konvensjonelle redskap nord for 62 grader nord i åpen gruppe med dette fartøyet i minst ett av årene 2003, 2004, 2005, 2006 og 2007,
- b. eier av fartøyet har fått innvilget ervervstillatelse 1. januar 2006 eller senere for dette fartøyet på grunnlag av søknad innsendt senest 28. november 2007, eller har inngått bindende avtale om kjøp av dette fartøyet mellom 1. januar 2006 og 28. november 2007,
- c. eier av fartøyet har fisket og levert torsk med konvensjonelle redskap nord for 62 grader nord i åpen gruppe i minst ett av årene 2003, 2004, 2005, 2006 og 2007 og har adgang til å delta i lukket gruppe i et annet fiskeri etter reglene i denne forskriften, eller
- d. eier av fartøyet har hatt adgang til å delta i lukket gruppe i et annet fiskeri mellom 1. januar 2007 og 28. november 2007 og har adgang til å delta i lukket gruppe i et annet fiskeri etter reglene i denne forskriften.

Fartøy med torsketrållatelse, seitrållatelse eller ringnottillatelse etter forskrift 13. oktober 2006 nr. 1157 om spesielle tillatelser til å drive enkelte former for fiske og fangst (konsesjonsforskriften) § 2-1, § 2-14 og § 4-1 kan likevel ikke delta i åpen gruppe.

### *III. Fisket etter torsk for fartøy som har mindre enn 300 m<sup>3</sup> lasteromsvolum som fisker med konvensjonelle redskap i Nordsjøen sør for 62 grader nord*

#### **§ 13. (avgrensning av deltakelsen i fiske)**

Deltakelsen i fiske gjelder fiske etter torsk i området sør for 62 grader nord, vest for en rett linje gjennom Lindesnes fyr og Hanstholmen fyr, øst for fire grader vest og nord for 51 grader nord med fartøy som har mindre enn 300 m<sup>3</sup> lasteromsvolum som fisker med annet redskap enn not og trål.

#### **§ 14. (vilkår for å delta i lukket gruppe)**

For å delta i lukket gruppe i kystfartøygruppens fiske etter torsk sør for 62 grader nord må følgende vilkår være oppfylt:

- a. fartøyet må være registrert i merkeregisteret og ha mindre enn 300 m<sup>3</sup> lasteromsvolum, med mindre det er gitt dispensasjon fra lengdebegrensningen som gjaldt før 2008 i henhold til de regler som gjaldt da dispensasjonen ble gitt.
- b. eier av fartøyet og høvedsmann må være ført på blad B i fiskermanntallet.
- c. fartøyet må være egnet, bemannet og utstyrt for fiske etter torsk.

Når vilkårene for deltakelse i denne bestemmelsen og kravet til tidligere deltakelse i § 4 er oppfylt, har fartøyet adgang til å delta i lukket gruppe i fiske i 2009.

#### **§ 15. (vilkår for å delta i åpen gruppe)**

Når vilkårene for deltakelse i lukket gruppe ikke er oppfylt, kan fartøy som oppfyller følgende vilkår delta i åpen gruppe i kystfartøygruppens fiske etter torsk sør for 62 grader nord:

- a. fartøyet må være registrert i merkeregisteret og ha mindre enn 300 m<sup>3</sup> lasteromsvolum.
- b. eier av fartøyet og høvedsmann må være ført i fiskermanntallet.
- c. fartøyet må være egnet, bemannet og utstyrt for fiske etter torsk.

### *IV. Fisket etter makrell for fartøy som har mindre enn 300 m<sup>3</sup> lasteromsvolum*

#### **§ 16. (vilkår for å delta med not eller garn og snøre i lukket gruppe)**

For å delta i lukket gruppe i kystfartøygruppens fiske med not eller garn og snøre etter makrell må følgende vilkår være oppfylt:

- a. fartøyet må være registrert i merkeregisteret og ha mindre enn 300 m<sup>3</sup> lasteromsvolum, med mindre det er gitt dispensasjon fra lengdebegrensningen som gjaldt før 2008 i henhold til de regler som gjaldt da dispensasjonen ble gitt.
- b. eier av fartøyet og høvedsmann må være ført på blad B i fiskermanntallet.
- c. fartøy som skal fiske med not må være egnet, bemannet og utstyrt for å delta i fisket med not. Fartøy som skal fiske med garn eller snøre må være egnet, bemannet og utstyrt for å delta i fiske med garn eller snøre.

Når vilkårene for deltakelse i denne bestemmelsen og kravet til tidligere deltakelse i § 4 er oppfylt, har fartøyet adgang til å delta i lukket gruppe i fiske i 2009.

Eier av fartøy større enn 13 meter, men mindre enn 300 m<sup>3</sup> lasteromsvolum som deltok i fiske med garn eller snøre i 2008 uten å være ført på blad B i fiskermanntallet, kan etter søknad til Fiskeridirektoratets regionkontor gis adgang til å delta uavhengig av vilkåret i første ledd bokstav b dersom eier og høvedsmann er ført i fiskermanntallet.

Fiskeridirektoratets regionkontor kan dispensere fra aktivitetskravet i § 4 dersom eieren av fartøy med en hjemmelslengde under 13 meter har vært syk i perioden 1. januar 1998 til 31. desember 2000 og det kan dokumenteres ved legeattest at sykdommen forhindret eier fra å delta i fiske i perioden. Dispensasjon kan bare gis i slikt tilfelle når særlige tungtveiende hensyn tilsier det. Dispensasjon kan bare gis til eier av fartøy som kan vise til tidligere deltakelse med eget fartøy i fiske etter makrell.

Når adgangen til å delta i fiske er tildelt ved dispensasjon fra aktivitetskravet pga. langvarig sykdom bortfaller adgangen til å delta i fisket ved videresalg av fartøyet.

**§ 17.** *(vilkår for å delta i lukket gruppe – små ringnotfartøy)*

For å delta i lukket gruppe i kystfartøygruppens fiske med ringnot etter makrell må følgende vilkår være oppfylt:

- fartøyet må være registrert i merkeregisteret, og ha en hjemmelslengde mellom 21, 35 og 28 meter største lengde.
- eier av fartøyet og høvedsmann må være ført på blad B i fiskermanntallet.
- fartøyet må være egnet, bemannet og utstyrt for fiske etter makrell med ringnot.

Når vilkårene for deltakelse i denne bestemmelsen og kravet til tidligere deltakelse i § 4 er oppfylt, har fartøyet adgang til å delta i lukket gruppe i fiske i 2009.

**§ 18.** *(vilkår for å delta med not eller garn og snøre i åpen gruppe)*

Når vilkårene for deltakelse i lukket gruppe ikke er oppfylt, kan fartøy som oppfylder følgende vilkår delta i åpen gruppe i kystfartøygruppens fiske etter makrell med not eller garn og snøre:

- fartøyet må være registrert i merkeregisteret og ha en største lengde under 13 meter.
- eier av fartøyet og høvedsmann må være ført i fiskermanntallet.
- fartøy som skal fiske med not må være egnet, bemannet og utstyrt for å delta i fisket med not. Fartøy som skal fiske med garn eller snøre må være egnet, bemannet og utstyrt for å delta i fisket med garn eller snøre.

**V. Fisket etter sild for fartøy som har mindre enn 300 m<sup>3</sup> lasteromsvolum i Nordsjøen sør for 62 grader nord**

**§ 19.** *(vilkår for å delta i lukket gruppe)*

For å delta i lukket gruppe i kystfartøygruppens fiske etter sild må følgende vilkår være oppfylt:

- fartøyet må være registrert i merkeregisteret og ha mindre enn 300 m<sup>3</sup> lasteromsvolum, med mindre det er gitt dispensasjon fra lengdebegrensningen som gjaldt før 2008 i henhold til de regler som gjaldt da dispensasjonen ble gitt.
- eier av fartøyet og høvedsmann må være ført på blad B i fiskermanntallet.
- fartøyet må være egnet, bemannet og utstyrt for fiske etter nordsjøtsild med snurpenot eller landnot. Fartøy som benyttes til fiske ved lysing, skal ha særskilt lysebåt.

Når vilkårene for deltakelse i denne bestemmelsen og kravet til tidligere deltakelse i § 4 er oppfylt, har fartøyet adgang til å delta i lukket gruppe i fiske i 2009.

**§ 20.** *(vilkår for deltakelse i lukket gruppe – små ringnotfartøy)*

For å delta i lukket gruppe i kystfartøygruppens fiske etter sild med ringnot må følgende vilkår være oppfylt:

- fartøyet må være registrert i merkeregisteret, og ha en hjemmelslengde mellom 21, 35 og 28 meter største lengde.
- eier av fartøyet og høvedsmann må være ført på blad B i fiskermanntallet.
- fartøyet må være egnet, bemannet og utstyrt for å fiske etter sild med ringnot.

Når vilkårene for deltakelse i denne bestemmelsen og kravet til tidligere deltakelse i § 4 er oppfylt, har fartøyet adgang til å delta i lukket gruppe i fiske i 2009.

**§ 21.** *(vilkår for å delta i åpen gruppe)*

Når vilkårene for deltakelse i lukket gruppe ikke er oppfylt, kan fartøy som oppfylder følgende vilkår delta i åpen gruppe i kystfartøygruppens fiske etter sild:

- fartøyet må være registrert i merkeregisteret og ha mindre enn 300 m<sup>3</sup> lasteromsvolum.
- eier av fartøyet og høvedsmann må være ført i fiskermanntallet.
- fartøyet må være egnet, bemannet og utstyrt for fiske etter nordsjøtsild med snurpenot, landnot eller garn. Fartøy som benyttes til fiske ved lysing, skal ha særskilt lysebåt.

**VI. Fisket etter sei for fartøy som har mindre enn 300 m<sup>3</sup> lasteromsvolum som fisker med not nord for 62 grader nord**

**§ 22.** *(vilkår for å delta i lukket gruppe)*

For å delta i kystfartøygruppens fiske etter sei med not nord for 62 grader nord må følgende vilkår være oppfylt:

- fartøyet må være registrert i merkeregisteret og ha en største lengde på eller over 13 meter men mindre enn 300 m<sup>3</sup> lasteromsvolum, med mindre det er gitt dispensasjon fra lengdebegrensningen som gjaldt før 2008 i henhold til de regler som gjaldt da dispensasjonen ble gitt.
- eier av fartøyet og høvedsmann må være ført på blad B i fiskermanntallet.
- fartøyet må være egnet, bemannet og utstyrt for fiske etter sei med not.

Når vilkårene for deltakelse i denne bestemmelsen og kravet til tidligere deltakelse i § 4 er oppfylt, har fartøyet adgang til å delta i lukket gruppe i fiske i 2009.

**§ 23.** *(vilkår for å delta i åpen gruppe)*

Når vilkårene for deltakelse i lukket gruppe ikke er oppfylt, kan fartøy som oppfyller følgende vilkår delta i åpen gruppe i kystfartøygruppens fiske etter sei med not nord for 62 grader nord:

- a. fartøyet må være registrert i merkeregisteret og ha en største lengde under 13 meter.
- b. eier av fartøyet og høvedsmann må være ført på blad B i fiskermanntallet.
- c. fartøyet må være egnet, bemannet og utstyrt for fiske etter sei med not.

**VII. Fisket etter sei for fartøy som har mindre enn 300 m<sup>3</sup> lasteromsvolum som fisker med not eller konvensjonelle redskap sør for 62 grader nord****§ 24.** *(vilkår for å delta med not i lukket gruppe)*

For å delta i lukket gruppe i kystfartøygruppens fiske etter sei med not sør for 62 grader nord må følgende vilkår være oppfylt:

- a. fartøyet må være registrert i merkeregisteret og ha en største lengde på eller over 13 meter men mindre enn 300 m<sup>3</sup> lasteromsvolum, med mindre det er gitt dispensasjon fra lengdebegrensningen som gjaldt før 2008 i henhold til de regler som gjaldt da dispensasjonen ble gitt.
- b. eier av fartøyet og høvedsmann må være ført på blad B i fiskermanntallet.
- c. fartøyet må være egnet, bemannet og utstyrt for fiske etter sei med not.

Når vilkårene for deltakelse i denne bestemmelsen og kravet til tidligere deltakelse i § 4 er oppfylt, har fartøyet adgang til å delta i lukket gruppe i fiske i 2009.

**§ 25.** *(vilkår for å delta med not eller konvensjonelle redskap i åpen gruppe)*

Når vilkårene for deltakelse i lukket gruppe ikke er oppfylt kan fartøy som oppfyller følgende vilkår delta i kystfartøygruppens fiske etter sei med not eller konvensjonelle redskap sør for 62 grader nord:

- a. fartøyet må være registrert i merkeregisteret og være under 13 meter største lengde ved deltakelse med not og ha mindre enn 300 m<sup>3</sup> lasteromsvolum ved deltakelse med konvensjonelle redskap.
- b. eier av fartøyet og høvedsmann må være ført i fiskermanntallet.
- c. fartøyet må være egnet, bemannet og utstyrt for fiske etter sei med not eller konvensjonelle redskap.

**VIII. Fisket etter reker med trål i Nordsjøen og Skagerrak sør for 62 grader nord****§ 26.** *(vilkår for å delta i lukket gruppe)*

For å delta i kystfartøygruppens fiske etter reker sør for 62 grader nord må følgende vilkår være oppfylt:

- a. fartøyet må være registrert i merkeregisteret og ha en største lengde på eller over 11 meter.
- b. eier av fartøyet og høvedsmann må være ført i fiskermanntallet.
- c. fartøyet må være egnet, bemannet og utstyrt for fiske etter reker med trål.

Når vilkårene for deltakelse i denne bestemmelsen og kravet til tidligere deltakelse i § 4 er oppfylt, har fartøyet adgang til å delta i lukket gruppe i fiske i 2009.

**§ 27.** *(vilkår for å delta i åpen gruppe)*

Når vilkårene for deltakelse i lukket gruppe ikke er oppfylt, kan fartøy som oppfyller følgende vilkår delta i åpen gruppe i kystfartøygruppens fiske etter reker med trål sør for 62 grader nord:

- a. fartøyet må være registrert i merkeregisteret og ha en største lengde under 11 meter.
- b. eier av fartøyet og høvedsmann må være ført i fiskermanntallet.
- c. fartøyet må være egnet, bemannet og utstyrt for fiske etter reker med trål.

**IX. Fisket etter norsk vårgytende sild for fartøy som har mindre enn 300 m<sup>3</sup> lasteromsvolum****§ 28.** *(vilkår for å delta i lukket gruppe)*

For å delta i kystfartøygruppens fiske etter norsk vårgytende sild må følgende vilkår være oppfylt:

- a. fartøyet må være registrert i merkeregisteret og ha mindre enn 300 m<sup>3</sup> lasteromsvolum, med mindre det er gitt dispensasjon fra lengdebegrensningen som gjaldt før 2008 i henhold til de regler som gjaldt da dispensasjonen ble gitt.
- b. eier av fartøyet og høvedsmann må være ført på blad B i fiskermanntallet.
- c. fartøyet må være egnet, bemannet og utstyrt for fiske etter norsk vårgytende sild med snurpenot, landnot eller snurrevad.
- d. fartøy som skal fiske med snurpenot, landnot eller snurrevad må ha hatt adgang til å delta i fisket i 2008 med samme redskap. I tillegg kan fartøy som hadde adgang til å delta i fisket i 2004, og som fortsatt har samme eier som før 1. juli 2004, delta. For eier av fartøy som nevnt i 2. pkt. som har søkt om utskifting eller fått tilsagn om utskifting før 24. november 2005, kan Fiskeridirektoratets regionkontor etter søknad gi samme eier adgang til å delta i fisket med et erstatningsfartøy dersom de øvrige vilkårene er oppfylt. Fiskeridirektoratet er klageinstans.

Bestemmelsen om dispensasjon fra tidligere aktivitet i denne forskrift § 4 andre ledd gjelder tilsvarende for kravet i første ledd bokstav d.

Eier av fartøy mellom 28 og 33,50 meter største lengde som hadde tillatelse til å delta i fisket etter norsk vårgytende sild i 1985, kan delta med fartøyet uavhengig av størrelsesvilkåret i første ledd bokstav a.

Den som hadde kystnottillatelse, ekstraordinær landnottillatelse i 1985 eller som deltok i fisket etter norsk vårgytende sild på kystfiskekvoten i 1985 eller tidligere, kan uavhengig av vilkåret i første ledd bokstav b delta i fisket selv om vedkommende står på blad A i fiskermanntallet.

Fiskeridirektoratets regionkontor kan dispensere fra aktivitetskravet i § 4 dersom eieren av fartøyet har vært syk i perioden 1. januar 1998 til 24. september 2001 og det blir dokumentert ved legeattest at sykdommen har forhindret eier fra å delta i fiske i perioden og særlige tungtveiende hensyn tilsier at dispensasjon gis. Dispensasjon kan bare gis til eier av fartøy som kan vise til tidligere deltakelse med eget fartøy i fiske etter norsk vårgytende sild.

Når adgangen til å delta i fiske er tildelt ved dispensasjon fra aktivitetskravet pga. langvarig sykdom bortfaller adgangen til å delta i fisket ved videresalg av fartøyet.

**§ 29.** *(vilkår for å delta i åpen gruppe – landnot og garn)*

Når vilkårene for deltakelse i lukket gruppe ikke er oppfylt kan fartøy som oppfyller følgende vilkår delta i åpen gruppe i kystfartøygruppens fiske etter norsk vårgytende sild med landnot og garn:

- a. fartøyet må være registrert i merkeregisteret og ha mindre enn 300 m<sup>3</sup> lasteromsvolum.
- b. eier av fartøyet og høvedsmann må være ført i fiskermanntallet.
- c. fartøyet må være egnet, bemannet og utstyrt for fiske etter norsk vårgytende sild med landnot eller garn.

**X. Fisket etter rognkjeks i Nordland, Troms og Finnmark**

**§ 30.** *(vilkår for å delta i lukket gruppe)*

For å delta i kystfartøygruppens fiske etter rognkjeks med fartøy på eller over 13 meter største lengde i Nordland, Troms og Finnmark når følgende vilkår er oppfylt:

- a. eier må være ført i fiskermanntallet.
- b. fartøyet må være registrert i merkeregisteret.
- c. eier av fartøyet har fisket og levert rognkjeks med eget fartøy i minst ett av årene 2006, 2007 eller 2008.

Bestemmelsen om dispensasjon fra krav om tidligere aktivitet i § 4 andre ledd gjelder tilsvarende.

**§ 31.** *(vilkår for å delta i åpen gruppe)*

Når vilkårene for deltakelse i lukket gruppe ikke er oppfylt kan fartøy som oppfyller følgende vilkår delta i åpen gruppe i kystfartøygruppens fiske etter rognkjeks i Nordland, Troms og Finnmark må følgende vilkår være oppfylt:

- a. fartøyet må være registrert i merkeregisteret og være under 13 meter største lengde.
- b. eier av fartøyet må være ført i fiskermanntallet.

**§ 32.** *(dispensasjon)*

Fiskeridirektoratets regionkontor kan i særlige tilfeller dispensere fra bestemmelsen om at fartøyet må være registrert i merkeregisteret.

**§ 33.** *(begrensning i deltakelsen)*

Eier av fiskefartøy kan ikke delta i fisket etter rognkjeks i Nordland, Troms og Finnmark med mer enn ett fartøy.

Eier av fartøyet må stå om bord under fisket.

**XI. Fisket etter blåkkeite nord for 62 grader nord**

**§ 34.** *(deltakelse i direkte fiske)*

Deltakelse i direkte fiske etter blåkkeite gjelder for fartøy under 28 meter største lengde som fisker med konvensjonelle redskap nord for 62 grader nord.

**§ 35.** *(vilkår for å delta i åpen gruppe)*

For å delta i fisket etter blåkkeite nord for 62 grader nord må følgende vilkår være oppfylt:

- a. fartøyet må være registrert i merkeregisteret.
- b. eier av fartøyet og høvedsmann må være ført på blad B i fiskermanntallet.
- c. fartøyet må være egnet, bemannet og utstyrt for å drive fiske etter blåkkeite.
- d. fartøyet må være påmeldt det direkte fisket etter blåkkeite i samsvar med de kravene som blir fastsatt i den årlige reguleringen av fisket.

**§ 36.** *(begrensning i deltakelsen)*

Eier av fiskefartøy kan ikke delta i fiske med mer enn ett fartøy.

**XII. Fisket etter brisling med kystnotfartøy**

**§ 37.** *(vilkår for å delta i åpen gruppe)*

For å delta i fisket etter brisling må følgende vilkår være oppfylt:

- a. fartøyet må være registrert i merkeregisteret og ha mindre enn 300 m<sup>3</sup> største lasteromsvolum, med mindre det er gitt dispensasjon fra lengdebegrensningen som gjaldt før 2008 i henhold til de regler som gjaldt da dispensasjonen ble gitt.

- b. eier av fartøyet må være ført på blad B i fiskermanntallet.
- c. eier må ha minst to års erfaring fra brislingfiske og må stå om bord under brislingfisket.
- d. fartøyet må være egnet, bemannet og utstyrt for å drive fiske med not etter brisling. Fartøy som utøver fiske ved lysing skal ha særskilt lysebåt.

Kravet i første ledd bokstav b gjelder ikke ved fiske med landnot i kombinasjon med jordbruk, når eier har levert brisling til hermetikkindustrien i minst to av årene 1987, 1988 eller 1989.

Fiskeridirektoratets regionkontor kan gi dispensasjon fra vilkårene i første ledd bokstav b og c til bas eller høvedsmann med tradisjonelt brislingbruk og kontrakt om leie av fartøy dersom det foreligger særlige forhold. Enheten som gis dispensasjon må samlet fylle vilkårene for deltakelse.

### *Kapittel 3. Utskifting og salg av fartøy mv. i lukket gruppe*

#### **§ 38.** *(virkeområde)*

Reglene i dette kapittelet gjelder ikke for åpne grupper da deltakelse i fiske i disse gruppene ikke er begrenset til et største antall deltakende fartøyer.

Reglene får heller ikke anvendelse for deltakeradgang i fisket etter rognkjeks.

#### **§ 39.** *(forbud mot overføring av deltakeradgang)*

Adgangen til å delta i fiske kan ikke overføres til annet fartøy med mindre slik tillatelse gis i medhold av bestemmelsene i dette kapittelet.

#### **§ 40.** *(salg av fartøy med deltakeradgang)*

Ved salg av fartøy som har deltakeradgang i fiske, kan Fiskeridirektoratets regionkontor gi ny eier adgang til å delta i fiske dersom de øvrige vilkår for å delta er oppfylt.

Adgang for ny eier til å delta i fiske medfører at selgers adgang til å delta med erstatningsfartøy bortfaller.

#### **§ 41.** *(særregler som gjelder ved salg av fartøy med deltakeradgang i fisket etter torsk, hyse og sei mv.)*

Disse særreglene gjelder ved salg av fartøy som har deltakeradgang i fisket etter torsk, hyse og sei mv. for konvensjonelle havfiskefartøy og i fisket etter torsk, hyse og sei for fartøy som har mindre enn 300 m<sup>3</sup> lasteromsvolum som fisker med konvensjonelle redskap nord for 62 grader nord.

Ved salg av fartøy som har deltakeradgang, kan Fiskeridirektoratets regionkontor gi ny eier adgang til å delta i fiske når følgende vilkår er oppfylt:

- a. kjøper må være ført på blad B i fiskermanntallet.
- b. både kjøper og selger må være ført i fiskermanntallet i samme fylke i minst 12 måneder før kjøpet finner sted, dersom ikke kjøpet skjer i forbindelse med at kjøper skal nytte strukturvoteordningen etter reglene i forskrift 4. mars 2005 nr. 193 om strukturvoteordning mv. for havfiskeflåten. Det kan gjøres unntak fra kravet i første punktum for kjøper som er ført i manntallet i løpet av de siste tolv månedene, dersom han/hun har vært bosatt i fylket i minst 12 måneder.

Fiskeridirektoratets regionkontor kan dispensere fra kravet i annet ledd bokstav b:

- a. når fartøy kjøpes fra annet fylke til Nord-Troms og Finnmark, eller
- b. ved salg mellom fylker når det er naturlig å se kjøper og selgers distrikt som ett område i kvotesammenheng. Fylkene Østfold, Akershus, Oslo, Buskerud, Vestfold, Telemark, Aust-Agder og Vest-Agder anses som ett område i kvotesammenheng. Det samme gjelder fylkene Sør-Trøndelag og Nord-Trøndelag.

Adgang for ny eier til å delta i fisket medfører at selgers adgang til å delta med et erstatningsfartøy bortfaller. Dette gjelder samtlige fiskerier nevnt i første ledd.

#### **§ 42.** *(utskifting av fartøy med deltakeradgang)*

Ved utskifting av fartøy med deltakeradgang i fiske, kan Fiskeridirektoratets regionkontor gi eier tillatelse til å delta i fiske med erstatningsfartøy.

Adgang til å delta i fiske med utskiftningsfartøyet bortfaller når slik tillatelse gis for erstatningsfartøyet. Dette gjelder samtlige fiskerier som deltakerbegrensningen gjelder for.

#### **§ 43.** *(særregler som gjelder ved utskifting av fartøy med deltakeradgang i fisket etter torsk, hyse og sei mv.)*

Disse særreglene gjelder ved utskifting av fartøy som har deltakeradgang i fisket etter torsk, hyse og sei mv. for konvensjonelle havfiskefartøy og i fisket etter torsk, hyse og sei for fartøy som har mindre enn 300 m<sup>3</sup> lasteromsvolum som fisker med konvensjonelle redskap nord for 62 grader nord.

Det kan ikke gis tillatelse etter § 42 dersom søker er tildelt torsketråltillatelse, pelagisk tråltillatelse, seitråltillatelse eller ringnottillatelse etter forskrift 13. oktober 2006 nr. 1157 (konsesjonsforskriften) § 2–1, § 2–6, § 2–14 og § 4–1 for erstatningsfartøyet.

#### **§ 44.** *(leiefartøy)*

Ved forlis og havari som medfører vesentlig driftsavbrudd for fartøy med deltakeradgang, kan Fiskeridirektoratets regionkontor gi tillatelse til å benytte annet fartøy i fisket. Det er forbudt å benytte leiefartøy ved deltakelse i fiske i åpen gruppe.

Fiskeridirektoratets regionkontor kan fastsette nærmere vilkår for slik tillatelse, herunder begrensninger på leiefartøyets lengde, samt at høvedsmann og hele eller deler av mannskapet skal delta i fisket med leiefartøyet.

Det kan ikke gis tillatelse til å benytte leiefartøy som har større lasteromsvolum enn 300 m<sup>3</sup>, med mindre det aktuelle leiefartøyet har fått dispensasjon fra lengdebegrensningen som gjaldt før 2008 i henhold til de regler som gjaldt da dispensasjonen ble gitt. Størrelsesbegrensningen gjelder ikke for leiefartøy i fisket etter torsk, hyse og sei mv. for konvensjonelle havfiskefartøy.

#### § 45. (dødsfall)

Dersom fartøyeier dør, bortfaller adgangen til å delta i fisket.

Den som ved arv erverver fartøy med deltakeradgang i fiske, kan gis adgang til å delta i fiske dersom de øvrige vilkår for å delta er oppfylt. Dersom fartøyeiers død skyldes forlis der også fartøyet har gått tapt, kan arving gis rett til å delta i fiske med erstatningsfartøy.

Arvinger som nevnt i andre ledd, kan også selge fartøy med adgang for ny eier til å delta i fiske dersom vilkårene for å delta og salg for fortsatt drift er oppfylt.

Fiskeridirektoratets regionkontor er vedtaksmyndighet etter denne bestemmelse.

### Kapittel 4. Avsluttende bestemmelser

#### § 46. (overtredelsesgebyr)

Dersom bestemmelse om begrensning av antall fartøy én eier kan delta med i ett fiskeri i § 5, § 33 og § 36, forbudet mot å skifte gruppetilhørighet i løpet av reguleringsåret i § 6, forbudet mot å bruke leiefartøy i § 44 første ledd annet punktum eller forbudet mot å overføre en deltakeradgang til et annet fartøy uten tillatelse i § 39 blir overtrådt ilegger Fiskeridirektoratet et overtredelsesgebyr.

#### § 47. (tvangsmulkt)

For å sikre at bestemmelsene om begrensning av antall fartøy én eier kan delta med i ett fiskeri i § 5, § 33 og § 36, forbudet mot å skifte gruppetilhørighet i løpet av reguleringsåret i § 6, forbudet mot å bruke leiefartøy i § 44 første ledd annet punktum eller forbudet mot å overføre en deltakeradgang til et annet fartøy uten tillatelse i § 39 blir oppfylt, kan Fiskeridirektoratet fatte vedtak om tvangsmulkt.

#### § 48. (bortfall)

Adgangen til å delta i fiske etter forskriften her faller bort dersom fartøyet eller eieren av fartøyet ikke lenger fyller vilkårene for deltakelse som er fastsatt her i forskriften.

#### § 49. (vedtaksmyndighet og klageinstans)

Fiskeridirektoratet har myndighet til å treffe vedtak etter denne forskriften. Når myndigheten etter forskriften er lagt til Fiskeridirektoratets regionkontor, er Fiskeridirektoratet klageinstans.

Myndigheten som er lagt til Fiskeridirektoratet etter denne forskriften kan delegeres til Fiskeridirektoratets regionkontor.

#### § 50. (ikraftsetting)

Denne forskriften gjelder fra 1. januar 2009 til og med 31. desember 2009.

## 18. nov. Nr. 1236 2008

### Forskrift om særskilte beskyttelsestiltak ved import av muslinger fra Peru

**Hjemmel:** Fastsatt av Mattilsynet 18. november 2008 med hjemmel i lov 19. desember 2003 nr. 124 om matproduksjon og mattrygghet mv. (matloven) § 23 tredje ledd, jf. § 16.

**EØS-henvisninger:** EØS-avtalen vedlegg I (vedtak 2008/866/EF). Kunngjort 21. november 2008 kl. 14.20.

#### § 1. Virkeområde

Denne forskriften får anvendelse på import av muslinger fra Peru beregnet til menneskemat.

Med muslinger forstås næringsfiltrerende bløtdyr med todelt skall (*Lamellibranchiata*).

#### § 2. Importforbud

Det er forbudt å importere muslinger fra Peru.

#### § 3. Unntak

Unntatt fra § 2 er:

1. kamskjell (*Pectinidae*) høstet i akvakulturområder, forutsatt at innvollene er fjernet
2. muslinger som har gjennomgått varmebehandling beskrevet i annet ledd.

Varmebehandling etter første ledd nr. 2 omfatter:

1. nedsenking i kokende vann i den tiden det tar å heve kjernetemperaturen i muslingenes kjøtt til minst 90 °C og opprettholdelse av denne minstemperaturen i 90 sekunder eller mer
2. koking i 3–5 minutter i en lukket beholder der temperaturen ligger på mellom 120 og 160 °C og trykket er på mellom 2 og 5 kg/cm<sup>2</sup>, etterfulgt av fjerning av skall og frysing av kjøttet til en kjernetemperatur på –20 °C
3. dampkoking under trykk i en lukket beholder der kravene til koketid og kjernetemperatur i muslingenes kjøtt nevnt i nr. 1 er oppfylt. Det skal benyttes en validert metode. Det skal være innført framgangsmåter basert på HACCP-prinsippene for å bekrefte at varmen fordeles jevnt.

**§ 4. Kostnader**

Alle kostnader knyttet til tiltak for å gjennomføre kravene gitt i denne forskriften, skal dekkes av importør eller dennes representant.

**§ 5. Tilsyn og vedtak**

Mattilsynet fører tilsyn og kan fatte nødvendige vedtak for gjennomføring av bestemmelsene i denne forskriften, jf. matloven § 23.

**§ 6. Straff**

Forsettlig eller uaktsom overtredelse av denne forskriften eller bestemmelser og vedtak gitt i medhold av den, er straffbart i henhold til matloven § 28.

**§ 7. Ikrafttredelse**

Denne forskriften trer i kraft straks, og gjelder til 31. mars 2009.

Samtidig oppheves forskrift 3. mai 2001 nr. 490 om forbud, inntil videre, mot import av toskallede bløtdyr, pigghuder, sekkedyr og sjølevende snegler med opprinnelse i Peru.

**18. nov. Nr. 1237 2008****Forskrift om endring i forskrift om utøvelse av fisket i sjøen**

**Hjemmel:** Fastsatt av Fiskeridirektoratet 18. november 2008 med hjemmel i lov 3. juni 1983 nr. 40 om saltvannsfiske m.v. § 1, § 2, § 4 og § 4a og forskrift 22. desember 2004 nr. 1878 om utøvelse av fisket i sjøen § 91. Kunngjort 21. november 2008 kl. 14.20.

*I*

I forskrift 22. desember 2004 nr. 1878 om utøvelse av fisket i sjøen gjøres følgende endring:

§ 34a fjerde ledd skal lyde:

(4) Fra og med 1. januar til 1. oktober kl. 0800 er det forbudt å oppbevare hummer i sjøen. Hummer som innen 1. januar er innmeldt og registrert av salgslagene for omsetning kan likevel oppbevares i sjøen inntil slik omsetning kan skje. Fiskeridirektoratets regionkontor kan gi tillatelse til å oppbevare hummer i sjøen til godkjent kjøper.

*II*

Endringen trer i kraft straks.

**19. nov. Nr. 1238 2008****Forskrift om endring i forskrift om forebygging av anslag mot sikkerheten i luftfarten**

**Hjemmel:** Fastsatt av Samferdselsdepartementet 19. november 2008 med hjemmel i lov 11. juni 1993 nr. 101 om luftfart (luftfartsloven) § 7–24 første ledd, § 7–25 første og annet ledd og § 16–1, jf. delegeringsvedtak 6. april 2001 nr. 321.

**EØS-henvisninger:** EØS-avtalen vedlegg XIII kap. VI nr. 66i (forordning (EF) nr. 662/2003 sist endret ved forordning (EF) nr. 358/2008). Kunngjort 21. november 2008 kl. 14.20.

*I*

I forskrift 30. april 2004 nr. 715 om forebygging av anslag mot sikkerheten i luftfarten gjøres følgende endring:

§ 3 nr. 2 første ledd skal lyde:

Nr. 66i (forordning (EF) nr. 622/2003) om fastsettelse av tiltak for gjennomføring av felles grunnleggende standarder for luftfartssikkerhet, endret ved forordning (EF) nr. 68/2004, forordning (EF) nr. 781/2005, forordning (EF) nr. 857/2005, forordning (EF) nr. 65/2006, forordning (EF) nr. 240/2006, forordning (EF) nr. 831/2006, forordning (EF) nr. 1448/2006, forordning (EF) nr. 1546/2006, forordning (EF) nr. 1862/2006, forordning (EF) nr. 437/2007, forordning (EF) nr. 915/2007, forordning (EF) nr. 1477/2007, forordning (EF) nr. 23/2008 og forordning (EF) nr. 358/2008.

*II*

Endringen trer i kraft straks.

I forskriftens vedlegg tilføyes følgende:

For å lese [forordning \(EF\) nr. 358/2008](#) i pdf se her.

0 Uoffisiell oversettelse.

**17. nov. Nr. 1239 2008****Forskrift om endring i forskrift om rapportering fra kommuner og fylkeskommuner og forskrift om rapportering fra interkommunale selskaper og kommunale og fylkeskommunale foretak som driver næringsvirksomhet**

**Hjemmel:** Fastsatt av Kommunal- og regionaldepartementet 17. november 2008 med hjemmel i lov 25. september 1992 nr. 107 om kommuner og fylkeskommuner (kommuneloven) § 49 nr. 2 og lov 29. januar 1999 nr. 6 om interkommunale selskaper § 42. Kunngjort 25. november 2008 kl. 13.10.

*I*

I vedlegg til forskrift 15. desember 2000 nr. 1425 om rapportering fra kommuner og fylkeskommuner og til forskrift 21. oktober 2003 nr. 1445 om rapportering fra interkommunale selskaper og kommunale og fylkeskommunale foretak som driver næringsvirksomhet gjøres følgende endringer i funksjonsinndelingen:

- Funksjon 380 endrer navn til «Idrett og tilskudd til andres idrettsanlegg».
- Funksjon 385 endrer navn til «Andre kulturaktiviteter og tilskudd til andres kulturbygg».
- Funksjon 870 endrer navn til «Renter/utbytte og lån (innlån og utlån)».
- Funksjon 450 opphører.
- Funksjon 510 endrer navn til «Skolelokaler og internatbygninger».
- Funksjon 515 endrer navn til «Fellesutgifter og støttefunksjoner knyttet til videregående opplæring».
- Funksjon 590 endrer navn til «Andre formål»
- Funksjon 680 opphører.
- Funksjon 685 opphører.
- Funksjon 691 opphører.
- Funksjon 692 opphører.
- Funksjon 693 opphører.
- Funksjon 694 opphører.
- Funksjon 870 endrer navn til «Renter/utbytte og lån (innlån og utlån)».

*II*

I vedlegg til forskrift 15. desember 2000 nr. 1425 om rapportering fra kommuner og fylkeskommuner og til forskrift 21. oktober 2003 nr. 1445 om rapportering fra interkommunale selskaper og kommunale og fylkeskommunale foretak som driver næringsvirksomhet gjøres følgende endringer i artsinndelingen:

- Art 130 endrer navn til «Post, banktjenester, telefon, internett/bredbånd».
- Art 170 endrer navn til «Transport/drift av egne og leide transportmidler (herunder anleggsmaskiner og lignende)».
- Art 270 endrer navn til «Andre tjenester (som inngår i egenproduksjon)».
- Art 690 endrer navn til «Fordelte utgifter/internsalg».
- Art 874 endrer navn til «Eiendomsskatt annen eiendom».
- Art 875 endrer navn til «Eiendomsskatt boliger og fritidseiendommer».

*III*

I vedlegg til forskrift 15. desember 2000 nr. 1425 om rapportering fra kommuner og fylkeskommuner og til forskrift 21. oktober 2003 nr. 1445 om rapportering fra interkommunale selskaper og kommunale og fylkeskommunale foretak som driver næringsvirksomhet gjøres følgende endringer i balanseoppstillingen (sektorinndelingen):

- Sektor 39 «Andre finansielle foretak, ekskl. hjelpeforetak» legges til.
- Sektor 49 «Finansielle hjelpeforetak» legges til.

*IV*

I vedlegg til forskrift 21. oktober 2003 nr. 1445 om rapportering fra interkommunale selskaper og kommunale og fylkeskommunale foretak som driver næringsvirksomhet gjøres følgende endring i balanseoppstillingen (kapittelinndelingen):

- Kapittel 5.19 for «Varer» endres til kapittelnummer 5.17.

*V*

Endringene under I og II trer i kraft fra og med rapporteringsåret 2009.  
Endringene under III og IV trer i kraft straks (for rapporteringsåret 2008).

**21. nov. Nr. 1240 2008****Forskrift om dispensasjon fra sparebankloven § 23**

**Hjemmel:** Fastsatt av Kredittilsynet 21. november 2008 med hjemmel i lov 24. mai 1961 nr. 1 om sparebanker § 23 annet ledd fjerde punktum. Kungjort 25. november 2008 kl. 13.10.

§ 1. Sparebanker kan uten hinder av sparebankloven § 23 første ledd stille statspapirer som sikkerhet for egne forpliktelser, samt stille sine eiendeler som sikkerhet for egne forpliktelser overfor staten.

§ 2. Forskriften trer i kraft straks.

**28. okt. Nr. 1249 2008****Forskrift om opptak, studier og eksamen ved Misjonshøgskolen**

**Hjemmel:** Fastsatt av styret for Misjonshøgskolen 28. oktober 2008 med hjemmel i lov 1. april 2005 nr. 15 om universiteter og høyskoler § 3–3, § 3–4, § 3–5, § 3–6, § 3–7, § 3–8, § 3–9, § 3–10, § 3–11, § 4–5, § 4–7, § 4–8, § 5–1 og § 7–1. Kungjort 28. november 2008 kl. 14.20.

*Kapittel I. Allmenne regler***§ 1. Virkeområde**

1. Forskriften gjelder for studier ved Misjonshøgskolen med unntak av studier på doktorgradsnivå (Ph.D.).
2. Forskriften gir regler om opptak til studier, organisering av studier, eksamen, krav for tildeling av grader og bestemmelser om studentens og institusjonens plikter og rettigheter.
3. Reglene i det følgende er bygd på at studentene følger normert studieprogresjon. For studenter som har søkt om og fått innvilget lavere progresjon, skal anvendelsen av reglene ta hensyn til dette, med mindre noe annet er særskilt angitt.

**§ 2. Beslutningsmyndighet**

I saker der beslutningsmyndighet er lagt til Misjonshøgskolen, treffes avgjørelser av rektor eller den han eller hun gir fullmakt til. Der beslutningsmyndighet er lagt til styret selv eller rektor selv, kan myndigheten ikke delegeres til lavere nivå.

**§ 3. Definisjoner**

1. *ECTS:* European Course Credit Transfer System (ECTS) er navnet på et system for å overføre avlagte eksamener og eksamensresultat mellom ulike nasjonale utdanningssystem.
2. *Eksamen eller deleksamen:* Formell prøving av studentenes kunnskaper og ferdigheter, enten underveis eller ved slutten av studiet i et emne/modul. Resultatet av prøvingen inngår i grunnlaget for karakterfastsettelse for et emne eller gir alene grunnlag for fastsettelse av karakter i emnet.
3. *Eksamenskandidat:* Student eller privatist som går opp til eksamen.
4. *Ekstraordinær eksamen:* Eksamen som arrangeres når et emne går ut, eller dersom det går mer enn to semestre til neste ordinære eksamen. Ekstraordinær eksamen kan også etter særlig vurdering avholdes for studenter som av tvingende grunner ikke kan vente til neste ordinære eksamen.
5. *Emne:* Den minste enheten som kan inngå i et fag eller modul/hovedemne. Alle emner skal ha et omfang målt i studiepoeng.
6. *Emnebeskrivelse:* Oversikt over faglig innhold, evalueringsform m.m. for et emne som del av en eller flere moduler.
7. *Emnegruppe/studieenhet/studieretning:* Samling av emner fra ett eller flere fag som gjennom en studieplan er definert til å utgjøre en samlet enhet.
8. *Hovedemne/modul:* Den minste enheten man kan få utskrift av eksamensprotokollen fra. En modul kan bestå av ett eller flere emner. En modul ved MHS kan ha en størrelse på 10–30 studiepoeng.
9. *Emnenummerering:* Alle emner har egen kode som består av bokstaver og tall. Bokstavene angir fag eller program og første tall i tallkoden viser nivået på emnet: Alle emner skal ha et tresifret nummer, der første siffer er enten 1 (100-emner), 2 (200-emner) eller 3 (300-emner). 100-emner er begynneremner. 200-emner angir en høgre grad av fordypning eller spesialisering, mens 300-emner angir høgste grad av fordypning eller spesialisering. 100-emner kan normalt bare inngå i bachelorgraden, mens 200-emner kan inngå i bachelor- eller mastergraden. Dette fastsettes i studieplanene. 300-emner kan normalt bare inngå i mastergraden.
10. *Fag:* Samling av emner som er beslektet og som er samlet under én felles fagbetegnelse.
11. *Fagområde:* Fag og studieenhet som hører naturlig sammen og som kan utfylle hverandre i forhold til det aktuelle mastergradsprogrammet regnes som et fagområde.
12. *Faglig spesialisering:* Emnegruppe ut over grunnnivået i et fagområde som hører faglig sammen og som kan utfylle hverandre.
13. *Fordypningsenhet/major:* Emnegruppe på minst 80 studiepoeng, herav minst 20 studiepoeng på nivå 2.
14. *Grad:* Utdanning med et bestemt omfang og en bestemt sammensetning og som gir rett til å bruke en bestemt tittel. Tittelen dokumenteres i et vitnemål.

15. *Arbeidskrav*: Prøve, innleveringsarbeid, prosjektarbeid eller andre studiekraav som må være godkjent som bestått før studenten kan gå opp til eksamen i et emne, men der resultatet ikke inngår i grunnlaget for endelig karakter.
16. *Kontinuasjons eksamen*: Eksamen som arrangeres for eksamenskandidater som ikke bestod ordinær eksamen.
17. *Mappevurdering*: Vurderingsform som omfatter arbeid med flere skriftlige arbeider under veiledning i løpet av et semester, og hvor et utvalg av arbeidene leveres til bedømming ved semesterslutt.
18. *Ny eksamen*: Eksamen for studenter som har bestått eksamen, men tar samme emne om igjen for å forbedre karakteren.
19. *Ordinær eksamen*: Eksamen som arrangeres i henhold til studieplan.
20. *Privatist*: Person som går opp til eksamen etter bestemmelsene i lov om universiteter og høyskoler § 3–10 uten å være tatt opp ved studiet.
21. *Student*: Person som er tatt opp til studier eller emner ved Misjonshøgskolen i samsvar med lov om universiteter og høyskoler, § 3–6 og § 3–7 og som har betalt semesteravgift.
22. *Studieplan*: En beskrivelse av fag og *studieprogram*, som gjør greie for hvilke emner som inngår og hvordan emnene faglig hører sammen.
23. *Studiepoeng (stp)*: Mål, i ECTS, på arbeidsomfang i studiet: 60 studiepoeng tilsvarer ett års studium på full tid.
24. *Studieprogram*: Flerårig organisering av studier som viser hvordan studenten kan oppfylle de kravene som stilles for å oppnå en grad.
25. *Studierett*: Adgang til all undervisning innen studiet eller emnet i henhold til studieplanen eller emnebeskrivelsen, samt rett og normalt plikt til å gjennomføre eksamen i henhold til den vurderingsform som er fastsatt for studenter. Studierett gir også rett til veiledning og til å bruke andre ressurser i samsvar med studieplanen, utdanningsplanen og eventuelle andre regler gitt av institusjonen, herunder lesesaler, datamaskiner osv.
26. *Utdanningsplan*: Avtale mellom studiested og student, se § 17, punkt 4.
27. *Utsatt eksamen*: Eksamen som arrangeres for eksamenskandidater som hadde gyldig fravær ved ordinær eksamen.

#### § 4. Studieåret

Studieåret begynner medio august og avsluttes ultimo juni.

### Kapittel II. Opptak

#### § 5. Rammer og begrensninger

Når kapasitetshensyn eller ressurshensyn krever det, kan styret regulere adgangen til det enkelte studieprogram eller deler av det.

#### § 6. Generelt opptaksgrunnlag

For opptak til alle lavere grads studier ved Misjonshøgskolen som omfattes av denne forskriften kreves generell studiekompetanse eller tilsvarende, p.t. fastsatt av departementet i forskrift om opptak til universiteter og høyskoler. For søkere til studier med annet undervisningsspråk enn norsk gjelder tilsvarende krav om språkkunnskap på et nivå fastsatt av institusjonen.

#### § 7. Opptakskrav til mastergradsstudier

Opptakskrav til mastergrad: Søker må oppfylle krav fastsatt i forskrift 1. desember 2005 nr. 1392 om krav til mastergrad.

1. *Disiplinbasert* mastergrad av to års varighet (120 studiepoeng):

For å bli tatt opp til et disiplinbasert masterstudium må studenten ha:

- a) oppnådd bachelorgrad eller tilsvarende, og
- b) oppfylle andre faglige krav som måtte være fastsatt i studieplanen for det aktuelle masterstudiet.

Som del av opptaksgrunnlaget eller et utvidet opptaksgrunnlag kreves eksamen i en fordypningsenhet på til sammen minst 80 studiepoeng innenfor samme fagområde som mastergraden.

2. *Erfaringsbasert* mastergrad av ett og et halvt års varighet (90 studiepoeng):

For å bli tatt opp til et erfaringsbasert masterstudium må studenten ha ett av følgende fullførte utdanningsløp:

- a. bachelorgrad
- b. cand.mag.-grad
- c. annen grad eller utdanningsløp av minimum 3 års omfang
- d. annen utdanning som er vurdert som jevn god med en av de ovennevnte
- e. Styret kan selv fastsette særlige faglige minstekrav for opptak. Slike tilleggskrav vil framgå av programplanen for det aktuelle studium.

Som del av opptaksgrunnlaget eller et utvidet opptaksgrunnlag kreves eksamen i til sammen minst 60 studiepoeng innenfor samme fagområde som mastergraden.

I tillegg kreves minst 2 års relevant yrkespraksis. Institusjonen vurderer hva som er relevant yrkespraksis.

3. *Mastergrad av fem års varighet* (300 studiepoeng):

For å bli tatt opp til et masterstudium av fem års varighet må studenten ha generell studiekompetanse eller tilsvarende.

**§ 8. *Krav for opptak på praktisk-teologisk seminar***

1. For opptak til praktikums første semester (Innledende semester i praktisk teologi, ISPT) kreves fullført bachelorgrad i teologi eller ekvivalent utdanning. Misjonshøgskolen avgjør hvilke emner som skal inngå i bachelorgrad i teologi.
2. For opptak til praktikums andre semester (Avsluttende semester i praktisk teologi, ASPT) kreves det fullført mastergrad i teologi eller ekvivalent utdanning. Kandidatene må også ha fullført og bestått praktikums første avdeling, herunder fastsatte praksisperioder. Kandidater fra andre læresteder må dokumentere resultat av eventuell egnethetsvurdering samt opplyse om pålegg om ny praksis. En sperrefrist kan bli iverksatt før opptak kan skje.
3. Personer som ikke innfrir kravene etter pkt. 1 og 2, men som i medhold av forskrift 17. juni 1988 nr. 3361 om tilsetning av menighetsprest, sist endret 8. februar 2007 nr. 146 gjeldende fra 1. mars 2007, kan også gis opptak på praktikum.
4. Praktikum er åpent for studenter som er medlem av Den norske kirke, Den Evangelisk Lutherske Frikirke eller et kirkesamfunn som står i avtalefestet kirkefelleskap med Den norske kirke. Studenter fra øvrige kirkesamfunn kan tas opp på særlige vilkår etter avtale.

**§ 9. *Opptakskrav til profesjonsstudiet i teologi/cand.theol.***

Profesjonsutdanningen i teologi (cand.theol.) er satt sammen av følgende studier som har hvert sitt opptak:

1. Bachelorgrad i teologi (180 studiepoeng). Misjonshøgskolen avgjør hvilke emner som skal inngå i beregningsgrunnlaget.
2. Mastergrad i teologi (120 studiepoeng).
3. Praktisk-teologisk seminar (60 studiepoeng).

Med fullført og bestått eksamen fra pkt. 1–3 utskrives cand.theol.-vitnemål.

**§ 10. *Organisering av opptak***

Misjonshøgskolen er ansvarlig for opptaket til høgskolens studier. Dette er likevel ikke til hinder for at institusjonen kan delegerer saksforberedelse og avgjørelse til andre organer, herunder til Samordna Opptak.

Studiesjefen foretar opptak, eller ivaretar at dette finner sted når opptaket er delegert etter første ledd andre punktum. Studiesjef oppnevner opptakskomité. Opptakskomiteen foretar opptak ved enkeltvedtak. Opptakskomiteen skal ha minst ett medlem med faglig kompetanse innen det studieprogrammet eller de emnene komiteen tar opp til.

Ved opptak til studier som inngår i Samordna Opptak, gjelder de nasjonale rangeringsreglene. Ved opptak til andre studier med opptaksbegrensning, bestemmes rangeringsregler av studiesjef.

Søknader fra utenlandsstudenter som omfattes av det såkalte kvoteprogrammet behandles i henhold til eget søknadskjema og søknadsfrister. Søknader fra utenlandsstudenter som ikke omfattes av kvoteprogrammet behandles som ordinære studentsøknader.

Søkere som har dokumentert behov for tidlig svar, kan be om forhåndsløfte. Forhåndsløfte kan gis søkere som normalt ville ha fått tilbud om studieplass ved forrige ordinære opptak.

Tildelt studieplass kan reserveres til året etter når studiesjef finner at det foreligger tungtveiende grunner.

**§ 11. *Søknadsfrister***

Søknad om opptak som student sendes til MHS på lavere grads studier eller den sendes Samordnet Opptak når studiet er utlyst her. Her følges de nasjonale frister fastsatt av departementet. Søknaden undertegnes av søkeren.

For øvrige studier blir søknadsfrist kunngjort samtidig med utlysning av studieprogrammet. Studiesjef fastsetter søknadsfristen.

**§ 12. *Dokumentasjon og ettersending***

For studier der opptaket er organisert gjennom Samordna Opptak følges nasjonale frister for ettersending av dokumentasjon. Frister for ettersending av dokumentasjon til lokalt opptak og svarfrist ved tilbud om studieplass fastsettes av studiesjef.

**§ 13. *Klagefrist***

Frist for å klage på vedtaket er senest 3 uker etter mottatt brev fra høgskolen, jf. forvaltningslovens § 29.

Klagen skal stiles til Misjonshøgskolens klagenemnd/styret. Klagen må underskrives av den som klager eller den klager gir fullmakt. I klagen skal det oppgis hvilket vedtak det klages over, den endring som ønskes, og det bør oppgis hvilke grunner som legges til klagen, jf. forvaltningslovens § 32.

***Kapittel III. Studentenes rettigheter og plikter***

**§ 14. *Studierett***

1. Den som har akseptert tilbud om studieplass har studierett i henhold til den normerte studietid for det aktuelle hel- eller deltidsstudiet han/hun er tatt opp til. Studieretten kan normalt beholdes i inntil to år i tillegg, dersom studenten er forsinket i sine studier i forhold til den normerte studietid. I tidsberegningen på to år inngår ikke utsatt studiestart, midlertidig utestenging fra Misjonshøgskolen og permisjoner etter § 16 punkt 1.

2. Studenten må betale semesteravgift samt bekrefte utdanningsplan og/eller registrere seg hvert semester innen gjeldende frister for å beholde studieretten.
3. Studieretten opphører automatisk når studenten har fullført studiet. Studieretten kan etter søknad utvides inntil ett år etter at studiet er fullført i forbindelse med utvidelse av fagkretsen eller forbedring av karakterer. Hvis så skjer utstedes kun ny karakterutskrift, og ikke nytt vitnemål for graden, jf. § 51 punkt 3. Studieretten opphører også automatisk når studenten selv bekrefter at hun/han trekker seg fra studieprogrammet.
4. Studierett for enkeltemner opphører når emnet er gjennomført.

#### § 15. *Tap av studierett*

1. En student kan miste sin studierett på et studium hun eller han er tatt opp til i flg. tilfeller:
  - a. Dersom en student ikke er registrert som student eller har bekreftet sin utdanningsplan og betalt semesteravgift første semester etter opptak, og ikke har fått innvilget overføring av studieplassen til et senere år eller semester.
  - b. Dersom en student unnlater å registrere seg eller bekrefte sin utdanningsplan for det aktuelle studiet i to semestre, og ikke på forhånd har søkt om permisjon.
  - c. Dersom en student 2 år etter opptak eller senere i studiet over en periode på minst 2 år har bestått mindre enn 50 % av antall studiepoeng i sin utdanningsplan for den aktuelle periode.
  - d. Dersom studenten ikke har utdanningsplan for det aktuelle tidsrom, legges normert studie- eller fagplan til grunn.
  - e. Dersom en student har strøket 2 ganger på samme praksisperiode jf. § 18 og vedkommende ikke er innvilget dispensasjon til et 3. forsøk.
2. Ved vurdering av om en student skal miste studieretten etter punkt 1 bokstav c, skal det legges vekt på hvilke grunner studenten har for å ikke ha avlagt eksamener i samsvar med utdanningsplanen eller studie-/fagplanen.
3. Studenter som mister studieretten etter punkt 1 bokstav b, c eller d, kan søke nytt opptak til studiet ved Misjonshøgskolen etter tre år, såfremt overordnede bestemmelser gir anledning til dette.
4. Studiesjef fattet vedtak om tap av studierett etter § 15 pkt. 1 bokstavene a–e. Vedtak fattet før frist for registrering og oppmelding eller bekrefting av utdanningsplan gjelder med virkning fra og med det aktuelle semesteret. Vedtak fattet etter denne fristen gjelder med virkning fra og med påfølgende semester.
5. Vilkår for tap av studieretten skal framgå av utdanningsplanen.
6. Vedtak om tap av studierett etter § 15 pkt. 1 bokstavene a–e kan påklages styret eller institusjonens klagenemnd.

#### § 16. *Permisjon*

1. Studenter som ikke ønsker å benytte sin studierett kommende semester, skal innen fristen for bekreftelse av utdanningsplanen gi melding til Misjonshøgskolen om fraværet. Melding gis på den måten institusjonen bestemmer.
2. Ved fravær inntil to semestre innvilges permisjon uavhengig av grunn, forutsatt at studenten har gitt melding innen fastsatt frist.
3. Ved fravær på mer enn to semestre, skal studenten sende skriftlig begrunnet søknad om permisjon. Institusjonen kan i særlige tilfelle innvilge permisjon for mer enn to semestre.
4. Studenter som får barn under studiene, har rett til permisjon etter lov om universiteter og høyskoler § 4–5. Studenten plikter å gi beskjed om dette.
5. Permisjon fra studiet av andre grunner enn at man har fått barn, gir ikke rett til spesiell tilrettelegging av undervisning eller eksamen.

#### § 17. *Semesteravgift, registrering, oppmelding, utdanningsplan og eksamensoppmelding*

1. Studenter og privatister skal betale semesteravgift i samsvar med lov om studentsamskipnader med forskrifter. Studenter og privatister skal videre betale egenbetaling fastsatt av styret selv. Innbetalt semesteravgift refunderes normalt ikke.
2. Privatister som har betalt semesteravgift, har krav på studiekort, og har adgang til velferdstilbud som gis av Studentsamskipnaden i Stavanger.
3. Studenten er selv ansvarlig for å holde seg orientert om tid og sted for eksamen.
4. En student som er tatt opp til studier av 60 studiepoengs omfang eller mer skal ha en utdanningsplan for sitt studium i form av en avtale inngått mellom studenten og institusjonen.

Utdanningsplanen skal angi partenes viktigste rettigheter og plikter. Studiesjefen gir nærmere retningslinjer, herunder om utdanningsplanens form, lagring og arkivering; om frist og framgangsmåte for endring av planen, etc. Utdanningsplanen skal være inngått i løpet av studentens første semester.
5. Mastergradsstudenter og studenter på profesjonsstudiet i teologi skal i tillegg undertegne avhandlingskontrakt i semesteret før det selvstendige arbeidet påbegynnes for å kunne melde seg opp til et fagområde og bli tildelt veileder. Studentens rett til oppfølging og tilrettelegging underveis i utdanningen er betinget av at studentens forpliktelser etter utdanningsplanen og mastergradskontrakten blir overholdt.
6. En mastergradsavtale skal inngås første semester på mastergrad. Rektor fastsetter nærmere regler om retten til veiledning og andre ytelser for mastergradsstudenter, herunder hvor lenge studentene har rett til å motta slik

veiledning/slike ytelser. Omfanget og varigheten av retten til veiledning/ytelser skal inntas i en egen utdanningsplan mellom den enkelte student og Misjonshøgskolen.

7. Studenten melder seg normalt selv opp til ordinær eksamen på MHS-web. En students eksamensoppmelding er ikke gyldig før semesteravgiften er betalt.
8. Studenter som tar ny eller utsatt eksamen, må selv melde seg opp innen nærmere fastsatte frister.
9. Privatister skal i tillegg til ordinær semesteravgift betale eksamensavgift i samsvar med vedtak av styret selv og innen fastsatt frist.
10. Institusjonen kan fastsette særskilt påmeldingsfrist for privatister og for påmelding til åpne studier eller emner.
11. Institusjonen, ved studiesjef, kan dispensere fra fristene for oppmelding til eksamen i følgende tilfelle:
  - a) dersom det er gjort avgjørende feil fra institusjonens side.
  - b) dersom det har vært dødsfall i studentens nærmeste familie, eller ved dokumentert sykdom hos studenten selv eller i nær familie eller ved andre uforutsette hindringer som har gjort det umulig å overholde fristen.
  - c) vedkommende eksamen vil føre fram til avsluttet grad eller avsluttet studieprogram.
  - d) i andre særlige tilfelle.

Omstendigheter som nevnt i bokstav a–d ovenfor må dokumenteres. Sykdom og fødsel må dokumenteres med erklæring fra lege eller psykolog.

#### **§ 18. Vilkår for oppmelding til eksamen**

Høgskoleråd kan gi regler om arbeidskrav/studiekrav, obligatoriske oppgaver, krav om avlagte eksamener eller prøver, obligatorisk deltakelse eller gjennomført praksis for at studenten skal ha adgang til en eksamen eller få fortsette studiet. Vilårene skal gå fram av modul eller emnebeskrivelse.

#### **§ 19. Antall forsøk til eksamen**

1. Masteravhandlinger og større skriftlige arbeider (avhandling) som er vurdert til karakteren F, kan omarbeides og leveres inn til ny vurdering én gang.
2. For andre eksamener enn de som er nevnt i punkt 1 har en student anledning til å fremstille seg til eksamen i samme eller tilsvarende emne maksimalt tre ganger. Et utvalg medlemmer fra fagseksjonen kan i særlige tilfeller gi dispensasjon for et fjerde og siste eksamensforsøk. Dersom en student unnlater å møte til eksamen uten gyldig grunn, regnes det som om studenten har gått opp til eksamen én gang. Studenter som har gyldig grunn for fravær under eksamen har ikke brukt et eksamensforsøk. Det gjelder egne regler for vurdering av bestått praksis, jf. § 18.

#### **§ 20. Veiledet praksis og antall forsøk**

For studieprogram ved praktisk-teologisk seminar der gjennomføringen av praksis er gjenstand for en faglig vurdering, gjelder følgende:

1. Styret skal sørge for at studentenes kunnskaper, ferdigheter og personlige egnethet blir prøvet på en upartisk og faglig betryggende måte. Gjennomføringen av studieprogrammene (inkludert mappeevaluering, muntlig eksamen og egnethetsprøving) vurderes til «bestått» eller «ikke bestått».
2. Praksisperiodene vurderes til «bestått» eller «ikke bestått». Vedtak om dette treffes av praktikumsrektor etter tilråding av praksisleder, som har gjennomgått rapporten fra studentens praksisveileder. En student må ha gjennomført og bestått praksisperiodene for å kunne fullføre utdanningen ved seminaret.
3. Dersom en student ikke består en praksisperiode, har vedkommende rett til én (1) ny praksisperiode. Denne skal foregå ved et annet praksissted og med en annen praksisveileder enn under den første prøven. Styret fastsetter øvrige bestemmelser når det gjelder praksis, herunder bestemmelser om kriterier for vurdering av praksis. Skikkethetsvurdering for prestetjenesten utøves av de tre teologiske fakultetene på bakgrunn av henstilling fra Den norske kirke ved Bispemøtet, jf. BM-sak 24/06.

### **Kapittel IV. Studieplan, modul- og emnebeskrivelser**

#### **§ 21. Studieplan, modul og emnebeskrivelser**

Studiene ved Misjonshøgskolen er organisert i studier og studieprogram/studieplaner som består av flere moduler som igjen består av emner. Alle moduler og emne har en beskrivelse.

##### **1. Studieplaner skal fastsette:**

Graden og studieprogrammets omfang, innhold og opptakskrav, og studieprogrammets mål og utforming og dets ulike studieretninger.

Omtale av programmets studieretning gjør greie for:

- a) Formål, tema og profil
- b) Struktur og hovedkomponenter
- c) Oppbygning, studie og arbeidsformer
- d) Organisering og studieformer
- e) Evalueringsformer og eksamen
- f) Karakterskala
- g) Bestemmelser om kvalitetssikringen av studiet.

## 2. Modul- og emnebeskrivelser angir

- a) Tittel og omfang
- b) Beskrivelse
- c) Fag og tilhørende emner
- d) Undervisning og arbeidsformer: Undervisningsspråk, forelesninger/seminar med antall timer, skriftlige innleveringer
- e) Pensum med angitt litteratur og omfang
- f) Evalueringsform; Vanlig- eller alternativ evalueringsform. Omfang av eksamen
- g) Ev. hjelpemidler ved eksamen
- h) Eventuelle krav eller anbefalinger om forkunnskaper for hvert emne og for hvilke studieprogram og studieplaner emnet kan inngå i
- i) Eventuelle særlige vilkår for å gå opp til eksamen, slik som obligatoriske skriftlige arbeider, faglige ekskursjoner, feltkurs eller andre teoretiske og praktiske øvinger.

Emnene skal ha et omfang på minimum 5 studiepoeng og normalt ha en emnestørrelse som er delelig med 5.

## 3. Generelle bestemmelser om emner

Se § 3 – § 9.

### § 22. Fastsetting av studieprogram, emne- og modulbeskrivelser

Fagseksjonene utarbeider forslag til modul- og emnebeskrivelser. Styret vedtar studieplan for studieprogram i forbindelse med etablering av nytt studieprogram. Høgskoleråd vedtar emnebeskrivelser og endringer i studieprogram og emnebeskrivelser så fremt endringene ikke medfører betydelige endringer i studiets målsetting, innhold og ressursrammer.

Endringer i en vedtatt modul- eller emnebeskrivelse kan først gjelde fra nytt semester. Mindre endringer i pensum kan likevel gjøres underveis i semesteret.

### § 23. Andre allmenne regler om studieplaner og emnebeskrivelser, særlig ved eksamen

I moduler der flere eksamener inngår, skal som hovedregel alle emner være bestått for at modulen kan anses bestått. Det kan gjøres unntak fra dette i studieplan/emnebeskrivelse, og det skal da angis hvilke eksamener som skal være bestått for at hele modulen kan anses bestått.

For mappevurdering skal det foreligge senest ved semesterstart regler om:

1. Antallet arbeider som skal være med i mappen
2. Arten og omfanget av de enkelte arbeidene
3. Rekkefølge for innlevering av de enkelte arbeidene, ev. om studenten selv kan velge rekkefølgen
4. Innleveringsfrist for de enkelte arbeidene
5. I hvilken form eller på hvilket medium arbeidene skal leveres inn
6. Hvor mange av arbeidene som skal danne grunnlag for eksamenskarakteren, og hvordan disse skal velges ut, eventuelt om studenten selv velger hvilket/hvilke arbeider som skal danne grunnlag for karakteren
7. Innbyrdes vekt dersom to eller flere arbeider skal danne grunnlag for karakteren.

## Kapittel V. Eksamen

### § 24. Generelt om eksamen

Eksamen skal fremme læring, sikre kvalitet og ivareta studentenes rettssikkerhet. Studentenes kunnskaper og ferdigheter skal prøves på en upartisk og faglig betryggende måte.

Det skal framgå klart av studieplan eller emnebeskrivelse hvilke eksamener og vurderinger studenten skal ta underveis og framgangsmåten ved fastsetting av karakter, herunder innbyrdes vektning av delprøver mv. Studentenes kunnskaper og ferdigheter skal prøves i hvert emne. Dette kan skje i form av avsluttende eksamen, mappevurdering, vurderinger underveis, eller på annen måte i henhold til studieplan/emnebeskrivelse. Det kan unntaksvis fastsettes at enkelte emner ikke skal ha slik vurdering. Det skal da kreves at studenten har deltatt i undervisningen, etter nærmere bestemmelse angitt i emnebeskrivelsen.

### § 25. Vilkår for å gå opp til eksamen

1. Dersom det i emnebeskrivelsen er angitt studiekraav (f.eks. godkjente obligatoriske oppgaver, undervisning, deltagelse i obligatoriske kurs, obligatorisk praksis eller lignende) vil studenten bare ha rett til vurdering dersom disse kravene er overholdt.
2. For å få gå opp til eksamen/vurdering må studenten være registrert og oppmeldt til eksamen innen de frister som er fastsatt av institusjonen.
3. For å få gå opp til eksamen må studenten ha betalt semesteravgift etter lov 14. desember 2007 nr. 116 om studentsamskipnader og forskrift 22. juli 2008 nr. 828 om studentsamskipnader, samt egenbetaling, jf. § 15 punkt 1.

### § 26. Ordinær eksamen

Ordinær eksamen gjennomføres med den vurderingsform og i det semester som er angitt i emnebeskrivelsen eller studieplanen.

**§ 27. Ny og utsatt eksamen**

1. Student som har gyldig fravær fra en ordinær eksamen, eller med gyldig grunn ikke fullfører en ordinær eksamen, har rett til utsatt eksamen. Som gyldig fravær regnes dokumentert sykdom eller annen dokumentert, tvingende fraværsgrunn.
2. Ved akutt sykdom eller andre særskilte grunner (se første punkt) under hjemmeeksamen som gjør kandidaten eksamensufør, kan studiesjefen innvilge ny eksamen eller utsettelse av innlevering. Ved søknad kan studenter få regnet som gyldig grunn fravær som skyldes at klausureksamen arrangeres på samme tid som en annen klausureksamen ved institusjonen som kandidaten har studierett til. Det forutsettes at studenten møter opp til en av de aktuelle eksamenene. Studiesjefen avgjør om fraværet kan godkjennes som gyldig.
3. Rett til utsatt eksamen har også studenter som på grunn av utvekslingsopphold/deltidsstudier i utlandet i regi av Misjonshøgskolen ikke har kunnet gå opp til ordinær eksamen.
4. Studenter med studierett på profesjonsstudiet i teologi har, uavhengig av bestemmelsene i emnebeskrivelsen, adgang til ny eksamen dersom de ikke mangler mer enn 30 studiepoeng for å oppnå graden cand. theol. For studenter som stryker på praksis gjelder egne regler.
5. Studenter som har strøket til ordinær eksamen i studier der videre studier er avhengig av bestått eksamen, kan gå opp til ny eksamen.
6. Ny og utsatt eksamen arrangeres normalt sammen og skal gjennomføres innen rimelig tid etter ordinær eksamen.
7. Under forutsetning av at studenten har studierett til emnet, er det anledning til å framstille seg til en eksamen som alt er bestått, dersom kandidaten i mellomtiden ikke har bestått eksamen som faglig bygger på den aktuelle eksamenen. Studenter som ønsker å forbedre karakteren på en allerede avlagt eksamen henvises til ny ordinær eksamen i faget.
8. Studenter som ikke gjennomfører eller ikke består ny eller utsatt eksamen, har ikke krav på å få gå opp på nytt før ved neste ordinære eksamen. Dette gjelder også studenter som har hatt gyldig fravær ved ny eller utsatt eksamen.
9. For eksamen under masternivå gjelder det pensum og den eksamensform som til enhver tid er fastsatt for denne eksamen. Unntatt fra dette er utsatt eksamen, hvor det er samme pensum og eksamensform som ved den foregående ordinære eksamen. Dersom en eksamen/et emne opphører kan studenten gå opp etter det pensum og den eksamensordning som gjaldt ved ordinær eksamen i inntil to år. For eksamen på masternivå kan en student gå opp til eksamen i gammelt pensum og eksamensform i ett år etter at nytt pensum eller ny ordning ble innført. Dersom en eksamen/et emne opphører kan studenten gå opp etter det pensum og den eksamensordning som gjaldt ved eksamen i inntil to år. Det må søkes om å få avlegge eksamen etter tidligere ordning. Søknaden sendes studiesjefen.
10. Bestemmelsene om ny og utsatt eksamen gjelder også hjemmeeksamener, mappevurderinger og lignende vurderingsformer, så langt dette er mulig. Studiesjef kan fastsette andre ordninger for gjennomføring av ny og utsatt eksamen i slike tilfeller.
11. Dersom en kandidat på grunn av akutt sykdom eller andre særskilte grunner ikke kan oppfylle de studiekraav som gjelder for den vurderingsformen vedkommende har meldt seg opp til, gis det anledning til å gå opp til alternativ vurderingsform der emnebeskrivelsen åpner for slik. Dersom det ikke finnes alternative vurderingsformer skal institusjonen så langt det er praktisk mulig sørge for at studenter med gyldig forfall får gjennomføre studiekraavene i løpet av semesteret.
12. Institusjonen kan i særlige tilfeller avholde ekstraordinær eksamen for studenter som av tvingende grunner ikke kan vente til neste ordinære eksamen, og som ikke fyller kraavene til å delta på utsatt eksamen eller på ny eksamen. Det arrangeres ikke utsatt eksamen eller ny eksamen i forbindelse med ekstraordinære eksamener.
13. Dersom en student har bestått samme eksamen mer enn én gang, gjelder beste karakter.

**§ 28. Eksamensformer**

Eksamen omfatter disse vurderingsformene:

1. Skriftlig klausurprøve (med omfang angitt i antall timer): Skriftlig og/eller muntlig prøve som avholdes i lokaler anvist av institusjonen, og under tilsyn av personer utpekt av institusjonen.
2. Muntlig prøve, som også kan omfatte presentasjon og lignende, gis enten som selvstendig vektet eksamen eller som justerende/korrigerende.
3. Dokumentert obligatorisk deltagelse.
4. Essay over oppgitt tema (med omfang angitt i antall ord).
5. Essay over selvvalgt emne innen et tema (med omfang angitt i antall ord).
6. Essay ved ikke-bestått deltagelse i forelesninger/seminarer.
7. Hjemmeeksamen (med omfang fra 2–7 dager). Normalt et skriftlig arbeid.
8. Mappeevaluering: Vurdering av ett eller flere arbeider som leveres inn i løpet av den tiden studiet av vedkommende emne pågår. Nærmere bestemmelser gis i emnebeskrivelse. Hvis ikke alle arbeidene skal inngå i grunnlaget for fastsetting av karakter, skal det framgå av emnebeskrivelsen hvordan utvelgelsen av tellende arbeider skal skje.
9. Selvstendig skriftlig arbeid av stort omfang (f.eks. masteroppgave 30 studiepoeng).
10. Selvstendig skriftlig arbeid av mindre omfang (f.eks. 5–20 studiepoeng).

11. Muntlig eksamen med utgangspunkt i oppgaverelatert fordypningspensum, vurdert med bokstavkarakter.
12. Muntlig eksamen vurdert med «bestått»/«ikke bestått».
13. Muntlig emnepresentasjon i gruppe.
14. Skriftlig oppgave- eller emnepresentasjon fremlagt i gruppe/seminar.
15. Muntlig opposisjon/kritikk på oppgave- eller emnepresentasjon fremført i gruppe/seminar.
16. Muntlig tentering for faglærer.
17. Obligatorisk og aktiv deltagelse i seminar og forelesninger, eventuelt med presentasjon og/skriftlig prøve underveis.
18. Obligatorisk seminar med aktiv deltagelse (tekstpresentasjon).
19. Andre eksamensformer, etter nærmere bestemmelse i emnebeskrivelsen, så som vurdert praksis, klinisk/praktisk eksamen, semesteroppgave, spesialoppgave, særoppgave, prosjektoppgave, eller annet, etter nærmere bestemmelse i emnebeskrivelsen. Det skal bestemmes i emnebeskrivelsen hvilke av disse eksamensformene som skal brukes og hvor lang tid studenten har til disposisjon. Det kan bestemmes at en form skal brukes alene eller i kombinasjon med andre, og det kan fastsettes at eksamen kan eller skal gjennomføres som gruppeeksamen.

#### § 29. *Privatister*

1. Personer uten studierett til studieprogram eller emne men med adgang til å ta eksamen etter lov om universiteter og høyskoler må fylle vilkår for å gå opp til eksamen i henhold til § 23.
2. Privatister skal betale vederlag ved oppmelding til eksamen som dekker institusjonens utgifter til å arrangere eksamen for privatisten.

#### § 30. *Oppmelding til eksamen*

1. Studenter med utdanningsplan melder seg opp til eksamen ved å bekrefte sin utdanningsplan eller slik det er anvist i semesterkatalogen for inneværende semester innen frister fastsatt av studiesjef.
2. Studenter uten utdanningsplan og studenter med utdanningsplan som ønsker å avlegge eksamen i moduler utenom utdanningsplanen melder seg opp til eksamen ved eget skjema innen frister fastsatt av studiesjef.

#### § 31. *Trekk fra eksamen*

Student som ønsker å trekke seg fra eksamen som de er meldt opp til må gjøre dette senest to uker før første vurderingsordning starter. Den som trekker seg etter denne fristen uten å ha gyldig grunn til det, får registrert ikke møtt. Ikke møtt teller som et eksamensforsøk.

#### § 32. *Trekk under eksamen*

En student som har gått opp til eksamen, kan frivillig avbryte denne (trekke seg) innen studenten forlater sin plass siste eksamensdag. Trekk i løpet av en skriftlig eksamensdag skal meldes til hovedvakten ved eksamen. Trekk under eksamen anses som stryk. En student som har levert besvarelse, kan ikke unndra seg sensur.

#### § 33. *Særordninger til eksamen og alternative vurderingsformer*

Har en student fysisk eller psykisk vanskelighet med å gjennomføre eksamen på vanlig måte, kan institusjonen etter søknad fra studenten i nødvendig utstrekning vedta en avvikende ordning for så vel skriftlig som muntlig eksamen. Særordningen skal ha som formål å oppveie de ulemper funksjonshemmingen/sykdommen/skaden medfører, samtidig som man i størst mulig utstrekning skal sørge for at studentene prøves likt.

Alternative vurderingsformer kan benyttes for kandidater som pga. kroniske lidelser ikke kan gjennomføre eksamen med ordinær vurderingsform.

Studenter som har permanent behov for spesielle ordninger i forbindelse med eksamen, må innen frister fastsatt av studiesjef søke om dette for kommende semester. Studenter som får akutt behov for særordning må søke om dette så snart som mulig etter at behovet oppstår.

De ulike ordningene kan være:

1. utvidet eksamenstid ved kausureksamen, normalt 15 min. pr. eksamenstid
2. utsatt innleveringsfrist ved hjemmeeksamen og lignende prøveformer
3. anledning til lengre pauser, eventuelt med mulighet til å hvile
4. skriftlig eksamen i stedet for muntlig
5. muntlig eksamen i stedet for skriftlig
6. eget eksamenslokale med egen inspektør
7. bruk av datamaskin
8. skrivehjelp, døvetolk og annen praktisk hjelp
9. overføring av oppgavene til punktskrift eller forstørret skrift
10. høytlesning av oppgaveteksten
11. høytlesning av besvarelsen for korrektur.

Frist for å søke om særordning er en måned før eksamen eller samtidig med eksamensoppmelding hvis fristen for oppmelding er mindre enn en måned før eksamen. Er funksjonshemmingen oppstått etter fristens utløp, eller hvis andre særlige grunner tilsier det, kan denne fravikes.

Behovet for de omsøkte særordningene må dokumenteres ved attest fra lege eller annen sakkyndig. Attesten skal inneholde de opplysningene som trengs for å avgjøre hvilke(n) særordning(er) som trengs. Hvis innvilging av

særordning skjer for mer enn ett semester, behøver kandidaten ikke dokumentere behovet ved hver eksamen, men studenten er ansvarlig for at melding om særordning gis ved eksamensmelding.

Attest for dysleksi (anonymisert) legges ved kandidatens skriftlige besvarelse ved sensur, dersom dette har vært grunnlag for en særordning. Ved evaluering av eksamensbesvarelsen skal anonymitetsprinsippet gjelde så langt som mulig.

Søknader om tilrettelegging av eksamen og søknader om alternativ vurderingsform behandles av studiesjef. Studiesjefen kan gi retningslinjer for dokumentasjonskrav og behandling av søknader om tilrettelegging av eksamen.

#### § 34. Eksamen etter tidligere ordninger

Oversikt over tillatte hjelpemidler ved de ulike eksamener er kunngjort i hver enkelt emne.

### Kapittel VI. Gjennomføring av eksamen

#### § 35. Grunnregler om eksamen

En eksamen anses påbegynt:

1. Ved klausureksamen: Straks eksamensoppgaven er utlevert.
2. Ved hjemmeeksamen: På det tidspunktet som Misjonshøgskolen har oppgitt at eksamensoppgaven kan avhentes, nedlastes eller lignende.
3. Ved mappevurdering: Ved utløpet av innleveringsfristen for det første av arbeidene som inngår i mappevurderingen. Dette gjelder også om det i emnebeskrivelsen er fastsatt at studenten selv kan velge hvilke(t) av arbeidene som skal danne grunnlag for karakteren.
4. Ved andre eksamensformer: Når det aktuelle emnet, den aktuelle praksisperioden etc. er påbegynt, eller når det er angitt i emnebeskrivelsen.

#### § 36. Eksamensspråk

Eksamensoppgaver utformes etter behov på norsk og/eller engelsk, ev. på andre språk i samsvar med studieplanen. Dersom ikke noe annet er særskilt fastsatt, kan besvarelsen skrives på norsk eller engelsk. Studiesjefen kan ved søknad åpne for besvarelse på andre språk etter samråd med fagseksjonen.

#### § 37. Forhold i eksamenslokalet m.m.

1. Eksamenskandidatene skal møte i eksamenslokalet innen fastsatt tid. Eksamenskandidater som kommer for sent, kan få adgang til eksamen dersom det kan bringes på det rene at ingen eksamenskandidater i det aktuelle eksamensemne har forlatt sitt eksamenslokale. Det er ikke under noen omstendighet anledning til å påbegynne en eksamen senere enn én time etter at oppgaven(e) ble delt ut.
2. Studentene plikter å rette seg etter de anvisninger som gis av hovedvakt i eksamenslokalet.
3. Studiekort/legitimasjon må medbringes alle eksamensdager.
4. Vesker o.l. som er medbrakt til eksamenslokalet må innleveres før oppgaven deles ut.
5. Mobiltelefon, personsøker eller annet kommunikasjonsutstyr skal være avslått og ikke tilgjengelige for studenten.
6. Det skal være ro og orden i eksamenslokalet slik at ingen blir forstyrret i sitt arbeide med oppgaven. Overtredelse kan medføre øyeblikkelig utvisning fra eksamenslokalet.
7. Emnebeskrivelsen fastsetter hvilke hjelpemidler som er tillatt brukt under den enkelte eksamen. Hjelpemidler ut over dette kan ikke benyttes under eksamen.
8. Studentene kan arbeide med oppgaven innenfor den oppsatte tiden. Utover dette gis det 15 minutter til å klargjøre/ordne papirene for innlevering.
9. Kladdemark kan ikke leveres inn som del av besvarelsen.
10. Studiesjefen organiserer lærers tilstedeværelse i eksamenslokalet under skriftlig eksamen.

Ved vesentlige overtredelser av pkt. 1–10 ovenfor kan institusjonen bestemme at en innlevert eksamensoppgave skal avvises.

#### § 38. Fusk ved eksamen

1. Bruk av andre hjelpemidler enn de som er oppført i emnebeskrivelsen blir ansett som fusk. Dersom studenten har ulovlige hjelpemidler til disposisjon etter at eksamen er startet, blir det behandlet som forsøk på fusk.

Institusjonen har anledning til å kreve at alle arbeider som er utarbeidet ved hjelp av elektronisk tekstbehandling må leveres i elektronisk utgave i tillegg til tre papirkopier.

Institusjonen har videre anledning til å kontrollere de innleverte arbeidene med tanke på å undersøke om det kan foreligge mistanke om fusk.

Dersom det under eksamen oppstår mistanke om fusk eller forsøk på fusk, skal studenten straks gjøres oppmerksom på at han/hun vil bli rapportert. Dette gjelder også for studenter som eventuelt yter hjelp. Studenten kan da velge om han/hun vil fortsette eller avbryte eksamen.

2. Studenter som leverer inn hjemmeoppgaver, inkludert masteravhandlinger, må gjøre seg kjent med de reglene som gjelder for slike oppgaver, og gi en erklæring om dette. Erklæringen skal dateres, signeres og leveres inn sammen med oppgaven eller lignende. Erklæringen legger ansvaret på studenten for at følgende forhold ikke har funnet sted:
  - a) Besvarelse som er hentet ut fra internett og helt eller delvis utgitt som egen besvarelse

- b) Besvarelse som helt eller delvis er brukt av en annen person til en tidligere eksamen
- c) Besvarelse som helt eller delvis er utarbeidet av en annen person
- d) Besvarelse som helt eller delvis er brukt av studenten ved en tidligere eksamen
- e) Innlevert arbeid av praktisk eller kunstnerisk art som er laget av andre enn studenten selv
- f) Gjengivelse eller sitater fra lærebøker, andre fagbøker, andres oppgaver, bilder og lignende, som er hentet fra internett osv. som er framstilt uten kildehenvisning og uten klar markering av at dette er sitater eller gjengivelser. Dette gjelder også når stoffet er gjengitt med egne ord eller oversatt
- g) Ulovlige hjelpemidler som er benyttet under eksamen/prøve.

Konsekvenser for studenten ved fusk/forsøk på fusk framgår i lov om universiteter og høyskoler § 4–7 og § 4–8.

### § 39. Annullering av eksamen eller annen vurdering

1. Styret selv eller institusjonens klagenemnd, jf. lov om universiteter og høyskoler § 5–1, kan annullere eksamen eller prøve eller godkjenning av kurs hvis studenten
  - a) ved hjelp av falskt vitnemål eller annen form for uredelig opptreden har skaffet seg adgang til å gå opp til vedkommende eksamen eller prøve, eller til å delta i vedkommende kurs, eller
  - b) har forsøkt å fuske eller forsettlig eller grovt uaktsomt har fusket ved avleggelsen av, eller forut for endelig sensur av, vedkommende eksamen eller prøve, eller under gjennomføringen av vedkommende kurs.
2. Styret selv eller institusjonens klagenemnd, jf. lov om universiteter og høyskoler § 5–1, kan annullere godskrivning eller godkjenning av utdanning, eller fritak for eksamen eller prøve, hvis studenten har oppnådd dette ved hjelp av falskt vitnemål eller annen form for uredelig opptreden.
3. Vedtak om annullering etter pkt. 1 a og b kan påklages til departementet eller særskilt klageorgan oppnevnt av dette, jf. lov om universiteter og høyskoler § 5–1 sjuende ledd.
4. Adgangen til annullering foreldes ikke.

### § 40. Karakter

Enhver eksamen skal føre fram til et vurderingsuttrykk (karakter). Karakteren skal angis på en av to måter; enten:

1. Som «Bestått» eller «Ikke bestått», ev. «Pass/Fail», eller
2. Som en bokstav, etter skalaen A, B, C, D, E, F. De ulike verdiene skal gis etter følgende allmenne kriterier:

#### Bokmål

<i>Symbol</i>	<i>Betegnelse</i>	<i>Generell, ikke fagspesifikk beskrivelse av vurderingskriterier</i>
A	Fremragende	Fremragende prestasjon som klart utmerker seg. Kandidaten viser svært god vurderingsevne og stor grad av selvstendighet.
B	Meget god	Meget god prestasjon. Kandidaten viser meget god vurderingsevne og selvstendighet.
C	God	Jevnt god prestasjon som er tilfredsstillende på de fleste områder. Kandidaten viser god vurderingsevne og selvstendighet på de viktigste områdene.
D	Nokså god	En akseptabel prestasjon med noen vesentlige mangler. Kandidaten viser en viss grad av vurderingsevne og selvstendighet.
E	Tilstrekkelig	Prestasjonen tilfredsstillende minimumskravene, men heller ikke mer. Kandidaten viser liten vurderingsevne og selvstendighet.
F	Ikke bestått	Prestasjon som ikke tilfredsstillende de faglige minimumskravene. Kandidaten viser både manglende vurderingsevne og selvstendighet.

#### Nynorsk

<i>Symbol</i>	<i>Nemning</i>	<i>Generell, ikkje fagspesifikk omtale av vurderingskriterium</i>
A	Framifrå	Framifrå prestasjon som skil seg klart ut. Kandidaten syner sær sars god vurderingsevne og stor grad av sjølvstende.
B	Mykje god	Mykje god prestasjon. Kandidaten syner mykje god vurderingsevne og sjølvstende.
C	God	Jamt god prestasjon som er tilfredsstillande på dei fleste områda. Kandidaten syner god vurderingsevne og sjølvstende på dei viktigaste områda.
D	Nokså god	Akseptabel prestasjon med nokre vesentlege manglar. Kandidaten syner ein viss grad av vurderingsevne og sjølvstende.
E	Tilstrekkeleg	Prestasjonen tilfredsstillende minimumskrava, men heller ikkje meir. Kandidaten syner lita vurderingsevne og lite sjølvstende.
F	Ikkje greidd	Prestasjon som ikkje tilfredsstillende dei faglege minimumskrava. Kandidaten syner både manglende vurderingsevne og sjølvstende.

*Engelsk*

<i>Symbol</i>	<i>Description</i>	<i>General, qualitative description of valuation criteria</i>
A	Excellent	An excellent performance, clearly outstanding. The candidate demonstrates excellent judgement and a high degree of independent thinking.
B	Very good	A very good performance. The candidate demonstrates sound judgement and a very good degree of independent thinking.
C	Good	A good performance in most areas. The candidate demonstrates a reasonable degree of judgement and independent thinking in the most important areas.
D	Satisfactory	A satisfactory performance, but with significant shortcomings. The candidate demonstrates a limited degree of judgement and independent thinking.
E	Sufficient	A performance that meets the minimum criteria, but no more. The candidate demonstrates a very limited degree of judgement and independent thinking.
F	Fail	A performance that does not meet the minimum academic criteria. The candidate demonstrates an absence of both judgement and independent thinking.

**§ 41. Vekting av karakter, gjennomsnittskarakter og hovedkarakter****1. Vekting av karakter**

Den vekt den enkelte karakter skal gis ved utregning av gjennomsnittskarakter i en modul eller en studieenhet, eller ved utregning av hovedkarakter. Vekten skal angis i studieplanen eller modul eller emnebeskrivelsen som en brøk av den samlede karakteren.

**2. Gjennomsnittskarakter**

En samlet karakter for et emne eller en modul. For moduler skal gjennomsnittskarakteren regnes ut slik:

- Hver bokstavkarakter erstattes av en tallekvivalent, slik at  
A = 5; B = 4, C = 3, D = 2; E = 1.
- For hver eksamen multipliseres tallekvivalenten med den vekten vedkommende eksamen skal ha i henhold til emnebeskrivelsen, og alle produktene summeres og divideres med det totale antall studiepoeng.
- Produktsummen settes opp eller ned til nærmeste hele tall, etter at vanlige forhøyningsregler er brukt.
- Gjennomsnittskarakteren angis med det bokstavsymbolet som svarer til det tallet som kommer fram.

For studieenheter/moduler regnes gjennomsnittskarakteren ut på tilsvarende måte, likevel slik at tallekvivalenten for hver modul som inngår, skal multipliseres med modulens studiepoeng, og produktsummen divideres med det totale antallet studiepoeng som inngår i gjennomsnittskarakteren.

Ved utregningen skal institusjonen tilstrebe at avrunding kun skjer én gang. Gjennomsnittskarakteren angis som et bokstavsymbol dersom minst 75 % av eksamenene i emnet eller studieenheten, regnet etter vekt, er gitt bokstavkarakter. Ellers skal gjennomsnittskarakteren angis som «Bestått» eller «Ikke bestått».

**3. Hovedkarakter**

Hovedkarakter er en samlet karakter som kan gis ved fullført grad eller utdanningsprogram. Det skal angis i studieplanen om det gis hovedkarakter eller ikke. For mastergrader som bygger på fullført bachelorgrad eller tilsvarende, skal som hovedregel bare emner som inngår i mastergradsstudiet selv telle med i hovedkarakteren. Utregning av hovedkarakter skjer etter de samme prinsipper som utregningen av gjennomsnittskarakter. Ved utregningen skal institusjonen tilstrebe at avrunding kun skjer én gang.

**4. Justerende/korrigerende muntlig**

Med justerende/korrigerende muntlig menes en muntlig prøve som ifølge emnebeskrivelsen foretas i forlengelse av en forutgående skriftlig prøving eller skriftlig arbeid.

Etter at justerende/korrigerende muntlig er gjennomført, kan karakteren som er satt på den forutgående skriftlige prøven eller det forutgående skriftlige arbeidet, normalt justeres opp eller ned med én karakter. Hvis den muntlige prøven vurderes som ikke bestått, får studenten umiddelbart en ny oppgave. Slik ny muntlig prøve kan kun anvendes ved justerende/korrigerende muntlig. Vurderes også denne prøven som ikke bestått, vil også emnet i sin helhet vurderes som ikke bestått. Ved manglende frammøte til muntlig uten gyldig fraværsgrunn, skal den samlede karakteren settes til «F».

**§ 42. Sensur. Ekstern evaluering av vurderingen og vurderingsordningen**

- Det benyttes intern og eventuelt ekstern sensor til bedømmelse av studentenes prestasjoner etter følgende ordning: Når ekstern sensor benyttes, skal vedkommende sensurere alle studentarbeidene som inngår i den aktuelle eksamen. Over tid skal ca. 25 % av studentarbeidene sensureres eksternt.
- Det skal benyttes minst to sensorer, hvorav minst én ekstern ved bedømmelse av kandidatens selvstendige arbeid i høyere grad og ved klagesensur, jf. lov om universiteter og høyskoler § 3–9.

3. Det skal benyttes enten intern og ekstern sensor eller to interne sensorer til bedømmelsen av alle eksamenskandidater i flg. tilfelle:
  - a. ved justerende muntlig eksamen,
  - b. ved muntlig eksamen eller annen eksamen der vurderingen ikke lar seg etterprøve.
4. Ved vurdering av praksisopplæring og annen løpende vurdering skal det i størst mulig grad medvirke mer enn én person.
5. Ved moduleksamen eller deleksamen som ikke omfattes av bestemmelsene i punkt 1–3, skal det enten medvirke
  - a. intern og ekstern sensor eller to interne sensorer til utarbeidelse av eksamensoppgaver og ev. vurderingskriterier, eller
  - b. to interne sensorer til vurdering av studentarbeider av samme omfang som fastsatt for ekstern sensor i punkt 1.
6. Ekstern evaluering av vurderingsordningen, jf. lov om universiteter og høyskoler § 3–9, kan gjennomføres for deler av et studium/studieprogram eller for ett eller flere studium/studieprogram samlet. Det skal gjennomføres ekstern evaluering av vurderingsordningen innen alle studier og studieprogram minimum hvert 5. år.

Rektor fastsetter nærmere retningslinjer for ekstern evaluering av vurderingsordningen der dette også sees i sammenheng med rutiner i kvalitetssikringssystemet. Rektor kan fastsette utfyllende regler for bruk av ekstern sensor. Studiesjefen har ansvar for at bruken av ekstern sensor koordineres og varierer over tid.

Styret oppnevner eksterne sensorer. Studiesjef oppnevner interne sensorer. Sensorer kan oppnevnes for en periode på inntil 4 år. Oppnevning skal gjelde både ordinær og påfølgende ny/utsatt eksamen. En intern eller ekstern sensor skal normalt ikke sensurere sammenhengende samme emne ved institusjonen i mer enn 6 år.
7. Sensor må ha minst en av følgende kvalifikasjoner:
  - a. være ansatt på høyskolelektor/universitetslektornivå eller høyere nivå ved universitet/høyskole eller annen forskningsinstitusjon eller på annen måte ha dokumentert vitenskapelig kompetanse på samme nivå
  - b. i særlige tilfeller gjennom relevant yrkespraksis være særlig kvalifisert for å foreta sensur innenfor et bestemt område.
8. Ekstern sensor skal ikke være ansatt i hel- eller deltidsstilling ved Misjonshøgskolen i det gjeldende semester. Engasjerte forelesere/seminarholdere regnes som interne den tiden de mottar lønn fra institusjonen.
9. Dersom to sensorer ikke blir enige om vurderingen av et innlevert arbeid, skal det oppnevnes en tredje intern eller ekstern sensor som fastsetter karakteren.
10. Sensurfrist er tre uker fra eksamensdagen hvis ikke særlige grunner gjør det nødvendig å bruke mer tid – jf. lov om universiteter og høyskoler § 3–9. Sensurfrist ved klagesensur er 20 virkedager etter klagefristens utløp. Sensurfrist for masteroppgaver og andre større skriftlige arbeider er 4 uker fra innlevering. Som større skriftlige arbeider regnes besvarelser med omfang som tilsvarer 15 studiepoeng eller mer. Det kan fastsettes en felles innleveringsfrist for ett eller flere studier som utgangspunkt for fristberegningen.
11. Sensur kunngjøres på den måten institusjonen bestemmer.

#### **§ 43. *Bruk av vurderingskriterier ved sensur***

Ved siden av de generelle, kvalitative beskrivelsene av vurderingskriterier i § 40–2, kan det benyttes fagspesifikke vurderingskriterier om slike er vedtatt av styret. De fagspesifikke vurderingskriteriene skal være tilgjengelige for studentene. Dersom det blir utarbeidet retningslinjer til bruk for sensor(ene) ved den enkelte eksamen, skal retningslinjene være tilgjengelig for enhver etter at sensurvedtaket er kunngjort.

#### **§ 44. *Begrunnelse for og klage over karakterfastsetting***

1. Studenten har rett til å få en begrunnelse for karakterfastsettingen. Ved muntlig eksamen eller bedømmelse av praktiske ferdigheter må studenten kreve begrunnelse umiddelbart etter at karakteren er meddelt. I øvrige tilfeller må studenten kreve begrunnelse innen en uke fra studenten fikk kjennskap til karakteren, men aldri mer enn tre uker fra karakteren ble kunngjort. Begrunnelse skal normalt gis innen to uker etter at studenten har bedt om dette. I begrunnelsen skal det gjøres rede for de generelle prinsipper som er lagt til grunn for sensureringen og for vurdering av studentens prestasjon.
2. Eksamenskommisjonen velger om begrunnelse blir gitt muntlig eller skriftlig.
3. Hvis det er gitt skriftlige retningslinjer for bedømmelsen, skal disse være tilgjengelig for studentene etter at karakterene er fastsatt.
4. En student kan klage skriftlig over karakteren senest tre uker etter at sensuren er kunngjort, eller tre uker etter at begrunnelse er gitt. Dersom studenten har bedt om begrunnelse eller klaget over formelle feil ved eksamen løper klagefristen etter denne paragraf fra studenten har fått begrunnelse eller endelig avgjørelse av klagen foreligger.
5. Ved klage over karakterfastsetting vil eksamen bli sensurert av to nye sensorer, hvorav minst en ekstern sensor. Ved ny karakterfastsetting kan endring skje både til gunst og ugunst for klager. Hvis den endelige karakter er fastsatt på grunnlag av både skriftlig og muntlig prøve, og klager får medhold i klage på sensuren over den skriftlige del av eksamen, holdes ny muntlig prøve til fastsetting av endelig karakter.

6. Bedømmelse av muntlig prestasjon, bedømmelse av praktisk ferdighet eller annen bedømmelse som på grunn av prøvens art ikke lar seg etterprøve, kan ikke påklages.
7. Følgende bestemmelser gjelder for ny sensur etter klage:
  - a. Dersom det gis én samlet karakter for alle deleksamenene som eksamenen består av, skal alle deleksamenene forelegges ny sensur.
  - b. Dersom det gis separate delkarakterer under veis i studiet for de ulike deleksamenene som inngår i emnet, skal den enkelte deleksamen eller de enkelte deleksamen(ene) som studenten påklager, forelegges ny sensur. Kandidaten må selv spesifisere hvilken eller hvilke deler av eksamen som påklages.
8. Klage over karakterfastsetting av gruppeeksamen må undertegnes av et flertall av medlemmene i gruppen før den kan framsettes.
9. Det kan ikke framsettes klage på en vurdering som kun er en tilbakemelding på læringsprosessen fra lærer/veileder, og som ikke resulterer i en karakterfastsettelse.

**§ 45. Klage over formelle feil ved eksamen**

1. En student som har vært oppe til eksamen kan klage over formelle feil innen tre uker etter at han eller hun er eller burde være kjent med det forhold som begrunner klagen. Er krav om begrunnelse for eller klage over karakterfastsettingen framsatt, løper klagefristen etter denne paragraf fra studenten har fått begrunnelsen eller endelig avgjørelse av klagen foreligger. Klagen avgjøres av styret selv eller institusjonens klagenemnd.
2. Hvis det er begått feil som kan ha hatt betydning for én eller flere studenters prestasjoner eller bedømmelsen av disse, kan feilen rettes opp ved ny sensurering, eventuelt at det blir arrangert ny eksamen eller prøve med nye sensorer.

**Kapittel VII. Grader, vitnemål og karakterutskrift**

**§ 46. Grader**

1. Misjonshøgskolen tildeler bachelorgrad av 180 studiepoengs omfang og mastergrad av 90 eller 120 studiepoengs omfang, samt graden cand.theol. av 360 poengs omfang.
2. Gradene tildeles av rektor.

**§ 47. Krav til innhold og sammensetning av bachelorgrad**

1. For å oppnå bachelorgraden må studenten ha avlagt eksamener som til sammen utgjør minst 180 studiepoeng. I de 180 studiepoengene inngår examen philosophicum og examen facultatum, hver på 10 studiepoeng. I de 180 studiepoengene skal det inngå en fordypningsenhet på tilsammen minst 80 studiepoeng. Hva som er spesialisering, er definert i de enkelte studieplanene. For å få tildelt bachelorgraden i teologi må 160 av de avlagte studiepoengene være innen fagområdene teologi og kristendomskunnskap/KRL. Gresk og hebraisk inngår i graden. Øvrige spesifikasjoner og krav er angitt i studieprogrammenes studieplaner.
2. For å få bachelorgraden utstedt fra Misjonshøgskolen, er det et vilkår at minst 60 av de avlagte studiepoengene som danner grunnlag for graden, er avlagt ved Misjonshøgskolen.

**§ 48. Krav til innhold og sammensetning av mastergrad og eksamen fra praktisk-teologisk seminar**

1. For å få tildelt mastergrad av 90–120 studiepoengs omfang må studenten ha bestått emner som er fastsatt i studieplanen. Omfanget av det selvstendige arbeidet fastsettes i studieplanen. Det er obligatorisk med veiledning av det selvstendige arbeidet. For å få mastergrad av 90 studiepoengs omfang utstedt fra Misjonshøgskolen, må normalt avhandlingen med metodelære pluss 20 studiepoeng som danner grunnlag for graden, være avlagt ved Misjonshøgskolen.
2. For å få tildelt mastergrad av 120 studiepoengs omfang må kravene som er fastsatt i forskrift 1. desember 2005 nr. 1392 om krav til mastergrad må være oppfylt. I tillegg må studenten ha bestått emner som er fastsatt i studieplanen for 2-årig mastergrad. Omfanget av det selvstendige arbeidet fastsettes i studieplanen. Det er obligatorisk med veiledning av det selvstendige arbeidet. For å få mastergraden utstedt fra Misjonshøgskolen, må normalt avhandlingen med metodelære pluss et visst antall studiepoeng (20 studiepoeng ved stor avhandling og 40 studiepoeng ved liten avhandling) som danner grunnlag for graden, være avlagt ved Misjonshøgskolen.
3. For å få tildelt vitnemål for fullført praktisk-teologisk seminar må Avsluttende semester i praktisk teologi (ASPT) 30 studiepoeng være gjennomført ved Misjonshøgskolen.
4. Institusjonen kan etter faglig begrunnet søknad dispensere fra disse bestemmelsene.

**§ 49. Krav til innhold og sammensetning av graden cand.theol.**

For å få tildelt graden cand.theol. av 360 studiepoengs omfang må studenten ha bestått emner som er fastsatt i studieplanen for graden cand.theol.

Examen philosophicum og examen facultatum skal inngå i grunnlaget for graden. Det kan gjøres unntak fra kravet om examen philosophicum og examen facultatum for studenter med bachelorgrad eller tilsvarende grad fra norsk eller utenlandsk utdanningsinstitusjon hvor det ikke er krav om examen philosophicum og/eller examen facultatum, når graden i sin helhet inngår i cand. theol. graden. For å få cand.theol.-graden utstedt fra Misjonshøgskolen må emner på 180 studiepoeng som danner grunnlag for graden være avlagt ved institusjonen eller institusjoner som gir profesjonsutdanning i teologi (cand.theol.)

Studieprogrammet kan angi andre krav som forutsetning for innpassing av ekstern utdanning.

#### § 50. *Vitnemål og tilleggsbetegnelser for grader*

For oppnådd grad utstedes vitnemål. Ved oppnådd bachelorgrad utstedes normalt vitnemål med tilleggsbetegnelse som angir på hvilket studieområde kandidaten har sin faglige spesialisering.

Bachelorgraden ved Misjonshøgskolen kan ha følgende tilleggsbetegnelser:

1. For studenter som har bestått emner og moduler med 160 studiepoeng og som i tillegg har særskilt faglig spesialisering tatt ved institusjonen som inngår i grunnlaget for graden, angis betegnelsen bachelor i religion og interkulturell kommunikasjon med spesialisering i [spesialiseringensnavn] på vitnemålet. Emnene som inngår i graden dokumenteres ved karakterutskrift.
2. For studenter som har bestått emner med 160 studiepoeng innen fagområdene teologi angis betegnelsen bachelor i teologi. Øvrige spesifikasjoner og krav er angitt i studieprogrammets studieplaner.

Ved oppnådd mastergrad av 90 studiepoengs omfang angis betegnelsen erfaringsbasert master i [studieprogrammets navn] på vitnemålet. I tillegg oppgis eventuell studieretning, samt tittel på det selvstendige arbeidet. Emnene som inngår i graden dokumenteres ved karakterutskrift.

Ved oppnådd mastergrad av 120 studiepoengs omfang angis betegnelsen master i [studieprogrammets navn] på vitnemålet. I tillegg oppgis eventuell studieretning, samt tittel på det selvstendige arbeidet. Emnene som inngår i graden dokumenteres ved karakterutskrift.

Ved oppnådd cand.theol.-grad av 360 studiepoengs omfang angis betegnelsen candidatus/candidata theologiae på vitnemålet. Emnene som inngår i graden dokumenteres ved karakterutskrift.

#### § 51. *Vitnemål*

1. Misjonshøgskolen utferdiger vitnemål om fullført grad. Studenter som mottar vitnemål for cand.theol.-graden skal normalt avlegge profesjonsløfte; at kandidaten med håndslag har «... lovet ved Guds hjelp å lære og leve i samsvar med Guds hellige ord og vår kirkes bekjennelse».
2. Vitnemål utstedes på norsk for studieprogram hvor undervisningsspråket er norsk. Vitnemål på engelsk utstedes når særlige grunner foreligger. Et eget vitnemålstillegg, Diploma Supplement, gir en nærmere beskrivelse på engelsk av kandidatens utdanning og det norske utdanningssystemet.
3. Det utstedes bare ett vitnemål for oppnådd grad.
4. Studiesjef fastsetter utformingen av vitnemål, karakterutskrift og Diploma Supplement.

#### § 52. *Karakterutskrift*

Studenter som har fullført og bestått et eller flere emner kan få karakterutskrift. Karakterutskriften skal opplyse om emnets kode, navn og omfang, karakter på emnet samt hvilket år og semester karakteren er oppnådd.

### *Kapittel VIII. Godskrivning og godkjenning av grad og enkeltemner, og reduksjon av studiepoeng*

#### § 53. *Godskrivning av grad, yrkesutdanning, fag osv. fra institusjon under loven*

Misjonshøgskolen avgjør søknad om godskrivning av grad, yrkesutdanning, fag eller emne fra en institusjon som går inn under lov om universiteter og høyskoler, jf. forskrift om godskrivning av høyere utdanning.

Ved godskrivning av utdanning som tidligere har inngått i beregningsgrunnlaget for en grad eller som del av en grad eller yrkesutdanning, må en student i tillegg ha avlagt minst 60 nye studiepoeng før det kan utstedes nytt vitnemål eller tildeles en ny grad.

Styret kan selv fastsette krav om inntil 90 studiepoeng for bestemte utdanninger.

#### § 54. *Godkjenning av grad eller utdanning fra institusjon som ikke går inn under loven*

Misjonshøgskolen avgjør søknad om å få godkjent grad eller utdanning fra utenlandsk eller norsk institusjon som ikke går inn under lov om universiteter og høyskoler som jevn god med grad, yrkesutdanning eller annet utdanningsprogram som gis ved institusjonen.

#### § 55. *Reduksjon av studiepoeng*

Studenter som avlegger eksamen i emner som faglig sett dekker hverandre helt eller delvis, får redusert den samlede studiepoengsummen for de aktuelle emnene. Den fagseksjon som er ansvarlig for emnet gjør vedtak om slik reduksjon.

### *Kapittel IX. Klage*

#### § 56. *Klagenemnd*

1. Styret oppnevner medlemmer til institusjonens klagenemnd i samsvar med lov om universiteter og høyskoler § 5-1 og forskrift 10. oktober 2005 nr. 1192 om felles klagenemnd for behandling av klagesaker etter lov om universiteter og høyskoler § 4-7 til § 4-10, eller styrets bestemmelser om behandling av slike saker.
2. Klagenemnden skal behandle klager over enkeltvedtak og, etter styrets bestemmelse, andre klagesaker for studentene.
3. Avgjørelse om godkjenning og godskrivning av utdanning etter lov om universiteter og høyskoler § 3-4, fritak for eksamen eller prøve etter § 3-5, opptak av studenter etter § 3-6 og § 3-7, rett til å gå opp til eksamen etter

§ 3–10, annullering av eksamen eller prøve etter § 4–7 og bortvisning og utestenging etter § 4–8 til § 4–10 regnes som enkeltvedtak etter forvaltningsloven.

### *Kapittel X. Ikrafttredelse*

#### **§ 57. Ikrafttredelse**

Forskriften trer i kraft 1. januar 2009. Samtidig oppheves forskrift 15. desember 2005 nr. 1751 om opptak, studier og eksamen ved Misjonshøgskolen.

### **7. nov. Nr. 1250 2008**

#### **Forskrift om endring i forskrift om gebyr for tjenester fra Brønnøysundregistrene**

**Hjemmel:** Fastsatt av Nærings- og handelsdepartementet 7. november 2008 med hjemmel i lov 29. juni 2007 nr. 88 om register for frivillig virksomhet § 16. Kunngjort 28. november 2008 kl. 14.20.

#### *I*

I forskrift 16. desember 2003 nr. 1551 om gebyr for tjenester fra Brønnøysundregistrene gjøres følgende endringer:

§ 1 nytt nr. 7 skal lyde:

7) Lov 29. juni 2007 nr. 88 (frivillighetsregisterloven) § 16.

Ny § 17 skal lyde:

#### **§ 17. Særskilte informasjonstjenester fra Frivillighetsregisteret**

Registerfører fastsetter i samråd med departementet priser for de særskilte informasjonstjenester som til enhver tid er tilgjengelige. Prisene skal baseres på et prinsipp om dekning av kostnader knyttet til tilrettelegging og avgivelse av informasjonen.

Registerfører kan på særskilte vilkår gi gratis tilgang til registerinformasjon for forskning, mv.

#### *II*

Endringene her trer i kraft 1. januar 2009.

### **13. nov. Nr. 1251 2008**

#### **Vedtak om endring i delegering av myndighet til Politidirektoratet etter politiloven § 14, § 16 tredje ledd, § 20 tredje ledd, § 22 annet ledd, § 23 og § 29**

**Hjemmel:** Fastsatt av Justis- og politidepartementet 13. november 2008 med hjemmel i lov 4. august 1995 nr. 53 om politiet (politiloven) § 29. Kunngjort 28. november 2008 kl. 14.20.

#### *I*

I vedtak 16. november 2000 nr. 1151 om delegering av myndighet til Politidirektoratet etter politiloven § 14, § 16 tredje ledd, § 20 tredje ledd, § 22 annet ledd, § 23 og § 29 gjøres følgende endring:

Vedtaketets siste strekpunkt skal lyde:

– Myndighet til å fastsette særinstruks i medhold av politiloven § 29, med unntak av Våpeninstruks for politiet.

#### *II*

Endringen trer i kraft straks.

### **21. nov. Nr. 1252 2008**

#### **Forskrift om endring i forskrift om regulering av fisket etter norsk vårgytende sild i 2008**

**Hjemmel:** Fastsatt av Fiskeri- og kystdepartementet 21. november 2008 med hjemmel i lov 3. juni 1983 nr. 40 om saltvannsfiske m.v. § 4 og § 5. Kunngjort 28. november 2008 kl. 14.20.

#### *I*

I forskrift 14. desember 2007 nr. 1686 om regulering av fisket etter norsk vårgytende sild i 2008 gjøres følgende endring:

§ 11 skal lyde:

**§ 11. Fartøykvoter**

Fartøy med adgang til å delta iht. § 28 i forskrift 28. november 2007 nr. 1330 om deltakelse i kystfartøygruppens fiske for 2008 (deltakelsesforskriften), kan fiske og lande følgende kvanta norsk vårgytende sild:

Kvoteenheten for beregning av maksimalkvoten er satt til 85 tonn. Den garanterte kvoteenheten er satt til 70 tonn.

<i>Hjemmelslengde</i>	<i>Kvotefaktor</i>	<i>Maksimalkvote (tonn)</i>	<i>Herav garantert (tonn)</i>
Fartøy under 7,00 m	1,25	106,25	87,50
Fartøy 7,0–7,99 m	1,88	159,80	131,60
Fartøy 8,0–8,99 m	2,50	212,15	175,00
Fartøy 9,0–9,99 m	3,75	318,75	262,50
Fartøy 10,0–10,99 m	4,38	372,30	306,60
Fartøy 11,0–11,99 m	5,00	425,00	350,00
Fartøy 12,0–12,99 m	5,63	478,55	394,10
Fartøy 13,0–13,99 m	6,25	531,25	437,50
Fartøy 14,0–14,99 m	7,50	637,50	525,00
Fartøy 15,0–15,99 m	8,05	684,25	563,50
Fartøy 16,0–16,99 m	8,48	720,80	593,60
Fartøy 17,0–17,99 m	9,00	765,00	630,00
Fartøy 18,0–18,99 m	10,0	850,00	700,00
Fartøy 19,0–19,99 m	11,0	935,00	770,00
Fartøy 20,0–20,99 m	12,0	1 020,00	840,00
Fartøy 21,0–21,99 m	13,5	1 147,50	945,00
Fartøy 22,0–22,99 m	15,0	1 275,00	1 050,00
Fartøy 23,0–23,99 m	16,5	1 402,50	1 155,00
Fartøy 24,0–24,99 m	18,0	1 530,00	1 260,00
Fartøy 25,0–25,99 m	19,5	1 657,50	1 365,00
Fartøy 26,0 m og over	21,0	1 785,00	1 470,00

Fartøy med adgang til å delta i åpen gruppe iht. deltakelsesforskriftens § 29, kan ikke ha en høyere kvote enn tilsvarende 7,5 kvotefaktorer. Faktoren beregnes etter fartøyets faktiske lengde.

*II*

Endringen trer i kraft straks.

**24. nov. Nr. 1253 2008**

**Forskrift om endring i forskrift om måling av petroleum for fiskale formål og for beregning av CO<sub>2</sub>-avgift**

**Hjemmel:** Fastsatt av Oljedirektoratet 24. november 2008 med hjemmel i forskrift 27. juni 1997 nr. 653 til lov om petroleumsvirksomhet § 86, jf. lov 29. november 1996 nr. 72 om petroleumsvirksomhet § 4–10 og lov 21. desember 1990 nr. 72 om avgift på utslipp av CO<sub>2</sub> i petroleumsvirksomheten på kontinentalsokkelen § 5, jf. delegeringsvedtak 28. juni 1985 nr. 1419 og delegeringsvedtak 27. desember 1990 nr. 1229. Kunngjort 28. november 2008 kl. 14.20.

*I*

I forskrift 1. november 2001 nr. 1234 om måling av petroleum for fiskale formål og for beregning av CO<sub>2</sub>-avgift gjøres følgende endring:

I «Referanseliste» skal henvisningene;

NORSOK I-104, Fiscal measurement system for hydrocarbon gas (Rev 2, 2 June 1998)

NORSOK I-105, Fiscal measurement system for hydrocarbon liquid (Rev 2, 2 June 1998)

endres til;

NORSOK I-104, Fiscal measurement systems for hydrocarbon gas (nov. 2005)

NORSOK I-105, Fiscal measurement systems for hydrocarbon liquid (aug. 2007)

*II*

Endringen trer i kraft 1. januar 2009.

**25. nov. Nr. 1254 2008****Forskrift om endring i forskrift (Nr. 12) om beregning av merverdiavgift ved innførsel av varer**

**Hjemmel:** Fastsatt av Finansdepartementet 25. november 2008 med hjemmel i lov 19. juni 1969 nr. 66 om merverdiavgift § 62 fjerde ledd og § 66. Kunngjort 28. november 2008 kl. 14.20.

*I*

I forskrift (Nr. 12) 12. desember 1975 nr. 2 om beregning av merverdiavgift ved innførsel av varer gjøres følgende endringer:

§ 4 skal lyde:

Det skal ikke beregnes merverdiavgift av varer som innføres tollfritt etter tolloven § 5–1, § 5–2, § 5–3 første ledd bokstav a, § 5–4 første ledd bokstav a, c, d og f, § 5–5 og § 5–6 første ledd bokstav a, b og e.

Det skal ikke beregnes merverdiavgift av varer som innføres midlertidig tollfritt etter tolloven § 6–1, § 6–2 første ledd bokstav a, b, c, d, i, j og k og § 6–3 og § 6–4. Det skal heller ikke beregnes merverdiavgift av varer som innføres midlertidig tollfritt etter tolloven § 6–2 første ledd bokstav e for prøving, kontroll, testing og lignende i forbindelse med godkjenning av varer.

Det skal ikke beregnes merverdiavgift ved gjeninnførsel av varer etter reparasjon i tilfeller som nevnt i tolloven § 7–4 første ledd bokstav c.

Tollregionen kan kreve sikkerhetsstillelse for merverdiavgift av varer som innføres midlertidig etter tolloven § 6–2, § 6–3 og § 6–4.

§ 5 annet ledd skal lyde:

Toll- og avgiftsdirektoratet kan fritta for merverdiavgift varer som er innført tollfritt etter tolloven § 5–4 første ledd bokstav e, forutsatt at eksportør og importør er en og samme person, institusjon eller firma.

§ 7 skal lyde:

For andre enn registreringspliktige og frivillig registrerte næringsdrivende gjelder følgende regler om tilbakebetaling:

- Toll- og avgiftsdirektoratet eller den det bemyndiger, kan tilbakebetale merverdiavgift for varer som innen ett år fra innførsel gjenutføres til utlandet i uforandret stand, dersom varene er feilsendt, er feilbestilt, levert for sent eller ikke er i overensstemmelse med mottakerens bestilling. Det samme gjelder ved gjenutførsel av varer som nevnt i tolloven § 6–2 første ledd bokstav b.
- Ved gjenutførsel av varer som er mottatt til leie eller lån tilbakebetales merverdiavgift med fradrag av 5 pst. for hver måned eller del av måned regnet fra tidspunktet for tollbehandlingen.
- Bokstav b gjelder tilsvarende ved gjenutførsel av anleggsmaskiner, anleggs- og transportmateriell som utenlandske firmaer har innført til midlertidig bruk her i landet. Det samme gjelder ved gjenutførsel av varer som er innført midlertidig tollfritt etter tolloven § 6–2 første ledd bokstav e for prøving og testing av varer som skal utføres og for varer som er innført midlertidig tollfritt etter tolloven § 6–2 første ledd bokstav f og g.
- Ved feiltariffering, feilregning eller uriktig mengdebestemmelse eller verdiansettelse, får bestemmelsene i tolloven § 12–11 og § 12–12 fjerde ledd tilsvarende anvendelse.
- Toll- og avgiftsdirektoratet eller den det bemyndiger, kan ellers tilbakebetale merverdiavgift for varer som gjenutføres innen 1 år fra innførselen i tilfelle hvor tollen blir eller kunne ha blitt tilbakebetalt.

*II*

Endringene trer i kraft 1. januar 2009.

**25. nov. Nr. 1255 2008****Forskrift om endring i forskrift (Nr. 24) vedrørende omsetning av varer og tjenester til bruk i utlandet, på Svalbard eller Jan Mayen**

**Hjemmel:** Fastsatt av Finansdepartementet 25. november 2008 med hjemmel i lov 19. juni 1969 nr. 66 om merverdiavgift § 16 siste ledd bokstav a, jf. første ledd nr. 1 bokstav a, c, d og nr. 2, samt § 22 annet ledd og § 75. Kunngjort 28. november 2008 kl. 14.20.

*I*

I forskrift (Nr. 24) 23. februar 1970 nr. 1 vedrørende omsetning av varer og tjenester til bruk i utlandet, på Svalbard eller Jan Mayen gjøres følgende endring:

Uttrykket «tollvesenet» i § 2, § 3, § 6, § 8, § 10, § 11, § 12 og § 20 erstattes av «tollmyndighetene».

*II*

Endringen trer i kraft 1. januar 2009.

**25. nov. Nr. 1256 2008****Delegering av Finansdepartementets myndighet etter lov 21. desember 2007 nr. 119 om toll og vareførsel (tolloven) til Toll- og avgiftsdirektoratet**

**Hjemmel:** Fastsatt av Finansdepartementet 25. november 2008 med hjemmel i lov 21. desember 2007 nr. 119 om toll og vareførsel (tolloven) kap. 1–12, 14–15 og 17. Kunngjort 28. november 2008 kl. 14.20.

*I*

Finansdepartementets myndighet etter lov 21. desember 2007 nr. 119 om toll og vareførsel (tolloven) til å gi forskriftsbestemmelser delegeres til Toll- og avgiftsdirektoratet. Delegeringen omfatter ikke myndighet etter lovens kapittel 13 Alminnelige bestemmelser om tollkontroll og kapittel 16 Straff og andre reaksjoner.

*II*

Delegeringen trer i kraft 1. januar 2009.

**26. nov. Nr. 1257 2008****Delegering av Skattedirektoratets myndighet etter lov 13. juni 1980 nr. 24 om ligningsforvaltning (ligningsloven) § 6–10 nr. 4**

**Hjemmel:** Fastsatt av Skattedirektoratet 26. november 2008 med hjemmel i lov 13. juni 1980 nr. 24 om ligningsforvaltning (ligningsloven) § 6–10 nr. 4, jf. delegeringsvedtak 28. mai 2008 nr. 521. Kunngjort 28. november 2008 kl. 14.20.

*I*

Skattedirektoratets myndighet etter ligningsloven § 6–10 nr. 4 delegeres til skattekontoret.

*II*

Delegeringen trer i kraft 1. januar 2009.

**26. nov. Nr. 1258 2008****Forskrift om endring i forskrift til utfylling og gjennomføring mv. av skatteloven av 26. mars 1999 nr. 14.**

**Hjemmel:** Fastsatt av Finansdepartementet 26. november 2008 med hjemmel i lov 26. mars 1999 nr. 14 om skatt av formue og inntekt (skatteloven) § 3–1 niende ledd. Kunngjort 28. november 2008 kl. 14.20.

*I*

I forskrift 19. november 1999 nr. 1158 til utfylling og gjennomføring mv. av skatteloven av 26. mars 1999 nr. 14 gjøres følgende endringer:

§ 3–1–3 femte ledd skal lyde:

- (5) Skattyter som tar til å pendle fra en kommune der han har vært bosatt i minst tre år da pendlingen tar til, til en bolig i en annen kommune, kan kreve å forbli registrert som bosatt i den første kommunen, dersom
- boligen på det opprinnelige bostedet har minst dobbelt så stort areal av primærrom som den andre boligen, og
  - skattyter eier den første boligen eller har utgifter til leie av denne. Skattyter som har benyttet en eiendom som bolig mot å dekke driftskostnadene, likestilles med skattyter som tar til å pendle fra en eid eller leid bolig dersom skattyter er nær slektning av eiendommens eier eller er mottaker etter en føderådskontrakt.

Bolig i boenhet der det bor flere, anses å ha som areal av primærrom boenhetens totale areal av primærrom delt på antallet beboere i boenheten som er over 15 år. § 3–1–4 andre og tredje ledd gjelder så langt de passer.

§ 3–1–4 første og annet ledd skal lyde:

- (1) Som selvstendig bolig regnes kun hus eller leilighet som
- har minst 30 kvadratmeter areal av primærrom, og
  - har innlagt vann og avløp, og
  - pendleren eier eller disponerer for et tidsrom som må forutsettes å få en varighet av minst ett år, og
  - pendleren har tilgang til alle ukens dager.

I boenhet der det bor mer enn en, settes kravet til areal av primærrom til 30 kvadratmeter tillagt 20 kvadratmeter for hver ytterligere beboer i boenheten som er over 15 år.

- (2) Skattyteren må dokumentere boligens areal av primærrom, enten ved oppmåling av takstmann eller på annen måte som likningsmyndighetene finner tilfredsstillende. Likningsmyndighetene kan legge bruksarealet til grunn dersom dette er bedre dokumentert enn areal av primærrom.

## II

Endringene under I trer i kraft straks med virkning fra og med inntektsåret 2008.

### 26. nov. Nr. 1259 2008

#### Forskrift om endring i forskrift om sikkerhet ved leketøy

**Hjemmel:** Fastsatt av Direktoratet for samfunnssikkerhet og beredskap 26. november 2008 med hjemmel i lov 11. juni 1976 nr. 79 om kontroll med produkter og forbrukertjenester (produktkontrollloven) § 4 og § 8, jf. delegeringsvedtak 7. september 1990 nr. 730, samt delegeringsvedtak 1. september 2003 nr. 1161. Kunngjort 28. november 2008 kl. 14.20.

#### I

I forskrift 4. januar 1996 nr. 7 om sikkerhet ved leketøy gjøres følgende endringer:

I § 4 skal følgende definisjoner føyes til:

Med *magnetleketøy* menes leketøy som inneholder eller består av en eller flere magneter eller en eller flere magnetiske deler som er tilgjengelige for barn og av en slik form og størrelse at de kan svelges, det vil si at de kan rommes fullstendig i sylindere til smådeler som definert i standard EN 71-1:2005.

Med *tilgjengelige for barn* menes løse deler og deler som kan løsne fra leketøyet når det brukes til det formål det er beregnet for eller på den måte man må forvente at barn bruker det på, selv om delen opprinnelig var fast sammenføyet med leketøyet.

§ 16 nye femte og sjette ledd skal lyde:

Magnetleketøy som bringes i omsetning eller gjøres tilgjengelig på EØS-markedet skal være forsynt med en advarsel med følgende ordlyd, eller tilsvarende lett forståelige ordlyd, som klart gir de samme opplysninger:

«Advarsel! Dette leketøyet inneholder magneter eller magnetiske deler. Magneter som henger sammen eller fester seg til en metallgjenstand inne i kroppen kan forårsake alvorlig eller dødelig skade. Søk øyeblikkelig legehjelp hvis magnetene svelges eller kommer i luftveiene.»

Advarselen skal fremstå på et iøynefallende sted på emballasjen eller på magnetleketøyet.

#### II

Endringene trer i kraft straks.

### 26. nov. Nr. 1260 2008

#### Forskrift om endring i diverse forskrifter fastsatt med hjemmel i skipssikkerhetsloven med vedlegg eller kart som er kunngjort summarisk

**Hjemmel:** Fastsatt av Sjøfartsdirektoratet 26. november 2008 med hjemmel i lov 16. februar 2007 nr. 9 om skipssikkerhet (skipssikkerhetsloven) § 2, § 6, § 9, § 11, § 12, § 13, § 19, § 21, § 22, § 25, § 29, § 30, § 43 og § 47, jf. delegeringsvedtak 16. februar 2007 nr. 171 og delegeringsvedtak 31. mai 2007 nr. 590. Kunngjort 28. november 2008 kl. 14.20.

#### I

1. I forskrift 13. juni 2000 nr. 660 om konstruksjon, utstyr, drift og besiktelser for fiske- og fangstfartøy med største lengde på 15 meter og derover gjøres følgende endringer:

Vedlegg 1 skal lyde:

Vedlegget gjengis ikke her, men kan anskaffes ved henvendelse til Sjøfartsdirektoratet, Fiskefartøy underavdeling, Postboks 2222, 5509 Haugesund. Tlf.: 52745000, faks 52740001 eller [postmottak@sjofatsdir.no](mailto:postmottak@sjofatsdir.no).

Vedlegg 2 skal lyde:

Vedlegget gjengis ikke her, men kan anskaffes ved henvendelse til Sjøfartsdirektoratet, Fiskefartøy underavdeling, Postboks 2222, 5509 Haugesund. Tlf.: 52745000, faks 52740001 eller [postmottak@sjofatsdir.no](mailto:postmottak@sjofatsdir.no).

2. I forskrift 28. mars 2000 nr. 305 om besiktelse, bygging og utrustning av passasjerskip i innenriks fart gjøres følgende endringer:

Vedlegg I skal lyde:

Vedlegget er utelatt og kan fås ved henvendelse til Sjøfartsdirektoratet, Postboks 2222, 5509 Haugesund. Tlf.: 52745000, faks 52740001 eller [postmottak@sjofatsdir.no](mailto:postmottak@sjofatsdir.no). Se også Sjøfartsdirektoratets hjemmeside: <http://www.sjofatsdir.no>.

Vedlegg II skal lyde:

Vedlegget er utelatt og kan fås ved henvendelse til Sjøfartsdirektoratet, Postboks 2222, 5509 Haugesund. Tlf.: 52745000, faks 52740001 eller [postmottak@sjofartsdir.no](mailto:postmottak@sjofartsdir.no). Se også Sjøfartsdirektoratets hjemmeside: <http://www.sjofartsdir.no>.

Vedlegg III skal lyde:

Vedlegget er utelatt og kan fås ved henvendelse til Sjøfartsdirektoratet, Postboks 2222, 5509 Haugesund. Tlf.: 52745000, faks 52740001 eller [postmottak@sjofartsdir.no](mailto:postmottak@sjofartsdir.no). Se også Sjøfartsdirektoratets hjemmeside: <http://www.sjofartsdir.no>.

3. I forskrift 5. november 1999 nr. 1167 om risikoanalyse for roro passasjerskip i innenriks fart gjøres følgende endring:

Vedlegget skal lyde:

Vedlegget er utelatt og kan fås ved henvendelse til Sjøfartsdirektoratet, Postboks 2222, 5509 Haugesund. Tlf.: 52745000, faks 52740001 eller [postmottak@sjofartsdir.no](mailto:postmottak@sjofartsdir.no).

4. I forskrift 5. januar 1998 nr. 6 om bygging, utrustning og drift av hurtiggående fartøy som anvendes som passasjerskip eller lasteskip gjøres følgende endring:

Vedlegg 1 fotnote 1 skal lyde:

1 Kart kan fås ved henvendelse til Sjøfartsdirektoratet, Postboks 2222, 5509 Haugesund. Tlf.: 52745000, faks 52740001 eller [postmottak@sjofartsdir.no](mailto:postmottak@sjofartsdir.no).

5. I forskrift 4. november 1981 nr. 3793 om fartsområder gjøres følgende endring:

Vedlegg V skal lyde:

Vedlegget gjengis ikke her, men kan fås ved henvendelse til Sjøfartsdirektoratet, Postboks 2222, 5509 Haugesund. Tlf.: 52745000, faks 52740001 eller [postmottak@sjofartsdir.no](mailto:postmottak@sjofartsdir.no).

## *II*

### *Ikrafttredelse*

Endringene trer i kraft 1. januar 2009.

## **27. nov. Nr. 1261 2008**

### **Forskrift om endring i forskrift (Nr. 35) om legitimasjonsregler for omsetning av varer og tjenester til bruk i utlandet m.v.**

**Hjemmel:** Fastsatt av Skattedirektoratet 27. november 2008 med hjemmel i forskrift (Nr. 24) 23. februar 1970 nr. 1 vedrørende omsetning av varer og tjenester til bruk i utlandet, på Svalbard og Jan Mayen. Kunngjort 28. november 2008 kl. 14.20.

## *I*

I forskrift (Nr. 35) 31. juli 1970 nr. 9825 om legitimasjonsregler for omsetning av varer og tjenester til bruk i utlandet m.v. gjøres følgende endring:

Uttrykket «tollvesenet» i nr. 2. første avsnitt, nr. 3 første avsnitt, nr. 5 første og femte avsnitt og nr. 7 tredje avsnitt erstattes med «tollmyndighetene».

## *II*

Endringen trer i kraft 1. januar 2009.

## **27. nov. Nr. 1262 2008**

### **Forskrift om endring i forskrift om offentlige trafikkskilt, vegoppmerking, trafikklýssignaler og anvisninger (skiltforskriften)**

**Hjemmel:** Fastsatt av Samferdselsdepartementet 27. november 2008 med hjemmel i vegtrafikklov 18. juni 1965 nr. 4 § 5 og § 43. Kunngjort 28. november 2008 kl. 14.20.

## *I*

I forskrift 7. oktober 2005 nr. 1219 om offentlige trafikkskilt, vegoppmerking, trafikklýssignaler og anvisninger (skiltforskriften) gjøres følgende endringer:

Nytt kapittel 6a skal lyde:

### *Kapittel 6a. Skilt med trafikksikkerhetsinformasjon*

#### **§ 12a.** *Alminnelige bestemmelser*

1. Skiltet viser budskap knyttet til trafikksikkerhet.
2. Skiltet har ikke underskilt.

#### **§ 12b.** *De enkelte skilt*

##### 590 Trafikksikkerhetsinformasjon



Husk bilbelte

590 (eksempel)

§ 29 nytt punkt 3 skal lyde:

3. Utforming og bruk av skilt 590 Trafikksikkerhetsinformasjon skal godkjennes av Vegdirektoratet før det treffes vedtak om å sette opp skiltet.

Ny § 44a skal lyde:

#### **§ 44a.** *Dekning av utgifter til skilt 590 Trafikksikkerhetsinformasjon*

Alle utgifter til skilt med trafikksikkerhetsinformasjon dekkes av den som er ansvarlig for den aktuelle skiltingen.

## II

### *Ikraftredelse*

Endringene trer i kraft fra den tid departementet bestemmer.

### **28. nov. Nr. 1263 2008**

#### **Ikraftredelse av lov 28. november 2008 nr. 81 om endring i lov 7. juni 1996 nr. 33 om Opplysningsvesenets fond**

**Hjemmel:** Fastsatt ved kgl.res. 28. november 2008 med hjemmel i lov 28. november 2008 nr. 81 om endring i lov 7. juni 1996 nr. 33 om Opplysningsvesenets fond del II. Fremmet av Kultur- og kirke departementet. Kunngjort 28. november 2008 kl. 14.20.

Loven trer i kraft fra 1. januar 2009.

#### **Rettelser**

Det som er rettet er satt i kursiv.

#### **Nr. 16/2004 s. 2466 (i forskrift 20. desember 2004 nr. 1735 om endring i forskrift (Nr. 101) 1. juli 1992 nr. 492 om avgrensning og gjennomføring av bruken av redusert beregningsgrunnlag for merverdiavgift ved veldedige og allmenntjenlige institusjoner og organisasjoners salg av gjenstander til betydelig overpris)**

Del II skal lyde:

Endringen trer i kraft 1. januar 2005, men gjøres kun gjeldende for bokføringspliktige som benytter bestemmelsene i lov 19. november 2004 nr. 73 om bokføring (bokføringsloven), jf. vedtak 1. desember 2004 nr. 1531 om ikraftredelse og overgangsregler til lov 19. november 2004 nr. 73 om bokføring (bokføringsloven).

#### **Nr. 2/2008 s. 325 (i forskrift 28. januar 2008 nr. 81 om flyværtjeneste)**

§ 15 fjerde ledd bokstav a ble kunngjort med en formateringsfeil, oppsettet til teksten skal se slik ut:

- a) utstedes for følgende strekninger:
- Stavanger–Ekofisk HPZ
  - Stavanger–Sleipner HPZ
  - Stavanger–Heimdal HPZ
  - Bergen–Oseberg HPZ
  - Bergen–Heimdal HPZ
  - Bergen–Tampen HPZ
  - Florø–Tampen HPZ
  - Kristiansund–Heidrun HTZ
  - Brønnøysund–Norne HTZ,

**Nr. 7/2008 s. 1206 og 1207 (i forskrift 26. juni 2008 nr. 726 om hvilke levende dyr og animalske produkter mv. som skal underkastes veterinær grensekontroll)**

I § 3 skal bokstaven *I* ved begynnelsen av første ledd fjernes.

§ 5 andre ledd første komma skal lyde:

Andre sammensatte produkter jf. § 4 b) og c),

Vedlegg II overskriften skal lyde:

*Vedlegg II. Næringsmidler, som i henhold til forskriftens § 6 b, ikke skal underkastes veterinær grensekontroll*

**Oversikt over rettelser som er inntatt i 2008-årgangen**

År	Feil i hefte nr.	Side	Gjelder	Se rettelse i nr.
2001	17	2390-2393	Forskrift nr. 1600	1
2004	11	1609	Forskrift nr. 1105	1
2004	16	2466	Forskrift nr. 1735	12
2006	15	1923	Forskrift nr. 1367	10
2007	7	988	Forskrift nr. 816	3
2007	7	1053	Forskrift nr. 853	2
2007	8	1190	Forskrift nr. 476	4
2007	9	1357	Forskrift nr. 1061	1
2007	10	1453	Forskrift nr. 1181	1
2007	12	1668	Forskrift nr. 1365	3
2007	12	1702	Forskrift nr. 1386	3
2007	12	1789-1790	Forskrift nr. 1444	2
2007	12	1822	Forskrift nr. 1495	5
2007	12	1823	Forskrift nr. 1495	7
2007	13	1928-1929	Forskrift nr. 1585	2
2007	13	2014-2015	Forskrift nr. 1676	1
2007	13	2060	Forskrift nr. 1700	4
2008	1	29-31	Forskrift nr. 1723	5
2008	1	62	Forskrift nr. 1729	4
2008	1	77	Forskrift nr. 1735	4
2008	1	107	Forskrift nr. 1739	4
2008	1	111	Forskrift nr. 1740	4
2008	1	122-123	Forskrift nr. 1742	4
2008	1	128-129	Forskrift nr. 1743	4
2008	1	134	Forskrift nr. 1744	4
2008	1	145	Forskrift nr. 1747	4
2008	1	166-167	Forskrift nr. 1753	4
2008	2	325	Forskrift nr. 81	12
2008	2	373	Forskrift nr. 119	5
2008	2	377	Forskrift nr. 144	4
2008	2	380, 382, 384, 387, 389	Forskrift nr. 188	3
2008	4	764	Forskrift nr. 353	6
2008	4	769	Forskrift nr. 353	5
2008	4	788	Forskrift nr. 359	5
2008	5	871	Forskrift nr. 1814	7
2008	5	921	Forskrift nr. 437	7
2008	7	1206-1207	Forskrift nr. 726	12
2008	10	1458	Lov nr. 78	11

# B-PostAbonnement

Returadresse:  
Lovdata  
Postboks 2016, Vika  
N-0125 Oslo

## NORSK LOVTIDEND

Avd I Lover og sentrale forskrifter  
Avd II Regionale og lokale forskrifter

Utgiver: Justis- og politidepartementet  
Redaksjon: Stiftelsen Lovdata

### Manuskripter for kunngjøring

Manuskripter sendes i ett eksemplar med kunngjøringskjema til Lovdata:  
Med E-post: ltavd1@lovdata.no for avdeling I  
ltavd2@lovdata.no for avdeling II

Elektronisk: Se Lovdatas nettsted ([www.lovdata.no](http://www.lovdata.no)).

Med post: Norsk Lovtidend  
Postboks 2016, Vika  
0125 Oslo

### Bestilling av abonnement

Med post: Samme adresse som over.  
Elektronisk: Se Lovdatas nettsted.

		<b>Norge</b>	<b>Norden</b>	<b>Verden</b>
Abonnement for 2008 koster	Avd I	kr 1140	kr 1700	kr 2360
	Avd. I og II	kr 1430	kr 2470	kr 3480

Innholdet i heftene vil bli kunngjort fortløpende på Lovdatas nettsted – [www.lovdata.no](http://www.lovdata.no)  
- også en versjon av den trykte utgaven av heftet i PDF-format vil være tilgjengelig.  
På samme sted finnes ajourførte versjoner av lovene og sentrale og lokale forskrifter.

Samlemapper: Det vil bli sendt ut etiketter for bruk på ringpermer.

Alle andre henvendelser om Norsk Lovtidend kan rettes til:

Lovdata  
Postboks 2016, Vika  
0125 Oslo

Tlf. 23 11 83 00  
Fax 23 11 83 01  
E-post: [lovtid@lovdata.no](mailto:lovtid@lovdata.no)